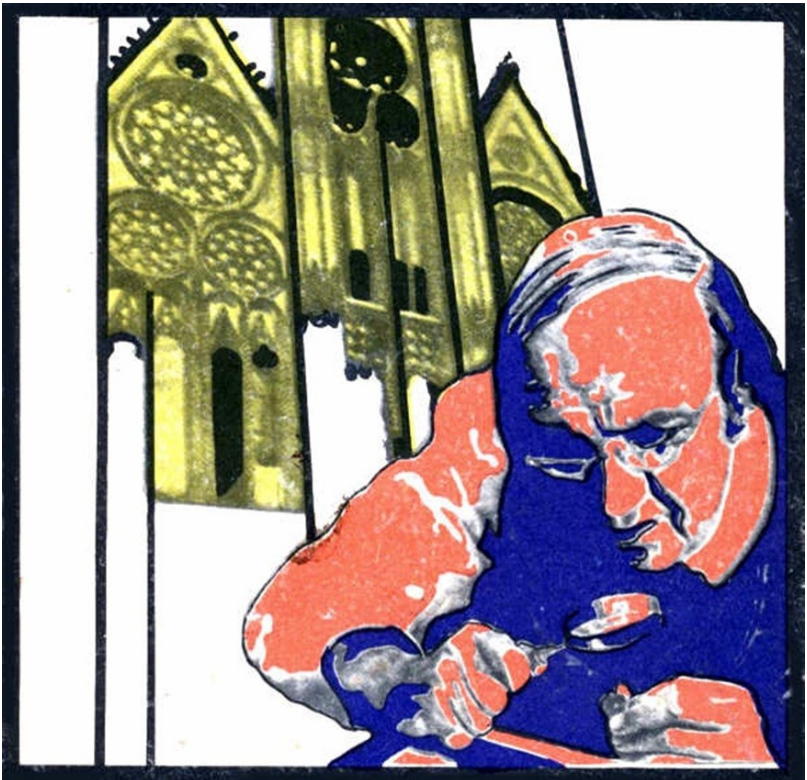

JIŘÍ MAREK

PANOPTIC DE VECHI ÎNTÎMPLĂRI CRIMINALISTICE

JIŘÍ MAREK

Panoptic de vechi întâmplări criminalistice

În româneşte de Jean Grosu

Editura Univers
Bucureşti – 1973

Cuprins

ÎNTÂMPLAREA_____4
INCENDIATORUL_____22
MOSTRELE_____44
NODUL MARINĂRESC_____66
CONŞTIINŢA_____85
DULAPUL_____100
BĂRBATUL ÎN NEGRU_____116
BANI ALBI PENTRU ZILE NEGRE_____136
UCIGAŞUL_____161
JURĂMÂNTUL_____186
AMPRENTELE DIGITALE_____210
LADY MACBETH DIN VINOHRADY_____234
MIC ŞI MARE_____261
JOACA_____289
ARHIDUCELE_____312
SPIONUL_____337
JUSTIŢIA_____360

ÎNTÂMPLAREA

Poliţia pragheză fusese dominată cândva de personalitatea consilierului superior Knotek, ieşit la pensie cu gradul de consilier ministerial. Slujise pe vremea împăratului şi a slujit şi pe timpul republicii, întotdeauna cu aceeaşi energie şi severitate. Purta gambetă şi mustaţă; pe atunci, toţi detectivii purtau gambetă şi mustaţă.

— Faptul dădea o notă de distincţie şi, în plus, stârnea şi teama celor din jur. Se înţelege că oricine îi recunoştea – de altfel oricine îi şi cunoştea, iar ei, la rândul lor, cunoşteau pe oricine şi în felul ăsta nu mai era nimic de ascuns.

Pe vremurile acelea idilice, oamenii nu prea aveau încredere în tehnică şi cazurile poliţieneşti se soluţionau mai curând pe teren decât în laborator. De altfel, până la sfârşitul vieţii sale, consilierul superior Knotek nu se dezbărase de o anumită neîncredere, de pildă, faţă de dactiloscopie. Se bizuise tot timpul, şi nu fără succes, pe alte elemente şi îndeosebi pe ceea ce obişnuia el să numească fler şi întâmplare.

Se ştie despre el că, într-o bună zi, ieşind cu totul întâmplător din biroul său şi luând cu el pe primul agent ce-i apăruse în cale, pornise, tot întâmplător, spre cartierul Žižkov, ca să poposească, să zicem, la hotelul Tichý[1]. Şi, ca un făcut, tocmai în seara aceea

[1] Liniştit, tăcut (cehă).

în local era ospăţ mare, căci borfaşul Půlpytel[2] petrecea acolo cu prietenii săi de beţie. Şi cum poliţia îl căuta zadarnic de câteva luni, întâmplarea era cu atât mai cumplită, cu cât la petrecerea lui îşi făcuse apariţia însuşi consilierul superior Knotek. Numai că, în loc să se lase găbjit şi să se considere onorat pe toată viaţa de faptul că pentru el se ostenise o persoană atât de însemnată, nătărăul de Jumătate de sac găsise de cuviinţă să sară pe fereastră şi să fugă acasă, unde se ascunsese sub patul conjugal. Nevestei îi poruncise să spună oricui că nu-i acasă, şi pentru mai multă siguranţă o silise să-şi aducă din vecini un tânăr cu care să se întindă în pat, ca şi când ar fi amantul ei.

Peste puţin timp, sosi şi domnul consilier. Când dădu buzna în casă şi trase plapuma, descoperi în locul lui Jumătate de sac o persoană cu totul străină. Pe oricare altul povestea asta l-ar fi dat probabil peste cap, nu însă pe consilierul superior de poliţie Knotek. După ce-i acoperi la loc pe cei doi, ridicându-şi uşor pălăria în loc de scuză, strigă cu o voce tunătoare:

— Jumătate de sac, ieşi imediat, dacă vrei să nu-ţi atârn de coadă o tinichea dublă: ştii doar că mă am bine cu domnii de la tribunal!

Şi, într-adevăr, Jumătate de sac ieşi verde la faţă, de sub patul ocupat, iar gardianul, chemat de afară, îi aplică numaidecât cuvenitele cătuşe. Domnul consilier, trecând din nou prin apropierea patului, îşi scoase respectuos pălăria şi, fără să clintească o geană, părăsi încăperea. Când, după şase luni, nefericitul Jumătate de sac se întoarse acasă, mai întâi îşi zvântă nevasta în bătaie, pentru că zăcuse cu

[2] Jumătate de sac (cehă).

amantul în pat fără niciun rost, continuând apoi s-o ciomăgească zdravăn ori de câte ori îşi aducea aminte de întâmplarea cu pricina. Povestind despre acest caz, consilierului superior îi plăcea să adauge:

— Ei, da, orice vină îşi cere o pedeapsă. Uneori obişnuia să ţină interesante prelegeri în faţa subalternilor săi, încolonaţi într-o ordine desăvârşită, ca de pildă:

— Detectivul – nu uitaţi acest lucru – poate avea la îndemână tot felul de materiale ajutătoare, dar ceea ce are el mai de preţ este propriul său nas!

Din capătul coloanei, acolo unde se afla detectivul Bouše, răsună deodată un strănut puternic. Domnul consilier se întunecă la faţă, dar adevărul era că domnul Bouše nu strănutase ca să-i facă în necaz, ci pur şi simplu pentru că suferea de un guturai cronic, care-l chinuia din primăvară până toamna, şi iarna o lua iar de la început; într-un cuvânt, era vorba de boală şi nu de rea intenţie, iar guturaiul se ţinea de domnul Bouše, precum picătura de vârful nasului. O cunoşteau toţi pungaşii de buzunare, sector în care detectivul Bouše avea faima de specialist. În rest, trecea drept un mare nepriceput, ceea ce îl îndreptăţea pe domnul consilier să binevoiască a face, din când în când, glume pe socoteala lui. Domnul Bouše nu-i lua asta în nume de rău; în definitiv, omul trebuie să fie bucuros când superiorii îl iau în seamă.

— Nasul, domnilor, îşi continuă domnul consilier savanta sa expunere, nasul e tot secretul criminalisticii. Şi întâmplarea! Da, întâmplarea este elementul forte, cu întâmplarea nu-i de glumit, fără întâmplare n-aţi fi în stare să faceţi nimic... Fără întâmplare, nici de însurătoare n-aţi avea parte!

Coloana de detectivi, perfect aliniată, fremătă de o veselie respectuoasă.

Domnul consilier îşi încruntă sprâncenele şi din nou se făcu linişte. Lui, ca flăcău tomnatec, îi dădea mâna să facă asemenea glume!

— Despre întâmplare s-au scris multe cărţi, eu nu vă oblig să le citiţi, dar de scris s-au scris. Despre întâmplare scriu până şi filozofii... Fireşte, întâmplările sunt şi ele de diferite feluri. Dacă se duce cineva la Židovské pece, se înţelege de la sine că nu-i nicio întâmplare faptul că-l întâlneşte acolo pe Ferda Lunganul. Sau dacă se repede careva după miezul nopţii până la „Stará pani“ şi dă acolo peste Tonka Blondina, asta numai întâmplare nu se poate numi, pentru că dumneaei, se ştie, e acolo ca la ea acasă. Altceva e când îi cade cuiva în cap un ghiveci cu flori. Asta e o întâmplare. Bineînţeles, o întâmplare obişnuită. O întâmplare neobişnuită ar fi dacă cineva l-ar întâlni, să zicem, în piaţa Ferdinand sau pe Národni třida pe spărgătorul Smitka, şi numai aşa, l-ar întreba unde a fost, şi el i-ar răspunde: nicăieri, şi în aceeaşi clipă să-i cadă de sub palton o piesă din gura de lup... Da, asta ar fi, într-adevăr, o întâmplare neobişnuită. Dar o întâmplare cu totul şi cu totul neobişnuită şi, de fapt, absolut imposibilă, ar fi dacă, de pildă, domnul Bouše ar soluţiona un caz cu care să-şi stoarcă creierii toată direcţia poliţiei.

În clipa aceea domnul Bouše strănută pentru a doua oară.

— Precum vedeţi, am avut dreptate! Şi, storcând din el un zâmbet acru, consilierul superior, ordonă: Rupeţi rândurile!

— Ce să mă fac cu guturaiul ăsta? Eu, credeţi-mă, n-am nicio vină, le spuse apoi detectivul Bouše

colegilor. Am fost şi la doctor, şi doctorul mi-a spus că singurul lucru care mi-ar ajuta ar fi soarele de mare. Dar poate oare unul ca noi să-şi îngăduie asemenea lux?

Îşi şterse liniştit nasul şi porni spre locul său de muncă. De la o vreme era ceva mai liber, căci şase dintre cei mai importanţi hoţi de buzunare zăceau acum în puşcărie; în felul ăsta, omul se mai relaxează un pic şi are răgazul să mai observe dacă nu cumva s-a aciuit prin Praga vreun provincial, dornic să-şi încerce aici arta buzunăritului. Până să-i dibueşti procedeul, un rătăcit ca ăsta îţi poate aduce multe necazuri în sector.

E bine de ştiut că domnul Bouše se bucura de respect în rândurile pungaşilor săi; îl cunoşteau şi-i cunoştea; când îl zăreau trecând printr-o gară se împrăştiau ca potârnichile, căci aici detectivul îi umfla fără niciun fel de motivare.

Se spune că, o dată, pungaşul Karlíček se pregătea să plece cu toată familia la locuinţa sa de vară, dar, picând întâmplător sub ochii detectivului Bouše, a fost nevoit să facă o vizită la secţia a patra şi astfel familia s-a văzut silită să ia trenul fără tătic. De bună seamă, domnul Bouše socotise că pungaşii n-au ce căuta în vacanţă. Sau mai bine zis, dorea să-şi aibă oamenii veşnic sub aripa sa ocrotitoare.

În rest, domnul Bouše era un om cât se poate de drăguţ şi avea şi localul său preferat pe care îl frecventa cu regularitate. E vorba de „Hruba cu venin”, o cârciumioară nu departe de „Apolinar”. Nu pentru numele ei fistichiu, şi nici pentru faptul că în ultima vreme devenise, în zori, cârciuma cea mai căutată de chefliii praghezi, ci pentru că aici omul putea să mănânce în tihnă, dis-de-dimineaţă, o supă

caldă.

Uneori, domnul Bouše mai dădea pe aici şi seara, şi atunci cârciumarul, fără să-i mai adreseze o vorbă, îi punea în faţă o cană cu grog; domnul Bouše obişnuia să bea grog şi vara, ştiţi, din pricina guturaiului; grogul ăsta însă nu-l plătea niciodată, fiindcă întotdeauna se găsea în local un muşteriu care să-l considere invitatul său, bineînţeles, fără să se aşeze la masa lui. Hoţii de buzunare considerau de datoria lor să aibă grijă de sănătatea omului care, la rândul său, avea grijă de ei. Căci, vorba ceea, ce s-ar alege dintr-o lume în care hoţia ar rămâne nepedepsită? O asemenea lume nu-şi doreşte niciun hoţ, pentru că furtul e posibil numai acolo unde domneşte ordinea.

Dacă se întâmpla vreodată ca în „Hruba cu venin“ să nu se afle nimeni, cârciumarul tot nu-i lua banii, ci trecea consumaţia pe răboj, şi cum îşi făcea apariţia careva din breaslă îi spunea;

— Îţi adaug un grog pe care l-a băut ieri domnul Bouše.

Şi, bineînţeles, respectivul dădea din cap aprobator, căci asta se înţelege de la sine.

— Un caz important cu care să-şi stoarcă creierii toată direcţia poliţiei din Praga, mormăia pe sub nas domnul Bouše, în timp ce păşea pe străzile reci şi pustii ale dimineţii. Cred şi eu, unui consilier superior îi dă mâna să vorbească aşa, dar eu, eu ce mă fac cu guturaiul ăsta care nu se mai isprăveşte odată?... La drept vorbind, din cauza acestui guturai fac eu serviciul în poliţia secretă; sau mai corect, în corpul de poliţie fără uniformă, căci, vorba aceea, nasul meu veşnic umed numai cu uniforma nu se potriveşte.

Ajunse în sfârşit la cârciuma preferată şi, întristat de propria-i soartă, ceru o supă caldă.

Localul era acum pe jumătate gol, dar se spune că în zori ar fi fost aici zarvă mare: o gaşcă de domni şi doamne, de altfel foarte nobili, o făcuseră lată de tot şi cârciumarul se plângea:

— Ăştia de azi, cu bani, ca păduchii, îşi închipuie că-şi pot face de cap, ca turbaţii. Uitaţi-vă numai, domnule comisar, ce ispravă mi-au făcut la closet. Ieri am pus acolo oglindă nouă şi dumnealor mi-au spart-o ca să dea fiecărei coniţe câte un ciob; cică să le poarte noroc. Oamenii câştigă azi atâţia bani, de nu mai ştiu ce să facă şi-i apucă pandaliile. Mie, vă spun cinstit, domnule comisar, mie nu-mi place să mi se spargă nici măcar un pahar...

În timp ce cârciumarul vorbea, în local îşi făcu apariţia domnul Povondra, lăptarul; răsuflă adânc în încăperea caldă şi înecată de fum, de parcă, în sfârşit, aici ar fi dat de aerul proaspăt pe care-l căuta; spuse:

— Da, vine iarna... Cum începe să bată vântul dinspre mirişti, s-a isprăvit, am cacarisit-o de tot...

După care se alătură, binevoitor, plângerii cârciumărului:.

— Aşa este, are dreptate, bogătanilor de azi li s-a urcat la cap de atâta bănet. Unul din ăsta îşi închipuie că dacă are maşină, toată lumea-i a lui... Ca să nu mai spun ce-am păţit eu acum câteva clipe. Aşezam frumos bidoanele, la Vinohrady, şi mă uitam să fie totul în regulă, când deodată trece pe-acolo cu maşina un tânăr, cum să zic, un filfizon, cu o muiere lângă el. Şi ce credeţi: fără ruşine au aruncat după mine cu un pantof... Vă daţi seama, povestea asta m-a cam scos din ţâţâni, să fi avut eu la îndemâna o piatră, le arătam ce bine ştiu să nimeresc, dar, în Praga asta nenorocită, ia piatra de unde nu-i. Ehei, la ţară e altă căciulă...

Domnul Povondra se simţea, de bună seamă, mult mai jignit de faptul că nu găsise o piatră să arunce în cei doi, decât de faptul că aceştia azvârliseră după el cu pantoful.

— Cel puţin era un pantof nou? întrebă domnul Bouše.

— Dar picioruşul era bine strunjit? întrebă la rândul său cârciumarul.

— Fac ceva pe piciorul unei ştoarfe. Iar pantoful... cum să zic, era el nou, dar ce să faci cu unul singur, nu-i aşa? Cel puţin să-i fi aruncat pe amândoi, târfa!

După care domnul Povondra comandă şi el o supă caldă şi începu s-o soarbă cu o voluptate zgomotoasă.

— Dar nicio grijă, nu mă las eu până nu i-o plătesc.

Fluşturatecii ăştia circulă des prin Praga şi nu se poate să nu dau eu de el pe undeva într-o bună zi! Îi arăt eu lui să arunce în oameni cumsecade cu pantofii unei târfe dezmăţate!

Pe urmă, se despărţiră, domnul Povondra porni cu căluţul lui spre Chodov, detectivul se duse direct acasă, iar cârciumarul, după ce izgoni ultimii muşterii care mai moţăiau pe la mese, închise localul. Pe măsură ce se lumina, străzile Pragăi deveneau tot mai primitoare; începuseră să treacă gunoierii, clopoţelul lor făcea să sune gangurile, iar servitoarele ieşeau grăbite în faţa caselor cu lădiţele de gunoi şi îşi împărtăşeau ultimele cancanuri, căscând somnoroase, după o noapte care fusese iar atât de scurtă.

Ajuns acasă, domnul Bouše se întinse frumos lângă soţia sa, care tocmai se pregătea să coboare din pat bodogănind că măcar o dată ar putea să vină şi el mai devreme; cum însă povestea asta o auzea de douăzeci şi cinci de ani, detectivul nu-i acordă nicio

atenţie. Adormi, cufundându-se într-un somn adânc şi dulce, căci, după serviciul de noapte, avea toată ziua liberă înaintea lui.

Şi, fireşte, fiindcă era liber – da asta într-adevăr se poate numi întâmplare – Bouše n-avu cum să afle de marele caz petrecut la Praga, înainte de revărsatul zorilor. Domnului consilier superior i se zburleau mustăţile şi faţa i se întuneca de furie că nu exista nici un singur fir de care să se agaţe pentru soluţionarea acestui caz. Direcţia poliţiei îşi frângea într-adevăr mintea, în timp ce domnul Bouše nu putea să dezlege cazul, oricât de mare ar fi fost el, pentru simplul motiv că habar n-avea de existenţa lui. Întâmplarea e uneori al dracului de păcătoasă.

Întâmplarea era învăluită de atâta mister, de parcă ar fi fost decupată dintr-un film poliţist. Până şi ceaţa de pe străzi, estompată de luminile felinarelor cu gaz, până şi automobilul, gonind nebuneşte prin oraşul adormit, descindeau, parcă, dintr-un asemenea film; ce mai, Londra în toată legea, cu singura excepţie că aici lipsea Scotland Yardul. Şi-apoi, mai lipseau şi toate urmele. Zadarnic îşi trimitea consilierul întreaga echipă să cutreiere străzile; detectivii lui nu-i aduceau nicio veste îmbucurătoare.

În ceasurile dimineţii, când noaptea se risipeşte în zori şi ceţurile toamnei se aştern peste parcurile pragheze, ridicându-se încet din valea Vltavei (dar şi din văile Botice şi Rokytka), deci pe o vreme nespus de mohorâtă, străzile pustii ale Pragăi fuseseră străbătute în goană de o maşină condusă de un tânăr.

Se oprise în strada Leger, în faţa vestitului sanatoriu Borůvka, instituţie prestigioasă care ţinea nespus la faima sa, oferind pacienţilor săi serviciile cele mai discrete, îndrăgite îndeosebi de oamenii

bogaţi; în schimbul unei sume grase puteai să zaci aici în voie vreme îndelungată, bucurându-te de îngrijirea excepţională a unui personal stilat şi a unor medici zeloşi; aici îşi căutau refugiul oameni grav bolnavi, dar şi oameni foarte sănătoşi, care, din anumite motive, aveau nevoie de asistenţă. Adeseori se internau aici coniţe înflorind de sănătate, ca după o săptămână să părăsească instituţia, oarecum veştede...

Scrâşnind din frâne, automobilul cu pricina se oprise chiar în faţa intrării. Portarul îl zărise din loja lui; nu dormea; cum să dormi într-o instituţie atât de onorabilă atunci când eşti de serviciu? Şi-apoi, noaptea apar cazurile cele mai rentabile! Se năpustise aşadar în cea mai mare viteză afară, unde tânărul se căznea s-o ridice în braţe pe femeia întinsă pe perna din spate. Nu izbutea, şi serviabilul portar îl împinse, binevoitor, într-o parte.

— Fiţi bun şi lăsaţi-mă pe mine... Ştiţi, pentru asta omul trebuie să aibă mişcarea potrivită! îi spuse pe un ton blajin şi, apucând-o pe eleganta doamnă în mâinile sale vânjoase, intră cu ea în sanatoriu, în timp ce tânărul domn venea, împleticindu-se, în urma lui.

O duse într-o mică încăpere şi o aşeză pe o canapea îmbrăcată cu pânză lucioasă, de culoare închisă.

— Leşin adânc, nu-i aşa? Asta trebuie să fie de la inimioară, îi spuse portarul, cu un aer de expert, tânărului domn, care sta descumpănit în pragul uşii. După care, ieşind iute pe coridor, adăugă: Aveţi puţină răbdare, domnul doctor e la etajul întâi, acuşica suntem aici!

Numai că, întorcându-se într-adevăr acuşica, nu-l mai găsi acolo pe tânărul domn; în încăpere nu era,

pe coridor nu era, în schimb în faţa clădirii se auzi zgomotul maşinii care tocmai pornise. Portarul fugi repede afară, dar în ceaţa densă nu mai apucă să vadă decât maşina cotind pe strada Mikorcova, şi, în urma ei, linişte adâncă şi pustietate.

Speriat la culme de întreaga poveste, se întoarse, cu ochii bulbucaţi, în camera infirmierei. Asupra necunoscutei sta aplecat medicul, care după ce-i controlă pulsul, îşi înălţă uimit privirea şi spuse:

— Femeia asta e moartă.

Portarul făcu ochii mici. Asta mai lipsea! S-o fi adus ăla gata moartă?! Te pomeneşti... Şi eu i-am căzut în plasă... Să te ţii acu tămbălău... Un caz în sanatoriul nostru, pe chestia asta şeful o să mă blagoslovească, nu glumă; ah, Dumnezeule, de ce a trebuit să se întâmple tocmai când eram eu de serviciu?! Cu mâna tremurândă, făcu numărul poliţiei.

Poliţia nu reuşi să constate nimic altceva, decât faptul că era vorba de cadavrul unei necunoscute. Vârsta, circa douăzeci de ani, statura mijlocie, părul castaniu, unghiile îngrijite, rufăria de corp şi îmbrăcămintea scumpă, semne particulare, niciunul.

— Ce culoare avea maşina? închisă sau deschisă?

— Zău dacă ştiu. Dar, cred că mai degrabă închisă...

— Limuzină?

— Nu ştiu. Ştiu atât că avea acoperişul de pânză...

— Marca! Hispana Suiza? Renault? Walter?

— Ştiţi, eu nu mă pricep, se tânguia nefericitul portar.

— Încearcă să-l descrii pe omul acela! îi porunci comisarul de poliţie.

Aici, portarul mai venea de acasă, căci în privinţa oamenilor avea el ţinere de minte, dar ce să facă

dacă la maşini nu se pricepea?! De aceea îl descrise pe necunoscut cu lux de amănunte, subliniind faptul că avea o mustăcioară subţire.

— După asta cred că l-aţi putea prinde, încheie el, cu naivitate.

— Numai dacă întâmplător nu şi-o rade chiar în clipa asta, replică, oftând, anchetatorul. Avea vie în minte imaginea consilierului superior şi tărăboiul pe care acesta avea să-l facă. La fel de vie precum a portarului care îşi închipuia tărăboiul pe care avea să-l facă şeful lui, când, odată cu bătaia a noua a pendulei din holul instituţiei, avea să deschidă, ca de obicei, uşa sanatoriului. Ce să-i faci, asta-i soarta subalternilor, să plătească întotdeauna oalele sparte.

Singurul lucru evident, dar care nu valora nici două parale, era constatarea că răposata avea în picioare un singur pantof. Şi întrucât pe stradă nu i se găsi perechea se putea presupune că femeia fusese adusă cu un singur pantof.

— O urmă destul de vagă, spuse detectivul, în timp ce-i prezenta raportul consilierului; la care, domnul Knotek dădu din cap scurt şi aprobator. După aceea însă spre uimirea tuturor – ordonă să fie căutat pantoful cu pricina.

Faptul fu menţionat în raportul de zi, iar în *detectivnă* (cum era denumită sala în care se adunau acei ce tocmai se întorceau din inspecţie) se transcrise într-un registru special. Datoria tuturor era deci să caute un pantof de damă stingher.

— Bătrânul a început să dea în mintea copiilor, fu de părere detectivul însărcinat cu anchetarea cazului. Tare sunt curios la ce-o să ne ajute perechea întreagă. Eu, unul, vă spun cinstit, aş da amândoi pantofii în schimbul numelui acestei femei.

În aceeaşi zi medicul legist comunică motivul decesului: consum exagerat de cocaină.

Domnul consilier scoase un fluierat prelung. Aşadar, femeia asta face parte din aşa-zisa societate buna; în felul ăsta, cercul suspecţilor se îngustează. Cocainomanii se bucură la direcţia poliţiei de o cartotecă specială. Ca un făcut însă – afurisită întâmplare – toate „firmele“ cunoscute erau în afară de orice bănuială. Dimpotrivă, se putea presupune că femeia în cauză era începătoare şi probabil şi cei din jurul ei, care o lăsaseră să exagereze. La direcţia a patra avu loc în ziua aceea o adevărată procesiune: se perindară, una după alta, toate persoanele înregistrate în cartoteca specială. Dar nicio descoperire...

Consilierul Knotek se încrunta de zor, detectivii căutau de zor pantoful mult râvnit, bătând Praga în lung şi-n lat, în timp ce domnul Bouše dormea liniştit în patul lui, iar lăptarul Povondra tăia, dincolo de Chodov, trifoi pentru iepuraşii săi de casă.

A doua zi, domnul Bouše nu se duse direct la birou, ci îşi făcu mai întâi rondul obişnuit prin piaţa Václav şi prin marile magazine; într-un asemenea magazin îl surprinse pe hoţul de buzunare Jandejšek şi îl umflă pe loc. La început, pungaşul se împotrivi, afirmând că şi un om cumsecade poate intra într-un magazin să-şi cumpere ceva. Afirmaţie pe care domnul Bouše – neoprindu-se din smiorcăit – i-o răsturnă numaidecât, invocând argumentul că un om cu douăzeci de condamnări nu mai e de mult un om cumsecade. Pe drum, Jandejšek o lăsă mai moale, şi când începu să se milogească, domnul Bouše arboră o mină blajină şi spuse că, mulţumită guturaiului şi inimii sale bune, ar putea, eventual, să închidă un ochi, cu condiţia însă

ca Jandejšek să ciripească ceva despre proaspeţii sosiţi la Praga. Până la urmă căzură la învoială şi astfel Jandejšek îl turnă pe un oarecare Brázda din Budějovice, venit să-şi încerce norocul sub îndrumarea bătrânului meseriaş Maclík, ceea ce însemna că operau la înghesuială şi, cum în momentul de faţă la Praga nu se întâmpla nimic deosebit, probabil că-şi stabiliseră cartierul general la Eden.

Jandejšek începu să ţopăie de fericire că era din nou în libertate, iar domnul Bouše se duse la direcţie ca să-şi scrie raportul despre Brázda şi să avizeze comisariatul din Vršovice de care ţinea parcul de distracţii Eden. Bineînţeles, citi şi rapoartele, dar nu găsi în ele nimic interesant. Când tocmai dădea să plece, ofiţerul de serviciu aflat la parter îi spuse:

— Ce faci, domnule Bouše, dumneata nu cauţi pantoful acela? Bătrânul a trimis pe teren toată echipa!

— Ce pantof?! Oamenii mei nu se înfig la pantofi, zâmbi detectivul, dar, în aceeaşi clipă, îl zgudui un strănut puternic, de bună seamă, de emoţie. Şi, ştergându-şi nasul, exclamă: Un pantof de damă, nu-i aşa?! Dar pentru numele lui Dumnezeu, pe câte ştiu, în rapoarte nu era nimic... Şi le-am citit doar... Să fi sărit oare, întâmplător, tocmai fila aceea?

Domnul Bouše se întoarse ca o vijelie, şi citi cu atenţie fila peste care trecuse, într-adevăr din întâmplare.

Mai întâi i se făcu negru înaintea ochilor. Pe urmă îl luă cu fiori. Gata, a venit! E aici! Cazul cu care, aşa cum a binevoit să glumească domnul consilier, îşi va stoarce creierii toată direcţia poliţiei! Pantoful!

Ei da, dar putea oare să aştepte până mâine

dimineaţă şi abia în zori să-l caute pe Povondra La „Hruba cu venin”? Şi, dacă întâmplător, tocmai mâine nu calcă pe-acolo?

Domnul Bouše simţea cum îl scutură frigurile. Strănutul începu să i se accelereze, la fel şi pulsul.

O maşină la dispoziţia unui simplu detectiv, ca să ajungă de urgenţă undeva? De aşa ceva nici pomeneală în vremurile acelea idilice. Maşină avea pe atunci numai prefectul poliţiei. Ei, dacă ar fi avut nevoie de ea domnul consilier, mă rog, ar fi fost altă căciulă, dar un detectiv?! Şi încă unul amărât ca domnul Bouše? Cu neputinţă!

Aşa stând lucrurile, domnul Bouše alese drumul cel mai scurt: se duse cu trenul până la Krč, şi de-acolo o porni pe jos în direcţia Chodov, mergând voinicește peste ogoare, unde păstorii se încălzeau la foc de buruieni uscate. Năduşise în lege şi, când ajunse la destinaţie, putea să-şi stoarcă zdravăn cămaşa; spre marea lui mirare însă guturaiul cedase parcă, şi în sinea lui îşi zise că doctorul acela avea dreptate când spunea că soarele de mare i-ar fi de ajutor. Numai că omul de rând se poate încălzi mai uşor, bătând drumul spre Chodov. Domnul Povondra era acasă. Zărindu-l pe Bouše, îi sări inima din loc, pentru că ştia cu ce se ocupă.

— Doar n-o fi umblând pe aici, pe la noi, vreun hoţ de buzunare! îi spuse speriat.

— Nu, domnule Povondra, nici vorbă de aşa ceva... dar... ştii, eu aş avea mare nevoie de pantoful ăla... Ştii, ăla cu care a aruncat nu ştiu cine după dumneata, ieri dimineaţă!...

— Dacă nu mă înşel, v-am spus chiar ieri în cârciumă că eu nu adun pantofi stingheri. Ce să fi făcut cu el? L-am lăsat acolo, în stradă, şi, cine ştie, l-

o fi luat careva...

— Dar cine, domnule Povondra? Cine? Dumneata îţi dai seama că tocmai aici e catastrofa!? Dacă ai şti dumneata cu ce m-aş alege eu în schimbul acestui pantof! se tânguia sărmanul Bouše.

Lăptarul ridică din umeri necăjit:

— De unde să fi bănuit eu, domnule Bouše?... Dar de ce, mă rog frumos, vă trebuie dumneavoastră tocmai acest pantof?

— Ei, asta-i o poveste mai lungă, domnule Povondra; deocamdată, nu pot să v-o spun, îi replică detectivul, cu tristeţe în glas.

— Eu, drept să vă spun, mai mult m-aş bucura dacă l-aţi căuta pe măgarul acela de la volan... Dar nu-i nimic, pe ăsta îl găsesc eu şi singur...

— Cum să-l găseşti? Pantoful nu-l ai, cum arăta măgarul nu ştii... Cel puţin dacă ai şti cum arăta maşina!?...

— Asta nu ştiu, dar aş recunoaşte-o! Dacă nu după altceva, dar după număr sigur.

— Domnule Povondra, rosti în şoaptă detectivul, luminându-se deodată la faţă, ca un sfânt care tocmai a surprins cerul deschizându-se deasupra lui. Cum?! Dumneata ştii numărul, domnule Povondra? Numărul maşinii? Mi-l spui, nu-i aşa că mi-l spui? Frumuşel, încet, să nu te încurci!

— Nicio grijă, îl spun eu şi repede, mai cu seamă dacă prin asta îi pricinuiesc puşlamalei vreun necaz. Îl avea scris pe tăbliţa din spate: N 3584. Sau 3587, exact, exact nu mai ştiu...

— Nu-i nimic, nu-i nimic, Dumnezeu să te răsplătească şi pentru atâta, domnule Povondra, îi şopti într-o stare euforică detectivul Bouše, şi după ce strănută, mai spuse: Dumneata ştii ce-i întâmplarea?

Ehei, despre întâmplare au scris chiar şi filozofii, şi vorbeşte despre ea şi domnul consilier de poliţie Knotek. Da, da, întâmplarea nu-i un fleac, domnule Povondra...

Şi Bouše porni din nou, apostoleşte, spre Praga.

Fireşte, descoperirea maşinii n-a constituit pentru poliţie nicio dificultate: era vorba de un autoturism de culoare închisă, tip sport, decapotabilă, marca Walter, aparţinând tânărului Vozaba, fiul cunoscutului industriaş. Când poliţia descinse la locuinţa sa, junele domn se prăbuşi, spunând de la bun început tot ce ştia.

În vila unor cunoscuţi, se organizase o mică reuniune; se aflau acolo opt... mai precis, nouă persoane, printre care şi domnişoara Tyna... Când petrecerea era în toi, unul dintre ei, mai exact, un oarecare domn Soukup, le-a oferit celor prezenţi cocaină; domnişoara Tyna a consumat o asemenea doză, încât la un moment dat s-a simţit îngrozitor de rău. În clipa aceea, întreaga societate s-a speriat, căci povestea putea să ia o întorsătură foarte neplăcută şi, dintr-o dată, au devenit cu toţii mai lucizi. Au hotărât să tragă la sorţi, şi sorţii căzură asupra tânărului Vozaba. Ceilalţi făcură jurământul solemn de a păstra totul sub tăcere. Apoi, lui i se dădu însărcinarea de a o transporta pe domnişoara Tyna la sanatoriu, cu maşina.

Numai că, în timp ce-o ducea spre maşină, ceva nu-i plăcu: domnişoara Tyna era palidă de moarte şi rece, dar încă mai respira. A întins-o pe perna din spate şi, maşina nefiind destul de lată, picioarele îi atârnau puţin în afară; de amănuntul acesta n-a ţinut seamă nici el, şi nici ceilalţi care, în ceaţa dimineţii, se grăbeau să se împrăştie cât mai repede din vila cu

pricina.

În timp ce-o transporta, îşi întorcea mereu capul spre ea şi mereu îi vorbea:

— Tinicka, trezeşte-te, Tinicka, peste câteva clipe o să fie totul în ordine...

Când a trecut prin Vinohrady şi a cotit-o pe strada Budečska domnişoara a scos un suspin ciudat şi deodată s-a lungit, cuprinsă parcă de un spasm... Da, s-ar putea ca tocmai în clipa aceea să-i fi zburat pantoful din picior... Nu-şi mai aminteşte dacă-i avea pe amândoi când a aşezat-o în maşină... Puţin după aceea, au ajuns în faţa sanatoriului, unde şi-a dat seama că, de fapt, domnişoara Tyna murise.

Tânărul Vozaba se cutremură de groază; apoi scrise cu propria sa mână numele tuturor acelora care se aflaseră în noaptea aceea, în vila cu pricina. Incidentul a produs vâlvă mare şi s-a vorbit de el în forurile cele mai înalte.

În zilele acelea, toţi de la direcţia poliţiei care aveau picioarele întregi trebuiră să dea o mână de ajutor pentru elucidarea acestui caz, aducând mereu alte persoane spre a fi interogate. Numai Bouše avea liber, căci el era eroul zilei. Prima sa grijă a fost să-l găsească pe lăptarul Povondra, ca să-i explice că de fapt nimeni nu aruncase după el cu pantoful, ci că totul nu fusese decât o întâmplare nefericită, pentru care însă el îi mulţumea lui Dumnezeu.

Dar înainte de a apuca să pornească spre „Hruba cu venin“ fu chemat de însuşi consilierul superior. Tăcând şi răsucindu-şi într-una mustăcioara, domnul Knotek se uită îndelung la detectivul Bouše şi la veşnica picătură din vârful nasului său. Apoi îi spuse suspinând:

— Uite ce voiam să-ţi spun, domnule Bouše. Eu nu

mai am mult până la pensie, dar sunt bucuros că înainte de a-mi încheia cariera am avut parte de o întâmplare cum nici eu însumi n-aş fi fost în stare să mi-o imaginez vreodată. Şi crede-mă, am trecut prin multe în viaţă! Da, da, Bouše, dumneata eşti exemplul unei întâmplări atât de fericite, despre care n-au scris nici măcar filozofii. Să fii mândru de asta, băiete! Mda... Şi-o să scriu asta în dosarul dumitale ca să nu se uite, iar la vară ai să pleci la mare, de asta să n-ai nicio grijă, că mă ocup eu, personal.

Şi în timp ce fericitul Bouše ieşea de-a-ndăratelea din biroul şefului său, smiorcăind din nas respectuos, domnul consilier mai adăugă:

— Dar, bagă de seamă, Bouše, nu cumva odată cu guturaiul să-ţi pierzi acolo şi adevăratul miros de criminalist, pentru că asta, cinstit vorbind, nu mi-ar plăcea deloc!

INCENDIATORUL

Putea să fie o partidă nespus de frumoasă. Gospodarul Liška de la numărul treizeci şi opt anunţase „betl”, iar şeful de post Nováček îl tăiase cu un „flek“ şi dublase miza, făcându-i în acest timp ştrengăreşte cu ochiul partenerului său de joc, tăcutului preot Kotrba, care, cu o expresie de martir, încuviinţă, clătinând doar uşor din cap. Nu-i plăceau jocurile care angajau prea mult buzunarul. Numai că în seara asta, gospodarul Liška ardea de dorinţa să-l facă praf, măcar o dată, pe şeful de post şi astfel cu o privire sardonică, răspunse la „flekul“ lui cu un “ré“ ucigător. Părintele îşi înălţă ochii spre ceruri, de parcă de-acolo ar fi putut aştepta mântuirea, deşi unica sa speranţă era şeful de post, recunoscut în tot judeţul drept un mare maestru al jocului de mariaj[3].

Acel neaşteptat ré era, chiar şi pentru domnul şef, puţin prea mult, dar cum avea şi el cărţile ca brodate, se adresă preotului, ca şi când i-ar fi cerut să depună o mărturie:

— Fiţi bun, sfinţia voastră, şi confirmaţi-i domnului Liška patru perechi de porumbei şi dacă dumnealui îmi vine cu ré, atunci eu zic tutti, aşa, ca să se strângă pe masă bani căcălău!

Sfinţia sa ar fi dorit să-şi facă semnul crucii, dar

[3] Joc de cărţi obişnuit mai cu seamă în ţările Europei Centrale.

cum? de vreme ce ţinea în mână imaginile blestemate ale diavolului.

Gospodarul Liška îşi linse buzele, uscate de febra jocului, şi începu să etaleze. Da, putea, într-adevăr, să fie un joc al dracului de scump, căruia să-i fi mers buhul până în satele cele mai îndepărtate. Dar nici nu apucaseră primele cărţi să lovească masa, când cineva deschise furtunos uşa cârciumii şi strigă:

— Arde, oameni buni, arde!

În aceeaşi clipă, se auzi şi sunetul fals al trompetei. Bărbaţii săriră de la mese, lăsând baltă halbele negolite şi jocul de cărţi neterminat, şi, răsturnând scaunele în drumul lor, se năpustiră cu toţii afară, ca o vijelie. Preotul începu să murmure o rugăciune, în timp ce Liška blestema de zor, supărat la culme că i se curmase faimosul Betl, spulberându-i-se astfel speranţa de a câştiga partida cu afurisitul de jandarm. Dar, neavând încotro, lăsă şi el cărţile pe masă şi se ridică să plece după ceilalţi.

Dar, în momentul în care cărţile lui zăceau părăsite pe masă, şeful de post Nováček se uită la ele cu atenţie şi îl apucă pe gospodar de mânecă:

— Domnule Liška, cu acest Betl, ai pierdut!

— Nu se ştie!

Şeful de post tăcea, în schimb degetul lui arăta ameninţător spre valetul de treflă care se ghemuia, sfios, printre cărţile cu pricina.

Liška se uita înmărmurit când la cărţi, când la jandarm, în timp ce afară trompeta pompierilor suna tânguitor.

— Dumnezeule Hristoase, cum e cu putinţă?... Pe ăsta eu nu l-am văzut!...

Şi se repezi afară.

Şeful de post spuse, clătinând din cap:

— Îl vedeţi sfinţia voastră?! Se grăbeşte să stingă focul, în loc să plătească această catastrofă!

Pe urmă însă, îşi îndesă la iuţeală casca pe cap şi părăsi şi el cârciuma rămasă pustie.

Făcuse bine Liška că nu rămăsese să-şi termine partida de mariaj. Căci focul izbucnise la numărul treizeci şi opt – cu alte cuvinte, tocmai la gospodăria lui!

Şi ce frumos ardea! Spre bolta întunecată, se înălţa spectaculos şi, în răstimpuri, se auzea câte un trosnet sec de paie aprinse. Focul se încinsese în hambar... Deodată, şefului de post Nováček îi fulgeră prin minte că acesta era al doilea incendiu într-o lună!

Liška se năpusti în curtea gospodăriei sale, ca un descreierat. În schimb, nevastă-sa avea, se pare, mai multă prezenţă de spirit; ieşise din casă numai în jupon, ca să deschidă grajdul de vite; fiică-sa era şi ea afară; îşi aruncase peste cămaşă o haină veche şi acum gonea vacile în grădină.

Şeful de post privea calm la tot haosul din faţa sa şi în gând îşi făcea socoteala că hambarul n-avea cum să mai fie salvat. Focul o să se mai întindă peste grajduri şi coteţe, mai cu seamă dacă au în pod fân uscat; şi au, nici vorbă că au. Pompierii ar trebui să stropească mai întâi acoperişul clădirii principale, – asta ar mai putea fi salvată, pentru că, din fericire, nu bătea vântul, iar între grajduri şi casă e un spaţiu gol, destul de mare. Şi gândind astfel, se străduia să reţină mii de amănunte, care a doua zi aveau să i se potrivească de minune la alcătuirea procesului-verbal. Deodată însă îl zări pe brigadierul său, cu bluza desfăcută, ajutând-o pe Ružena să scoată din casă diferite mobile.

— Ei drăcie, se înfurie majurul. Ce cauţi dumneata

aici, omule?

— Cu respect vă raportez, domnule şef, că dau o mână de ajutor.

— Şi ce trebuie să facă jandarmul când arde?! îl întrebă cu asprime plutonierul-major, trăgându-l pe brigadier într-o parte, deoarece pompierii tocmai împinseseră pompa în curte şi prima trâmbă de apă începuse să ţâşnească din furtunul subţire.

— Când arde, reluă şeful de post, da, când arde, jandarmul n-are nimic de făcut decât să privească şi iar să privească, pentru că important e ceea ce vede el, ci nu ceea ce arde. De ajutat se ajută oamenii şi singuri. Şi-acum, fuga marş la post, şi echiparea, aşa cum se cuvine să fie echipat un jandarm ce se respectă! S-a înţeles? Cât ai zice peşte să te văd înapoi cu flinta pe umăr, cu sabia şi taşca la cingătoare şi cu casca pe cap... Gata!

Apoi, şeful se uită îndelung la Ružena, care, cu părul răvăşit şi mânjită de funingine, continua să care mobila din casă. Şi tot privind la ea. Majurul îşi spuse că fata era chipeşă oricum şi nu se mai miră de loc că brigadierul îi dădea mereu târcoale.

Peste puţin timp flăcările cuprinseră grajdul şi coteţele şi nu mai ajutară nici trâmbele de apă, nici zecile de mâini binevoitoare. Lucrurile din casă fură evacuate în grădină, dar – aşa cum prevăzuse şeful de post – focul nu se întinse până aici.

Brigadierul Klouzek reveni echipat conform regulamentului, iar comandantul dădu doar din cap, vrând parcă să spună: aşa se cuvine.

— Şi-acum, postează-te în grădină lângă troacele acelea, ca să n-aud mâine că s-a pierdut ceva. Ružena poate să stea cu dumneata de planton, dacă pofteşte.

Într-adevăr Ružena se afla acolo, şi fiindcă abia în clipa aceea îşi dădu seama că alerga prin curte îmbrăcată numai cu o haină veche trasă peste cămaşă, începu să se ruşineze. Lišková se lăsase în genunchi lângă un maldăr de perine şi plângea.

Spre dimineaţă, pompierii izbutiră să înăbuşe focul în asemenea măsură, încât nu se mai vedeau fumegând decât grinzile şi resturile de fân şi paie uscate. Tot spre dimineaţă mai ieşi la iveală că în haosul din timpul nopţii nimeni nu-şi adusese aminte de păsări. Rămăseseră închise în poiată şi arseseră până la una. Lišková îşi smulgea părul din cap: cum de-a putut tocmai ea să uite de găinuşele ei! Şi, într-o deznădejde fără margini, se năpusti asupra bărbatului:

— Asta numai din pricina cârciumii şi a cărţilor tale! Dacă erai acasă, nu se întâmpla nenorocirea asta!

Liška tăcea mâlc, în schimb şeful de post se grăbi să întrebe:

— Ce vrei să spui, doamnă Lišková? Că dacă bărbatul dumitale ar fi fost acasă, focul n-ar fi izbucnit?

— Vreau să spun că are prieteni păcătoşi, care-l trag la cârciumă şi-l împing la patima jocului, asta vreau să spun, replică, tăios, nevasta gospodarului.

În loc de răspuns, şeful de post preferă să-l tragă pe Liška mai într-o parte:

— Nu te lua după ce spune femeia la deznădejde... Mai bine spune-mi, cum stai cu asigurarea? În regulă? Adevărat? Numai să nu fie şi cu ea cum a fost cu figura aceea, la cărţi... Dacă-i în regulă, ce mai, îţi faci hambar nou şi coteţe noi; de altfel, se cam simţea nevoia...

Deodată, majurul zâmbi ciudat, de parcă i-ar fi

venit în minte o idee nemaipomenită, şi adăugă:

— Cine-ar fi zis că în clipa în care anunţai ré, la dumneata acasă ardea? Nu-i aşa? Să-ţi scape din vedere o carte ca valetul de treflă, mi se pare totuşi de necrezut!

Liška se uita la jandarm descumpănit, neînţelegând de ce-i spunea majurul toate astea, tocmai acum, când focul îi mistuia gospodăria.

Şi majurul continuă:

— Când ai plecat aseară de-acasă, n-ai observat nimic deosebit? Vreau să spun dacă n-ai simţit cumva miros de fum? Sau dacă n-ai văzut prin preajma casei vreun individ suspect... Căci focul ăsta a fost „pus”, domnule Liška! Sper că-ţi dai seama de acest lucru?! Pricepi?!

— Nu pricep, spuse gospodarul. Eu nu pricep nimic. Povestea asta m-a năucit de-a binelea...

Pe locul incendiului stăteau pompierii istoviţi. Unora li se aduseseră abia acum, de-acasă, coifurile sclipitoare.

— Din spusele soţiei dumitale, reiese că focul a izbucnit în hambar... Ferestrele odăii voastre dau spre hambar; aşa se explică de ce pe ea au trezit-o văpăile... Dar cine a trezit-o pe fiica dumitale? Căci odăiţa ei e în partea cealaltă, lângă drum!

— De unde să ştiu eu?... Şi, la urma urmei, ce vrei dumneata de la mine?

— Nimic. Pe soţia dumitale au trezit-o văpăile; cum se face însă că n-au trezit-o şi pe vecina Lobnoutková, care precum se ştie, are ferestrele tot spre hambarul dumitale?

— De ce să se fi trezit, dacă la ea nu ardea nimic?

Şeful de post strânse din umeri şi se duse să cerceteze mai departe locul incendiului. Gospodarul

se uită după el, morocănos. Nu pricepea nici în ruptul capului ce voiau să însemne vorbele jandarmului... Ce mai, nenorocirea e mare... Da. Dar poliţa de asigurare există, şi acum el o să-şi pună peste tot acoperiş nou. De eternit.. Iar în privinţa jocului... mă rog, aici, ce-i drept, focul i-a adus noroc!...

*

Dimineaţa la postul de jandarmi, şeful umbla de colo până colo numai în vesta sa împletită. Fuma şi medita. Brigadierul Klouzek şi sergentul Pícek (acesta nu fusese în noaptea aceea de serviciu şi deci în timpul incendiului dormise buştean) îl ascultau, smeriţi.

— Un lucru e sigur. Focul a fost pus... În hambar lumină electrică n-aveau, de aflat nu se afla acolo nimeni la ora aceea, şi totuşi focul de-acolo a izbucnit. E limpede ca bună ziua.

Brigadierul dădu din cap, că e limpede. Sergentul însă părea mai reţinut. Ba, mai mult, îşi îngădui chiar să vorbească:

— Vă amintiţi, dom’ şef, de focul acela de-acu o lună! La Příhoda. Tot de la un hambar s-a tras. Dar la drept vorbind, acu, primăvara asta, nu-i nicio tragedie...

— Ba e, replică plutonierul-major, aruncând mucul de ţigară în ligheanul de lângă sobă. Şi încă o mare tragedie! Va trebui să chemăm echipa de urmărire de la judeţ. Şi ştiţi voi ce înseamnă asta... Da, asta înseamnă că, dacă e cineva de servici, atunci e de servici, şi n-o întinde din post, ca să-şi vadă fata!

Brigadierul se uită buimac la şeful său.

— Vă daţi seama că eu n-o să fac caz pe chestia

asta, dar adevărul e că dumneata, brigadiere Klouzek, te-ai repezit azi noapte s-o vezi pe Ružena... Taci, nu primesc scuze prosteşti. Altceva am vrut să spun: faptul că dumneata ai fost cu Ružena îşi are semnificaţia sa... E clar. Pe chestia asta Ružena nu dormea. Dar de ce nu dormea bătrâna Lišková? Nu ştiţi. Ei bine, atunci să vă spun eu! Pentru că dumneaei n-avea voie să adoarmă, deoarece ştia că la ei o să ardă! E clar?

Peste postul de jandarmi se lăsă o linişte mută pe care o curmă brigadierul, cu glasul său deznădăjduit.

— Dar bine, lucrurile nu s-au petrecut aşa! Pentru Dumnezeu! Credeţi-mă, eu n-am fost cu Ružena. Ce-i drept, afară am fost, şi am trecut şi pe la casa lor să văd dacă nu cumva Ružena era la fereastră. Dar peste tot era întuneric. Iar în curte nu se vedea nicio lumină. Dormeau amândouă...

Brigadierul azvârlise vorbele din ei ca în toiul frigurilor. Ideea că Ružena ar putea fi amestecată într-o afacere cu incendii era pentru el de neconceput.

— Să fi pus Liška foc în hambar, înainte de a porni spre cârciumă? Eu unul nu pot crede aşa ceva, interveni sergentul Pícek.

— Nu poţi crede, pentru că nu ştii ce ştiu eu, spuse şeful de post pe un ton misterios, înăbuşindu-şi vocea. Ei, bine, am să vă spun ceva, ce nu pot spune nici măcar echipei de cercetare. De altfel, ăştia o să se intereseze de alte lucruri. O să meargă la locul incendiului ca să caute pete grase de petrol, sau ştiu eu, vreun rest de lumânare. Eu, însă, mi-am întemeiat bănuielile pe cu totul altceva. Pe jocul de mariaj... Ţineţi minte ce vă spun; când îmi anunţă mie cineva un „betl”, nu există ca eu să nu merg, mai cu seamă

când am o carte cum am avut aseară. Şi-i răspund pe loc cu un „flek”, ca să ştie că stau tare. Când însă omul care anunţă acest „betl“ vine peste mine cu un „ré”, atunci se înţelege că îmi dă de gândit, şi sunt dator să cred că i-au căzut nişte cărţi senzaţionale, adică miraculoase... Dar, ţineţi-vă bine, să nu cădeţi: dumnealui avea printre ele şi un valet! Da, un valet de treflă, înghesuit printre alte cărţi într-adevăr una şi una! Şi-atunci mă întreb: nu-i asta oare o dramă nemaipomenită? Şi-mi spun: omul ăsta ori nu se pricepe la mariaj, şi despre Liška numai asta nu se poate spune, ori a devenit, deodată, foarte neatent şi numai aşa se explică de ce n-a observat valetul de treflă. Cel puţin, el aşa pretinde, că nu l-a văzut. Iar eu mă întreb. De ce nu-i Liška atent la mariaj? De ce nu observă valetul? Şi-mi răspund: pentru că e cu gândul în altă parte! Da, se gândeşte la altceva! Se gândeşte că a sosit momentul să vină cineva şi să strige: arde!... E drept că toată seara a jucat el ca o cizmă, cu asta însă a pus capacul...

Şeful de post îşi şterse fruntea de sudoare. Expunerea grandioasei sale teorii îl epuizase. Şi, precum se vede, la fel de istoviţi erau şi cei doi subalterni ai săi, care de emoţie se aşezaseră pe scaun.

— Ştiţi, dom şef, spuse în cele din urmă sergentul Pícek, cu un aer meditativ; să joace cineva mariaj, cu dumneavoastră, nu-i glumă. Trebuie să aibă nervi de oţel... De altfel, ceea ce s-a întâmplat e un caz absolut surprinzător, iar în criminalistică, o dovadă unică!...

— Dovadă! oftă şeful. Dacă ar fi o dovadă n-aş mai sta acum pe gânduri şi m-aş duce imediat să-i pun cătuşele... Dar nu-i decât o presupunere, mai bine zis,

o bănuială... Şi tocmai bănuiala asta mă duce la convingerea, că Liška ştia ce avea să se întâmple.

Se uită compătimitor la brigadier, apoi continuă:

— Ştiu, îmi dau seama că nu-ţi face plăcere să asculţi toate astea. Înţeleg, viitorul socru...

— Ce socru! gesticulă plictisit brigadierul. Nici nu vrea s-audă de mine, iar pe Ružena o ţine sub cheie...

De afară se auzea scârţâitul căruţelor, satul îşi trăia viaţa lui obişnuită, oamenii se duceau, ca de obicei, la treburile lor de toate zilele.

— Eu aş avea o altă teorie, se amestecă în vorbă sergentul Pícek, privindu-l pe Klouzek cu nişte ochi străpungători. După mine, focul a fost pus din răzbunare de respinsul brigadier, care credea că după incendiu Liška avea să sărăcească în asemenea hal, încât să fie bucuros să-l ia pe Klouzek de ginere, pentru cele şase sute de coroane cât are el pe lună.

Brigadierul se făcu roşu ca sfecla şi, numai din consideraţie pentru gradul superior, se stăpâni să nu-i spună sergentului ce gândea despre el.

Şeful de post desprinse din vorbele şăgalnice ale sergentului o încercare de atac împotriva teoriei sale oarecum complexe şi, în consecinţă, făcu o mutră acră. Aşa se face că, până la urmă, râse numai sergentul Pícek, dar nici lui nu-i fu dat să râdă prea mult. Afară se auzi duduitul maşinii de la judeţ.

Şi în timp ce şeful se duse în întâmpinarea oaspeţilor, brigadierul aruncă sec:

— Ar mai fi şi o a treia posibilitate: că focul a fost pus de un anume sergent care, nefiind de serviciu, se afla aparent acasă, dar de fapt nu era acasă...

— Şi a patra: incendiul a fost provocat de şeful de post, fiindcă a pierdut la Liška partida de mariaj, adăugă sergentul, rânjind.

După care încremeniră amândoi, într-o perfectă poziţie de drepţi, căci în clipa aceea îşi făcu apariţia locotenentul de la inspecţia judeţeană.

Bătură multă vreme locul incendiului, scotocind tot ce li se ivea în cale. Brigadierul era bucuros că nu fusese luat în această acţiune, deoarece se declarase în total dezacord cu întreaga poveste. Era furios la culme, fiindcă ştia ce căutau: dovada că Liška pusese singur focul şi plecase de-acasă să joace cărţi, ca să aibă un alibi. Klouzek însă nu credea acest lucru. De dragul Ruzenei? Nu s-ar putea spune. Mai curând dintr-o raţiune sănătoasă. Căci e de-ajuns să priveşti un pic hambarul ca să-ţi dai seama că în peretele din spate ce dă spre grădină şi de acolo, mai departe spre câmp, sunt nişte ferestre lungi, fără geamuri. Liška pretinde că aşa au fost de când lumea, pentru că pe acolo intră rândunelele. Şi-apoi, hambarul mai are nevoie şi de aerisire. Dacă a vrut cineva să pună foc, era destul să treacă peste câmp, să intre în grădină, ca apoi, apropiindu-se de peretele din spate să întindă mâna şi să arunce în hambar o hârtie aprinsă. Şi, vorba aceea, pe paiele împrăştiate focul e ca la el acasă.

Când coborî înserarea, brigadierul izbuti s-o şteargă neobservat şi dădu o fugă până la Ružena să-i spună că el, personal, nu-i deloc de acord cu părerea şefului său...

— Tu să taci! Umblaţi pe aici cât îi ziulica de mare şi nu faceţi nimic altceva decât să puneţi întrebări, de parcă noi am fi pus focul! Iar oamenii, ce să mai zic, sunt şi ei nişte javre fără pereche. Mai fac şi haz pe socoteala noastră... Uite ce ne-a aruncat cineva peste gard!

Şi-i întinse furioasă o hârtie pe care erau scrise

nişte versuri ciudate:

Ce minunăţie
sufletu-mi-ânvie
îmi vine să cânt
şi-n foc să m-avânt.

— Ce-i cu hârtia asta? Cine a aruncat-o aici?!

— De unde vrei să ştiu eu? Am găsit-o pe jos, azi-dimineaţă. Am luat-o şi nici alor mei n-am avut curajul să le-o arăt.

— Dar bine, Ruženka, tu... tu trebuie să înţelegi, că eu... n-am nicio vină!

— Asta ar mai lipsi, să ai! ţipă Ružena cu acea formidabilă logică de femeie, în stare să-l împingă spre culmea disperării chiar şi pe cel mai devotat dintre îndrăgostiţi.

În clipa aceea se deschise fereastra şi din casă rasună vocea severă a mamei:

— Ruža! Acasă!

Fata se mai uită o dată, cu un aer plin de reproş, la tânărul brigadier, apoi dispăru.

Rănit de nedreptatea ei, brigadierul porni întristat spre odăiţa lui pustie şi rece de holtei, căci până şi primăvara se arăta anul acesta urâcioasă şi neprimitoare. Darămite dragostea...

Ajuns acasă, scoase din buzunar poezioara aceea şi o mai citi o dată. Ce tâmpenie o mai fi şi asta? Cine are interes să-şi bată joc de oameni? Dar, ia te uită, cum e scris cuvântul ânvie! Şi după ce mai citi versurile pentru a nu ştiu câta oară i se păru că în povestea asta nici vorbă nu poate fi de batjocură. Mai curând de bucurie... Da, sufletu-mi-ânvie...

Hârtia, pe care o mână stângace scrisese aceste

versuri, fusese ruptă dintr-o pungă obişnuită şi, întrucât asemenea pungi se găsesc în orice dugheană, amănuntul nu prezenta nicio importanţă pentru elucidarea cazului. Atenţie însă, hârtia e înţepată. Aşadar, n-a fost aruncată pur şi simplu peste gard, ci a fost înfiptă de cineva cu un ac sau o pioneză.

Ei, şi? Să zicem, în cel mai bun caz, că descopăr şi locul în care a fost înfiptă, şi mai demonstrez că hârtia a fost smulsă de vânt... Răstorn oare prin asta teoria bătrânului nostru?

Totul e o prostie... Pe măsură însă ce se gândea mai mult la întreaga poveste – şi de gândit, ce-i drept, se gândea, chiar dacă între timp se cuibărise sub plapuma subţire şi rece i se părea că peticul ăsta de pungă are totuşi ceva comun cu cazul de faţă. Te pomeneşti că a fost înfipt acolo tocmai de cel care a pus focul?! Aşa, de bucuria flăcărilor... Despre treaba asta ni s-a vorbit nouă la cursuri; ei, Doamne, cum se cheamă dorinţa aceea a omului de a vedea focul, şi de a-l încinge numai aşa, pentru propria lui bucurie

Se înnoptase de-a binelea, dar brigadierul ţâşni de sub plapumă ca din puşcă. Nu-şi mai pierdu vremea să deschidă uşa scârţâitoare. Sări pe fereastră şi alergă iute la post, unde de serviciu în noaptea asta era sergentul Pícek.

— Ce-i cu tine? Ai început să umbli şi noaptea, ca o sperietoare? Ce s-a întâmplat? îl întâmpină sergentul somnoros.

Brigadierul îi întinse hârtia cu poezioara. Pícek o citi, în grabă, apoi se duse la masă, s-o mai citească o dată la lumina lămpii.

— Unde-ai găsit-o?

— Nu eu... Ružena... La ei în curte, lângă gard.

Sergentul întorcea hârtia când pe o parte, când pe alta, ascultând concluziile la care ajunsese brigadierul din pricina insomniei. În cele din urmă spuse, cântărind bine cuvintele:

— Uite ce-i, prietene, dacă pe mine m-ar chema Klouzek, crede-mă, n-aş mai trage speranţa că într-o zi mi se va spune Sherlock Holmes... Dar, ţine minte, urma asta e mai bună decât tot mariajul bătrânului nostru. Versuri... Ei drăcie, cine naiba să scrie aici, la ţară, versuri?!...

— Învăţătorul a compus anul trecut o poezie pentru douăzeci şi opt octombrie. În cârciumă a fost luat peste picior, dar el pretindea că a scris-o ca să fie sigur de avansare.

— Ăsta, ce-i drept, e un motiv serios, încuviinţă sergentul. Dar ce interes are să scrie versuri un delicvent anonim? Şi de ce a scris ânvie cu î din a?... Ascultă, n-avem ce-i face, trebuie să-i arătăm bătrânului. Dacă nu pentru altceva, măcar pentru bucuria de a-i strica plăcerea cu mariajul.

Spre marea lor mirare însă, şeful de post văzu în povestea asta mai curând o confirmare a presupunerilor sale.

— Ei, tinereilor, mă uit la voi şi mă mir cât sunteţi de naivi! Poezioare, pe o pungă de fasole, poate să scrie, în definitiv oricine. Şi mai ales cel ce are interes să încurce cât mai mult cercetările. De pildă, Liška... Ţineţi minte ce vă spun, aici e punctul slab, şi punctul ăsta trebuie să-l păzim ca pe ochii din cap...

Brigadierul oftă înăbuşit.

— Nu uitaţi însă că în versurile astea este o greşeală de ortografie destul de neobişnuită.

— Nici n-am observat... mormăi pe sub nas şeful de post. Cine ştie, poate că, în starea aceea de iritare, l-a

furat condeiul. Iar faptul că hârtia a fost găsită de Ružena mi se pare neobişnuit de suspect...

— Bine, dar hârtia asta a fost înfiptă în gard, îşi apără brigadierul punctul de vedere şi înainte de toate iubita

— Şi-atunci, cum îţi explici că noi n-am văzut-o?

— Fiindcă între timp căzuse pe jos şi, din păcate, n-am găsit-o. Asta-i greşeala noastră, se grăbi să intervină sergentul.

— Pe chestia asta nu-i cazul să ne necăjim, dădu plictisit din mână şeful de post, spunându-şi în sinea lui că sergentul vrea întotdeauna să fie mai deştept decât ceilalţi. De, vrea şi el un galon în plus şi îşi închipuie că acum s-a ivit prilejul. Dar nicio grijă, amice, de data asta nu-ţi iese pasienţa!

— Dacă mi-aţi permite, domnule şef, m-aş mai uita şi eu puţin la poezioara asta, se oferi, binevoitor, brigadierul.

— De uitat te poţi uita, dar după orele de serviciu. Dumneata eşti obligat, înainte de toate, să-ţi faci datoria! ripostă sec şi cu asprime şeful de post, drept care brigadierul se lăsă păgubaş.

— Ce să-i faci, la postul nostru nu-i deloc uşor să ajungi un Sherlock Holmes, îi spuse în şoaptă sergentul, în timp ce se dezechipau amândoi în spatele şifonierului. Într-adevăr, nu-i deloc uşor, dar brigadierul se agăţă de acest caz cu toată râvna. În prima după-amiază liberă plecă la oraş şi acolo se duse într-un loc rareori frecventat de bărbaţi: la doamna Kodadová, renumită cărturăreasă, prezicătoare şi expertă în desluşirea scrisului. Îi puse în faţă poezioara şi odată cu ea şi o hârtie de cinci coroane, căci altfel coniţa nu obişnuia să citească. Pentru acest nobil gest femeia i se adresă lui Klouzek

cu: „domnule sergent”. Apoi, după ce se uită multă vreme la literele înşirate pe peticul de pungă, spuse:

— Acum, domnule sergent, scrieţi şi dumneavoastră câteva rânduri! Aici, pe hârtia asta...

— Eu?! se minună brigadierul. De ce eu?

— Am neapărată nevoie de scrisul dumneavoastră, ca să-mi dau seama dacă sunteţi sau nu sortit acestei persoane... Principalul e să fie un suflet apropiat... Scrieţi ce doriţi, de pildă, numele dumneavoastră...

— Dar bine, coniţă, eu nu caut un suflet apropiat, eu vreau să aflu ce fel de om e cel ce a scris aceste rânduri...

Ghicitoarea îşi ridică ochii şi-l privi indignată:

— Şi cum pot să ştiu eu, dacă nu ştiţi dumneavoastră. Eu v-aş putea spune dacă persoana vă este apropiată, sortită şi aşa mai departe... Mai mult, scumpe domn, eu nu ştiu. Un lucru însă pot să vă spun, dar asta, numai aşa, în particular: cel ce-a scris aceste rânduri e mai curând nebun...

După care, distinsa femeie se apropie de o colivioară ca să-i dea papagalului o felie de măr. Şi cu asta audienţa luă sfârsit.

Brigadierul se opri în faţa casei şi stătu în cumpănă, nemaiştiind ce să facă. Nebun... Pe câte ştia, în sat n-aveau decât un singur nebun: Ferda Bumbej. Numai că bietu Ferda habar n-are să scrie, aşa că urma asta nu putea duce la niciun rezultat.

În disperarea sa, brigadierul se repezi până la secţia de psihiatrie a spitalului judeţean.

Avu serios de furcă până să-l convingă pe vânjosul infirmier că nu venise pentru consultaţie, după care se văzu nevoit să-l convingă şi pe medic de perfecta sa stare psihică, ceea ce fu şi mai greu. Când, în sfârşit, scoase la iveală poezioara cu pricina,

doctoraşul răsuci din cap plin de curiozitate:

— Veţi recunoaşte şi dumneavoastră, stimate domn, că nu pot să pun un diagnostic după o simplă bucată de hârtie... Veniţi cu pacientul!

— De unde să-l iau, dacă nu-l cunosc! suspină brigadierul. Am fost şi la ghicitoare, dar nici ea n-a ştiut să se descurce...

— Păi, vedeţi... Tot ce-aş putea face eu, ar fi să mă adresez consiliului nostru... Pentru asta însă trebuie să aveţi răbdare şi să aşteptaţi. Între timp citiţi sau faceţi exerciţii de gimnastică! Gimnastica e foarte sănătoasă pentru întărirea sistemului nervos!

Şi medicul făcu în faţa brigadierului câteva genuflexiuni, apoi părăsi grăbit încăperea.

Jandarmul aştepta şi, printre picături, îl fură somnul. De ieşit n-avea cum să iasă, căci uşa n-avea clanţă. Doctorul se înapoie târziu, în schimb radia de bucurie.

— E un caz extrem de interesant! Nici nu v-ar veni să credeţi cât de fundamental se contrazic părerile specialiştilor... Unul afirmă că e vorba de scrisul unui individ cu un intelect inferior, sprijinindu-se în afirmaţia sa tocmai pe acea greşeală ortografică. Altul, polemizând cu el la un mod neobişnuit de interesant, pretinde că scrisul aparţine unui om de o inteligenţă superioară, aşa cum apare, uneori, la epileptoizi. Se pune deci întrebarea cine a scris aceste rânduri... Ori un tânăr, şi în cazul acesta greşeala e, în general, scuzabilă, ori, dimpotrivă, un om mai în vârstă, şi atunci greşeala indică un intelect subnormal. Dacă ne însuşim acest punct de vedere şi admitem că scrisul aparţine unui adult, putem desprinde concluzia că avem de-a face cu tipul unui cretin de un scăzut nivel spiritual şi cu obsedante

înclinaţii pyromanice... Da, dar mai există şi o altă posibilitate, şi anume, ca toată povestea să fie rodul unei farse, adică a unui anumit gen de a glumi. Firește, susţinătorii acestei păreri îşi dau seama că aici există un aşa-numit punct slab provenind din faptul că acest tip de om nu are înclinaţiuni pyromanice. În schimb, ei pot demonstra – şi nu fără succes – că greşeala ortografică a fost făcută intenţionat. Aşadar, şi un tip şi celălalt sunt, într-o anumită măsură, anormali. Şi primul tip, al pyromaniacului, ispitit să-şi celebreze fapta prin versuri, şi al doilea, al farsorului, care, în situaţia dată, reacţionează în felul lui la haosul ce se produce în jurul focului, haos ce i se pare, desigur, pe nedrept, ridicol...

Brigadierul şedea pe un scaun şi căsca ochii uluit. În anumite momente avea sentimentul că el însuşi era autorul acelor versuri... Când doctorul amuţi, dădu năuc din cap, în semn de aprobare, şi spuse doar atât:

— Da, desigur!

— Acum vă este clar, nu-i aşa? îl mai întrebă o dată medicul, în pragul uşii.

— Nu, dar nu-i nimic, îi răspunse brigadierul respectuos, fericit că se afla afară, la aer curat.

Seara, la postul de jandarmi, sergentul îi făcu un ceai.

— Aşa cum văd eu lucrurile, prietene, vom fi nevoiţi să dăm cazul pe mâna ălora de la inspecţia judeţeană. Nu pentru că ar fi capabili să descopere ceva în plus, ci mai curând pentru buna regulă. Cine ştie, poate vor găsi şi ei alţi specialisti şi alţi experţi care să ajungă şi la a treia sau la a patra posibilitate. Un lucru însă e sigur: pe cel ce-a pus focul tot noi va

trebui să-l prindem.

Sorbeau liniştiţi din ceaiul fierbinte, căd primavara încă nu se învrednicise să-şi arate faţa ei mai blândă, şi se gândeau la soarta tristă a omului când devine jandarm. Nu le fu dat să se consacre prea multa vreme acestor meditaţii. De afară se auzi deodată un ţipăt strident şi în clipa în care sergentul deschise fereastra să vadă ce se întâmplă, zări o coloană de purpură înălţându-se spre cerul întunecat.

Ardea, de data asta la numărul patruzeci şi trei.

Pompierii izbutiră să stingă focul înainte de a se întinde pe acoperişul hambarului. Arsese şopronul unde fuseseră depozitate buruienile de anul trecut şi o parte din grajd.

Pe gard, jandarmii găsiră o bucată de hârtie pe care erau scrise următoarele două versuri:

Pe oameni tare îi încântă
Când focul cu scântei se avântă.

La postul de jandarmi era o atmosferă de doliu. Abătutul plutonier-major spuse cu amaraciune:

— Telefonaţi la judeţ! De data asta n-avea cum să fie Liška, pentru că tocmai atunci pierdea cu mine o partida de mariaj cu licitaţie.

Satul trăia într-o tensiune febrilă. Oamenii stăteau pe la casele lor, jandarmii patrulau zi şi noapte, hotărâţi să tragă în orice umbră care ar îndrăzni să aprindă măcar un chibrit. Şi totuşi oamenii se uitau la ei cu neîncredere şi mormăiau pe sub nas încruntaţi:

— La ce ne sunt nouă buni jandarmii, dacă nu-s în stare să dea de urma ticălosului?

În timpul raidurilor sale nocturne, brigadierul îşi arunca adeseori privirea spre fereastra întunecată, în

spatele căreia se odihnea Ružena. Fereastra rămânea însă veşnic închisă şi neprimitoare. „Nu prea-şi arată recunoştinţa faţă de tot ce-am făcut pentru ea şi pentru tatăl ei, îşi spunea în gând, cu întristare, frământatul Klouzek. Ce să-i faci, aşa o fi pesemne sufletul femeii.”

Inspecţia, aşa cum prevăzuse sergentul Pícek, se năpusti imediat asupra celor două petice de hârtie. Curând după aceea sosi de la judeţ referatul de expertiză pe care însuşi şeful de post îl citi cu o voce gravă şi solemnă. Şi, pe măsură ce citea, vocea lui trădă tot mai multă dezamăgire:

— Se constată că ambele *chestiuni* au fost scrise pe aceeaşi hârtie de tip R, grosimea 0,5 mm, folosită în mod curent la confecţionarea pungilor din comerţ. Se constată de asemenea că ambele *chestiuni* au fost scrise de acelaşi individ, care, de altfel, nici nu s-a străduit să-şi schimbe caligrafia. După aprecierea secţiei de psihiatrie legală, este vorba aici de o persoană arierată, cu înclinaţii patologice, sau, dimpotrivă, de o persoană de o inteligenţă remarcabilă, care încearcă să acopere adevărata esenţă a faptei printr-un vicleşug preventiv.

Sergentul îşi întinse comod picioarele şi declară solemn că referatul dezvăluia nişte lucruri de-a dreptul surprinzătoare. Şeful de post era însă de altă părere, susţinând că tot referatul nu face nici cât o ceapă degerată.

Potrivit pragmatismului instaurat în uzanţele serviciului jandarmeresc, brigadierul ar fi trebuit să tacă mâlc; cu toate acestea, îşi luă permisiunea să declare că, în ceea ce-l priveşte, şi-ar întemeia aprecierile exclusiv pe acea greşeală ortografică repetată în mod sistematic.

— Acelaşi dobitoc, aceeaşi greşeală! ripostă şeful de post, oftând neputincios.

— Şi totuşi, e ciudat să scrii î din a la începutul cuvântului, se încăpăţână brigadierul să-şi apere punctul sau vedere. Ce-ar fi să dăm o raita pe la şcoli?

Maiorul ar fi vrut să dea din mână dezaprobator, dar deodată i se păru că brigadierul descoperise o carte destul de bună şi îşi dădu încuviinţarea. Şi astfel, noaptea patrulau de zor iar ziua cutreierau şcolile. Învăţătorul din comuna lor îi asigură că ar fi de neconceput ca o asemenea greşeală sa apară la elevii din localitate, deoarece metoda sa de a preda ortografia a fost apreciată de însuşi domnul inspector şcolar judeţean.

Învăţătorul din satul vecin le spuse că dacă exista într-adevăr o asemenea greşeală, ea a fost comisă, probabil, intenţionat. În practica sa la această şcoală, nu-şi aminteşte să fi apărut ceva asemănător. După ce bătură toate şcolile, jandarmii se treziră de fapt acolo unde se aflaseră la începutul cercetărilor.

Şi pentru că soarele catadicsise, în sfârşit, să risipească norii, brigadierul şi sergentul se aşezară pe marginea dinspre drum a şanţului, cu bicicletele sprijinite de un copac şi cu faţa în bătaia soarelui.

— E tot ce putem face mai bun, ţinu să sublinieze sergentul; să ne mai încălzim şi noi puţin oasele chinuite de reumatism.

Pe drum, mângâiat de razele soarelui primăvăratec, păşea agale un domn mai în vârstă. Când ajunse în dreptul lor, îşi scoase pălăria sa de modă veche şi, după cuvenitul cuvânt de bineţe, îi întrebă:

— Vă odihniţi, vă odihniţi?

— Dumnezeu să vă ajute, domnule director! Îi răspunse sergentul şi, ridicându-se în picioare, adaugă: Încoto? La şpaţir? La şpaţir?

— Asta-i damblaua mea. Zilnic doi kilometri. În tinereţe făceam şi zece.

— Dumneavoastră aţi ieşit de mult la pensie, nu-i aşa, domnule director?

— Ei, cam de vreo cincisprezece ani.

— Şi, spuneţi-mi, aţi avut cumva elevi care să nu cunoască ortografia?

Bătrânul zâmbi:

— Elevii nu cunosc niciodată ortografia. De aceea există profesorul, ca să-i înveţe!

— Uneori însă omul nu învaţă nici până la moarte, oftă sergentul.

— Aţi auzit vreodată ca un om să scrie î din a la începutul cuvântului? întrebă brigadierul, gâfâind de nerăbdare.

Bătrânul director scutură din cap:

— Orice e cu putinţă. Oamenii sunt de toate felurile. Eu, de pildă, am avut ca elev pe un oarecare Hulík din satul învecinat care scria: înainte cu î din a... Desigur, la început făcea asta ca să mă supere, pe urmă însă i-a intrat în obişnuinţă, şi nu o dată am fost nevoit să-l pun în banca măgarilor. Ştiţi, aşa se făcea înainte vreme.

— Şi s-a dezvăţat?

— Asta nu mai ştiu... Băiatul era mai greu de cap şi a părăsit şcoala din clasa a treia. Ce să-i faci, se mai întâmplă şi cazuri din astea, mai triste! În rest însă – e o plăcere să instruieşti!

Şi, clătinând din cap, bătrânul director îşi văzu mai departe de drumul său. Jandarmii se uitară în urma lui ca după o apariţie miraculoasă.

După un ceas, când în prezenţa şefului de post îi arătară lui Hulík cele două hârtii, acesta nu tăgădui nimic. Ba, mai mult, în ochii lui scânteia ceva ce trăda mândria; da, era mândru că domnii jandarmi îi recunoscuseră arta sa poetică. Şi se oferi chiar să scrie mai multe poezii de acest gen.

— Pentru asta însă ar trebui mai întâi să aprindeţi ceva, nu-i aşa? i se adresă cu voce blajină şeful de post.

— Păi da, fiindcă ştiţi, focul le-ar da mai multă vigoare, răspunse poetul-incendiator, şi faţa i se lumină de un zâmbet nătâng.

MOSTRELE

De bună seamă, asta i se va întâmpla fiecăruia dintre noi; cu toate acestea, odată cu scoaterea la pensie a consilierului ministerial Knotek, mi s-a părut şi mie că luase sfârşit o epocă glorioasă din istoria poliţiei pragheze. Sărbătorirea a fost măreaţă, s-au ţinut discursuri solemne, ministerul i-a trimis şi ei o misivă de calde mulţumiri, am mai băut apoi un pahar de adio într-un local cu vinuri alese – şi totuşi, în ciuda pompoasei ceremonii, nimeni nu era vesel. Până la urmă, cel mai tare s-a ţinut bătrânul sărbătorit. Probabil fiindcă terminase cu toate şi se putea retrage liniştit la odihnă.

A doua zi m-am mutat în fostul său birou. Nici n-apucasem bine să mă instalez, când cineva bătu la uşă. „Primul caz în noua funcţie, mi-am zis în sinea mea; cel puţin să fie ceva ca lumea!” Uşa se deschise încet şi, spre uimirea mea, în prag îşi făcu apariţia bătrânul consilier Knotek, zâmbind discret, cu un aer de vinovăţie:

— Ştiţi, n-am venit să vă deranjez, domnule coleg, aş vrea doar să-mi iau lucrurile personale.

— Poftiţi, poftiţi, vă rog! am izbucnit cu voce tare. Bănuiesc că aţi dormit regeşte în prima noapte după pensionare.

Rostind însă aceste cuvinte, mi-am dat pe loc seama că tocmai în această unică noapte, în care nu mai fusese obligat să se intereseze de cele petrecute

în Praga, fostul meu şef încărunţise.

Îşi plimba încet privirea prin biroul care nu mai era al lui, şi privirea lui era tristă şi mută.

Omul capabil să bage spaima în tot infernul! Omul din pricina căruia faimosul borfaş Jumătate de sac s-a ascuns sub pat şi şi-a stricat căsnicia! Omul căruia i s-a predat de bunăvoie însuşi vestitul tâlhar Šmidmajer, după ce, timp de două zile opusese o rezistenţă înverşunată în podul unui bloc din Nusle, până la sosirea consilierului care, coborând cu demnitate din caleaşcă şi urcând majestuos scările, i s-a adresat cu vocea sa aspră şi plină de fermitate:

— Domnule Šmidmajer, dumneata îmi reţii aici oamenii, şi eu am nevoie de ei în altă parte! Renunţă, te rog, şi hai, să mergem!...

Ca în clipa următoare acesta să deschidă uşa de fier şi să spună:

— Asta, pentru dumneavoastră, domnule consilier, ca să fie clar...

Şi s-au aşezat după aceea amândoi în caleaşcă, fără escortă şi fără cătuşe, şi au fumat liniştiţi câte o ţigară de foi, îndreptându-se încet spre strada Bartolomeu, ca nişte oaspeţi de seamă.

Şi iată-l acum aici pe consilierul în retragere Knotek, venit să-şi strângă obiectele personale. O haină veche, atârnată veşnic în cuier, pe care dumnealui şi-o punea întotdeauna ca să-şi cruţe redingota de culoare închisă. În sertarul de la masă un ibric, o linguriţă şi o pungă de hârtie, în care mai rămăsese un pic de zahăr. Pe masă, o scrumieră cu numele său gravat din acelea pe care spărgătorul Karlíček le confecţionează la iuţeală în atelierul mecanic al închisori din Bory, în schimbul unei ţigări. Lângă călimară câteva creioane colorate, bine

ascuţite. Bătrânul le luă în mână şi le privi un timp, ca şi când s-ar fi gândit ce anume avea de subliniat cu ele; pe urmă însă le vârî în buzunar. Mi-am dat seama că le păstra ca amintire. Da, o să le înşire pe masă, în odăiţa lui afumată de holtei, şi-o să se uite la ele în fiecare zi. Şi haina veche o s-o atârne în cuier, şi-o să se simtă acasă ca în biroul lui.

După ce învârti multă vreme în mână ibricul, îmi spuse posomorât:

— Ştii, domnule coleg, cafeaua mi s-a interzis cu desăvârşire! Bine am mai ajuns, nu-i aşa? Dar, în altă ordine de idei, cum e cu seiful numărul şase? Tot în pătrat şi tot din partea dreaptă, nu-i aşa? Iar spărgătorul, tot Balda, căruia i se mai spune şi Tonda Straf?!

— Bineînţeles, cine altul? Până în două săptămâni îl avem.

Dădea din cap aprobator, dar gândul lui era în altă parte.

— Auzi dumneata, nicio picătură de cafea! În felul ăsta nu mai rezist eu mult.

— Domnule consilier... am încercat să-l consolez.

— Nu nu rezist! O să încep să-i trag iar cu cafeaua. Aşează ibricul lângă celelalte obiecte şi deschise dulapul spre a se convinge că nu mai avea nimic în el, lăsă apoi în jos ruloul clasorului, şi se apucă să pipăie pământul din ghivecele cu flori, să vadă dacă era destul de umed.

— Domnule consilier, jos în sertarul de la dulap, mai sunt nişte lucruri de-ale dumneavoastră.

Răsucea din cap neîncrezător în timp ce eu mă căzneam să trag sertarul. Mergea greu de tot, se vede că nu-l mai deschisese nimeni de multă vreme. Se aflau în el două pachete prăfuite şi legate cu o

sfoară veche. Am desfăcut unul. Dumnezeule din ceruri! În pachet nu erau decât cartuşe de dinamită, învelite toate în hârtie ceruită cu inscripţia: A. Nobel Fabrique!

— Ce marfă mai e şi asta? am întrebat, cu inima cât un purice...

Bătrânul consilier cotrobăia liniştit prin dubiosul pachet şi la un moment dat am avut chiar impresia că zâmbeşte. Mustăcioara lucioasă, îi zvâcnea uşor.

— Ia te uită, povestea asta mai există pe lume! Şi eu care credeam că s-a pierdut pe undeva atunci când s-a zugrăvit aici ultima oară...

(Bineînţeles, la direcţia poliţiei zugrăvitul e un eveniment destul de rar).

— Aruncaţi-le! a mai adăugat consilierul, întinzându-mi pachetele.

Prea entuziasmat n-aş putea spune că eram; de altfel, nu-i lucrul cel mai agreabil să ţii în mâna două pachete cu dinamită...

— Da... Şi... şi, mă rog, unde se aruncă de obicei asemenea obiecte? am început să bâlbâi, descumpănit.

— Chiar şi în sobă, mi-a răspuns zâmbind bătrânul consilier, căci nu-s decât modele.

În sobă nu se făcea încă foc, aşa că le-am pus provizoriu pe lada de cărbuni. Bătrânul consilier continua să privească pachetele, de parcă ar fi văzut în ele ceva neobişnuit de drag:

— Ştiţi, le-am primit cadou!

— Niţel cam ciudat acest cadou, dacă-mi permiteţi!

— Da, niţel. Şi totuşi cadou. Şi încă de la cine! De la o doamnă nespus de frumoasă! Sau, cum ar zice hoţul de buzunare Mihule: ceva *epesrares*!

Se uită în jur, de parcă ar fi vrut să se convingă că

în afară de noi nu mai era nimeni în birou, apoi întrebă cu un aer conspirativ:

— Dumneata nu bei cafea?

— Ştiţi, azi... încă nu mi-am adus toate lucrurile, i-am răspuns încurcat.

— Atunci adă-le şi fă-ţi una. Iar eu o să-i adulmec aroma.

Deprins de întotdeauna să-mi ascult şeful, m-am repezit cuminte în camera de alături şi mi-am adus reşoul.

Consilierul se uita la mine şi dădea din cap:

— Da, da, cafeaua e temelia vieţii, ţineţi minte acest lucru, domnule coleg. În ceea ce priveşte femeile, nu mai sunt chiar atât de sigur. S-ar putea ca noi, din poliţie, să ne fi format despre ele o părere greşită. Asta despre care-ţi vorbeam – era o femeie, mai mare dragul s-o priveşti. Am cunoscut-o cu totul întâmplător. Odată, de mult, când am fost trimis să verific o anumită anchetă financiară, undeva, tocmai lângă Pardubice. Era vorba de o fabrică de explozive şi muniţii, şi îţi dai seama că acolo până şi fraudele au, pe loc, altă rezonanţă. Se hotărâse, chipurile, să meargă acolo cineva de la Praga, dacă nu se putea de la Viena, căci de acest caz se interesa însăşi cancelaria guvernatorului. Nici nu ştii ce specie extra sunt aceşti fabricanţi de armament. Oamenii ăştia sunt în stare să se arunce în foc unul pentru altul, probabil tocmai fiindcă au pe mână lucruri atât de periculoase. Aşa se explică de ce atunci când voiam să-i facem o expertiză unuia dintre ei, toţi ceilalţi se zvârcoleau ca şerpii. Şi cum spuneam, prefectul de poliţie a decis să mă trimită acolo pe mine.

Astăzi, fireşte, aş refuza să mă duc într-un raion străin, ca să-mi vâr nasul unde nu-mi fierbe oala; pe

atunci însă eram tânăr şi fercheş – şi în asemenea cazuri asta joacă un rol extrem de important – astfel că am acceptat misiunea, şi chiar bucuros.

Mă gătisem de drum aşa cum se cuvine, îmi cumpărasem şi nişte ţigări de foi mai simandicoase, şi m-am instalat frumos în clasa întâi, să vadă toată lumea că sunt cineva. Sau, ştiu eu, poate ca să nu se vadă că sunt de la poliţie?! Asta, sincer vorbind, nu mai ţin minte.

(Fierbe apa, acum se poate pune cafeaua... Ah, ce aromă... nu-i aşa?!).

Praghezii noştri strâmbă din nas când văd un provincial. În provincie însă oamenii sunt mai isteţi! Nici nu coborâsem bine din tren şi am şi fost acostat de un necunoscut care, scoţându-şi respectos pălăria, mi-a spus:

— Sluga dumneavoastră, domnule consilier!

Şi s-a zis cu incognito-ul meu! Am rămas, ca să zic aşa, cu gura căscată... Nu atât la omul acela, cât, mai curând, la o superbă femeie, care tocmai trecea prin dreptul meu; avea pe cap o pălărie numai flori, aşa cum era moda pe atunci; chipul ei parcă ar fi fost modelat, iar în picioare purta nişte ghetuţe nostime, cu nasturi, înalte până la gleznă. Din mers, fusta i se desfăcea până mai sus de genunchi şi, crede-mă, nu m-am putut stăpâni să nu întorc capul după ea.

În clipa aceea necunoscutul s-a grăbit să mă informeze:

— Asta-i coniţa domnului director general!

Fireşte, nu mă dusesem acolo să mă uit după coniţe, de aceea am arborat pe loc o mină gravă şi, fără să-i adresez un cuvânt, m-am îndreptat spre comandamentul jandarmeriei.

Cazul, ce-i drept, era niţel mai complicat, dar

cercetările fuseseră făcute cât se poate de corect; câţiva oameni se şi aflau în detenţiune şi numai datorită unuia dintre ei, povestea se întinsese ceva mai mult; era vorba de un bărbat relativ tânăr, care-i trăsese după el şi pe ceilalţi. Într-adevăr, granatele nu explodaseră, dar de un complot, aşa cum spera să afle cancelaria guvernatorului, nici pomeneală. Era vorba, pur şi simplu, de o afacere bănească şi se ştie doar că unde-i armament, acolo şi banii curg ca păduchii!

Pentru noi era deci limpede că povestea putea fi încheiată destul de uşor; firele ei se întindeau până la Viena, şi ne-am gândit că ar fi mai bine ca lucrurile să se lămurească acolo, căci, oricum, nu se putea ca în toată afacerea să nu fie amestecat şi vreun nobil unchiaş, care la timpul potrivit să blocheze totul într-un sertar; mie nu-mi prea plac treburile în care omul e nevoit să dea ochii cu boierii de la minister. La comandamentul jandarmeriei erau nişte oameni foarte drăguţi; mergeau cu mine la un pahar cu vin, iar la despărţire m-au invitat să vin toamna la o partidă de vânătoare; comandantul era vânător înfocat şi zicea că, prin împrejurimile Pardubicelui, iepurii mişună cu duiumul.

Tocmai mă pregăteam de drum, când deodată m-am trezit la hotel cu un omuleţ, care-mi aducea o scrisoare lungă din partea domnului director general al fabricii de armament; foarte respectuos, directorul mă invita în după-amiaza aceea la ceai.

Am învârtit şi am sucit scrisoarea, când pe o parte, când pe alta, chef nu prea aveam, să mă duc căci, vorba ceea, ce putea să-mi ceară mie directorul unei fabrici de armament, aflată sub anchetă? Pe urmă, însă mi-am adus aminte că frumoasa necunoscută era

soţia lui şi, îţi mărturisesc cinstit, doream s-o mai văd măcar o dată. Am cumpărat deci un buchet de flori şi la ora cuvenită m-am înfăţişat la vila respectivă.

M-au primit într-un salon ultra-elegant, dominat de un ceas gigantic, şi m-au poftit să iau loc sub un palmier înalt, cu care, probabil, coniţa se mândrea foarte mult. Adoptase faţă de mine o atitudine extrem de cordială, îmi zâmbea şi, drept să spun, în anumite momente simţeam cum mă cuprinde o căldură plăcută. Era îmbrăcată toată numai în volănaşe şi dantelă şi avea nişte ochi, de nu-i mai venea omului să se dezlipească de ei.

Domnul începu să-mi vorbească, manifestându-şi nerăbdarea de a vedea ancheta încheiată cât mai curând: trebuie să-i înţeleg nervozitatea, zicea dumnealui – şi-apoi, nu-i aşa, îmi dau seama că, într-un orăşel de provincie, bârfa şi cancanul sunt la ele acasă... I-am dat toate asigurările că, din punctul lui de vedere, cercetările erau ca şi încheiate, iar în ceea ce ne priveşte pe noi, cei de la direcţie, socotim că nu-i vorba aici de nimic ce ar putea aduce cu înalta trădare, ci de un obişnuit caz de delapidare şi jefuire, oarecum fără jenă, a statului.

— Ei, cam aşa se întâmplă la furniturile militare, oftă cu înţelepciune directorul general, umplându-mi paharul. În acest timp, coniţa se aşeză aproape de mine pe canapea şi-mi spuse că pe ea o tulbură o profesiune *sehr interesant*[4], cum e profesiunea mea...

Dumneaei nu prea ştia limba cehă, fiind originară din Austria, de prin acele locuri, unde, cum zicea ea, se face vin bun. Ce mai, femeia asta avea în ea scânteia vinului. Soţul avea şi el un vin excelent în

[4] Foarte interesantă (germ.)

pivniţă, şi astfel ne-a fost dat să petrecem împreună o după-amiază frumoasă.

Pe masă aveau un serviciu de fumat cam straniu, dominat de o scrumieră uriaşă; totul era confecţionat aici din cartuşele acelea; ţigările erau păstrate în ambalaj de dinamită, la fel şi trabucele, iar în mijlocul acestor ciudăţenii stătea de strajă un proiectil înalt, în chip de brichetă.

S-ar putea să fi fost în asta o oarecare lipsă de gust, dar mie, cinstit îţi spun, mi-a plăcut. Ba, mai mult, comedia asta a avut darul să mă şi sperie cu adevărat. Gândeşte-te şi dumneata, să scuturi scrumul de ţigară printre cartuşe, de dinamită!

Coniţa şi-a dat seama de acest lucru şi a început să râdă ca un clopoţel de cristal; în general, râdea foarte mult şi glasul ei răsuna tot timpul ca un gungurit de turturea. Parcă o aud cum îmi spune: „Dacă vă place, vă trimit şi dumneavoastră unul asemănător. Sau vi-l aduc personal, când vin la Praga după cumpărături.”

Ce-i puteam răspunde, când soţul şedea lângă noi şi se făcea că plouă la vecini. Aşa stând lucrurile, am făcut şi eu pe prostul şi, înclinându-mă respectuos, i-am spus că mi-ar face mare plăcere.

În timp ce vorbeam despre cazul de la fabrică, distinsa doamnă a ţinut să-şi exprime părerea că oamenii aceia sunt *unschuldig*[5]. Fireşte, am preferat să nu răspund, căci îţi dai seama, nici prin gând nu-mi trecea să le divulg nişte secrete de servici!

La un moment dat, soţul se duse iar după vin – şi, într-adevăr, aducea din pivniţă adevărate minunăţii; profitând de lipsa lui, coniţa s-a aplecat spre mine ca să-mi spună ce bucuroasă era de întâlnirea noastră.

[5] Nevinovaţi (germ.)

Rostise aceste cuvinte cu atâta patos, de parcă viaţa ei n-ar fi avut până în clipa aceea nicio valoare. Am bolborosit şi eu ceva, nu mai ştiu ce, dar probabil nimic înţelept, ca dumneaei să mă întrebe după aceea dacă ştiu că în povestea de la fabrică era implicat şi un cunoscut de-al ei, pe nume Robert Wolf, *ein sehr scharmanter junger Mann*[6]...

Mi-am adus numaidecât aminte de el, era, într-adevăr, un bărbat bine şi, nu ştiu de ce, nu m-a surprins de loc faptul că tocmai de el se interesa distinsa coniţă.

— Provine dintr-o familie remarcabilă... Aţi putea face ceva pentru el? Ştiţi, v-aş rămâne... ei... *wie sagt man das tschechisch*[7]... o, da, foarte îndatorată.

— Să vedem, i-am răspuns, şi în clipa aceea am fost fericit de apariţia soţului, căci pentru acest Robert nu se putea face mare lucru, dumnealui fiind, se pare, cel mai tare înglodat în această afacere.

Şi tot discutând aşa, ba de una, ba de alta, dumneaei mă invită deodată să-i spun Jeny, adică pe numele de botez. M-am făcut roşu ca racul, dar tot cu distinsă coniţă am continuat să-i vorbesc. Mă uitam la soţul ei care probabil era obişnuit cu asemenea treburi şi în sinea mea îmi spuneam: ori omul ăsta e tâmpit, ori tu, scumpa mea, ai avea nevoie de un bordel să geamă de bărbaţi!

Căci dumneaei şedea tot timpul lângă mine, şi mereu îmi arunca nişte cuvinte de care chibritul ar fi scăpărat într-o clipită. La un moment dat mi-a spus, pe lângă altele, că sunt *ein wahrer Mann*[8]... Ascultă,

---

[6] Un tânăr foarte fermecător (germ.)

[7] Cum se spune în ceheşte (germ.)

[8] Un adevărat bărbat (germ.)

dumitale ţi-a spus vreodată o femeie că eşti un bărbat adevărat? Nici nu ştii ce sentiment plăcut te încearcă auzind o asemenea apreciere!

În camera de alături a început deodată să sune telefonul; soţul s-a grăbit într-acolo să răspundă şi în clipa aceea fermecătoarea femeie s-a apropiat şi mai mult de mine şi-a început din nou să-mi vorbească despre Robert Wolf... Cinstit îţi spun, nu ştiu zău ce se întâmpla dacă directorul nu se întorcea la timp. Văzându-l, mi-am dat seama că îngălbenise pe neaşteptate.

— Vreţi să fiţi bun, domnule consilier? mi-a spus, făcându-mi semn să mă apropii. Înainte de a închide uşa în urma mea, a mai adăugat în şoaptă: S-a întâmplat un lucru neplăcut... Ceva înfiorător!

Luând receptorul, am aflat că inculpatul Robert Wolf avusese nefericita inspiraţie să se sinucidă în arestul preventiv.

Îţi dai seama, domnule coleg, ce lovitură! Pe de-o parte pentru întreaga anchetă, fiindcă asta însemna să se ia totul de la capăt, iar pe de altă parte, se înţelege, pentru mine... Ce mai puteam eu să-i spun acum coniţei?

Dar, revenind în salon, am înţeles numaidecât că soţul avusese grijă să mă cruţe de orice zbucium. Se vede treaba că ştia el ce ştia despre acest domn Wolf. În felul ăsta s-a făcut să nimeresc tocmai la scena în care fermecătoarea coniţă îşi muşca batista şi, vărsând lacrimi amare, ţipa la amândoi, să plecăm din ochii ei, spunând că suntem nişte oameni lipsiţi de orice sentiment...

Şi-am plecat. Domnul director m-a condus prin grădină şi tot timpul suspina. Eu nu-l întrebam nimic şi fireşte, nici el nu-mi răspundea; în poartă, ne-am

strâns mâna bărbăteşte, cu aerul că ne transmiteam unul altuia condoleanţe. Am pornit apoi direct spre închisoare; pe drum mi-a devenit limpede faptul că domnişorul, bănuind cât de adânc se înfundase în această panama, hotărâse să încheie socotelile într-un mod cât de cât onorabil.

Mai ştii, poate că se gândise şi la ea... Căci, te rog să mă crezi, stimate coleg, femeia asta merita să faci pentru ea orice act de nechibzuinţă.

Am rămas acolo încă două zile, şi după aceea am fost mai mult decât bucuros văzându-mă în sfârşit din nou în trenul de Praga. Înainte însă ca trenul să pornească, îl văd alergând de-a lungul peronului pe acelaşi omuleţ care, nu demult, îmi adusese scrisoarea de invitaţie din partea directorului general. Cum m-a zărit, mi-a întins pe fereastra vagonului aceste două pachete, cu menţiunea că erau însoţite de omagiile distinsei coniţe...

La început, gestul m-a mişcat, gândindu-mă că nici măcar doliul n-o împiedicase să uite de promisiunea ei! Dar, după ce am desfăcut unul din pachete, m-a cuprins dezamăgirea, pentru că nu era în el scrumiera aceea confecţionată din ambalaj de dinamită, şi nici altceva, în afară de aceste modele amărâte. Bănuiesc că n-a mai apucat să le dea la făcut...

Sau, mi-a venit în minte, după ce trenul se pusese în mişcare, povestea asta ascundea în ea un anumit simbol. Mai ştii, oferindu-mi acest ciudat cadou voia poate să-mi dea a înţelege că în timp ce ea e o fiinţă explozivă, ca dinamita, eu mă port ca un model, sau, cu alte cuvinte, ca o mostră fără valoare. Să nu-mi spui că nu. Femeile sunt capabile de orice. Dumneata n-ai de unde să ştii, domnule coleg, pentru că eşti încă tânăr şi căsătorit; pe mine însă poţi să mă

crezi!...

Îţi dai seama, sper, câte treburi mă aşteptau la Praga, după o absenţă atât de îndelungată! Aşa se explică de ce am vârât pachetele în sertarul de la dulap, şi am uitat de ele cu desăvârşire. Cu atât mai mult, cu cât dumneaei nu mi-a mai dat de atunci niciun semn de viaţă. Cine ştie, s-ar putea ca soţul să-i fi curmat plecările la Praga... Sau ştiu eu, pur şi simplu, să fi uitat... Iar eu, precum vezi, din modelele astea nu mi-am făcut niciodată o scrumieră cu care să-mi sperii musafirii, pentru că, pur şi simplu, n-am avut timp de aşa ceva...

Ca să vezi! Tocmai azi, după atâţia ani de zile, fleacurile astea au trebuit să iasă la iveală! Ciudat, nu-i aşa? Dar ce să-i faci, omul trebuie să lase ordine în urma lui. În dulap, ca şi în viaţă. Şi, cine ştie, poate că pe lumea asta nici nu-i vorba de altceva...

Consilierul tăcu şi se ridică de pe scaun.

— Dar, uite, cum ne-am luat cu vorba şi te-am reţinut de la lucru, domnule coleg! Şi ce mi se pare mai grav e că ţi-am băut şi cafeaua!

Zâmbea ştrengăreşte. Într-adevăr, cafeaua ar fi fost cazul s-o păzesc mai bine, pentru că medicii i-o interziseseră cu stricteţe. Pe urmă însă, am dat din mână şi i-am spus:

— La birou, o cafeluţă nu strică, domnule consilier; numai acasă să nu beţi!

Rămas singur, am luat din nou în mână modelele acelea cu inscripţia A. Nobel Fabrique şi, după ce le-am cântărit bine, am chemat ofiţerul de serviciu:

— Ia-le de aici şi aruncă-le! i-am spus laconic, aşa cum îi stă bine unui şef.

— Pentru Dumnezeu! se sperie sincer bătrânul gardian. E voie oare să pui măcar mâna pe aşa ceva?

— Bineînţeles că da! Dumneata nu vezi că s-a stins, de mult...

Mă gândeam mai curând la povestea consilierului, decât la dinamită.

Cei de jos socotiră însă că ar fi păcat să se arunce asemenea obiecte şi, cum în podul direcţiei era pe cale de înfiinţare ceva ce trebuia să aducă a muzeu de criminalistică, hotărâră să depoziteze acolo modelele cu pricina. În definitiv, puteau să folosească drept materiale ajutătoare în timpul expunerilor... Istoria lor romanţioasă însă o cunoşteam numai eu...

Nu, nu, nu m-a luafe gura pe dinainte: într-adevăr, numai eu şi nimeni altul! Căci, din păcate, consilierul ministerial Knotek n-a mai avut parte multă vreme să se bucure de pensionarea lui. Probabil, fiindcă n-a fost în stare să reziste fără cafea... Aşa se face că, foarte curând, ne-a fost dat să ne ducem la înmormântarea sa; eram doar câţiva la cimitir, căci tocmai atunci se nimerise să avem nişte cazuri urgente şi oamenii se aflau mai tot timpul pe teren; înmormântarea unui om singuratec e întotdeauna mai tristă şi, ca de obicei, preotul se grăbea. La cimitir mai veniseră însă în afară de noi şi spărgătorii şi borfaşii şi hoţii de buzunare şi cei de inele, toţi „clienţii” care pe moment n-aveau altă treabă şi care, întâmplător, se aflau în libertate. Veniseră să-şi ia rămas bun de la acela care nu o dată îi arestase cu atâta autoritate. Frumos din partea lor!

Timpul s-a scurs şi, desigur, nimeni nu se va mira când afirm că uitasem cu desăvârşire de povestea răposatului consilier ministerial Knotek, după cum uitasem şi de mostrele de dinamită depuse la muzeu.

Habar n-aveam că bătrânul gardian *Příhoda*[9] cel care se alesese în timpul serviciului cu un reumatism atât de rebel, încât nu mai era bun de nimic – drept care fusese numit custodele muzeului nostru – făcuse din aceste modele un adevărat număr de atracţie senzaţională. Să-l auzim:

— Mi-aş îngădui să atrag atenţia că dinamita, precum se ştie, se fabrică pe bază de nitroglicerină, care, se zice, ar face bine la inimă; eu nu ştiu, eu n-am decât reumatism. E vorba deci de glicerină, salpetru şi acid sulfuric, toate adunate la un loc; vă daţi seama că drăcia asta bubuie mai rău ca iadul dezlănţuit! După cum bine ştiţi, domnul acesta de-i zice Nobel, al cărui nume e înscris aici, a fost un domn foarte nobil şi mai cu seamă putred de bogat; era atât de bogat, de nu ştia ce să mai facă cu atâta bănet; aşa se face că bănuţii lui se mai împart la alţii şi acum, după moartea sa. Eu însă n-am căpătat până acum niciun sfanţ; se vede treaba că nu mi-a venit încă rândul. Ce mai, e limpede că treburile astea trebuiesc mânuite cu multă băgare de seamă...

Şi rostind aceste cuvinte, Întâmplare apuca de obicei o mostră şi o întindea sub nas unui vizitator.

— Dacă mi-ar scăpa din mână, vă daţi seama, s-a zis cu noi...

Bineînţeles, în aceaşi clipă lăsa să-i cadă modelul pe jos, şi, în timp ce se apleca, chipurile să-l ridice, mai dădea în el cu piciorul, aşa ca să alunece pe podea şi, să se oprească în picioarele altor vizitatori; şi ce se mai bucura, afurisitul, văzându-i pe toţi cum ţopăie de frică; femeile scoteau nişte chiote stridente, iar bărbaţii se făceau galbeni la faţă, căci vorba ceea,

[9] Întâmplare (cehă).

numai rostirea cuvântului dinamită ajungea să bage spaima în bieţii oameni.

Uneori obişnuia să-şi stingă ţigara strivind mucul de câte o încărcătură, şi asta, fireşte, lăsa de asemenea asupra vizitatorilor o impresie nespus de puternică. În astfel de momente, unii declarau că le era de ajuns cât văzuseră până atunci.

Bineînţeles, eu n-am ştiut nimic despre toate astea, căci, dacă aş fi ştiut, aş fi curmat din timp aceste exibiţii.

Iarna, pentru că în pod nu se încălzea, dumnealui zăbovea mai mult asupra dinamitei – mai corect spus, asupra modelelor – făcând o expunere neobişnuit de atractivă; dracu ştie de unde aflase el toate astea, pentru că, la drept vorbind, spunea adevărul:

— Iar aici, precum vedeţi, e depusă dinamita şi, slavă Domnului, avem destulă ca să putem arunca în aer întreaga direcţie a poliţiei, în cazul în care ar înceta să ne mai plătească salariile. Atenţie însă, atenţie! E de preferat să staţi cât mai departe de ea. Se ştie că la ger dinamita e al dracului de păcătoasă. Îngheaţă cam în jur de zece grade şi când se dezgheaţă devine, ca să zic aşa, sensibilă, şi cum ai călcat-o niţeluş pe coadă, gata, începe să bubuie... Câte grade om fi având noi azi aici? Păi, da, zece sub zero... Uite aşa îngheaţă afurisita asta în fiecare iarnă, şi primăvara iar se dezgheaţă, şi, cum o avem aici de mulţi ani, faceţi şi dumneavoastră socoteala cam ce s-ar întâmpla, dacă, ferească sfântul, mi-ar aluneca din mână!

În clipa aceea, fireşte, Întâmplare scapă din mână toate modelele, iar vizitatorul ori se cocoşează de frică, ori zâmbeşte încurcat şi se face verde la faţă. Dar realitatea e că moşul nu-i minte, căci, într-adevăr,

aşa se comportă dinamita.

Urmează momentul în care bătrânul îşi pofteşte vizitatorii să stingă şi ei ţigara de modelul acela, aşa cum face şi el, dar cei mai mulţi îi răspund că mai au de tras câteva fumuri, ca apoi s-o şteargă, englezeşte, sătui până în gât de exibiţiile moşneagului.

O dată, cu un grup de vizitatori venise şi un maior de geniu şi ăştia, e ştiut, au explozivele la degetul mic; bineînţeles, în măsura în care îl mai au.

După ce păliră cu toţii atât cât se cuvine la exibiţia cu aruncatul încărcăturii pe jos, maiorul ţinu să precizeze că n-ar fi exclus ca dinamita să fie răsuflată, căci, după o vreme, spunea el, cam aşa se întâmplă cu ea.

Da de unde, da de unde, asta nu, asta e bine împachetată, îşi apăra Întâmplare mostrele lui.

Majorul nu-i dădu însă crezare; de bună seamă, se îndoia că în ambalajele acelea s-ar fi aflat măcar un firicel de dinamită; căci dacă s-ar afla, îşi spunea el în sinea lui, omul ăsta n-ar umbla cu atâta uşurinţă; şi se hotărî să cerceteze pentru a descoperi adevărul.

Şi astfel, în timp ce Întâmplare se opri cu oaspeţii săi în dreptul gurilor de lup, maiorul desfăcu pe îndelete una din încărcături. Ca un specialist ce se respectă, adună între degete un pic din praful acela depozitat sub învelişul de hârtie şi-l gustă.

— Hei, domnule, ce-mi faci dumneata mie aici, asta nu-i voie! se înfurie la culme moş Întâmplare, când maiorul se apropie de el cu încărcătura desfăcută.

— Voiam să spun doar atât, că aveţi perfectă dreptate, într-adevăr în pachetul ăsta se află dinamită. Şi dacă iarna îngheaţă, atunci... cum să spun... în locul dumneavoastră n-aş mai face toate

scamatoriile astea, ripostă maiorul, aşezând cu multă grijă cartuşul pe masă.

Moş Întâmplare uită de expunerea lui cu privire la uneltele de spart. Se uita năuc la cartuşul desfăcut despre care, cu ani în urmă, i se spusese că nu-i decât o simplă mostră, şi deodată se schimbă la faţă, de parcă înaintea lui ar fi apărut o stafie.

— Nu cumva vă înşelaţi? întrebă cu o voce tremurată.

— Nu, deloc, e dinamită pură, asta se simte pe limbă. După ce îngheaţă devine deosebit de sensibilă la impulsurile mecanice.

Vizitatorii rămaseră cu gura căscată; nu la dinamită, ci la bătrânul Întâmplare, căci în clipa aceea dumnealui se făcuse alb ca varul. Restul expunerii sale n-a mai făcut nici cât o ceapă degerată; jumătate din obiecte nici nu le-a mai arătat, căutând să-şi scoată oaspeţii cât mai repede afară din muzeu. Şi, în timp ce închidea uşa, se mai uită o dată buimac la masa aceea pe care zăcea cartuşul desfăcut.

„Doamne sfinte, am făcut-o de oaie, îşi spunea în sinea lui, târându-şi din greu picioarele pe scară. Dar ce vină am eu, dacă dumnealor mi-au spus că nu-s decât modele! Ce să zic, frumoase modele! Dumnezeule, Hristoase! Dacă stau şi mă gândesc, sărmanul de mine am fost zi de zi cu moartea în mână! Şi câte năzbâtii n-am făcut eu cu dinamita asta!!!...“

Se ducea spre casă şi simţea cum îl trec fiori de gheaţă pe şira spinării.

Mai rău fu însă noaptea, când îl chinuiră nişte vise îngrozitoare; se făcea că toată direcţia poliţiei zburase în aer, şi de pe urma ei nu mai rămăsese în strada Bartolomejska decât o groapă uriaşă. Toate

clădirile din jur erau la locul lor; numai direcţia noastră dispăruse, deoarece – aşa cum auzise el în vis de la o voce înspăimântătoare – zburase în aer din neglijenţa gardianului Întâmplare, care umblase neatent cu nişte materiale explozive.

A doua zi dimineaţa nu spuse nimănui nimic, şi, cu multă prudenţă, se furişă sus, urcând spre muzeu. În timp ce descuia uşa, avu grijă să nu forţeze prea tare cheia în broasca, căci nimic nu putea fi mai primejdios în povestea asta decât ciocnirea puternică a metalelor... „Doamne, Dumnezeule, şi când mă gândesc că eu le dădeam drumul pe jos şi-mi mai stingeam de ele şi ţigara! Gata, fraţilor, s-a zis, eu unul nu mai fumez până la moarte!”

Pe vârfuri, ajunse la locul unde zăcea cartuşul desfăcut şi, foarte precaut, râcâi cu o surcică un pic din materia aceea spălăcită; apoi, la fel de precaut, părăsi încăperea. Răsuflă uşurat abia când se văzu din nou pe scară.

— Ce-mi aduci, moşule? îl întâmpină, binevoitor, cu două etaje mai jos, pirotehnicianul.

— Ce să-ţi aduc... nimic... numai asta... vezi şi tu ce e, dacă eşti în stare...

„Te pomeneşti, îşi spunea moşneagul în sinea lui, te pomeneşti că m-am lăsat dus ca un fraier de maiorul acela; s-o fi prins, pesemne, că-i luam pe toţi peste picior, şi ce şi-o fi zis; ia, să i-o plătesc eu moşului!”

Pirotehnicianul luă praful în mână şi-l frecă puţin între degete, întocmai cum procedase şi maiorul, apoi îl gustă şi spuse:

— Nimica toată, un fleac. O dinamită cât se poate de comună. De unde o ai?

Întâmplare îşi împreună mâinile:

— De sus, mă înţelegi, de la muzeu.

— Şi-o arăţi aşa vizitatorilor? se minună pirotehnicianul. Vezi, fii atent cum umbli cu ea! Dar, ia spune, iarna nu cumva îngheaţă?

— Oho, şi încă cum, se tângui moş Întâmplare. Ca un covrig. Şi nu o dată. Afurisita asta îngheaţă acolo de mai mulţi ani.

Pirotehnicianul nu-l mai văzuse pe moş Întâmplare atât de speriat. Şi-i părea bine. Dar pentru că devenise şi el curios, luă un pic din dinamita aceea şi se duse cu ea alături, în laborator.

Când reveni, părea destul de îngrijorat:

— Ei, nu-i chiar atât de grav; pentru că, între noi fie vorba, e destul de răsuflată; mă rog, niţică putere tot mai are ea şi, vorba ceea, cu puţină bunăvoinţă ar mai putea eventual să trosnească...

— Şi dacă, să zicem, ar stinge careva de ea o ţigară? întrebă moşneagul clănţănind din dinţi.

— Nu, în cazul ăsta, cel mult s-ar aprinde. La şocuri însă cred că ar fi sensibilă. Vezi, ai grijă să n-o scapi pe jos, pricepi?

— Dddda... pri... pricep.

După care mărturisi cinstit cum lăsase de mai multe ori să-i cadă cartuşele din mână şi cum le mai şi lovise cu piciorul.

În cele din urmă veniră cu toată povestea la mine. La început n-am înţeles o iotă din tot ce bolborosea bătrânul – mă izbea doar faptul că moş Întâmplare arată ca un şeptar de verde.

— Dar bine, pe câte ştiu eu, astea nu sunt decât modele! am izbucnit, indignat. Cel puţin aşa mi-a spus răposatul consilier Knotek...

— Ştiţi, nu vă supăraţi, a intervenit deodată pirotehnicianul; Întâmplare mi-a adus o probă şi eu

am pus-o în aparatul Kast... Ce mai, e dinamită dinamită.

Ne-am repezit toţi trei până sus, căci eu continuam să afirm că aşa ceva e cu neputinţă; mi-am adus pe loc aminte de tot ce-mi povestise bătrânul consilier în legătură cu scrumiera şi uneltele de fumat ale directorului cu pricina şi, fireşte, şi de coniţa lui. „Mi-a trimis nişte mostre fără valoare, îmi spusese atunci bătrânul, ca să mă lase să înţeleg că nici eu nu-s bun de nimic...”

Pe o masă zăcea cartuşul desfăcut şi pirotehnicianul îmi repetă că-i pare foarte rău, dar asta-i situaţia: cartuşul conţine dinamită veritabilă.

— Poate că numai ăsta, i-am spus eu şi am luat repede în mână alt cartuş. Era ars peste tot de ţigările pe care bătrânul Întâmplare le stinsese în prezenţa înmărmuriţilor vizitatori. Acum moşulică sta ţeapăn în pragul uşii şi văicărindu-se, pomenea de toate ghiduşiile pe care le făcuse cu mostrele lui.

Ca să fiu mai sigur, am luat repede în mână celălalt pachet; era şi acum legat, cu sfoara aceea veche, şi din nou se aşternuse peste el un strat gros de praf, de parcă nimic nu s-ar mai fi întâmplat din ziua în care consilierul ministerial mi-l dăduse, în biroul meu, ca să-l arunc în sobă.

Şi, cum îl apucasem de sfoară, aceasta s-a rupt şi toate cartuşele s-a risipit pe jos.

— Atenţie, domnule consilier, icni pirotehnicianul, dar eu nu m-am speriat de loc, căci eram mereu cu gândul la frumoasa necunoscută, care-i trimisese acest ciudat cadou consilierului de poliţie Knotek.

În schimb, Întâmplare scoase un geamăt prelung, şi, ţâşnind din prag ca dintr-un arc, zbură pe scări în jos ca săgeata. Uitase şi de reumatism şi de toate

necazurile şi sărea ca un tânăr, luând – după spusele altora – câte trei trepte deodată. Şi nu se mai opri decât în cârciuma de după colţ.

Ce puteam face, am mai luat încă două probe şi, după analizele de rigoare, pirotehnicianul mi-a confirmat din nou că era dinamită dinamită.

— Dar de ce n-a explodat, de vreme ce Întâmplare a făcut cu ea atâtea scamatorii? am întrebat, plin de mirare.

Pirotehnicianul strânse din umeri:

— Ştiu şi eu, s-ar putea să nu mai aibă atâta putere, dar după câte ştim noi din ce-am învăţat, de explodat mai poate să explodeze.

Aşa se face că într-o dimineaţă, am blocat strada Bartolomejska din ambele părţi, căci, vorba ceea, dracu nu doarme niciodată, şi am încărcat pachetele cu dinamită într-o maşină a poliţiei. Pirotehnicianul s-a aşezat lângă şofer.

— Ascultă, Întâmplare, am strigat deodată autoritar; nu crezi că ar fi cazul să mergi şi dumneata cu ei? Ca pedeapsă!...

— Domnule consilier, vă rog frumos, mai am şi eu niţeluş până la pensie, se tânguia Întâmplare, înghesuindu-se într-un colţ al curţii.

Am dat din mână şi maşina a pornit. Undeva, în afara oraşului, pirotehnicianul a dat foc pachetelor şi acestea, cum spunea el, au ars cât se poate de normal; numai un gazetar care se pripăşise prin faţa direcţiei tocmai atunci când strada fusese inchisă s-a apucat să scrie că „o explozie asurzitoare a făcut să se cutremure pământul”. Aş, nici vorbă de explozie; căci dinamita arde, trosnind ca lemnul uscat, şi se mistuie încet, fără nicio explozie.

Pentru bună regulă, am întocmit la iuţeală un

proces-verbal în care arătam că în ziua cutare, la ora cutare, au fost distruse două pachete conţinând cartuşe de dinamită; pachetele de origine necunoscută fuseseră depuse în muzeul nostru de criminalistică.

Doar n-aveam să scriu cum s-au petrecut lucrurile în realitate!

De atunci m-am gândit şi mă mai gândesc adeseori la coniţa aceea necunoscută.

Ce temperament trebuie să fi avut aceasta femeie, dacă a încercat să ucidă cu dinamită un consilier de poliţie.

NODUL MARINĂRESC

Cadavrul bătrânei zăcea pe covor, cam pe la mijlocul odăii; masa – povestea se întâmpla într-o sufragerie de modă foarte veche – fusese dată mai într-o parte, spre fereastră. Bătrâna avea sub cap un fel de perniţă, probabil de pe canapeaua aflată într-un colţ al încăperii, iar restul funiei de care până nu demult fusese agăţată atârna şi acum de clanţa de sus a ferestrei înalte.

Cam asta ar fi fost ceea ce văzuse la prima ochire detectivul Brůžek, care, de altfel, mai mult nici nu dorea să vadă. Dar mai cu seamă, nu dorea să vadă ce-o să facă şeful lui cu toţi indivizii care se foiau pe aici fără niciun rost, cum o să-l ia zor pe sergentul de la comisariatul respectiv care, plin de importanţă, se străduia să-i înfăţişeze ce anume se întâmplase, de parcă lucrurile ar fi fost gata clarificate. Pe covor, şi în spatele moartei, licăreau nişte pete luminoase, azvârlite acolo de soarele puternic ce-şi strecura razele prin storul de sită.

— Carevasăzică, dumneata ne-ai chemat, spuse consilierul Vacátko, pe un ton neobişnuit de blajin. Atât de blajin, încât de uimire detectivului Brůžek i se subţiară ochii.

— Carevasăzică, dumneata ne-ai chemat...

— Cu respect vă raportez, domnule consilier, aşa este; eu v-am chemat, confirmă inimosul sergent.

— Şi aş putea să ştiu şi de ce?

— Pentru că există bănuiala întemeiată cum că această sinucidere, vreau să zic acest caz, n-ar fi tocmai o sinucidere, răspunse gardianul, mândru că fusese atât de clar. Căci, vorba ceea, un consilier de poliţie şi încă unul de la direcţia de criminalistică nu-i un fitecine; ăsta e un barosan cu care omul de rând nu apucă să vorbească de şapte ori pe săptămână. Şi când un barosan ca ăsta se uită bine la om şi-l miroase că nu-i un nătărău avansarea, adică gradul de sergent-major, nu-i prea departe... Visul acesta i se părea sergentului ca şi realizat. De aceea, în timp ce dădea raportul, sta drept ca o lumânare şi vorbea energic şi cât se poate de desluşit.

— Carevasăzică, dumneata ai o bănuială întemeiată... Excelent!.....

Deodată însă consilierul se învineţi la faţa şi răcni furios:

— Si-atunci, de ce, fir-ar a dracului de treabă, de ce n-ai avut grijă să nu fie aici o asemenea debandadă? Unde ne aflăm? Cine sunt toţi aceşti indivizi care mişună pe aici, ca pe podul din Praga?

Consilierul îşi înfipse degetul în aer, aratând spre un omuleţ pirpiriu, care se tot foia prin odaie; purta în picioare nişte bascheţi scâlciaţi, iar pe el o aşa-zisă haină scurtă, de lucru. Pe cap avea o beretă rotundă de stofă.

— Dumnealui, ştiţi, e Kocaba Iosef, intendentul clădirii, raportă gardianul, surprins peste măsură de brusca întorsătură a lucrurilor.

— Cine a dat jos mortul? tuna şi fulgera domnul consilier.

— Cine a împins masa din mijlocul odăii?

— Cine şi-a vârât nasul aici, şi a cotrăbăit peste tot?

Detectivul Brůžek clătina din cap, în semn de încuviinţare, dar asta numai pentru eventualitatea că domnul consilier s-ar fi uitat la el. Domnul consilier îl împungea cu privirea pe omuleţul acela pirpiriu pe intendentul clădirii, iar acesta, fără să mişte, se holba speriat la domnul care, aşa, din senin, se apucase să facă aici atâta tărăboi.

— Ştiţi, mă rog frumos, eu... eu... vă cer iertare, domnule inspector, rosti în cele din urmă omuleţul, cu o voce nesigură, dar, ştiţi, eu a trebuit să fac asta... domnule inspector...

— Consilier! îi suflă, discret, sergentul.

— Ştiţi, eu... cum să vă spun, domnule inspector...

— Domnule consilier! ţinu din nou să precizeze sergentul, de data asta pe un ton mai apăsat, căci între timp îşi dăduse seama că vântul îşi schimbase direcţia şi n-avea de gând să-l mai apere aşa cum se cuvine pe domnul Kocaba, căruia, din prietenie îi cedase până atunci deplina iniţiativă.

— Eu, domnule inspector, continuă intendentul, imperturbabil şi fără greş, eu, am văzut-o pe bătrâna doamnă Jarošová, agăţată de fereastră. De-acolo, de jos am văzut-o.

Faptul că omul ăsta i se adresa cu domnule inspector l-ar fi lăsat rece pe consilierul Vacátko. Dar că sergentul îi îngăduise unui civil să umble prin casă, în loc să caute să descopere singur toate urmele, asta îl intriga şi-l întărâta la culme.

Pentru că ori era vorba de o sinucidere, şi-atunci fusese pus pe drumuri de pomană, ori nu era, şi în cazul ăsta nu se mai putea face aici aproape nimic. Cel mai mult îl aţâţa însă faptul că se-apucaseră să coboare mortul, ca să încerce să-i facă tot felul de scamatorii, chipurile de înviorare – căci altfel de ce ar

fi zăcut acum cadavrul pe podea?...

— De unde de jos? întrebă iritat.

— Eu, mă rog frumos, am văzut-o atunci când m-am cățărat pe acoperiș.

— De jos, sau de pe acoperiș?! se răsti furios consilierul, căruia nu-i plăcea de loc omuleţul acesta pirpiriu.

— De jos, mă rog frumos, de pe acoperişul garajului.

Consilierul se uită pe fereastră; întoarse apoi capul spre Brůžek, şi dintr-o privire îi sugeră să iasă. Detectivul Brůžek înţelese totul fulgerător, şi peste puţin timp, putu fi văzut pe acoperişul garajului. Consilierul se postă foarte aproape de perdea, şi Brůžek îi făcu semn că-l vede.

Vasăzică, asta ar fi în ordine.

— Şi ce căutai dumneata pe acoperiş? mai întrebă consilierul, dar mânia lui începea să se stingă.

— Ştiţi, mă rog frumos, curge înăuntru şi domnul inginer care ţine acolo maşina m-a rugat să...

— Bine, bine, şi mai departe?

— Mai departe, am văzut-o pe doamna Jarošová cocoţată pe fereastră; ştiţi, se vedea limpede prin perdea că aici ceva nu era tocmai în regulă. Mai întâi mi-am zis: oare ce o fi agăţând dumneaei la fereastră, căci vorba ceea, la anii ei...

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, l-am chemat pe domnul Souček, îl vedeţi, e aici de faţă... (într-un alt colţ al încăperii, sta sfios un omuleţ mărunt şi chel – altul! – care făcea nişte temenele respectuoase. Vasăzică, şi ăsta şi-a plimbat labele pe aici! Of, Dumnezeule! Cine să se mai descurce în povestea asta!?)

— Cu dânsul m-am dus de-am sunat, continuă

intendentul.

— Şi nimeni n-a deschis, îl întregi, slugarnic, domnul Souček.

— Nu mai spuneţi?! se minună consilierul.

Detectivul Brůžek zâmbi operativ şi, din fericire, consilierul îl surprinse în această postură. Cine ştie, s-ar putea ca atitudinea subalternului să-l mai potolească niţel.

— Pe urmă, eu, ca intendent, vă daţi seama, a trebuit să forţez uşa. Dar, să ştiţi, domnul Souček, era de faţă, căci, vorba ceea, la asemenea treburi e mai bine să ai întotdeauna un martor!

„Se pricepe, ticălosul, îşi spuse în sinea lui consilierul. Se pricepe, şi încă foarte bine... Din, prima clipă s-a gândit la martori. Interesant!”

— Pe urmă, ne-am repezit amândoi şi-am tăiat funia. Adică... dumnealui, domnul Souček...

— Cu briceagul meu, mă rog frumos, uitaţi-vă, cu ăsta am tăiat-o, ţinu să precizeze domnul Souček, arătând briceagul ca să-l vadă toată lumea. Consilierul făcu un gest plictisit.

— Dacă era moartă, de ce n-aţi lăsat-o, şi n-aţi chemat poliţia?

— Da, moartă... Aveţi dreptate, moartă era, dar ce ne făceam dacă nu era; se mai întâmplă, nu-i aşa? obiectă intendentul.

— Omul trebuie să facă totul ca să-şi salveze aproapele. Eu, cel puţin, aşa gândesc!

— Să zicem că aşa e, bombăni morocănos consilierul de politie. Pe urmă aţi întins-o pe jos, nu-i aşa?

— Da.

— Adică nu, se amestecă în vorbă domnul Souček, cu spaima în sân. De fapt, ştiţi, a căzut, când am tăiat

funia... Eu... eu ca să zic aşa, eram tare tulburat, şi fiindcă dumnealui, domnul Kocaba, n-a ţinut destul de fest, doamna... a căzut grămadă pe podea.

— Din ce în ce mai frumos, mârâi consilierul, uitându-se acum spre detectivul Bruiek. Acesta dădu operativ ochii peste cap, ca să-şi manifeste uimirea faţă de o asemenea imbecilitate.

— După aceea v-aţi apucat s-o reanimaţi, nu-i aşa? Ia să văd, cum aţi procedat?

Intendentul îngenunche servil lângă moartă şi arată cum i-a ridicat mâinile ca să-i facă respiraţia artificială. Cu acest prilej ieşi la iveală faptul că pe vremea războiului dumnealui slujise un timp la brancardieri, şi deci se pricepea puţin la astfel de treburi.

— Să ştiţi că doamna Jarošová a început să se răcească, spuse fără pic de emoţie, după ce se ridică de jos.

— Şi, cum spuneam, în timp ce eu îi făceam asta, domnul Souček a dat fuga la comisariat.

— A dat fuga, n-a telefonat! sublinie ironic consilierul Vacátko.

— Da, am fugit până acolo, confirmă domnul Souček. Ştiţi, eram tare tulburat – şi-apoi, unde să găseşti pe-aici un telefon?... Cel mult, undeva, într-o prăvălie. Şi cum vă spuneam, tot drumul am fugit şi dumnealui... domnul sergent, aici de faţă, a venit cu mine numaidecât.

— Aşadar, ai lipsit cam... cam un sfert de oră, nu-i aşa? întrebă consilierul, cu un aer absent. Domnul Brůžek îşi înălţă privirea spre el; îşi cunoştea bine şeful şi înţelegea perfect rostul acestei întrebări inofensive.

— Da, cam aşa, confirmă intendentul. Şi în acest

timp, eu i-am făcut mereu mişcări de respiraţie... Dar, degeaba...

— Ai năduşit al dracului! rânji consilierul.

— Raportez că l-am găsit pe domnul Kocaba îngenuncheat lângă moartă şi, într-adevăr, îi ducea mâinile când în sus, când în jos, întregi gardianul mărturia.

— Masa asta tot voi aţi împins-o într-o parte?

— Noi.

— Şi scaunele?

— Da, şi scaunele, ca s-avem mai mult loc.

— Unde se aflau scaunele, când aţi intrat în odaie?

— În jurul mesei... Nu-i aşa domnule Souček?

— Eu nu ştiu nimic, eu eram tare tulburat, icni din colţul său sfrijitul Souček.

— Aici, lângă fereastră, era vreun scaun? întrebă consilierul, sfredelindu-l cu privirea pe intendent.

— Nu, ce să fi căutat scaunul acolo?

— Dar vreo dezordine, din care să reiasă că s-a căutat ceva pe aici, aţi găsit? Lucruri răvăşite, împrăştiate? Căci nu-mi închipui că dumneata nu te-ai dus să te uiţi şi prin camera de alături!

Consilierul făcuse această afirmaţie cu atâta certitudine, încât intendentul începu să înghită noduri.

— Da, mă rog frumos, de dus, m-am dus... dar, ştiţi, numai aşa... să-mi arunc ochii... să văd dacă nu cumva e cineva pe acolo! Nu-i aşa, domnule Souček? Dumneata ai fost martor?

— Eu nu ştiu nimic, eu eram tare tulburat. Eu... ştiţi, am dat fuga la comisariat.

Un timp consilierul nu mai spuse nimic; ocoli de câteva ori cadavrul, ca şi când ar fi văzut la el ceva deosebit, apoi se întoarse brusc spre detectivul

Brůžek:

— Organizează la iuţeală o anchetă minuţioasă... Amprente, fotografii, trimiterea cadavrului la medicul legist... Ca de obicei...

Detectivul Brůžek pricepu.

Consilierul mai parcurse o dată întreaga locuinţă. Alături, în dormitor, găsiră şifonierul întredeschis; cum era de aşteptat, cineva cotrobăise prin el, căutând ceva. Dar asta nu spunea mare lucru, pentru că la fel de bine putea să caute şi stăpâna casei, înainte de a muri.

— În tinereţe, am avut un caz asemănător, domnule consilier. O femeie dăduse drumul la gaze şi când am sosit noi la faţa locului, am găsit casa într-o debandadă nemaipomenită, încât am fi fost în stare să jurăm că mai fusese pe-acolo careva... Şi totuşi, dumneaei răvăşise totul de una singură, căutând un *libsbrif*[10] într-adevăr, un *libsbrif* de demult, de la o dragoste veche; îi venise ei pe chelie să moară cu scrisoarea aceea în mână... A, da, să nu uit, scrisoarea purta, o dată, şi după data aceea am descoperit totul. Şi ce credeţi? Scrisoarea n-avea nici mai mult nici mai puţin de treizeci şi cinci de ani... Vedeţi, uneori şi dragostea ţine mult!...

Detectivul scotoci cu iscusinţă prin şifonier şi scoase de sub rufărie un carnet de economii.

Cercetă mai departe, dar nu mai descoperi nimic interesant. Bani lichizi nu erau pe nicăieri.

— Ai grijă să se facă o percheziţie temeinică! Şi vezi să i se ia amprentele şi acestui intendent, dar cu mare discreţie.

— Domnule consilier, dumneavoastră socotiţi că?...

[10] Corect: Liebesbrief – scrisoare de dragoste (germ.)

rosti în şoaptă Brůžek.

— N-a stat el aici un sfert de oră, singur cuc, numai aşa, de florile mărului.

— Şi credeţi că ar putea fi vorba de un omor?

— Cum adică, ar putea, domnule Brůžek? Dumneata n-ai observat cât de sus a fost agăţată femeia asta? Şi niciun scăunel pe care să se fi putut sui o bătrână, ca să ajungă până acolo!... Ce să mai vorbim, e limpede că a spânzurat-o cineva! Şi ar mai fi un amănunt: sfoara a fost tăiată de la perdea... Asta înseamnă că ideea cu spânzuratul i-a venit abia după aceea...

— Bine, bine... Dar unde-s urmele de violenţă? Când îi atârni cuiva ştreangul de gât, trebuie totuşi să-l ţină cineva de mâini. Şi în cazul ăsta vânătăile apar cât ai zice peşte...

— Da. Dar şi când îi faci cuiva exerciţii de respiraţie, tot de mâini îl ţii, şi deci vânătăile pot să apară şi în acest caz. De aceea am înjurat eu atât de furios, pentru că mie nu-mi plac treburile murdare.

După ce mai sosiră şi alţi funcţionari de la secţia de criminalistică, Brůžek se duse prin vecini să se intereseze ce fel de viaţă ducea bătrâna Jarošová. Constatările făcute nu erau lipsite de interes. Jarošová era socotită o femeie bogată. Vindea convenabil nişte parcele de pământ. Moştenise de la părinţi câteva terenuri pe malul apei şi acestea deveniseră mina ei de aur mai cu seamă acum, când pe oameni îi cuprinsese febra de a-şi construi cabane ca să iasă la aer curat, în mijlocul naturii. La doamna Jarošová venea destulă lume, deoarece dădea anunţuri la mica publicitate... Dacă fusese azi cineva, asta era greu de aflat. Trec pe aici tot felul de oameni, nu-i aşa, vin destui cerşetori şi mai vin şi tineri care se oferă să

aducă cărbuni din pivniţă sau să bată covoarele... O servitoare de la etajul doi pretindea că întâlnise azi, în holul de la parter, doi tineri, dar, de unde ieşiseră, asta nu mai ştia.

După-amiază, avură la direcţie ultimul anunţ trimis de bătrâna Jarošová la *Národni Politika*:

„Vând parcelă, conv.ter., apă, pădure.
Răspundeţi sub: ieftin, la adm.L.I.“

Cu aceeaşi iuţeală îi descoperiră pe câţiva din vechii cumpărători. Din păcate însă niciunul nu fu în stare să prezinte vreun element care să ducă poliţia pe noi urme. Ultimul, un inginer, plătise parcela în două rate. A doua rată i-o adusese săptămâna trecută: două mii. Banii aceştia nu fuseseră depuşi pe carnetul de economii şi nici nu puteau fi găsiţi. În locuinţa doamnei Jarošová nu se găsea absolut niciun ban. Nici măcar un heller.

— Cum să se găsească, mormăia consilierul. Doar n-a stat el de pomană singur cuc atâta timp...

De bună seamă, avea, în privinţa asta, teoria lui. Numai că teoria în sine n-are nicio valoare. Fiindcă amprentele digitale ale intendentului Kocaba nu apăreau nicăieri ca să poată fi dovedite.

Seara, domnul consilier porni spre casă la fel de cătrănit ca dimineaţa. „Când iţele se încurcă, nici dracu nu le mai descurcă, repeta mereu în gând, morocănos. Cu acest prilej descoperi (ca să vezi, ceva tot descoperi!) de ce fusese toată ziua într-o dispoziţie atât de proastă. De vină e numai Karlík, feciorul meu; mi-a adus ieri un patru la latină; da, da, acest patru la latină m-a scos de ieri din apele mele. Omul vrea să-i asigure fiului o viaţă mai tihnită decât

a avut taică-său şi, dumnealui, în loc să înveţe, hoinăreşte mereu nu ştiu pe unde! Dar lasă că-i scot eu gărgăunii ăştia din cap, îi arăt eu lui cercetăşie, organizare de tabere şi nu ştiu mai ce şedinţe de detaşament! Gramatica latină, ăsta-i detaşamentul tău!”

Când ajunse acasă, soţia îşi dădu numaidecât seama – cum, de altfel, îşi dăduse seama şi domnul Brůžek dis-de-dimineaţă – că azi nu-i a bine; în consecinţă, se străduí să vorbească cât mai puţin. Dar, iată că din nou feciorul fu acela care strică totul; de câte ori nu-i spun: mai ia şi tu cartea în mână, măi băiete; măcar când e tata acasă! De fapt, tânărul ţinea cartea în mână, numai că taică-su intra în odăiţă atât de tăcut şi atât de neaşteptat, încât sărăcuţul nu mai apucă să închidă cartea pe care tocmai o citea, şi să deschidă la iuţeală manualul de gramatica latină, ca să înveţe *consecutio temporum* sau, cu alte cuvinte, corespondenţa timpurilor.

Şi nu învăţa, pentru simplul motiv că dumnealui citea o carte despre organizarea taberelor... Pe june îl interesau grozav aceste treburi şi, dacă n-ar fi avut ghinionul să se nască în casa unui consilier de poliţie, ar fi devenit pădurean, cu alte cuvinte, un om al pădurii.

— Ei, poftim! Cum se organizează o tabără! Altceva nu-ţi mai lipseşte! Este exact ce-ţi trebuie în viaţă! tună furios părintele.

În sinea lui, Karlik îşi spunea că prostia de corespondenţă a timpurilor îi va trebui şi mai puţin, dar preferă sa tacă. Tata e un buldog nemapomenit, m-a surprins – *damned*, îşi zise în şoaptă adeptul artei de a trăi în pădure.

— Sigur, eu mă omor muncind, şi domnişorul, în loc

să înveţe, citeşte cum se ridică o vatră! Învaţă cum să recunoască urmele sălbăticiunilor din pădure! Ei da, asta e, într-adevăr, lucrul cel mai important pentru un elev cu patru la latină... Tipurile şi formele corturilor... Nodurile!

Mâniosul tată luă cartea în mână şi se părea că o să-i dea cu ea în cap băiatului. Se răzgândi însă şi părăsi odăiţa bodogănind. Oalele sparte le plăti bineînţeles mama care fu nevoită să asculte un logos nesfârşit despre slăbiciunile ei în educaţia băiatului.

Pe scurt, a fost o zi proastă. De altfel, ziua următoare n-a fost cu nimic mai bună. Autopsia a dat la iveală că doamna Jarošová fusese lovită în cap cu un obiect având o suprafaţă mai mare – după toate probabilităţile, un sac cu nisip. Judecând după leziunile clare, descoperite pe inimă, medicul legist trăgea concluzia că şi o lovitură mai slabă putea să-i provoace victimei foarte uşor pierderea imediată a cunoştinţei. Pe urmă nu mai era nicio greutate s-o sugrumi cu o sfoară şi s-o atârni de fereastră. De bună seamă, făptaşul socotise că storul era destul de gros, şi întrucât peste drum nu se afla nicio casă, îşi închipuise că nimeni n-avea s-o descopere pe bătrână atât de curând... Şi tocmai în privinţa asta s-a înşelat.

Fireşte, numai dacă lucrurile stau aşa cum declară intendentul Kocaba! Consilierul hotărî să mai vadă o dată locuinţa, şi se duse din nou acolo, însoţit de detectivul Brůžek.

Totul rămăsese aici neclintit, ca în ziua precedentă. Masa şi scaunele împinse într-o parte... De clanţa ferestrei mai atârna şi acum restul de sfoară fatală. Şi pretutindeni, aceeaşi dezolantă pustietate caracteristică unei case temeinic cercetată.

Bani, nicăieri. Nici măcar în poşeta aceea

jerpelită...

— Dacă mi-aţi da voie, domnule consilier, v-aş spune că ucigaşul a mers la sigur. Ăsta cunoştea bine casa... Şi s-ar putea să fi purtat şi mănuşi. Într-un cuvânt, s-a pregătit pentru isprava asta...

Şi detectivul continuă să-şi dezvolte teoria, afirmând că nu-i nicio scofală să dibui banii la femeile astea bătrâne; de când lumea, îi vâră ori sub rufărie, ori în bufet. Şi numai, când şi când, sub căptuşeală.

Întorcându-şi ochii spre şeful său, care tăcea mâlc, constată cu mâhnire că acesta nici măcar nu-l asculta.

Privea în sus, fixând cu atenţie fereastra de care fusese spânzurată răposata Jarošová. Restul acela de sfoară mai era acolo.

— Ce părere ai de nodul ăsta? spuse într-un târziu consilierul Vacátko.

Brůžek se apropie şi mai mult de fereastră şi dădu din cap afirmativ:

— Cum scrie la carte, domnule consilier!

— Ciudat! Ia urcă-te şi încearcă să-l dai jos; bagă de seamă, fără să-l desfaci! Dacă nu merge, deşurubează clanţa...

Detectivul execută ordinul, fără greş. Sări apoi triumfător de pe scaun, ţinând în mână, intactă, bucata de sfoară, cu nodul acela ciudat.

— Ai fi în stare să desfaci un asemenea nod? întrebă consilierul.

Domnul Brůžek răsuci din cap, spunându-şi în sinea lui că multe mai vor în ziua de azi stăpânii de la bieţii oameni.

Consilierul începu să se agite prin încăpere, meditând cu voce tare:

— Nodul, da, nodul... Ei drăcie, nodul ăsta.. Mda,

ieri nici nu l-am luat în seamă, aşa cum s-ar fi cuvenit...

Şi deodată izbucni:

— Nodurile!

Detectivul se uita la el nedumerit.

— Da, manualul despre organizarea taberelor! Vatra, urmele fiarelor, nodurile... Asta-i toată filosofia, domnule Brůžek! Şi consilierul zâmbi: Ieri era gata-gata să-mi cârpesc băiatul, şi când colo, precum vezi – povestea se potriveşte! Domnul Brůžek, ia te rog această sfoară şi să mergem.

După-amiază, instalat în biroul consilierului, detectivul Brůžek executa, sub îndrumarea şefului său, tot felul de noduri, potrivit învăţămintelor extrase din *Manualul organizării corecte a taberelor în pădure.* Ajunseseră amândoi la o îndemânare remarcabilă.

— Vasăzică, ăsta-i nodul scoţianului... Iar ăsta, nodul pescarului... Cum merge cu laţul alpinistului, domnule Brůžek?

Detectivul raportă cu mândrie că începuse să meargă mai bine. Pe urmă mai încercară amândoi şi nodul salvării, revenind însă, mai cu seamă, la cel de pe sfoara de care fusese agăţată bătrâna doamna Jarošová: nodul marinarilor sau, cum i se mai spune, laţul marinăresc.

— Marinăresc... De ce tocmai marinăresc?! Ce părere ai, domnule Brůžek?

Detectivul strânse din umeri:

— Hm... Ştiu şi eu? Ce-ar fi să ne interesăm dacă acest Kocaba n-a fost cumva şi în serviciul marinei?! Te pomeneşti...

— M-am interesat, mărturisi consilierul. N-a fost, şi nici n-a avut vreodată de-a face cu vapoarele. Din

păcate...

— Atunci, s-ar cuveni poate să ne uităm dacă n-avem pe aici vreun marinar. Vreau să zic, la fişier...

Consilierul nu-i răspunse.

— Sau să dăm o raită printre cei de la navigaţia fluvială. La urma urmei, şi ăştia leagă asemenea noduri. Cu apa se ocupă Soukup, ordonaţi să fie chemat?

Consilierul continua să se plimbe prin birou fără să sufle o vorbă. În cele din urmă se opri şi spuse:

— Desigur, tot ce propui dumneata s-ar putea face. Dar pentru un nod marinăresc nu-i neapărat nevoie de un marinar. Pentru aşa ceva ajunge şi-un băiat cu o barcă de-o singură persoană... Dumneata nici nu ştii, domnule Brůžek, ce seminţie romantică sunt băieţii de azi. Al meu, de pildă, simte în el vocaţia de a trăi în pădure. Îşi cumpără doi cârnaţi şi-o întinde să şi-i frigă în natură. Şi, ca să-i poată frige pe gustul lui, trebuie să cunoască cel puţin cinci procedee de a încinge focul... Nodul marinăresc îl cunoaşte orice hoinar care are un simplu canoe. Nu uita, domnule Brůžek, că femeia asta vindea parcele unor oameni care-şi construiesc pe malul apei cabane pentru sporturile nautice... Mâine treci pe la toate magazinele cu articole de sport şi afli unde s-a vândut în ultimele zile un echipament mai costisitor. Sâmbătă, mobilizare generală! Împrumutaţi oameni de la detaşamentul însărcinat cu paza cheiului şi reţineţi orice persoană ce posedă un canoe sau un caiac nou... Trebuie să spună de unde a avut bani ca să-l cumpere. Laţul marinăresc, pricepi, domnule Brůžek? De data asta îl vom strânge noi; căci, vorba ceea, de legat, am învăţat cum se leagă...

Detectivul Brůžek nu era omul să se lase încântat

de vorbe mari; dar cele auzite acum din gura şefului său avură darul să-l înmărmurească. Spuse:

— Ei drăcie, asta s-ar cuveni, domnule consilier!

Şi cum în ochii lui stăruia o admiraţie neascunsă, consilierul se învrednici, în sfârşit, să zâmbească.

Sâmbăta nu se arăta la început de loc promiţătoare. Magazinele nu livraseră în ultimele zile decât două ambarcaţiuni; una fusese expediată la Roudnice, iar pe cealaltă o cumpărase un funcţionar de la municipalitate.

Nu le rămânea deci decât să fie cu ochii în patru, şi să păzească bine cheiul, pentru a vedea dacă nu cumva apare pe acolo ceva nou. Bărbaţi cu înfăţişare discretă stăteau postaţi de-a lungul părţii navigabile a Vltavei, în timp ce sportivii hoinari îşi transmiteau semnalele lor secrete: Şase, copoii dau târcoale!

Înhăţară trei băieţi, dar actul se dovedi inutil.

Între timp, domnul Brůžek aflase că firma Sašek începuse să construiască un nou tip de canoe. Unul mai special, căci individului care făcuse comanda îi venise pe chelie să-i bată coastele în tablă de alamă. De fapt, un capriciu prostesc, dar dacă aşa vrea omul... Cheful ăsta avea să-l coste cincizeci de coroane în plus.

Aşa stând lucrurile, detectivul se postase dis-de-dimineaţă în preajma atelierului, aşteptând clientul să vină să-şi ridice comanda. Era o căldură zăpuşitoare, şi tare ar fi avut poftă să bea şi el o bere! Dinspre râu răzbeau până la el strigătele de voioşie ale sportivilor şi asta avu darul să-i răscolească în suflet amintirile tinereţii. Ehei, unde sunt vremurile de odinioară, când mă plimbam de-a lungul cheiului cu soţia mea, e drept, nu aveam noi pe atunci bărcuţe, dar, oricum, tot frumos era!

Când tocmai începuse să i se urască de atâta aşteptare, din atelier îşi făcură apariţia doi tineri purtând pe umeri o barcă nou-nouţă. Erau rumeniţi la faţă, şi tabla de alamă sclipea de mai mare dragul.

— Frumoasă, le spuse detectivul cu blândeţe când trecură prin dreptul lui.

Băieţii îi aruncară o privire scurtă şi-şi văzură de drum.

— Hei, încotro? În vâjâială? strigă Brůžek în urma lor.

Tinerii sporiră pasul, Brůžek, după ei. Când îşi întoarseră capul şi văzură că necunoscutul nu-i mai slăbea, băieţii iuţiră pasul şi mai mult. Cu barca la spinare, desigur, nu era deloc uşor, şi totuşi puştii mergeau atât de repede încât, ca să le facă faţă, domnul Brůžek ar fi trebuit, cel puţin, să alerge. Indispus de această situaţie, detectivul scoase la repezeală fluierul din buzunar.

Auzind semnalul, băieţii porniră în galop, zburând la vale gata-gata să mănânce pământul. Zadarnic însă, căci jos, chiar pe malul apei, îi aştepta un gardian, care sesizând semnalul de alarmă alergase în goana mare şi le tăiase calea. Restul merse apoi ca pe roate, şi peste puţin timp cei doi fură transportaţi la Secţia a patra.

Consilierul îi primi cu aer trist şi cu multă strângere de inimă. Pentru că unul din ei n-avea încă douăzeci de ani, iar celălalt abia împlinise şaptesprezece. Şi unul şi altul erau înalţi şi traşi ca prin inel, cel mai mic avea bărbia acoperită de tuleie negre şi tenul numai bubuliţe.

— Hai, mărturisiţi, de unde aţi luat banii pentru barcă.

Răspunse cel mai mare, rânjind:

— I-am adunat. Muncim, şi-am făcut economii.

— Pe doamna Jarošová o cunoaşteţi? întrebă consilierul, fixându-i pe amândoi drept în ochi.

Cel mic înghiţi în sec. Celălalt lăsă ochii în jos şi răsuci din cap, în semn că nu.

— Dar noduri, noduri vă pricepeţi să faceţi? Nu însă din acelea obişnuite; mă gândesc, aşa, la un laţ marinăresc... Ca ăsta, de pildă, din şnur pentru perdea...

Consilierul aruncă pe masă crâmpeiul de sfoară şi în clipa aceea cel mic icni, scoţând din el un sunet ciudat. Dar şi celălalt, până atunci mai rebel, se făcu deodată alb ca varul.

Consilierul Vacátko apăsă pe butonul soneriei şi în biroul lui apăru numaidecât o dactilografă între două vârste; întocmiră procesul-verbal, direct la maşină. Interogatoriul nu dură prea mult.

La doamna Jarošová se duseseră, întâmplător, în urmă cu vreo paisprezece zile, însoţiţi de încă doi tineri, cu gândul să-şi cumpere şi ei o mică parcelă pe malul apei; dar atât cât le ceruse bătrâna n-aveau de unde să dea. Aşa au cunoscut-o pe doamna Jarošová, care le-a promis să se intereseze la vecini dacă n-aveau ei ceva mai mic şi mai convenabil pentru punga unor ştrengari. Pe urmă unuia din ei – celui mai mare – care îşi spune Bill, dar al cărui nume de botez e de fapt Bohouš, i-a venit în minte ideea că o femeie ca asta trebuie să aibă multe parale. Şi-a făcut rost deci de un aşa-zis baston de cauciuc, pe care, de fapt, şi-l cususe singur din pânză.

— Era un fel de băţ, pentru jocul de-a prinselea, rosti cel mic, cu vocea în schimbare.

— Am vrut numai s-o sperii, adăugă celălalt, mormăind.

— De aceea l-ai umplut cu nisip, nu-i aşa? Cel puţin, dacă n-ai minţi!

— A vrut s-o atingă niţel, îl trădă cel mic.

— Da, numai niţel, dar ştiţi, cum am atins-o, dânsa a căzut grămadă...

— Şi-atunci, v-aţi spus că ar fi bine să meşteriţi lucrurile în aşa fel, încât să se creadă că s-a spânzurat... Cine a tăiat şnurul?

— El! strigă cel mare, arătând spre prietenul său. El a tăiat sfoara, şi pe urmă începu să bocească.

Se înspăimântaseră amândoi de toată povestea, căci se întâmplase un lucru neprevăzut. Îşi imaginaseră că lucrurile aveau să meargă mult mai uşor, aşa, ca în filme.

— Şi banii?

— În poşetă avea un carnet de economii, în care erau cincisprezece hârtii de o sută. Pe astea le-am luat...

— Şi carnetul unde l-aţi pus?

— Înapoi în poşetă.

Consilierul schimbă o privire semnificativă cu detectivul Brůžek. Păi vezi. Carnetul ăsta lipseşte!

— Mai erau şi alţi bani în poşetă?

— Ceva mărunţiş, dar pe ăştia nu i-am luat.

— De ce?

Tinerii tăcură un timp. Apoi, cel mare bâigui:

— Ştiţi, ne-a fost teamă...

Semnară amândoi procesul-verbal cu un scris colţuros, ca de copil. După ce fură scoşi din birou, consilierul Vacátko se întinse comod în fotoliu şi-i spuse detectivului:

— Ei, ce părere ai, domnule Brůžek? Nu crezi că s-ar cuveni să te repezi până la acest Kocaba? Carnetul, sunt sigur, era nenominal. Pe chestia asta aş fi în

stare să pun şi rămăşag. Căci altfel l-ar fi lăsat acolo, aşa cum l-a lăsat pe celălalt, sub rufărie, în şifonier. Nu crezi?

Cazul era deci încheiat. Consilierul închise zgomotos *Manualul organizării corecte a taberelor în pădure* şi în clipa aceea, vrând-nevrând, se gândi la fiul său.

Abia mai târziu îşi dădu seama că se gândise în acelaşi timp şi la cei doi ce străbăteau acum un coridor întunecat, coridor pe care aveau să-l mai străbată câţiva ani, lipsiţi de soare, de Vltava şi de ambarcaţiunea aceea nouă, bătută în tablă de alamă lucitoare.

CONŞTIINŢA

În timp ce-şi punea roba veche şi jerpelită, judecătorul Grăbitu îşi mai aruncă la iuţeală ochii prin dosare. Mereu aceleaşi poveşti. În tribunal, secţia lui era poreclită „judecătoria palmelor”, cu toate că el judeca şi cazuri de jignire a onoarei şi unele cazuri de uşoară vătămare a integrităţii corporale, făcând cu acest prilej să smiorcăie de înduioşare sala pe jumătate goală. Acesta era momentul pe care judecătorul Grăbitu îl îndrăgea cel mai mult: tăcerea aceea mută, a emoţiei generale, înaintea declanşării în sală a primului sughiţ de plâns. Fireşte, cineva ar putea spune: nu vă supăraţi, domnule judecător, dar în balta dumneavoastră peştişorii sunt mult prea mici; ei, da, la tribunalul judeţean e cu totul altceva, acolo, cel puţin, omul are de ce să plângă... Numai că bătrânul judecător ştia foarte bine că important nu e de ce plânge omul, ci important e să plângă măcar o dată în viaţă. Marea sa artă consta în aceea de a şti să zguduie până şi conştiinţele celor mai înrăiţi precupeţi, trecuţi prin sită şi dârmon. Căci un asemena om care se trezeşte zilnic la trei dimineaţa, ca la patru să fie la taraba lui din piaţă, nu înainte însă de a-şi fi sorbit obişnuita ciorbă de burtă, ei, da, un asemenea om nu se lasă impresionat cu una cu două de un cuvânt oarecare. Şi dacă până şi unui astfel de ins cuvintele judecătorului Grăbitu sunt în stare să-i stoarcă o lacrimă, ele constituie o dovadă

că merg direct la ţintă, adică la inimă.

Acum, judecătorul îşi netezea chelia, meditând adânc în faţa oglinzii atârnate deasupra lavoarului. De fapt, dacă stau şi mă gândesc, oamenii ăştia sunt în general nişte fiinţe cumsecade, şi dacă ar şti să plângă şi singuri, nici n-ar mai avea nevoie de judecată. Dar, de, dumnealor nu sunt în stare de aşa ceva şi de aceea sunt pus eu aici. Eu şi, mă rog, amenzile şi pedepsele mai uşoare, dar, fireşte, toate condiţionate; până la pensie o mai trag eu aşa, fără să vâr pe nimeni în puşcărie. În ceea ce mă priveşte, nici n-aş vrea să fac vreodată parte dintr-un complex de judecată penală, pe cinstea mea, n-aş vrea; de ce să nu dorm eu liniştit şi să visez noaptea urât? Ascultă, Iosef, m-auzi? Ai trimis un om în temniţă pentru cincisprezece ani! Îl vezi? Are şaizeci şi unu de ani, nu te doare sufletul?

Şi mai e ceva: un asemenea tribunal judecă şi împarte pedepse în dreapta şi stânga, dar o dată n-ai să vezi acolo pe careva izbucnind în hohote de plâns; cel mult câte o martoră mai slabă de înger, care, bineînţeles, n-are nici în clin nici în mânecă cu întreaga poveste. Şi, după mine, plânsul e lucrul cel mai important, asta n-o să mi-o scoată nimeni din cap. Niciodată!

Dar, ia să văd, ce-avem noi aici, pe ziua de azi? Mda, altfel nici că se putea: obişnuitul paragraf o sută opt – iar vreo calomnie sau vreo jignire. Şi, mă rog, unde s-a întâmplat povestea asta? Aha, într-o prăvălie. La un valţ de călcat rufe...

Valţul ăsta avu darul să-i stârnească domnului judecător o neobişnuită bună dispoziţie. De acolo răzbate întotdeauna un miros neplăcut de rufărie încinsă, femeile aşteaptă înşirate pe bănci şi, de

plictiseală, îşi omoară timpul pălăvrăgind vrute şi nevrute; în asemenea împrejurări, nici vorbă că jignirile vin de la sine. Ehei, cum văd, azi o să iasă iar cu multe plânsete, îşi spuse judecătorul cu voce tare şi, aproape înveselit, porni spre sala de şedinţe.

În sală erau două femei: una reprezentând partea acuzatoare, cealaltă partea pârâtă, şi lângă fiecare se afla câte un avocat stagiar, ceea ce însemna că povestea avea să se desfăşoare cu tot dichisul. Fereastra ce dădea spre piaţă era prăfuită – aşa se cuvine, atmosfera aici trebuie să fie sumbră şi apăsătoare, căci suntem într-o sală de judecată şi nu la o serbare câmpenească.

Nici n-apucase domnul judecător să citeze toate paragrafele pe care, potrivit datelor din dosar, pârâta le-ar fi încălcat, când aceasta începu să bocească molcom, smiorcăind din nas. Cifrele nu erau ele tocmai exacte, dar asta femeile n-aveau de unde să ştie; avocaţii puteau să ştie, dar poate că nu ştiau, şi-apoi, asta n-avea nicio importanţă, pentru că ele nu constituiau decât o introducere la ceea ce avea să urmeze; aşa trebuie început, ca să înţeleagă toată lumea că aici nu-i de joacă. Cam aşa o să-ţi fie dumitale şi la judecata de apoi, în faţa arhanghelului Gavril – care va purta o robă întocmai ca a mea, cu singura deosebire că el n-o să-ţi vorbească blajin, aşa cum îţi vorbesc eu, ci cu o voce bubuitoare, de-o să-ţi asurzească urechile.

De fapt, cazul de azi era cât se poate de banal, chestiunea în sine fiind următoarea: în ziua de 4.III.a.c. doamna Součková s-a dus cu rufele la călcătorie şi acolo a întâlnit-o pe doamna Možná cu care s-a salutat prieteneşte. După aceea, a mai venit acolo şi doamna Nováková, căreia doamna Součková

i-a spus:

— Vai, doamnă Nováková, ce rău arătaţi! De ce sunteţi atât de palidă!?!

Doamna Nováková a oftat spunând că nici ea nu ştie...

După care, doamna Součková a continuat să-şi dezvolte teoriile ei, flecărind într-una şi spunând că odată ce omul începe să slăbească în halul ăsta, e rău de el: la fel s-a întâmplat şi cu o mătuşă de-a ei din Křiyoklaty, care, tot aşa, a început să slăbească şi, ce mai, într-o lună a ajuns în sicriu... Doamna Nováková a lăsat rufele în prăvălie şi, tremurând toată, a plecat acasă; doamna Součková, fireşte, nu s-a lăsat şi a continuat cu pălăvrăgelile ei. Doamna Možná a întrebat-o cum de nu-i este ruşine să vorbească astfel; dacă sărmana Nováková le pune toate astea la inimă? La care doamna Součková i-a răspuns că ei n-are de ce să-i fie ruşine şi că ruşine ar trebui să-i fie altcuiva, de pildă, doamnei Možná, cunoscută în tot cartierul ca o clevetitoare fără pereche.

Cuvântul clevetitoare e în sine un cuvânt care te poate face de râsul lumii. Şi iată că în felul acesta doamna Součková a jignit-o pe doamna Možná, de faţă cu cei ce tocmai se aflau în prăvălie şi de a căror mărturie aceasta din urmă poate beneficia. Ca martoră principală era prezentă însăşi proprietara călcătoriei...

Aceasta nici nu-şi făcuse bine apariţia în sala de şedinţe şi începu să bocească, că acasă îi stă negoţul pe loc şi asta nu-i un fleac; la ea nu-i ca în altă parte, un valţ de călcat are nevoie tot timpul de mâna omului, pentru că rufele, binevoiţi a afla, domnule judecător, n-au voie să se usuce prea tare. Judecătorul îşi aduse aminte de rufăria şi de feţele de

pernă proaspăt călcate şi frumos împăturite, pe care soţia sa le schimba acasă o dată la trei săptămâni, şi îi dădu dreptate martorei.

Apoi, ţinu un lung discurs, amintind că oamenii trebuie să se poarte cuviincios unii faţă de alţii, şi după ce pârâta şi martora îşi istoviră plânsul, începu să lăcrimeze şi partea acuzatoare; domnul judecător vorbea, vorbea, vorbea, avocaţii se plictiseau de moarte, căci pentru ei era limpede că povestea avea să se încheie cu o amendă şi cu plata cheltuielilor de judecată – din ceva trebuie să trăiască şi avocaţii – şi, cine ştie, poate că şi pârâta îşi făcuse socoteala cât anume avea s-o coste cuvântul clevetitoare şi tocmai de aceea plângea acum cu atâta of...

În concluzie, judecătorul spuse că doamna Součková ar trebui să fie fericită că e acuzată numai pentru delictul de ultraj... Dacă partea pârâtoare ar fi fost doamna Nováková (şi în clipa aceea se uita pe deasupra ochelarilor, ca şi când ar fi căutat-o prin sală), lucrurile s-ar fi complicat, întrucât vorbele doamnei Součková puteau foarte bine să-i vatăme sănătatea şi asta, scumpă doamnă, v-ar fi costat al dracului de scump!

Umbra bolnavei necunoscute străbătu parcă sala de judecată şi doamna Součková acceptă resemnată sentinţa, declarând că renunţă la intenţia de a face apel.

— Oricum, mi se pare ciudat că tocmai doamna din pricina căreia s-a produs tot incidentul n-a venit, le spuse judecătorul la despărţire celor doi avocaţi, care se grăbeau să ajungă cât mai repede la altă înfăţişare. Îl necăjea probabil ideea de a fi avut o bocitoare mai puţin...

De unde să fi bănuit el că tocmai această

dezbatere avea să fie, de fapt, începutul unui caz senzaţional.

Doamna Nováková nu s-a dus la judecată, deşi ştiuse de ea, şi asta pentru simplul motiv că în general avea oroare de tribunal. Şi-apoi, într-adevăr, de mai multă vreme nu se simţea bine. Doamne Dumnezeule, îşi spunea în fiecare dimineaţă, iar mi s-au făcut cearcăne în jurul ochilor! Şi zi de zi stătea aplecată asupra farfuriei cu supă şi la fiecare sorbitură ofta:

— Nu, n-am poftă, nici măcar o lingură nu pot să înghit. Şi când te gândeşti că-i o supă bună, din coadă de vacă: măcelarul mi-a oprit anume partea mai grasă.

Pe urmă, într-o zi şi-a spus că ar fi mai bine să iasă la soare; da, soarele e doctorul cel mai bun – şi, pentru că trăia singură, s-a dus la Petrin; căci de la Ujezd, unde locuia, erau până acolo doar câţiva paşi. La soare însă simţi deodată cum o ia cu leşin, şi abia izbuti să se târâie până acasă, unde fu nevoită să se întindă pe canapea şi să-şi pună comprese la cap şi la inimă.

— De ce, oare, mă pedepseşte Dumnezeu? se întreba. Căci, zău, nu cred că merit soarta asta!

Oamenii din jur se uitau în urma ei cu îngrijorare şi ea le simţea privirile, dar se străduia cu disperare să nu le vadă. Când deunăzi, doamna Součková îi spusese că arată rău, a preferat să plece din prăvălie, de teamă să n-o apuce plânsul. Din cauza asta biata Součková a fost judecată şi pedepsită! Of, sfinte Hristoase, ce grozăvie! Noroc că n-am fost citată ca martoră, căci zău, asta mă băga în mormânt! Da de unde, eu şi judecata!

De judecată nu scap eu oricum; de asta nu scapă

nimeni, iar la judecata aceea...

Deodată o cuprinse o slăbiciune, atât de cumplită încât nici mâna nu mai fu în stare s-o ridice ca să bea un pic de apă proaspătă. Până la urmă se duse totuşi la doctor. Medicul era un bătrânel simpatic, din aceia care vin pe la casele oamenilor cu un geamantanaş jerpelit în mână, prescriind obişnuitele tablete şi gâdilând copiii dezbrăcaţi, cu mustaţa lui caraghioasă.

— Ei, ia să auzim, stimată doamnă, ce vă doare? Prea repede nu aflăm noi, căci, vorba ceea, nimeni nu vede ce-i în trupul omului. Cu ce să începem? Vă înţeapă cumva în cap?

Şi uite aşa, le luară frumuşel pe toate la rând şi povestea ţinu mai multă vreme. Consultaţii peste consultaţii, ciocănit, ascultat, analize şi câte şi mai câte, iar doamna Nováková, care până atunci nu suferise niciodată de nimic, trebuia acum să meargă în fiecare dimineaţă la doctor cu tot felul de sticluţe.

Fireşte că doctorul cunoştea toate bolile de care se plângeau de obicei oamenii din Smichov, dar la femeia asta niciuna nu se potrivea.

Şi viaţa mergea înainte...

Într-o bună zi, la direcţia a Patra din strada Bartolomejska, se brodi să fie de serviciu noaptea experimentatul sergent Bláha.

Era destul de târziu, când uşa se deschise şi în prag se ivi o femeie mărunţică şi uscată; aducea cu cei şapte ani slabi, le-a spus el mai târziu colegilor săi; nu mai rămânea decât s-o aşezi direct în sicriu.

— Ei, ia să auzim, ce noutăţi ne-aţi adus, coniţă? o întrebă Bláha, căci datoria lui era să asculte pe oricine şi numai după aceea să-i trimită la biroul respectiv.

— Eu, ştiţi... bâigui femeia, cu o voce stinsă, eu, mă rog frumos, aş avea ceva.

— Toţi avem câte ceva, doamnă, îi răspunse cu înţelepciune gardianul, căci aşa cum presupunea el femeia asta venise să i se plângă că are acasă o noră care nu-i da să mănânce, sau că proprietarul e rău şi-i închide apa.

— Ştiţi, eu am fost de faţă la un omor, domnule inspector, spuse în cele din urmă femeia aceea uscăţivă şi bolnăvicioasă.

Sergentul Bláha nici nu clipi măcar. Povestea asta o cunoştea el foarte bine.

— La un omor, aţi spus? Ei da, la aşa ceva sunt întotdeauna de faţă mai mulţi oameni. Şi, mă rog, dumneavoastră la ce omor aţi fost de faţă?

— Au ucis un bătrân, mă rog frumos.

— Aşa... aşa... Dar, cum văd, dumneavoastră arătaţi cam rău. N-ar fi mai bine să vă duceţi acasă şi să vă culcaţi?

— Eu nu pot dormi şi, ştiţi, nici doctorul nu ştie ce să-mi mai facă. Pe mine treaba asta mă apasă pe suflet.

Gardianul Bláha oftă. Pentru orice omor (numai câte ştie el) se prezintă de obicei cam cinci persoane care n-au cu crima nici în clin, nici în mânecă. Dar ce să-i faci, asta a intrat de mult în firea lucrurilor; la asemenea aiureli se mai poate prinde cel mult un boboc, eu însă de mult nu mă mai prind.

— Ştiţi ce, coniţă? Hai să facem aşa. Acum tot e niţel cam târziu şi nu mai e nimeni pe aici; veniţi mâine, şi vă trimit eu la careva să vă asculte.

Spunând asta, experimentatul gardian era sigur că până a doua zi femeia avea să uite totul.

Femeia încuviinţă din cap şi, stingherită, porni spre

uşă de-a-ndăratelea; chipul ei palid se mai întoarse o dată către gardian, apoi uşa se închise încet.

Biata femeie, pun rămăşag că e singură, şi de aceea le zăpăceşte pe toate în minte; ce mai, se vede treaba că femeia, oricare o fi ea, are nevoie de bărbat; dacă nu pentru altceva, măcar ca s-o strunească şi s-o mai chinuiască niţel. Cum rămâne singură, o apucă pandaliile, şi ce să ne mai mire pe urmă că ne trezim aici cu cazuri din astea. Gardianul Bláha zâmbi; îşi aduse aminte de nevastă-sa care veşnic îl boscorodeşte, dar fără el n-ar vrea să trăiască. Apoi, recapitulă în minte toate cazurile de omor mai recente şi se încredinţă că în ultima vreme nu fusese asasinat niciun bătrân. În sfârşit, se uită la ceas şi aţipi liniştit pe scaunul său rotativ, moţăind aşa cum ştiu să moţăie numai oamenii aflaţi în serviciul de noapte.

Numai că dimineaţa – of, Dumnezeule, mare-i tristeţea acestui pământ! – femeia cu pricina îşi făcu din nou apariţia, şi, cu un aer mai senin, îi zâmbi galeş sergentului Bláha.

— Care va să zică, dumneavoastră, cum s-ar spune, insistaţi, nu-i aşa? o întrebă gardianul, căscând somnoros.

— Trebuie, altfel nu se poate, mă rog frumos. Ştiţi, în noaptea asta am dormit ceva mai bine, îi răspunse femeia.

Ia te uită, dumneaei îmi vine aici să se trateze de insomnie, se întunecă Bláha şi-o expedie repede, undeva mai sus. Mai apucă să telefoneze colegilor că lui povestea asta nu prea-i place şi-i sfătui să cheme un doctor: după care, se duse liniştit acasă. Serviciul de noapte se terminase.

— Vasăzică, un bătrân, nu-i aşa? Un bunic, o luă cu

binişorul un funcţionar mai tânăr şi mai binevoitor.

— Da, mă rog frumos, un bunic bătrân, dădu din cap femeia.

Funcţionarul strânse din umeri, apoi trase spre el o coală de hârtie.

— Vasăzică, doamna... Cum vă numiţi?

— Anna Nováková, mă rog frumos.

— Adresa?

— Na Ujezd 9. Văduvă, domiciliul permanent în Praga.

— Şi, mă rog, cum aţi ajutat la omorul acela de care vorbiţi?

— I-am adus vecinei, adică, doamnei Javurková, o funie.

— Şi pentru ce i-a trebuit vecinei această funie?

— Pentru bătrân. Ştiţi, mă rog frumos, dânsa, împreună cu soţul ei, l-au gâtuit.

Funcţionarul scoase un suspin şi îşi spuse în sinea lui că bătrânul Bláha avea dreptate. Ce mai, e un caz perfect pentru balamucul din Bohnice. Căci despre asasinarea unui bătrân, aici la Smíchov, nu se ştia absolut nimic.

— Aşadar, afirmaţi că vecinii dumneavoastră, soţii Javůrek, l-au gâtuit. Dar de ce?

— Asta, mă rog frumos, nu mai ştiu.

— Şi atunci când aţi adus funia, ştiaţi că... va fi... hm... că va fi folosită pentru omor?

— Asta da, ştiam. Ştiţi, eu... eu aveam acasă un şnur; un şnur tare frumos şi când ea mi-a spus că-i vine să-l sugrume pe bătrân... eu...

— Bine, l-au gâtuit. Şi unde l-au pus?

— În albia de rufe, mă rog frumos, răspunse Nováková, puţin cam întristată, căci nu era chiar atât de proastă, încât să nu-şi dea seama că funcţionarul

nu prea voia să-i dea crezare.

— Ia te uită! Şi acum unde e?

— În albie.

— Şi când s-a întâmplat asta? Ieri, sau când?

— Asta s-a întâmplat acum o jumătate de an, suspină femeia. Din ziua aceea, eu nu mai sunt om. Nici nu ştiţi ce îngrozitor e să te gândeşti mereu la această nenorocire. Când vorbesc despre ea, mi se mai uşurează şi mie sufletul, de parcă mi l-ar spăla o apă binefăcătoare.

Funcţionarul împinse hârtiile într-o parte:

— Bine, doamnă, acum însă, vă rog frumos, cu toată sinceritatea: sper că n-aveţi să-mi spuneţi că bătrânul acela gâtuit zace de o jumătate de an în albia de rufe din spălătorie?

— Nu, mă rog frumos, îl ţineau în bucătărie.

Fără să vrea, pe funcţionar îl pufni râsul, dar femeia adăugă cu toată gravitatea:

— Ştiţi, domnul Javůrek l-a turnat în gips. Dânsul se pricepe, e de meserie stucator, mă rog frumos...

Tânărul funcţionar de poliţie holbă ochii la doamna Nováková şi gura îi rămase căscată pe jumătate. Atât de frumos spusese femeia asta totul, încât pur şi simplu îi luase piuitul şi-i tăiase răsuflarea.

— Doamnă, bolborosi încurcat, vă rog, încă o dată... Vasăzică, l-au omorât, l-au aşezat în albie şi l-au turnat în gips. În întregime?

— Da. Numai capul i se mai vedea, Bătrânul se uita din gips afară, şi eu l-am văzut. Pe urmă însă, domnul Juvurek a spus că trebuie să mai dreagă ceva, aşa că i-a lipit cu gips şi capul, şi după aceea bătrânul nu s-a mai uitat la nimeni.

Funcţionarul se plimba agitat prin biroul său. Avea ghete noi cu tălpi scârţâitoare şi sunetul lor scrâşnitor

îi dădea lui însuşi o senzaţie neplăcută. Dar cel mai neplăcut îl impresionaseră cele povestite de femeia uscăţivă din faţa lui. Totul părea de domeniul fantasticului şi, totuşi, el n-avea dreptul să se spele pe mâini şi să lase povestea baltă.

Mai cu seamă acum, când domnul consilier Vacátko se afla în concediu, şi întreaga răspundere apăsa pe umerii lui.

— Bine, doamnă, aşteptaţi deocamdată aici; eu mă duc numai un pic până undeva, şi mă întorc numaidecât. Până atunci, dacă vreţi, puteţi citi ziarele!

Aruncă pe masă *Politika* de ieri şi ieşi glonţ pe coridor. Se duse apoi repede în camera detectivilor şi se sfătui cu experţii în materie. Căzură de acord ca doamna să fie observată clipă de clipă şi cu toată discreţia şi, pentru mai multă siguranţă, tânărul funcţionar se repezi până în strada Ujezd, aflată, de altfel, foarte aproape, doar cât să treci podul peste calea ferată. Reveni curând, cătrănit şi clătinând din cap. Doamne, că mare tâmpit mai sunt! Să sperăm însă că şeful n-o să afle nimic, nu de alta, dar m-ar lua la zor şi mi-ar freca ridichea, aşa cum ştie el; ca să nu mai vorbesc de faptul că până la moarte nu m-ar ierta şi ar face o băşcălie nemaipomenită. Auzi, domnule, să mă prind eu în halul ăsta! Pe baba asta însă o expediez imediat la psihiatrie! Dar, în definitiv, de ce psihiatrie şi nu direct la balamuc!? S-o bage pe loc în cămaşă de forţă, ca să nu mai aibă şi-acolo cu ea cine ştie ce poveşti!

Când dădu buzna în biroul său, o găsi pe doamna Nováková stând liniştită în scaunul ei, cu mâinile împreunate în poale.

— Ei? întrebă ea nerăbdătoare. E aşa cum v-am

spus?

— Nu e, tună funcţionarul. În casa unde staţi nu locuieşte niciun Javůrek!

Femeia începu să râdă:

— Păi, cum să locuiască, dacă s-a mutat! Acum dânşii locuiesc în Nusle... Pe ce stradă n-aş putea însă să vă spun...

Ce mai, e nebună, nici vorbă că-i nebună, chem doctorul şi termin cu ea, îşi spuse funcţionarul în sinea lui; cu toate acestea, o mai întrebă:

— Vasăzică aşa, s-au mutat în Nusle... Bine... V-aş ruga însă să-mi spuneţi cum au mutat cu ei şi albia aceea de rufe, cu bătrânul în ea?

Femeia se miră sincer de această întrebare:

— Cum adică, s-o mute ei, când au avut hamali?! Au învelit-o frumos cu o pătură, spunând că e atât de grea, fiindcă au pus în ea vesela şi lustra, şi i-au rugat să umble încet, cu multă băgare de seamă.

Funcţionarul înghiţi în sec. Nu, femeia asta nu poate fi nebună, o nebună n-ar putea istorisi totul cu atâta precizie! Mai curând, o să înnebunesc eu din toată aiureala asta. Dânsa, probabil, nici nu-şi dă seama ce spune! Şi totuşi ea spune: Domnilor, eu vă vorbesc aici despre un omor, de care dumneavoastră habar n-aveţi. Şi povestea asta nu-i de ieri, nici de azi, ci de o jumătate de an!

Stucatorul Javůrek, momentan fără ocupaţie, fu găsit într-o jumătate de oră. Se mutase, exact cu şase luni în urmă, pe strada Jaromir... Tânărul funcţionar de poliţie citi raportul de câteva ori. Se uită apoi la doamna Nováková care, tăcută şi înviorată parcă de o satisfacţie neobişnuită, şedea pe scaun în faţa biroului său. Funcţionarul clătina din cap, uluit.

N-avea încotro, trebuia să trimită în strada Jaromir

o dubă a poliţiei – şi, pentru orice eventualitate, să instaleze în ea doi gardieni...

Nu ştiu de ce, dar eu tot n-o cred pe femeia asta, îşi spunea pe drum funcţionarul. De ce să mărturisească toate astea tocmai acum? De ce?... Şi totuşi, dacă ar fi nebună, cum ar putea vorbi atât de calm şi cu atâta precizie?!...

Deveni ceva mai încrezător abia când în pragul uşii îşi făcu apariţia domnul Javůrek care, zărindu-l pe gardian, îngălbeni de moarte. Şi deveni şi mai încrezător când intră în bucătărie, unde lângă un perete surprinse o albie de rufe, acoperită cu o pătură veche. Smulse repede învelitoarea şi ce să vadă: albia era într-adevăr plină de ipsos şi într-un anumit loc răsărea o proeminenţă.

Când dădură cu pumnul în ridicătură, ipsosul plesni şi poliţiştii zăriră un nas galben, ascuţit şi un ochi ca de sticlă uşor întredeschis...

Soţii Javůrek stăteau într-un colţ al bucătăriei şi tremurau ca varga.

Îi luară cu duba. Albia, acoperită la loc cu pătura aceea veche, fu încărcată într-o maşină neagră de la pompele funebre.

— Ei, cum e? întrebă doamna Nováková, când funcţionarul de poliţie se întoarse în biroul său. A fost aşa?

Tânărul, fără să scoată o vorbă, dădu din cap aprobator. Se vedea pe chipul lui că povestea îl zdruncinase rău de tot.

— Vă daţi seama, sper, că vă reţinem şi pe dumneavoastră... spuse după un timp.

— De asta eram sigură. Dar, mă rog, de ce nu? Cel puţin o să dorm. Ah, dacă aţi şti cât mă simt de uşurată!...

Începură apoi să întocmească nişte procese-verbale care nu se mai sfârşeau. Pe neaşteptate, întreaga clădire fu înţesată de oameni; veni şi un medic legist, doamna Nováková fu cercetată şi anchetată pentru a nu ştiu câtă oară, aflară de la ea câte şi mai câte, până la urmă le spuse şi de povestea unei anumite doamne Součkova, care, din pricina ei, a fost silită să plătească o amendă.

Procesul se desfăşură cu tot dichisul, într-o atmosferă sobră şi cu toată asprimea; bineînţeles, doamna Nováková se alese doar cu câteva luni, deoarece în cazul ei s-a ţinut seama de o serie întreagă de circumstanţe atenuante şi, în primul rând, de faptul că venise singură să comunice cazul organelor de poliţie, ea fiind, în ultimă instanţă, aceea care descoperise crima.

Printre spectatori se aflau în sală, aşezate una lângă alta într-o deplină armonie, doamna Součkova, doamna Možná şi proprietara călcătoriei, şi încă multe dintre doamnele acelea care se duceau cu rufele la valţul de călcat. Prăvălia aceasta deveni curând celebră în tot Smichovul.

Era prezent şi domnul judecător Grăbitul; într-una din pauze se duse la preşedintele complexului de judecată şi-i spuse, cu un aer nu lipsit de mândrie:

— De fapt, eu am fost acela care am început să judec toată afacerea asta. Niciodată n-aş fi crezut că o să am cândva un asemenea caz!

De altfel, procesul în sine nu i-a prea plăcut; niciunul din acuzaţii principali n-a vărsat o lacrimă.

Când doamna Nováková fu pusă în libertate – îşi ispăşise pedeapsa în închisoare – tânărul funcţionar de poliţie îşi luă rămas bun de la ea în termeni foarte cordiali.

— Arătaţi minunat, doamnă Nováková; sunteţi, se pare, unicul om căruia îi prieşte puşcăria. Dacă nu v-aţi supăra, aş îndrăzni totuşi să vă mai întreb ceva... Dar asta, numai aşa între noi... Spuneţi-mi, în definitiv, de ce aţi venit să ne comunicaţi nouă toată povestea asta?...

Femeia oftă.

— Lucrurile stau aşa, domnule comisar, eu eram tare bolnavă, nu doarmeam, nu mâncam, mă simţeam rău de tot. Doctorul nostru, un domn tare înţelept, m-a consultat multă vreme şi în cele din urmă mi-a spus: Coniţă, dumneavoastră n-aveţi nimic. Dacă sunteţi evlavioasă, atunci duceţi-vă şi vă spovediţi. Dacă nu, atunci duceţi-vă la poliţie...

Afară, soarele strălucea; doamna Nováková ieşi pe poarta poliţiei şi se îndreptă spre strada Národni. Mergea încet, expunându-şi faţa la soare şi când ajunse pe cheiul Vltavei se opri în loc şi rămase acolo multă vreme în picioare.

Pretutindeni, afară, era atât de frumos, şi atât de bine...

DULAPUL

Şedeau toţi trei în şopronul înalt şi întunecos, din care proprietarul institutului de pompe funebre de peste drum îşi făcuse cândva magazie. Într-un colţ, pe nişte roţi înalte şi stricate, stătea lipit de perete un dric vechi şi hodorogit. Cândva, unul din cei trei avusese în curtea de peste drum un atelier cu o firmă mare pe care scria: Václav Sous, tâmplar. Acum era acolo altă firmă.

— Ce să mai vorbim, l-ai băut, şi basta, spuse măruntul şi uscăţivul Robertek, care fierbea o oală cu grog pe o spirtieră rotundă. De fapt, iniţial îşi făcuseră ei altă socoteală: să fiarbă ceva mai substanţial. Se gândiseră că, după ce aveau să capete banii pe şifonierul acela vechi, să cumpere niţică carne de porc şi să-şi facă o cratiţă de mâncare.

Treaba le-a ieşit însă anapoda. Cetăţeanul cu pricina n-a mai cumpărat dulapul de la ei şi aşa se face că nu le-a mai rămas decât ceva mărunţiş pentru acest grog amărât pe care urmau să-l bea acum pe stomacul gol. Să găsească vreunul de lucru? De aşa ceva, nici pomeneală, aşa că nici nu vedeau măcar de ce să se mai gândească la o asemenea posibilitate.

Şi astfel, fără lucru era acum şi fostul tâmplar Václav Sous, şi micuţul Robertek – care stătea însă ceva mai bine pentru simplul motiv că n-avusese niciodată vreo ocupaţie – şi fără lucru era şi al treilea, o fostă calfă de croitorie.

Dulapul, pe care nu izbutiseră să-l vândă în ciuda

faptului că-l dichisiseră şi-l aranjaseră cu forţe unite, şi în ciuda faptului că tocmai la acest dulap tâmplarul îl învăţase pe fostul croitor arta lustruitului atât de bine, încât să-l facă să strălucească şi în această semiobscuritate, ei bine, acest dulap zăcea acum culcat la pământ.

— Eu nu mi-am băut atelierul. Dar din ziua în care m-a părăsit nevasta, n-am mai avut chef de nimic, răspunse tâmplarul Václav Sous, scuipând în scârbă.

Nici măcar şopronul nu-l luaseră cu chirie; s-au instalat în el fără să întrebe pe nimeni, iar proprietarul institutului de pompe funebre nu se sinchisea de ei, pentru că şi el ducea acum o viaţă destul de grea. Azi, dacă n-ai automobil, nici oamenii cei mai amărâţi nu-şi comandă la tine înmormântarea. Ce să-i faci, aşa-s vremurile; pe banii lui, până şi sărăntocul vrea să meargă la îngropăciune cu maşina.

— Dacă m-aş pricepe, spuse Robertek, aş intra şi eu în combinaţie cu un spărgător. Se pare că ăsta-i singurul mijloc de a trăi în zilele noastre.

— Eu, unul, sunt împotriva fărădelegilor, ripostă tâmplarul, trăgând în piept cu lăcomie mirosul de rom care se răspândea prin şopron, în timp ce Robertek turna alcoolul în apa clocotită.

Despre fărădelegi nu vorbiră prea mult, dar toţi trei ştiau foarte bine că zahărul îl furase Robertek de la nişte vecini, cu două case mai încolo. Dar ce vorbă-i asta: furat? S-a mai pomenit oare grog fără zahăr?

Pe urmă se apucară să bea. Îl mai înjurară un timp pe dobitocul care nu cumpărase de la ei dulapul, apoi începură să vorbească, fiecare de soarta sa, ca la spovedanie.

— Să fii bucuros că te-a lăsat. Era o ştoarfă, spuse croitorul.

Tâmplarul se întunecă la faţă. N-avea chef de ceartă; la drept vorbind, era o javră fără pereche, dar nici viaţa fără femeie n-are gustul mierii. Se înţelege însă că mai mare păcat era de atelierul care se dusese dracului pe impozite.

— Ideea cu şifonierul a fost a ta, şi trebuie să recunoşti ca a fost o idee tâmpită, răspunse mânios tâmplarul, adresându-se fostului croitor. Ştii tu cât mi-a dat de furcă până să-i fac găteala asta?

— Ei lasă, că am tras şi eu destul, mormăi croitorul. Era furios la culme că nu le izbutise afacerea şi că tâmplarul avea acum prilejul să-i scoată totul pe nas.

Continuau să bea, şi încetul cu încetul îi cuprindea ameţeala. Robertek începu să-şi dezvolte teoria, afirmând că nimic nu-i mai bine decât să furi; te alegi pentru asta cu o lună sau doua, un fleac, atâta mai rezistă omul.

Când, mai târziu, se gândi la toate câte se întâmplaseră în şopronul acela, nu mai fu în stare să-şi amintească, nici în ruptul capului, de unde anume pornise cearta dintre tâmplarul Václav Sous şi fostul croitor. Dacă s-ar fi certat pentru o cană de drog, treacă-meargă, dar grog, slavă Domnului, au avut destul, chiar dacă, ce-i drept, nu era el prea tare. L-au băut însă pe stomacul gol şi de aceea li s-a suit repede la cap. Dar nu, nu pentru grog s-au luat ei...

Tot necazul a fost numai din pricina muierii aceleia şi poate şi fiindcă tâmplarului îi părea rău de atelierul pierdut şi, ce-i drept, pe chestia asta croitorul îl luase mereu peste picior...

Deodată tâmplarul şi-a ieşit din fire şi a început să ţipe că ştia el mai demult că amărâtul de croitor îi dădea târcoale neveste-sii; să nu-i spună lui nimeni că nu-i aşa. Croitorul nu s-a apărat, ba dimpotrivă, a

început să rânjească; se vede treaba că totuşi ceva era adevărat, şi... pe urmă... Pe urmă Robertek îi văzuse pe amândoi intrându-şi cu mâna în beregată, şi nu era în stare să priceapă ce-i venise deodată croitorului de-şi lasase braţele de-a lungul trupului şi n-a mai spus nimic, dar absolut nimic; atâta doar că a mai suflat o dată, şi pe urmă nimic, tăcere desăvârşită.

Iar tâmplarul Václav se uita uluit la trupul lipsit de vlagă ce căzuse grămadă în faţa lui.

— Pentru numele lui Dumnezeu, l-ai dat gata, spuse Robertek, mai mult mirat decât indignat.

În clipa aceea nu mai era în oală nicio picătură de grog şi, astfel, neavând cu ce să-şi înghită mirarea, o înghiţi în sec.

— Cum adică, l-am?... De ce să-l... bolborosi tâmplarul, uitându-se nătâng la fostul croitor care zăcea întins la picioarele lui. Până la urmă îi spuse pe un ton împăciuitor: Ei, hai, scoală-te, mofturile astea la mine nu se prind!

Dar nici mortul nu se mai prinde la niciun fel de vorbe. Ce mai, zăcea în legea lui, fără să clintească.

Václav, fostul tâmplar, actualmente ucigaş, se apucă să-l scuture. Robertek însă îl potoli, spunând:

— L-ai strâns prea tare, prietene, s-a zis cu el.

Tâmplarul Václav simţi nevoia să se aşeze, nu de alta, dar i se înmuiaseră de tot picioarele. Şi se aşeză pe dulapul acela pe care împreună îl dichisiseră şi împreună nu izbutiseră să-l vândă.

— Ce ne facem?

Mai întâi micuţul Robertek ar fi vrut să spună că, în ceea ce-l priveşte, o ia din loc; pe urmă însă se răzgândi. În primul rând, pentru că nu putea să-şi lase prietenul singur cu beleaua asta pe cap, iar în al

doilea rând, pentru că poliţia l-ar fi umflat oricum şi pe el şi, cum avea si-aşa destule la cazier, l-ar fi târât multă vreme pe la tot felul de tribunale.

— Eu o să depun mărturie că n-ai avut nicio vină.

Tâmplarul căscă ochii mari:

— Cum adică... tu crezi că... mă umflă?

— Păi, da. Pentru omor...

Grogul se evapora din ei atât de repede, precum din şopron se evapora aroma lui îmbietoare. Căzură amândoi pe gânduri.

— Ştii ce, îl punem în dulap, spuse deodată tâmplarul şi se ridică în picioare.

— Şi ce facem cu dulapul?

— Îl ducem undeva.

— Asta ar merge, fu de părere Robertek care, pentru asemenea treburi, avea o înţelegere deplină. Îl vârâm în dulap, şi dulapul îl ducem la râu. Bună idee! Căruţă ai?

— Dacă aveam căruţă, de mult o măritam, răspunse tâmplarul. Dar domnul Souček, de peste drum, are un căruţ cu două roate.

Şi astfel căzură la învoială. Tâmplarul Sous se duse să împrumute căruţul, apoi îl aşezară pe croitor în dulap. Robertek capitonă dulapul cu un sac, ca mortul să nu se bălăbănească şi să nu-i dea de gol pe caldarâmul accidentat. În general, Robertek era un ajutor de nepreţuit, se gândea la toate şi se vedea limpede că avea o experienţă foarte bogată, pe care Sous, onestul tâmplar de odinioară actualmente ucigaş, n-avusese cum să şi-o însuşească.

— Ştii, datorita faptului că l-ai gâtuit doar, nu se vede la el prea mare lucru şi, când o fi să-l găsească în Vltava, nimeni n-o să ştie ce şi cum, spuse Robertek, sigur de el.

— A fost un om cumsecade, îl căină tâmplarul, cu voce tremurătoare, pe fostul croitor.

— A fost, n-a fost, replică Robertek autoritar. Afacerea cu dulapul a făcut-o de mântuială şi din pricina lui am pierdut o groază de bani.

Tâmplarul amuţi; nu era prea convins de spusele lui Robertek, dar i se părea caraghios să se ia cu el la harţă tocmai acum...

Încărcară dulapul cu trupul neînsufleţit al croitorului în căruţul cu două roate şi porniră la drum.

— Hei, încotro? strigă Robertek, când Vaclav întoarse căruţul în stradă.

— Spre Vltava.

— Of, Doamne, adică tu îţi închipui că-l putem răsturnă în apă, lângă podul Palacký? Pentru o treaba ca asta trebuie să trecem râul, ştiu eu, la Holešovice, sau poate chiar mai departe, într-un loc unde malul e în pantă.

Porniră deci într-acolo. Căruţul se zdruncina pe caldarâmul zgrunţuros, cei doi se uitau unul la altul speriaţi având impresia că dulapul nu sălta atât cât trebuie şi orice trecător avea să-şi dea seama că nu era gol.

— Ei, frate, frate, povestea asta nu trebuia să se întâmple, spuse deodată Robertek privind cu teamă în jurul lui.

— Poate nici nu s-a întâmplat. Eu unul nici nu ştiu cum s-a întâmplat, rosti în şoaptă Václav.

— Asta nu ajută, îi răspunse Robertek, şi când tâmplarul făcu o mişcare, de parcă ar fi vrut să se îndepărteze un pic de căruţ, îl apucă iute de mânecă şi-l îndemnă, şoptind aproape amenințător: Hei, împinge şi tu, nu mă lasă numai pe mine!

Tâmplarul, cuminte, prinse cu nădejde mânerul

căruţului.

Niciodată nu se mai foiseră pe străzi atâţia gardieni ca astăzi! Cel puţin lor aşa li se părea. Mai mare groaza câţi mişună peste tot... Până şi oamenii se uită mai altfel ca de obicei, de parcă n-ar fi văzut în viaţa lor un căruţ cu un dulap deasupra.

Asta pentru că, în vremurile de azi, a început să se transporte totul cu maşina, îşi zise tâmplarul cu melancolie. Dacă ne-am fi dus la cetăţeanul acela cu maşina poate ne-ar fi cumpărat dulapul, şi acum am fi avut bani şi niciodată nu s-ar mai fi întâmplat ce s-a întâmplat.

Se uită pieziş la tovarăşul său şi îşi spuse în gând: dar dacă l-a ucis el? Dacă mi se pare numai că eu am fost acela care l-a strâns de gât?... Şi-apoi, de ce s-a apucat răposatul să-mi îndruge poveşti despre fosta mea nevastă? De ce? Ca să nu mai vorbim de faptul că-i dădea târcoale?! De asta sunt sigur, şi asta n-o să-mi scoată nimeni din cap... Şi, ce mai, a fost un ticălos acest croitoraş, această scobitoare de om care nu ţinea de loc la tăvăleală! Ce, parcă eu am vrut să-l omor? Dumnezeu mi-e martor că nu... Dacă ar fi toţi aşa de pirpirii şi de firavi, n-ar mai putea sta de vorbă om cu om, darmite să se mai şi sprijine niţel unul de altul. Ce să mai zic, a fost o întâmplare nenorocită. Asta e! Doar nu sunt eu mardeiaşul care să se încaiere la tot pasul: pe nevastă, ce-i drept, am cârpit-o de câteva ori, dar aşa, peste obraz, şi asta numai că era târfă. El însă nu trebuia să-mi amintească de treaba asta!

La intersecţia cu U Bulhara, se văzură nevoiţi să oprească. Un poliţai cu cască neagră pe cap dirija aici circulaţia, arătând cu bastonul de cauciuc cine anume trebuia să treacă. Eroii noştri nu prea înţelegeau

despre ce-i vorba, şi gardianul îi fluieră, amenințându-i cu bastonul. Speriaţi, îşi luară din nou avânt pe caldarâmul accidentat: alergau aproape, fără să mai ţină seama că dulapul era gata-gata să se desfacă.

În dreptul gării Masaryk, frânară puţin:

— Mă reped până într-un loc, spuse deodată Robertek. Trebuie. Sticletele ăla a băgat spaima în mine!

Václav lăsă numaidecât căruţul din mână şi porni după el, spunându-şi în sinea lui: te pomeneşti că şmecherul vrea să-şi ia valea, şi să mă lase pe mine singur cu beleaua asta pe cap! Ei nu, asta nu!

Urinară mult şi pe îndelete; n-aveau niciun zor, căci nici unuia nu-i venea să se întoarcă la căruţul acela blestemat.

— Ascultă, ce-ar fi să-l lăsăm pe undeva în părăsire, aruncă pe neaşteptate Robertek. (Păi vezi, ştiam eu că la aşa ceva se gândeşte puşlamaua!)

— Ai înnebunit? Căruţul are pe el o ţidulă cu numele proprietarului. Şi ăsta ştie că eu l-am împrumutat...

Şi se grăbi să adauge:

— Şi-apoi te-a văzut şi pe tine!

La asemenea argument, Robertek amuţi. Începuse să cadă o ninsoare rară şi ei nu prea erau îmbrăcaţi. Îşi strânseră pe gât fularele subţiri, iar Robertek îşi trase şapca peste ureche şi mormăi:

— Asta ne mai lipsea!

Căruţul se hurduca mai departe, de-a lungul cheiului, şi lor li se părea că, aici, unde oamenii circulau mai puţin, era mai rău decât pe străzile frecventate. Cum însă cerul era acoperit cu nori grei de zăpadă afară se întunecă mai repede ca în alte zile şi asta avu darul să le mai umple inimile de niţică

bucurie. Cu cât e întunericul mai mare, cu atât mai bine pentru ei!

Tocmai când se bucurau mai mult, zăriră la un colţ de stradă un gardian. Întâlniseră până atunci destui care, ori îşi făceau rondul, ori dirijau circulaţia la intersecţii. Ăsta însă sta şi se uita la ei. Fără voia lor, încetiniră pasul.

Gardianul Teofil Hlad[11] era cunoscut nu numai în raza comisariatului său, ci se vorbea despre el, foarte des, şi prin alte circumscripţii. Însuşi numele lui incita la glume şi nu-i de mirare că ceilalţi gardieni se-amuzau strigând după el: ţi-o fi sete, Foame!

Nu-i plăcea deloc genul acesta de glume, şi de fiecare dată obişnuia să spună că omul nu-şi alege singur numele. Era un bărbat aspru, parcă născut pentru îndeletnicirea de poliţai. Se temeau de el nu numai cetăţenii, ci şi propriii săi colegi. Avea la activul său câteva isprăvi de pomină şi gardienii spuneau că e mai bine să nu intri în conflict cu el.

În raionul acesta slujea numai de o jumătate de an. Înainte fusese la Žižkov şi fiindcă, în ciuda tuturor insistenţelor, se încăpăţânase totuşi să-l amendeze pe un membru al consiliului comunal, care depozitase în faţa casei material de construcţie fără să aibă acolo lumină aşa cum scrie la regulament – fusese transferat.

Altul, în locul lui, poate s-ar fi amărât. Teofil Foame îşi spuse însă că abia de-acum încolo o să se ţină de regulament cu mai multă stricteţe.

Şi cei doi împingeau la căruţ, apropiindu-se încet de ei, şi el îi aştepta.

— Hei? Ce-i asta? li se adresă Foame prin

[11] Foame (cehă).

surprindere, chiar în clipa când erau gata-gata să-l depăşească.

Se opriră şi, dacă ar fi fost mai multă lumină, Foame ar fi observat numaidecât cum păliseră amândoi.

— Hei, s-aude? Parcă am întrebat ceva! Ce-i asta?

Cel dintâi îşi reveni Robertek:

— Vreţi să spuneţi... asta? Ce să fie... Un dulap.

— Nu sunt chior! Am întrebat ce fel de ordine e asta. Să circulaţi aşa, pe întuneric?!

— Ce să facem, ne-a prins noaptea, interveni tâmplarul cu vocea tremurată. Fireşte, putea pune asta pe seama frigului.

— Şi ce se cuvine, atunci când e întuneric?

Cei doi din faţa căruţului se uitară unul la celălalt, nedumeriţi. Într-adevăr, nu ştiau. Tâmplarui îşi aruncă o scurtă privire înapoi. Dacă gardianul s-ar apropia de şifonier, ar lua-o la sănătoasa. Şi dacă lui Robertek i-ar veni în minte ideea fericită să fugă în partea cealaltă, ar putea fi salvaţi.

Dar nu, aşa ceva nu era cu putinţă, pentru că de căruţ atârna o ţidulă cu numele şi adresa proprietarului.

Făcu ochii mici. Ce mai, suntem pierduţi.

— În caz de întuneric, conducătorul vehiculului e dator să se îngrijească de lumina impusă de regulament. De aceea întreb; cum se face că umblaţi pe întuneric şi încă fără lumină?

Nici acum nu ştiau ce să răspundă. Şi chiar să fi vrut, nu puteau, de teamă să nu le-o ia glasul razna.

— Căscaţi gura la mine şi nu scoateţi o vorbă! Hai? Cine circulă pe străzi e obligat să cunoască regulamentul! Gata, apucaţi-vă şi luminaţi căruţul, dar aşa cum se cuvine! spuse în cele din urmă

gardianul, dând uşor din cap.

Un timp, cei doi nu fură în stare să priceapă că erau liberi; când se dezmeticiră o luară glonţ înainte, mai-mai să dea căruţul peste cap.

Gardianul se uita după ei. Ciudaţi oameni, or fi de la ţară, de s-au speriat în halul ăsta! Sau te pomeneşti că erau piliţi! Potrivit regulamentului, persoanele în stare de ebrietate n-au dreptul să conducă niciun fel de vehicul. Foame, care mai întâi se distrase pe seama spaimei lor, răsuci din cap cu importanţă. Nu, nu; asta nu-i de râs!

Şi întinse pasul pe urmele lor. Cei doi nu-l vedeau.. Străbăteau acum nişte străzi necunoscute, şi deodată nu mai ştiură unde să găsească un loc întunecat, ca să răstoarne dulapul în apă. Se treziră în situaţia de a fi nevoiţi să se abată de pe chei, şi să se strecoare încet pe străduţele cu căsuţe joase.

Dar, tocmai când se aşteptau mai puţin, la un colţ de stradă îşi făcu din nou apariţia gardianul Foame.

— Vasăzică aşa! îmi stric gura de pomană, hai? Eu mă omor să vă învăţ regulamentul şi voi, nimic?! Ce-am spus?

Tâmplarul răspunse cu vocea sugrumată:

— Că... că... lumina...

— Da! Şi voi ce-aţi făcut? Nimic...

Cei doi încremeniseră. Într-adevăr, belea mai mare nici că se putea.

— Noi... noi lumină n-avem, rosti, aproape în şoaptă, Robertek.

— În cazul ăsta, porunci autoritar gardianul, se cumpără de la prăvălie o lumânare de cinci bănuţi şi se pune într-o pungă, ca să n-o stingă vântul. Din clipa aceea, potrivit Regulamentului, vehiculul se consideră luminat.

Încuviinţară amândoi, dând din cap.

— S-a înţeles? Mai încolo e o băcănie, daţi fuga şi cumpăraţi o lumânare!

— Da... ştiţi... noi... n-avem bănuţii aceia... Sau, poate, da? îl întrebă tâmplarul pe Robertek, care îi răspunse că nu.

Gardianul îi privea cercetător şi simţea cum începe să fiarbă în el indignarea. În ziua de azi, oamenii se cam joacă de-a sărăcia. Mă rog, îmi dau eu seama că ăstora nu le arde de zburdat... dar să nu-mi spuie ei mie că n-au nici cinci bănuţi în buzunar. Cum văd, dumnealor mă cam iau peste picior!

— Atunci puneţi mâna pe căruţ şi veniţi după mine. La comisariat!

Se holbau la el, de parcă nu l-ar fi înţeles.

— Hei, s-aude? Vreţi poate să vă ajut la împins?

— Nu, răspunse tâmplarul cu o voce răguşită.

Se opinti de căruţ şi porni pe urmele gardianului, uitându-se la Robertek, care păşea posomorât alături de el. Aşadar, socoteala era încheiată... Pentru o împuţită de lumânare... Pentru un bănuţ amărât de cinci parale... Nu, eu n-am vrut să ucid, şi aş cumpăra bucuros o lumânare. Dar l-am ucis şi cinci bănuţi să cumpăr o lumânare nu am...

Comisariatul nu era departe.

— Eu aş aştepta aici, lângă căruţ, spuse Robertek, sârguitor.

Drept care, gardianul Foame scrâşni printre dinţi:

— Te cred, ca să am eu pe urmă ce goni, până oi da de tine! Nimic! Căruţul rămâne afară! În cele câteva clipe cât o să staţi aici nu vi-l fură nimeni!

Tâmplarul luă resemnat mâinile de pe căruţ; căruţul se lăsă în jos şi mânerele lui atârnau acum în aer, în timp ce dulapul se sprijinea de caldarâm.

Václav ar fi fost în stare să jure că în clipa aceea auzise ceva bubuind în şifonier. Aşa se explică de ce fu bucuros să dea buzna cât mai repede în comisariat, împingându-l pe Robertek din spate, ca nu cumva, Doamne fereşte, să-i treacă gardianului prin minte să se întoarcă din drum, pentru a vedea ce bubuie în dulapul acela.

Să fi bubuit oare numai inima din pieptul lui?

În faţa unui ghişeu trebuiră să aştepte căci ofiţerul de serviciu bătea ceva la maşina de scris, înfiorător de încet, şi cu un singur deget.

— Am adus doi inşi, raportă gardianul Foame. Circulau fără lumină cu un căruţ cu două roate, pe străzi întunecoase.

— Căruţul e al lor? mormăi inspectorul care, în sfârsit, terminase de scris raportul.

— Nu... răspunse în şoaptă Robertek.

— Căruţul e proprietatea domnului Jan Souček din Žižkov, preciză gardianul. Are pe el o ţidulă.

Până şi asta a observat, se minună tâmplarul Václav Sous şi îşi subţie ochii. Doamne Dumnezeule, povestea asta nu se poate sfârşi cu bine!

— Numele şi prenumele, domiciliul... îl luă repede inspectorul. Scria însă încet, uitându-se din când în când cu năduf la gardianul Foame. Pentru o asemenea tâmpenie îmi aduce el mie pe cap nişte oameni amărâţi. Dacă n-au avut nici cinci bani de o lumânare, de unde să scoată cinci coroane pentru amendă? Asta-i la mintea cocoşului, nu? Amândoi şomeri. Ce rost mai are toată povestea asta? Şi eu să stau acum şi să închei rapoarte aiurea, numai aşa, ca să mă aflu în treabă...

În acest timp, în dulapul cu pricina răsună o nouă bubuitură, dar nimeni n-o auzi pentru simplul motiv

că în momentul acela nu trecea nimeni pe acolo. Apoi uşa se deschise încet şi din dulap se strecură afară un om. Se uită buimac în dreapta şi-n stânga, deoarece totul în jur i se părea străin. Îl durea beregata şi se simţea ca şi când ar fi fost frânt în două; ei, Doamne, ce s-a întâmplat?... Ne-am ciondănit parcă niţel, şi pe urmă... Pe urmă m-a furat somnul, sau ştiu eu... Nici eu nu mai ştiu. Ah, şi ce mă doare... Dar cum de-am ajuns eu în dulapul ăsta? Şi unde sunt ceilaţi doi cu care am băut grogul?...

Se aşeză un pic pe marginea şifonierului şi fulgii rari de zăpadă cădeau peste el. Prin preajma lui trecu o femeie, probabil o portăreasă, şi spuse:

— E bine ciupit!... Şi unde şi-a găsit dumnealui să stea! În faţa comisariatului! Nimic de zis. Frumos arată ordinea în ziua de azi!

La auzul euvântului comisariat, omul nostru se ridică în picioare şi, împleticindu-se, trecu într-o parte, după colţ. Aici începu să-l ia din nou cu leşin, şi de data asta se aşeză pe lespedea de piatră de la intrarea într-un bloc.

Inspectorul întocmise între timp procesul-verbal şi, anexând la acesta menţiunea că amenda este nerecuperabilă, le făcu semn celor doi să plece.

— O să plătiţi voi altădată, spuse plictisit. Staţi, ar mai fi ceva, se grăbi să adauge: Luaţi cu voi şi lumânarea asta!

Le întinse peste despărţitura de lemn o bucăţică de lumânare, cu care, de obicei, îşi sigila dosarele mai importante, şi le mai dădu şi o coală de hârtie ca să aibă cu ce să-şi facă apărătoarea împotriva vântului.

Gardianul Foame salută disciplinat, cu toate că nu era de acord cu această decizie.

Afară, cei doi ridicară căruţul, potriviră dulapul şi

porniră iar la drum, cu lumina asigurată şi urmăriţi de privirea răutăcioasă a gardianului Foame. Acesta se gândea însă la inspector. Amintindu-şi cu câtă neplăcere îi ascultase raportul, bodogăni în sinea lui că nimeni nu mai ştie azi ce înseamnă să-ţi faci serviciul ca lumea. Cei doi mergeau acum pe stradă, bătându-şi parcă joc de el: cu lumină şi fără amendă. Foame simţi în suflet o amărăciune adâncă. Iată de ce îi trecu prin minte că, de fapt, cei doi nici nu spuseseră exact încotro se duceau, şi deodată toată povestea i se păru mai mult decât suspectă. La urma urmei, ce caută oamenii ăştia din Žižkov, tocmai aici la Maníny? Şi iar se luă după ei şi-i ajunse pe malul Vltavei.

— Halt! răsună deodată vocea lui tunătoare.

Se uitară la el ca la o stafie. Ce mai, omul ăsta ne-a fost ursit, îşi spuse în sinea lui tâmplarul-ucigaş Václav Sous. Ăsta-i sfârşitul nostru.

— Ia spuneţi, de fapt, voi unde vă duceţi? întrebă gardianul cu un aer plin de importanţă.

Cei doi tăceau înmărmuriţi.

Foame rânji:

— Aha, vasăzică, nu ştiţi! Dar dulapul al cui e? Şi ce aveţi în el?

La auzul ultimelor cuvinte cei doi se uitară unul la altul, înspăimântaţi. Doamne, Dumnezeule, îi trecu prin minte lui Robertek, cum de nu ne-am înţeles noi şi pentru o astfel de situaţie! La urma urmei, noi suntem doi şi el e singur. Dac-ar fi să ne luăm niţel în braţe, în cel mai rău caz am azvârli în apă doi deodată...

Gardianul Foame se apropie de dulap şi-l deschise cu o mişcare violentă. Tâmplarul Václav îşi acoperi ochii cu mâinile şi scoase un sughiţ de groază.

Robertek, dimpotrivă, se întoarse cu faţa spre dulap, hotărât să facă pe surprinsul.

Până la urmă îl făcu chiar fără voia lui.

Dulapul era gol!

Dar tâmplarul Václav se şi lăsase în genunchi şi începuse să se milogească:

— Domnule inspector, eu n-am vrut să-l omor, pe legea mea, n-am vrut...

Robertek holba ochii uluit. Dulapul era pustiu de-a binelea. Gardianul nu se arătă prea mirat de treaba asta, părea mai curând dezamăgit.

— De unde l-aţi luat?

În clipa aceea Robertek îşi luă avânt. Zbura pe malul înclinat ca un iepure, alunecând uşor pe stratul proaspăt de zăpadă; se poticnea din când în când, dar gonea mereu înainte, trădându-şi tovarăşul de suferinţă. Naivul uitase cu desăvârşire că în urmă cu câteva clipe i se înregistrase la comisariat numele şi adresa.

— Eu sunt nevinovat, repeta într-una tâmplarul Václav, cu genunchii la pământ.

Gardianul îl apucă de umăr şi-i spuse autoritar:

— Gata! Ajunge! Isprăveşte o dată cu circul ăsta. Şi, marş înapoi, la comisariat!

Vasăzică aşa, Robertek m-a trădat, îşi spunea în sinea lui tâmplarul Václav Sous, odinioară proprietar cu firmă, acum ucigaş şi în curând arestat. Dumnezeu o să-l pedepsească pe ticălos! Fireşte şi pe mine o să mă pedepsească, dar pe el mai mult. Da, o să jur că el l-a ucis!

Când ajunseră din nou la comisariat, lăsară căruţul tot în stradă, în faţa clădirii. Gardianul Foame îl ţinea pe tâmplar de umăr, şi-l înghiontea de zor să intre în biroul inspectorului. Încă un ghiont şi Václav zbură

până la balustradă. Aici îl zări pe croitor ţinându-se cu mâinile de gât, chinuit parcă de o durere cumplită. Inspectorul de circumscripţie întocmea procesul-verbal, în legătură cu cazul lui. Fusese găsit şi adus cu câteva clipe în urmă, din gangul clădirii învecinate, de către oamenii ordinei publice cărora nu fu în stare să le spună cum ajunsese acolo.

Václav Sous scoase un răcnet de groază şi încercă să fugă. Nu de teama poliţiei, cu ea se împăcase, ci de teama răposatului pe care el îl omorâse cu propriile sale mâini.

Noaptea aceea o petrecură toţi trei în aceeaşi celulă, căci Robertek fu adus şi el cu puţin înainte de miezul nopţii.

Iar afară, zăpada căzu pe dulap până dimineaţa.

BĂRBATUL ÎN NEGRU

Când omul scrie de-o viaţă întreagă articolaşe la Cronica judiciară şi se duce să bea bere cu detectivii poliţiei pragheze, nu e de mirare că într-o zi tânjeşte să ajungă şi el ca ei. Dar ce tot spun, ca ei!?!... Dumnealor sunt nişte uncheşi blajini şi destul de caraghioşi, în timp ce omul care a mirosit numai un pic din tainele romanelor poliţiste simte în el îndemnul de a ajunge un adevărat Sherlock Holmes; căci gândul de a fi un Rous sau un Brůžek nici nu-l mai poate ispiti. Aşa se face că până la urmă m-am decis şi eu să profit de primul caz ce se va ivi ca să devin celebru.

În fine, un asemenea caz s-a produs, cu toate că nu părea a fi din cele mai interesante. Dispăruse o femeie, soţia unui inginer de la o fabrică din Praga, de mai mică importanţa. Vârsta, în jur de patruzeci de ani; după fotografia pusă de secţia a patra la dispoziţia gazetarilor, nu era prea frumoasă, acesta fiind de altfel motivul pentru care fotografia n-a fost publicată nicăieri. Fotografia asta a rătăcit apoi cu rapoartele poliţieneşti şi a fost întoarsă pe-o parte şi pe alta de toţi jandarmii de pe la comisariatele raionale, care, utitându-se la ea, răsuceau din cap dezolaţi. Nicăieri n-aveau vreun cadavru la care să se potrivească chipul acesta.

În asemenea împrejurări, nu rămâne nimic mai bun de făcut decât să aştepţi. Pentru că de obicei ori se

clasează dosarul printre cazurile neclarificate, ori printr-o întâmplare norocoasă, femeia este găsită (de cele mai multe ori vie), şi atunci se poate scrie un articolaş mai scurt despre succesul poliţiei pragheze. Căci, precum se ştie, e de datoria ziarelor să se aibă bine cu poliţia.

Pe atunci, eram încă tinerel şi n-aveam nici răbdare şi nici chef să aştept; în faţa mea strălucea perspectiva nemaipomenit de frumoasă de a ajunge un detectiv cu luleaua în dinţi şi cu tot felul de combinaţii geniale în capul ocrotit de o beretă cadrilată, ori de a fi bătut pe umăr cu admiraţie de şeful meu care îmi va spune: „Bravo tinere, îţi măresc salariul, articolul a fost excelent...”. Şi cu cât reflectam mai mult la aceste două posibilităţi, cu atât mai limpede îmi dădeam seama că-mi surâdea şansa de a le contopi pe amândouă într-un tot fericit.

Aşa stând lucrurile, am întreprins o expediţie spre vila în care locuia părăsitul şi, probabil, acum întristatul soţ al doamnei dispărute.

Am procedat, fireşte, cu multă viclenie; am trecut mai întâi discret şi în cea mai mare viteză prin preajma casei, apoi, fără să mă vadă nimeni, m-am furişat dintr-o parte, până aproape de gardul ce împrejmuia grădina. Primele investigaţii mi-au scos cu claritate la iveală faptul că prin grădină umbla, numai în cămaşă, un bărbat; pe o masă, într-un lighean obişnuit, avea o sticlă cu bere, din care trăgea din când în când câte o duşcă, în timp ce reteza trandafirii. Cum era zăpuşeală, mi s-a făcut şi mie poftă de-o bere, şi în clipa în care, printr-o tactică de un neobişnuit rafinament în arta furişatului, am izbutit să ajung până la stâlpul de cărămidă ce susţinea gardul, am simţit cum îmi lasă gura apă. Domnul soţ

nu prea avea aerul îndurerat, berea, se pare, era pe gustul lui, iar cu munca nu se prea omora; de altfel, părea trecut de cincizeci de ani şi burta începuse să i se rotunjească.

În timp ce reflectam cum să procedez în continuare, m-a bătut cineva pe umăr. Am încremenit aşteptându-mă la un atac mişelesc. Tocmai în clipa aceea domnul a intrat în vilă şi din spatele meu am auzit o voce de femeie:

— Da, da, el e!

Lângă mine se afla o femeie mai în vârstă, care tot timpul clătina din cap:

— Da, dânsul e inginerul acela cu nevasta dispărută... S-a scris despre asta şi în ziare. Ziarele scriu azi despre multe ticăloşii. Numai un om cumsecade nu apucă să se vadă la gazetă...

Prin asta, bătrâna doamnă mi-a dat a înţelege, fără echivoc, că ea se număra printre cei cumsecade. Am tuşit, să-mi dreg glasul; nu i-am spus că sunt de la ziar, am ridicat doar din umeri, pentru a-i sugera că, personal, n-am nicio vină pentru această stare de fapt; apoi am întrebat-o discret, aşa cum întreabă detectivii:

— Dumneavoastră îl cunoaşteţi?

— Auzi, dacă-l cunosc! mi-a răspuns femeia cu o privire uşor încruntată, vrând să spună că-l cunoştea chiar foarte bine: Ştiţi, eu sunt vecina lui...

Iată însă că tocmai atunci inginerul nostru a ieşit din nou în grădină, aruncându-şi ochii în direcţia noastră, iar mie mi s-a părut în clipa aceea că s-a întunecat la faţă. Nu mai era nimic de făcut. Mi-am scos respectuos pălăria şi, într-o tăcere desăvârşită, m-am despărţit de bătrâna doamnă. Ea porni cu pas mărunt spre casa ei, iar eu m-am îndreptat spre staţia

de tramvai, blestemându-mi soarta care mă împiedicase din prima zi să descopăr nişte detalii demne de a fi luate în consideraţie. Şi totuşi, începutul nu era chiar atât de rău.

În timp ce aşteptam în staţia de tramvai, trecu pe lângă mine un camelot cu ediţia proaspătă a unui ziar de seară, ce apărea înainte de amiază, iar eu, cum era şi firesc, am cumpărat la iuţeală gazeta concurenţei. Spre marea mea mirare, am găsit în ea o ştire care mi-a tăiat răsuflarea; cât despre speranţă nici nu mai vorbesc...

„Pe malul Vltavei, lângă Troja, au fost găsite o geantă şi o pălărie de damă. În urma cercetărilor, s-a constatat că aparţin femeii despre a cărei dispariţie ziarul nostru a fost cel dintâi care a înştiinţat opinia publică..."

Ştirea avu darul să mă zdruncine în asemenea hal, încât am lăsat să treacă primul tramvai şi l-am aşteptat pe următorul. Vasăzică, eu umblu pitiş pe lângă gard, mă omor să intru în contact cu vecina – şi, când colo, toată povestea nu-i decât o sinucidere banală, nici măcar confirmată; altminteri soţul n-ar hoinări numai în cămaşă prin grădină, căscând gura la trandafiri, şi n-ar bea bere de la gheaţă. Incapacitatea mea era dovedită deci cu o claritate de-a dreptul înspăimântătoare, şi partea mai proastă e că nu era vorba aici numai de un insucces pe tărâm poliţienesc. Şeful nostru avea nefastul obicei de a citi toate ziarele şi de a ne convoca la şedinţe-fulger, ori de câte ori găsea în ele o ştire pe care noi n-o aveam. Dacă ar fi după el, noi ar trebui să fim deţinătorii tuturor ştirilor. Era deci de aşteptat ca şeful să mă ia la zor, după cum era de aşteptat, ca din mine să nu iasă niciodată un adevărat detectiv.

Seara, când m-am dus la Direcţie ca să fac rost de nişte ştiri mai proaspete (era vară, ziarele tânjeau după ştiri dar ca de obicei, tocmai în branşa mea nu era din păcate nimic de semnalat), i-am vorbit despre marele meu insucces domnului consilier Vacátko. Nimic nu-i poate face mai fericiţi pe funcţionarii de poliţie, decât o relatare exactă a chixului pe care l-a dat un ageamiu ce şi-a vârât nasul în meseria lor.

Iată însă că domnul consilier nu s-a manifestat ca atare. M-a privit doar, cu atenţie, şi mi-a spus:

— Ei, redactore, redactore, cum văd, se pare că au dreptate cei ce spun că până şi găina oarbă nimereşte bobul.

— Nu înţeleg, am rostit eu cu voce şoptită

— Nu înţelegi! Găina eşti dumneata, iar bobul... Ei, bobul deocamdată nu-l avem.

Nici acum nu înţelegeam, dar inima mi se înfiorase de emoţia aşteptării. Ce-o fi vrând oare să spună domnul consilier? Că presupunerile mele nu erau cu totul neîntemeiate?

În sfârşit, mă apucă de un nasture şi-mi spuse.

— Ascultă, redactore, eu pentru practica dumitale de detectiv am să-ţi dau un sfat preţios, pe care dumneata să-l ţii bine minte: când cineva e căutat de mai multă vreme şi deodată îi apare pe malul apei geanta şi pălăria, să ştii de la mine că persoana se află în alta parte, asta ţi-o spun cu toată certitudinea.

— Şi... unde să fie?

— Ei, vezi, asta-i întrebarea, cum spune pe scenă şi prinţul acela Hamlet!

Unde? Unde? îmi tot spuneam în drum spre casă, dar nu eram în stare să apuc de niciun fir. Şi iar m-am gândit la domnul acela care bea bere în grădină, şi iar m-am gândit la vila lui (din păcate nu era atât de

însingurată, cum se întâmplă în romanele poliţiste) şi mi-am spus în sinea mea, nu fără mândrie, că instinctul nu mă înşelase, şi deci nu era cazul să renunţ la investigaţiile mele.

Din nefericire însă, dimineaţa, când am ajuns în faţa vilei mi-am dat seama că domnii de la a Patra mi-o luaseră înainte. (Pesemne se scoală mai devreme ca mine.) În capătul străzii sta postat slăbănogul Rous, care m-a salutat, aş spune chiar prieteneşte; din vila învecinată tocmai ieşea, detectivul Mražek. În asemenea condiţii prezenţa mea părea absolut inutilă şi ce-mi rămânea mai bun de făcut era să mă duc la redacţie şi să aştept acolo vreo ştire mai nouă.

Vara sufocantă, poporul pe malul apei la Jevany (cei mai înstăriţi pe Riviera) şi noi, în culmea disperării, să scoatem iar la iveală vechea şi verificata născocire despre învăţătoarea cehă înghiţită de rechini în largul mării Adriatice, sau povestea cu fulgerul sferic care a făcut ravagii în regiunea Český Brod, doborând într-o curte un bătrân, străbătând apoi băcănia din localitate şi înspăimântându-l de moarte pe plugarul J. P. Cititorii erau deprinşi cu astfel de ştiri şi, cine ştie, poate că le şi simţeau lipsa.

Pentru orice eventualitate, am mai stat totuşi în capul străzii, aşteptându-l pe domnul Rous să se elibereze şi să-mi spună măcar ce se mai întâmplă. Prea multe nu mi-a spus el, căci n-avea voie; dar şi aşa am înţeles că, de fapt, dumnealor făceau azi ceea ce începusem eu ieri şi nu terminasem; cu alte cuvinte, mergeau pe urmele mele şi, cinstit vorbind, asta mă cam ungea la inimă. Aşadar, cum s-ar spune în limbaj juridic, detectivii cercetau circumstanţele şi adunau informaţii de prin împrejurimi. E o muncă ingrată, asemănătoare cu a albinelor când adună

mierea; şi, între noi fie spus, domnii detectivi aduceau întrucâtva cu albinele: zburau de colo până colo şi iar veneau la direcţie depunând picătură cu picătură, într-o zi, două, vasul cu miere de pe masa domnului consilier începu totuşi să se umple.

Astfel se descoperi, în primul rând, că menajul domnului inginer nu era chiar fără de cusur. Domnul, fire mai veselă, se întorcea uneori acasă noaptea târziu. Doamna nu se lăsa nici ea mai prejos. În vilă, ce-i drept, nu mai locuiau alţi chiriaşi, dar, într-un cartier de vile, e mai rău decât la bloc: acolo cel puţin nu se bagă de seamă cine la cine se duce, în schimb vecinii din vile ştiau, de pildă, cu precizie că în urmă cu un an, cam pe vremea asta, domnul inginer îşi adusese acasă o blondină, şi asta tocmai în perioada în care doamna se afla la tratament în staţiunea Podebrady. Iată însă că numele doamnei nu era înregistrat printre oaspeţii staţiunii, de unde se poate deduce că în timp ce domnul îşi aducea acasă blondina, doamna se afla în cu totul altă parte. Ar fi oare deplasată presupunerea că în timpul acela dumneaei se distra pe undeva cu un brunet? Şi dacă aşa stau lucrurile, atunci ni se oferă tipul clasic al triunghiului şi orice detectiv care se respectă ştie cum se petrec lucrurile într-un asemenea triunghi.

— Nu cumva, până la urmă, a omorât-o chiar el? am întrebat eu, pradă nestăvilitului meu elan de detectiv cu mintea încărcată de tot felul de speculaţii şi variante combinative.

— Asemenea întrebări copilăreşti să nu mai pui niciodată, m-a apostrofat binevoitor domnul consilier, pentru că în felul ăsta te autoinfluenţezi. Ai înţeles? Până una alta, ne mai trebuiesc informaţii!...

— Despre amantele inginerului? Despre amanţii

doamnei inginer?

Spre marea mea uimire însă, informaţiile care au dus în cele din urmă la elucidarea acestui caz au venit din totul altă parte, şi ele nu se refereau câtuşi de puţin la aventurile galante ale vreunuia dintre soţi. Asta, probabil pentru că detectivii, oameni aşezaţi, care se duc bucuroşi să bea un pahar cu bere, întreţin acasă o viaţă de familie exemplară şi astfel sunt lipsiţi de simţul romantismului.

De altfel, proprietarii vilelor din împrejurimi îl considerau pe domnul inginer un bărbat şarmant şi, firește, niciunul nu-i reproşa aventura amoroasă cu juna aceea blondă. Până şi vecina lui directă – e vorba de doamna în vârstă care m-a surprins lângă gard în timp ce cercetam grădina şi casa – a strâns din umeri când, în timpul discuţiei, a fost abordată această chestiune. Căci asemenea extravaganţe ea îi lua în nume de rău mai curând dispărutei decât domnului inginer.

— Femeia, domnule comisar, trebuie să aibă grijă de ea! Bărbatul, ştiţi şi dumneavoastră, e mai fluşturatic.

La care, domnul comisar, în calitatea sa de bărbat, nu spuse nimic. În schimb, doamna continuă:

— Nu, asta eu nu pot să-i iau în nume de rău. Dar, ştiţi, când eşti vecin cu cineva, le ştii şi tu pe ale tale şi, cinstit vorbind, n-aş putea spune că dumnealui a fost vreodată atent şi grijuliu cu cei din jur. Nu, asta n-a fost niciodată!

Se înţelege că un om grijuliu cu cei din jur nu-şi pregăteşte compostul chiar lângă pavilionul vecinului. Un vecin atent îşi stropeşte în februarie pomii ca să împiedice răspândirea dăunătorilor. Dar domnul inginer îşi prepara şi îşi depozita compostul urât

mirositor într-un loc cu care dânsa, ca vecină, nu putea fi de acord; iar de pomi, ce să mai vorbim, nu-i stropea de loc... Că fructele lui sunt mâncate de viermi, mă rog, îl priveşte, dumneaei puţin îi pasă; o deranjează însă că după aceea şi pomii ei sunt năpădiţi de dăunători. Dar cel mai mult o supără când cineva dă drumul la calorifer tocmai în ziua în care vecina şi-a întins în grădină rufele spălate cu atâta grijă timp de două zile. Asta e o lipsă totală de delicateţe. Sau poate chiar rea-voinţă, dacă stăm şi ne gândim că povestea s-a întâmplat acum, pe căldura asta înăbuşitoare! Domnii ştiu, fără îndoială, ce bine se doarme într-un pat proaspăt înfăţat cu rufărie curată!

— Şi când s-au petrecut toate astea, doamnă? Nu vă amintiţi cumva ziua în care aţi spălat? Ce-ar fi să vă uitaţi în calendar?

Bătrâna nu-şi aducea aminte ziua exactă, dar asta a fost nu demult: săptămâna trecută sau acum două săptămâni?

— După cincisprezece august? (Din ziua aceea era dată ea dispărută soţia inginerului.)

— Asta sigur! În cincisprezece a plecat băiatul meu în concediu şi eu am lăsat anume spălatul după plecarea lui, căci treaba asta îmi place s-o fac întotdeauna când sunt singură. Vasăzică, a fost în şaptesprezece; Doamne, cum mai fuge şi timpul ăsta!

După care mai ţinu o scurtă prelegere despre rufărie, arătând că rufele albite în grădină rezistă mai mult, şi deci e o ruşine să ardă cineva dis-de-dimineaţă nişte hârtii sau ştiu eu ce alte gunoaie, care lasă atâta funingine.

— Chiar de dimineaţă a aprins focul? se minunară domnii de la poliţie. Şi asta a durat toată ziua?

— Da de unde, numai dimineaţa. Ce-i drept, trebuie să recunosc că pe urmă s-a lăsat păgubaş. Dar oricum, rufele mele erau numai funingine.

La mare iuţeală fu descoperită firma care furnizează cocs pentru casa domnului inginer. Firma J. Nebeský şi fiii declară că o cantitate de douăzeci şi cinci de metri cubi fusese livrată la sfârşitul lunii mai. Era exact atât cât încăpea într-un furgon, al doilea urmând a fi expediat, ca în fiecare an, abia la toamnă. Nu pentru că n-ar fi fost destul loc în pivniţă, ci fiindcă domnul inginer dorea întotdeauna să i se livreze cocsul în două tranşe, ca să-i vină mai uşor să plătească. De altfel, e un client permanent şi din cei mai buni.

— În mai, când aţi transportat prima tranşă, pivniţa era goală?...

— După spusele distribuitorilor, pivniţa era goala dar cine ar putea să jure că a fost aşa? Un rest de anul trecut o mai fi rămas totuşi pe acolo.

În cele din urmă domnul inginer fu ridicat şi adus cu o maşină discretă la secţia a Patra.

— Dumneavoastră vă mai menţineţi declaraţia în care arătati că soţia dumneavoastră Anna, născută la Hostomice, a plecat de acasă în ziua de cincisprezece august.

— Nu ştiu când a plecat, ştiu însă că din ziua aceea n-am mai văzut-o acasă. Acesta e, de altfel, motivul, pentru care am făcut sesizarea.

— Şi de ce cu două zile mai târziu aţi aprins focul la cazanul de încălzire centrală?

Inginerul clipi precipitat.

— N-am aprins!

— Noi ştim totuşi că aţi aprins, şi dacă doriţi, vă putem dovedi asta cu martori.

— În măsura în care dumneavoastră daţi crezare născocirilor vecinei mele, mă rog... De ani de zile, bătrâna asta îmi amărăşte viaţa, spuse inginerul, posomorându-se la faţă. Şi în timp ce discuţia continua în cămăruţa sobră cu un singur birou de culoare galbenă şi îmbâcsită de fumul înecăcios al ţigărilor de foi ieftine – în timp ce numeroasele momente de tăcere erau întrerupte doar de muştele bâzâitoare, iar domnul inginer avea la dispoziţie, în loc de bere rece, un simplu pahar cu apă de la robinet, trei bărbaţi vânjoşi scoteau cocsul din pivniţa vilei şi-l încărcau de zor într-o maşină. După ce terminară, camionul fu trimis la cântar.

— Ascultă, Josef, îi spuse la un moment dat detectivul Mražek colegului său; eu unul n-aş vrea să fiu în pielea şefului nostru. Transportul ăsta o să coste bani, nu glumă, şi dacă toată povestea nu ajută la nimic, s-ar putea foarte frumos să plătească. Ehei, cazuri din astea au mai fost, prietene!

La cântar se constată însă că din pivniţă lipseau trei sute cincizeci de kilograme de cocs.

Comunicatele institutului meteorologic arătau cât se poate de clar că vremea călduroasă, tulburată doar de mici furtuni trecătoare, se menţine, constant, din luna mai. Necesitatea de a se da căldură în această perioadă părea deci neverosimilă. Mai mult decât atât, pentru bucătărie şi spălătorie, proprietarul vilei comanda cărbune inferior. În baie avea sobă cu gaze şi, în consecinţă, aici nu se consumau cărbuni nici iarna. Cele trei sute cincizeci de kilograme de cocs fuseseră arse deci în decursul lunilor iunie-iulie şi în prima jumătate a lunii august. Dar, potrivit depoziţiilor martorei, inginerul a dat drumul la calorifer abia după cincisprezece august.

La comisariatul de poliţie noaptea se scurgea obositor de încet. Era o căldură sufocantă, prin ferestrele deschise ajungea în încăpere ecoul străzii, iar de undeva, de departe, răzbeau până aici acordurile unei orchestre. Asta o fi pe insula Puşcaşilor, îşi spunea consilierul Vacátko. Ce plăcut e acolo...

Printre întrebările pe care i le punea istovitului inginer consilierul cerceta, numeroasele rapoarte venite de la oamenii săi. Referinţele vecinilor, referinţa directorului de la fabrică unde lucra inginerul, informaţii privitoare la ieşirile acestuia în afara oraşului Praga: etc., etc. Inutilităţi şi iar inutilităţi. Din toate singurul lucru de preţ e foaia de cântar.

Consilierul se uită la degetele sale îngălbenite de tutun. Era un om cu experienţă şi ştia că ajunsese la ţintă. Omul din faţa lui era la capătul puterilor.

De undeva, dintr-un turn, se anunţa miezul nopţii. Bătăile prelungi ale clopotului sunau trist şi ceremonios.

— Ei, ce părere aveţi, domnule inginer, nu vreţi să mărturisiţi? Mărturisirea v-ar aduce o circumstanţă atenuantă. Şi să ştiţi de la mine, în faţa curţii cu juri aşa ceva nu strică niciodată. E limpede că dumneavoastră v-aţi omorât soţia...

Inginerul nu mai spuse nimic. Lăsă capul în piept şi agenţii îl scoaseră din odaie.

Aşadar, sezonul castraveţilor trecuse. În ediţia de dimineaţă a ziarului nostru apărea următorul titlu:

MISTERIOASA DISPARIŢIE A FOST LĂMURITĂ.

Şi un subtitlu:

UMBRA ASASINATULUI PLANEAZĂ DEASUPRA UNEI VILE ÎNSINGURATE.

Gazetele de seară trăgeau mai tare:

ŞI-A OMORÂT SOŢIA, APOI A ARS-O ÎN CAZANUL CALORIFERULUI.
UN UCIGAŞ ÎŞI CIOPÂRŢEŞTE VICTIMA.
CÂT TIMP ARDE TRUPUL OMENESC? BESTIALUL ASASINAT DINTR-O VILĂ ÎNSINGURATĂ.
SUCCESUL POLIŢIEI PRAGHEZE.

Era un august nemaipomenit de frumos. Corespondenţii locali se întorceau grăbiţi din concedii, ziarele se vindeau ca pâinea caldă, iar ştirile despre învăţătoarea înghiţită de rechini în largul mării Adriatice sau despre ravagiile fulgerului sferic în regiunea Český Brod nu-şi mai aflară locul în coloanele ziarelor, ele fiind ocupate în anul acela de fioroasa crimă din vila însingurată.

Pe faţa mea se citea un aer de trufie. Presimţirile mele se dovediră a fi întemeiate. Bineînţeles, presimţirea nu e tot, dar nici de aruncat nu e. Un lucru însă era cert, şi anume, că în treburile astea demonstram mai mult talent decât toţi colegii mei de breaslă. Şi însăşi această simplă constatare e de natură să dea omului un sentiment înălţător.

Dezbaterile procesului constituie însă adevăratul moment, aşa-zis culminant, pentru un redactor de cronică judiciară care se respectă. Atunci abia are el prilejul să arate ce ştie şi ce poate. Poate că nu se pune aici chestiunea doar de a surprinde ce-a spus apărătorul şi ce-a spus procurorul general; căci în

instanţă, cronicarului judiciar i se oferă în sfârşit ocazia unei creaţii proprii şi originale: să înfăţişeze colorat atmosfera din sala de şedinţe, aglomeraţia de pe culoarele tribunalului, să se refere la componenţa juriului, să asculte părerile publicului, să le îmbine cu reflecţiile personale şi, în fine să dezvăluie ce simte pentru situaţia dramatică pe care o trăieşte.

Dezbaterile începură în octombrie. Vremea era mohorâtă; intrând în sala de şedinţe cu ghetele pătrunse de umezeală, nici nu-ţi mai venea să crezi că a fost o vară fierbinte, când într-o grădină, pe o masă, se afla o sticlă cu bere rece...

De fapt, dacă stau şi mă gândesc bine, inginerul ăsta a fost un mare fraier că s-a apucat să facă o asemenea ispravă în toiul verii. Iarna ar fi putut să aprindă cazanele după pofta inimii şi, cine ştie, poate că trucul lui ar fi trecut neobservat.

Ei, da, dar ce să-i faci dacă dumnealui s-a certat cu soţia în plină vară, mai exact în ziua de paisprezece august seara, şi a lovit-o şi el cu ce i-a venit la îndemână. Cu o greblă mică de tot, din acelea cu care se îngrijesc grădiniţele alpine. Căci, pe seceta aceea, tocmai se pregătise, ca omul, să afâneze niţel pământul în jurul cerceluşilor şi al verbinelor roşii. Cu grebla mică, treaba asta se face mai uşor şi mai bine. Nu bănuia însă că la fel de bine poţi să şi omori cu ea. Şi-a lovit soţia în clipa în care aceasta începuse să-i reproşeze că venise acasă în zori, cu toate că şi ea lipsise, cu o săptămână în urmă, o noapte întreagă... O singură lovitură... Atât. Şi nicăieri niciun strop de sânge. A cărat-o apoi jos, în spălătorie, unde a început să se frământe ce-i de făcut...

S-o ducă în altă parte? S-o îngroape în grădină? Toate astea ar fi bătut la ochi. S-o ardă... Da,

incinerarea e singura soluţie! Cenuşa şi oasele care n-au ars până la capăt le-a îngropat în grădină, dar, vorba ceea, dintr-un om nu rămâne mare lucru. A lucrat noaptea a doua noapte însă a întârziat în oraş şi aşa se explică de ce şi-a desavârşit opera la lumina zilei.

Urmează martorii, un şir neîntrerupt de martori, şi-i vine rândul şi vecinei. Se întoarce cu ură spre acuzatul din boxă care, la rândul său, se uită la ea cu o furie neascunsă.

Seară de seară, maşinile de scris ţăcănesc în redacţii, iar dimineaţa cititorii au la cafeaua cu lapte ştirile dorite. Relatări detailate: cum a îngălbenit acuzatul, în momentul apariţiei în sală a martorei Kobosílová...

Şi totuşi, din ştirile acelea lungi şi consistente, lipsea ceva. Un amănunt pe care probabil nimeni nu-l lua în seamă. În afară de mine... Se pare totuşi că ar trebui să mă fac detectiv, căci aşa cum văd, sunt înzestrat cu un deosebit talent al observaţiei. Vorbesc cât se poate de serios: de ce l-am surprins pe omul acela numai eu?!

Era un bărbat uscăţiv, purta o redingotă de mult ieşită din modă, şi veşnic se străduia să se strecoare în rândul din faţă. Urmărea cu multă atenţie tot ce se întâmpla în sala de şedinţe. Publicul nu e tot timpul concentrat asupra dezbaterilor, de obicei îl interesează numai părţile senzaţionale ale procesului; de pildă, când acuzatul se prăbuşeşte, când e confruntat cu martorii sau când avocatul îşi ţine pledoaria. Dar bărbatul acesta în negru – să-i spunem aşa – urmărea totul cu o participare de-a dreptul uluitoare. Ba, mai mult, din când în când îşi lua şi notiţe.

În momentul în care acuzatul mărturisea cum încărcase, peste noapte, cocsul în cazanul caloriferului, chipul bărbatului în negru s-a luminat de un zâmbet straniu.

Cinstit vorbind, m-a cam luat cu fiori. Pe urmă a început iar să scrie; clătina din cap, cu fruntea încreţită, şi părea foarte preocupat şi totodată neliniştit.

Eu, ca să zic aşa, la Direcţia a patra a poliţiei din Praga eram ca la mine acasă şi aveam oricând acces la domnul consilier Vacátko; la tribunal însă nu eram chiar atât de cunoscut, şi oricât aş fi vrut să atrag atenţia cuiva asupra acestui om, nu ştiam cui anume să mă adresez. Şi cu cât îl cercetam mai bine, cu atât mi se întărea credinţa că în sală se petrecea ceva suspect. Încetasem să mai urmăresc desfăşurarea procesului şi mă uitam tot timpul la omul meu. Avea mâinile palide, nasul ascuţit şi părul rar, pieptănat cu multă grijă peste cap; ca înfăţişare aducea cu un contabil foarte conştiincios şi pregătit în meseria lui. Şi unde mai pui că la costumul negru purta şi cravată neagră, de parcă s-ar fi pregătit să meargă de aici direct la o înmormântare.

A doua zi, într-una din pauze, m-am amestecat prin mulţime, cu intenţia de a-l găsi. I-aş fi cerut un foc şi el mi-ar fi aruncat o vorbă, aşa cum se obişnuieşte; eram convins că omul acesta merita să-l cunoşti. Numai că dumnealui nici în pauze nu părăsea sala de şedinţe.

Aştepta întotdeauna, cu răbdare, introducerea şi scoaterea din sală a acuzatului. În aceste momente îl cerceta pe inginer cu toată seriozitatea. Uneori ridica mâna, încercând să atragă atenţia asupra sa. Arăta ca un mesager de pe altă lume, arborând o mină ca şi

când ar fi vrut să-i transmită un lucru extrem de important omului care şi-a ucis şi şi-a sfârtecat soţia.

În timp ce-mi scriam obişnuitul articol pentru ziar (aveam la dispoziţie două coloane, dar şeful îmi spusese că e gata să scurteze ştirile din parlament dacă am nevoie de mai mult), reflectam în linişte la întreaga poveste. Era limpede că tribunalul mergea pe vechiul drum, bătătorit, având la îndemână tot ce-i trebuia: constatările aparatului poliţienesc, un act de acuzare desăvârşit, mărturisirile acuzatului, depoziţiile martorilor – nu lipsea nimic. În fond, dacă stai şi te gândeşti, cazul era cât se poate de banal şi de plicticos şi la drept vorbind procesul putea fi lichidat şi în trei ore; nu era nevoie să dureze trei zile.

Lucrurile erau cât se poate de evidente. Cu excepţia acestui bărbat în negru! Iată-l, e veşnic aici, veşnic se uita la acuzat şi îşi face mereu tot felul de notiţe în carnetul său... E de-a dreptul incredibil că nimeni nu-i acordă nici cea mai mică atenţie, că nimănui nu-i sare în ochi comportamentul său atât de bizar! Dar vorba ceea, cine să-i dea atenţie aici în tribunal?! Preşedintele completului de judecată? Aş! Ăsta a pus mâna pe un caz gras şi îşi freacă mâinile că totul merge ca pe roate. Procurorul şi-a pregătit cuvintele de încheiere în care va repeta la nesfârşit frazele sale bubuitoare cu privire la bestiala crimă; iar apărătorul nu mai are acum nicio şansă de succes. Nimeni, în sală, nu-i cuprins de emoţie. Se va pronunţa desigur sentinţa maximă, adică închisoarea pe viaţă, căci pedeapsa cu moartea oricum n-ar semna-o Preşedintele statului; tribunalul ştie acest lucru şi e limpede că n-o să-şi îngreuneze agenda cu treburi inutile. Ba, mai mult s-ar mai putea ca onorata curte cu juri să reducă pedeapsa la douăzeci şi cinci

de ani, ţinând seama de unele circumstanţe atenuante. Pentru că totuşi soţia îl înşela, şi curtea se va lăsa până la urmă convinsă că bietul om a început să se căiască de fapta sa nesăbuită. În definitiv, nici n-a vrut s-o ucidă, ci a lovit-o doar, într-un moment de iritare.

Dar iată că această desfăşurare absolut firească a lucrurilor a fost curmată de neaşteptata apariţie a bărbatului în negru.

Fireşte, asta numai în mintea mea, pentru că nimeni altul nu se sinchisea de el. Pe scurt, eu sunt alesul, menit să devină urmaşul lui Sherlock Holmes; în privinţa asta nu mai încape nicio îndoială! Aşa cum, în august, începusem cercetările cu o zi înaintea aparatului poliţienesc – ca ulterior să iasă la iveală că vila cu pricina fusese, într-adevăr, teatrul unui fioros asasinat – tot aşa presimţeam acum că ceva nu era tocmai în regulă.

Mi-am încordat deci toată atenţia asupra bărbatului în negru. L-am urmărit ceasuri în şir. Şi din prima zi după încheierea dezbaterilor, mi-am zis că trebuie neapărat să mă apropii de el.

Dar singur nu puteam face nimic, căci n-aveam nicio putere legală! Trebuia să atrag asupra lui atenţia aparatului poliţienesc. Domnilor, am descoperit un individ extrem de suspect, care s-a strecurat în sala de şedinţe şi urmăreşte cu cea mai mare grijă desfăşurarea întregului proces. De ce? E limpede: pentru că vrea să afle cum se comite o astfel de faptă. Da, vrea să înveţe! Aşa se explică de ce-şi ia mereu notiţe. Aşa se explică de ce înghite fiecare cuvânt ce se referă la o operaţie din cele mai odioase – arderea corpului omenesc.

Domnilor, investiţi-mă cu puterea legală...

Sau şi mai bine: veniţi cu mine şi arestaţi-l pe ticălos, înainte de a săvârşi o crimă asemănătoare! Sunt sigur că a şi învăţat atâta cât să-i ajute să se ferească de greşelile comise de rotofeiul inginer. Da, da, acum ştie cum să procedeze. Şi e toamnă, domnilor poliţişti, m-auziţi? E toamnă şi poate da căldură cât pofteşte, fără să pară nimănui suspect! Dar ce credeţi că s-ar întâmpla dacă m-aş prezenta cu o asemenea poveste în faţa domnului consilier? Parcă-l şi văd cum se uită la mine şi-mi spune: dumneata gazetăraşule, îţi închipui oare că poliţia îşi poate permite să înhaţe un om care n-a făcut încă nimic!?

Şi iată că am descoperit – vai! – marea slăbiciune a aparatului poliţienesc: nu poate interveni la timp!

A doua zi procesul urma să ia sfârşit şi eu aşteptam, cu încordare, să văd dacă omul cu pricina va veni din nou; sau te pomeneşti că-i ajungea cât a învăţat?

A venit.

În redingota lui de modă veche, cu aceeaşi geantă jerpelită la subsuoară. Chipul palid, de om foarte preocupat, părul rar, pieptănat cu multă grijă pe spate... Era aici, şi-şi croia drum prin mulţime, grăbit să ajungă în rândul din faţă.

În timp ce vorbea procurorul care înfăţişa pe larg modul în care acuzatul arsese cadavrul, omul nostru mai-mai să sară de pe scaun, de agitat ce era, lăsând în anumite momente impresia că ridică mâna, să ceară cuvântul. Faţă de discursul apărătorului n-a manifestat, nici pe departe, un asemenea interes. Şi-a şters doar de câteva ori nasul, probabil de emoţie. Dar de ce să fie emoţionat, când povestea nu-l privea câtuşi de puţin?

Procesul se încheia tocmai cum prevăzusem noi, de unde reiese că pentru asemenea chestiuni avem mirosul gata format. Douăzeci şi cinci de ani. Nu-i glumă; sunt de fapt o mică veşnicie. Când o să iasă din puşcărie, o să aibă, sărăcuţul, şaptezeci şi şapte de ani... Numai că din puşcărie bătrânii nu mai ies... Ce mai, pedeapsa e pe viaţă...

Acuzatul primi sentinţa cu capul lăsat, trăgând astfel definitiv cortina peste finalul procesului. Şi în timp ce oamenii ordinei îl scoteau din sală, bărbatul în negru sări ca ars de pe scaunul lui, croindu-şi drum printre oameni cu intenţia vădită de a-i striga ceva acuzatului. Acesta îşi înălţă chiar privirea, dar ori nu-l recunoştea, ori nu-l cunoştea pe acest om... Aprodul îl împiedică pe bărbatul în negru să înainteze şi-i atrase energic atenţia că asemenea lucruri aici nu sunt îngăduite.

Sala se goli repede. Bărbatul în negru rămase însă pe loc. Se aşezase în marginea unui şir lung de scaune şi, de bună seamă, medita adânc la ceva.

Nu-mi rămânea deci decât să intru imediat în acţiune. Acum, ori niciodată...

— Domnule, i-am spus, apropiindu-mă de el, am observat că pe dumneavoastră cazul vă interesează foarte mult!

— Da, mi-a răspuns, uitându-se fix la mine. Avea nişte ochi spălăciţi, din aceia care nu ştiu niciodată să râdă.

— Şi ce anume v-a tulburat atât de mult în povestea asta?

Oamenii de serviciu veniră să deretice prin sală, şi în felul ăsta ne-au silit să ieşim. Pe coridor, bărbatul în negru se opri.

— Într-adevăr, e un lucru nemaipomenit! De

necrezut! Uitaţi-vă (şi bătu cu palma peste carnetul de însemnări din servieta lui jerpelită), aici mi-am notat absolut totul. Da, domnule, de necrezut...

Scoase din buzunar o batistă şi-şi şterse nasul:

— Inginerul ăsta a consumat pentru incinerarea soţiei sale trei chintale şi jumătate de cocs, ouşoare, calitatea a doua. Inginerul ăsta e un geniu, domnule! Ţineţi minte ce vă spun.

Nu înţelegeam ce legătură poate fi între cocsul de calitatea a doua – ouşoare – şi genialitatea unui criminal care şi-a ars victima în cazanul instalaţiei de încălzire centrală.

— Noi, stimate domn – mă refer la Asociaţia adepţilor incinerării – noi folosim pentru arderea unui corp omenesc şase chintale, ouşoare, calitatea întâi. Dacă omul ăsta ne-ar putea spune cum a procedat, vă daţi seama cât ar câştiga asociaţia noastră?

Aşa se face că n-am ajuns detectiv şi am rămas în continuare un simplu redactor de cronică judiciară.

BANI ALBI PENTRU ZILE NEGRE

Ceasul din turnul bisericii sfântul Ştefan tocmai anunţa ora nouă când domnul Stein, reprezentantul firmei Fuchs <Fuchs giuvaeruri. Václavské náměsti> intra pe poarta imobilului.

— Nouă fix, îşi spuse în gând, asta-i o oră la care nici nu-l trezesc din somn pe domnul procurist şi totuşi îl mai prind acasă.

Ajuns la etajul doi (aşa cum a declarat ulterior în procesul-verbal întocmit la direcţia poliţiei), constată cu stupoare că în dreptul uşii ce dădea în apartamentul domnului procurist Sepekovský se afla un ins venit înaintea lui, în persoana căruia îl recunoscu numaidecât pe domnul Kavan, reprezentantul firmei Riemer (Riemer, aur-bijuterii, Přikopy). Fireşte, în procesul-verbal nu era consemnat însă ce-i trecuse prin minte în clipa aceea; domnul Stein îşi rosti gândul încet şi numai pentru el. Ce-are să-şi vâre nasul, în afacerile firmei noastre, un reprezentant de-al lui Riemer?

Căci domnul Stein socotea de datoria lui să nu-i placă nimeni din tabăra concurenţei, indiferent cine ar fi fost această persoană.

Se înţelege că în condiţiile amintite nu-i rămăsese nimic mai bun de făcut decât să-l depăşească pe domnul Kavan, care aştepta în faţa uşii închise, şi să urce cu un etaj mai sus, prefăcându-se extrem de preocupat şi foarte absent.

Bineînţeles, domnul Kavan de la firma Riemer îl recunoscu la rândul său pe domnul Stein şi se întreba în sinea lui ce caută Stein, de vreme ce înaintea lui venise reprezentantul unei firme serioase! Dar se făcu şi el că nu-l vede.

Şi astfel cei doi reprezentanţi se ocoliră reciproc, fără măcar să-şi dea bună ziua! Cu un etaj mai sus, domnul Stein simula că ar căuta acolo ceva extrem de important. În acest timp, cu un etaj mai jos, domnul Kavan se decise să aştepte afară în faţa casei, socotind că aşa e mai practic; cine ştie, s-ar putea foarte bine ca domnul procurist să se fi repezit până undeva să-şi ia micul dejun. Un holtei tânăr şi bogat ca el îşi poate permite, înainte de nuntă, orice extravaganţă.

Aşa stând lucrurile, domnul Stein coborî de la etajul trei la etajul doi şi, pentru variaţie, începu să sune şi el, cu insistenţă, la uşa prevăzută cu o carte de vizită pe care scria:

I. SEPEKOVSKÝ, procurist de întrep. bancară

Prin această întreprindere se subînţelegea casa particulară Halanek et co., înfiinţată pentru nişte afaceri din cele mai discrete, şi nu întotdeauna lipsite de complicaţii. Personal însă domnul Sepekovský era, fără îndoială, un om neprihănit, fapt ce decurgea de altfel, cu toată evidenţa, din relaţiile sale comerciale de până atunci cu firma Fuchs. Să fi avut oare de-a face domnul procurist şi cu firma Riemer? De aşa ceva, domnul Stein n-avea cunoştinţă până în prezent şi tocmai de aceea apariţia lui Kavan îl intriga, şi pe bună dreptate.

Timpul trecea, soneria zbârnâia, şi nimeni din casă

nu se învrednicea să deschidă. În cele din urmă, domnul Stein ajunse la concluzia că trebuie să facă şi el întocmai ce făcuse ovreiul de Kavan: să aştepte afară sau, în cel mai bun caz, să vină ceva mai târziu.

Ascunse la iuţeală capătul lănţişorului de oţel ce-i ieşea de sub mânecă şi porni agale pe scări, în jos. Lănţişorul era un dispozitiv simplu şi raţional, având un scop foarte precis. Ori de câte ori se ducea la vreun client cu o casetă de bijuterii pentru prezentare, domnul Stein o prindea de acest lănţişor şi dacă cineva ar fi vrut să i-o smulgă ar fi trebuit s-o facă cu mână cu tot. Şi, vorba ceea, cui îi poate folosi mâna domnului Stein?

Jos, în faţa casei, un lănţişor asemănător fu ascuns, cu aceeaşi repeziciune, de domnul Kavan, căci între timp îşi dăduse şi el seama că aici se întâmplase ceva neprevăzut şi astfel caseta, pe care o dusese cu o seară înainte, n-avea s-o ridice, probabil, în această dimineaţă.

Dar tocmai în clipa aceea ieşi pe poarta imobilului domnul Stein, şi Kavan îi aruncă o privire cercetătoare. Stein se uită şi el la domnul Kavan căci, vorba ceea, ce altceva putea să facă? Căci una-i pizma morocănoasă, urmare a concurenţei – şi alta-i neliniştea legată de întrebarea comună: ce s-a întâmplat cu procuristul Sepekovský? Cei doi reprezentanţi stăteau faţă în faţă, nehotărâţi.

— Hm, începu în cele din urmă Stein. Vasăzică, dumneata... Şi arătă cu ochii în sus, spre etajul doi.

— Hm, răspunse domnul Kavan. Mda, am acolo. Hm... asta... Şi arătă capătul lănţişorului ce se mai vedea încă de sub mânecă.

Domnul Stein se uită la ceasul din turnul bisericii. Kavan îi urmări privirea. Apoi se uitară din nou unul la

altul

Pe poarta clădirii ieşi în stradă o femeie şi începu să măture trotuarul.

Domnul Kavan îşi scoase respectuos pălăria:

— Numele meu e Kavan. Nu ştiţi, domnul procurist e acasă?

Femeia strânse din umeri:

— Nu ştiu. Dar se pare că nu e, pentru că ieri i-a cărat *speditorul* două geamantane mari.

Vestea căzu peste cei doi ca o lovitură de trăsnet.

— Două geamantane? strigară în cor. Cum aşa? Şi încotro?

— Dumneavoastră credeţi că el îmi spune mie ceva? răspunse femeia cu indignare. Atâta pot să vă spun că erau nişte coşcogea geamantane...

Mai iute de picior, Stein nu aşteptă să-şi ducă femeia vorba până la capăt şi se năpusti ca o vijelie spre cea mai apropiată cabină telefonică. Domnul Kavan ajunse la rând după el. Şi astfel, la orele nouă şi jumătate, ambele firme aflară că bijuteriile de prezentare, aflate în casetele cu pricina, nu puteau fi ridicate, întrucât domnul procurist nu era acasă. Din informaţiile primite de la portăreasa imobilului, s-ar putea naşte presupunerea că procuristul ar fi plecat din localitate! E foarte probabil ca în clipa aceea giranţii celor două firme să fi îngălbenit deopotrivă. Reprezentanţii primiră dispoziţie să nu se mişte din faţa clădirii, după care, două telefoane sunară simultan la direcţia poliţiei.

— Era un om cinstit şi cumsecade, spuse cătrănit domnul Stein, condamnat acum să aştepte în faţa casei în compania lui Kavan.

— Părea un om cinstit şi cumsecade, ţinu să-l corecteze domnul Kavan. V-a cerut să-i prezentaţi

ceva mai de preţ?

— Ştiu şi eu, la un loc să fi fost vreo sută de mii, rosti în şoaptă domnul Stein.

— *Nämlich*, la fel, şi la noi, replică domnul Kavan.

Dacă Stein i-ar fi declarat o sumă triplă, i-ar fi confirmat-o oricum, pentru că nici în asemenea momente de tensiune nu se cuvine să trădezi secretele firmei. Pe câte ştia însă, la ei povestea se ridica la numai optzeci şi cinci de mii. Ei, da, dar nici asta nu-i o bagatelă!

Apoi, ca şi când s-ar fi săturat de atâta aşteptare, urcară împreună până la etajul doi şi se apucară să sune pe rând. De jos, îi urmărea administratoarea imobilului.

Era convinsă că cei doi de sus erau creditori şi pe faţa ei se citea bucuria răutăcioasă furnizată de împrejurarea că domnul Sepekovský le trăsese chiulul. Căci şi ei îi datora procuristul, de trei luni, pentru cheia de la poartă.

Domnii care sunau fără întrerupere îl cunoşteau însă pe procurist sub alt aspect, Sepekovský cumpăra de la ei destul de des şi cu multă plăcere, astfel că girantul firmei Fuchs (de altfel ca şi girantul firmei Riemer) obişnuia să-i repete, de fiecare dată, vechea şi mult apreciata glumă:

— Spuneţi-mi, vă rog, e pentru distinsa coniţă, sau doriţi ceva mai bun?

Acum însă le pierise veselia. Căci, deschizând apartamentul domnului procurist, poliţia descoperi că avea de-a face cu o locuinţă pustie. Mobilă, ce-i drept, se mai vedea pe ici pe colo, dar, în treacăt fie spus, nu prea multă, iar şifonierele erau ca măturate. În baie doar mai atârna un halat vechi şi ponosit.

— Vasăzică, aşa stau lucrurile, conchise consilierul

Vacátko.

Căci între timp mai ieşise la iveală că domnul procurist Sepekovský nu luase cu el numai lucrurile personale şi cele două casete cu bijuterii solicitate pentru prezentare, ci şi o importantă sumă în numerar de la casieria întreprinderii comerciale Halanek et co. Ba, mai mult, se descoperi ulterior că unele transferuri pentru străinătate nu ajunseseră la destinaţie, efectuarea operaţiunilor fiind, de fapt, fictivă.

— Aşadar, la un loc, cam un sfert de milion. Ei, da, pentru vremurile de azi suma e destul de frumuşică, domnii mei, declară consilierul, frecându-şi mâinile, satisfăcut. Era vorba de un caz gras şi lui îi plăceau grozav cazurile grase.

La sediile celor două firme izbucni, bineînţeles, o panică de nedescris şi, fireşte nimănui nu-i ardea acolo să-şi frece mâinile de bucurie. Patronii cercetau dacă giranţii lor nu comiseseră cumva vreo imprudenţă condamnabilă, trimiţându-i domnului procurist casetele cu bijuterii la domiciliu. Se dovedi însă că procedeul ţinea de practica obişnuită, întrucât concurenţa obliga acum firmele la o sporire neîncetată a riscurilor... Pe domnul Riemer din strada Přikopy putea să-l consoleze, cel mult, faptul că Fuchs din piaţa Václav era într-o situaţie similară, dacă nu chiar mai rea.

Panica izbucni de altfel şi la societatea de asigurări pentru că, de bună seamă, ambele firme erau asigurate şi, în ultimă instanţă, nu, ele, erau acelea care aveau să suporte paguba. Mai exista o singură şi infimă speranţă, aceea de a se demonstra firmelor neglijarea măsurilor de securitate ce se impun în asemenea împrejurări.

Dar iată că panica nu ocoli, nici direcţia poliţiei. Spre marea deziluzie şi amărăciune a domnului consilier, poliţia nu fu în stare să descopere nici cel mai mic indiciu care să ducă cât de cât pe urmele domnului procurist. Detectivii depistaseră, ce-i drept, firma de expediţii care ridicase din locuinţa lui Sepekovský voluminoasele valize, spre a le depune apoi la magazia gării Denisov. Numai că de acolo, cu două ore mai târziu, valizele fuseseră preluate de altă firmă care, la rândul ei, le transportase la gara Masaryk. Faptul indica, cel mult, o urmă interesantă: trenul de Berlin... Din păcate însă, valizele nu numai că nu erau în gara amintită, dar nici la Berlin nu plecaseră, deoarece o a treia firmă le ridicase de acolo îndată după sosire şi le transferase la gara Wilson.

— Cetăţeanul ăsta ori e nebun, ori e un şmecher fără pereche, spuse consilierul Vacátko, după primirea raportului.

De fapt, ar fi fost cazul să-şi laude oamenii pentru aceste constatări, făcute cu atâta repeziciune, numai că în ziare începuseră să apară tot felu! de notiţe, care de care mai caustică:

„Poliţia n-a descoperit nimic... Poliţia nu ştie unde se află Sepekovský... Poliţia neputincioasă în faţa unui mister...”

— Neputincioasă! Cum, adică, neputinţă, când ştim exact toate locurile pe unde s-au perindat valizele? mormăia consilierul, plimbându-se nervos prin biroul său. Ei, da, dar nu ştim unde se află acum...

Partea mai proastă era însă că poliţia nu ştia nici măcar unde se afla proprietarul lor. Şi cum să ştie, când domnul Sepekovský părăsise patria, şi unde mai pui că pentru asta se mai folosise şi de un paşaport

străin. La aşa ceva se aşteptase, de fapt, consilierul. Dar, mă rog, la urma urmei şi un om cu paşaport străin ar putea fi găsit, dacă lumea asta blestemată n-ar fi atât de mare, îşi spunea în sinea lui, uitându-se la uriaşa hartă a mapamondului, pe care continentele se desfăşurau în culori diferite, de parcă s-ar fi străduit pur şi simplu să te momească. Uite, omule, alege care-ţi place! Aici e Africa verde, dincoace America albastră, apoi Europa galbenă, Asia trandafirie şi Australia cafenie. Hm, omul ăsta ar putea fi acum la fel de bine la Davos, ca şi pe insula Martinica. Să fiu al dracului, dacă nu-i mai uşor să găseşti un ac în carul cu fân, decât un şmecher uns cu toate alifiile în lumea asta largă.

„Poliţia n-a dat până acum de nicio urmă... Delapidatorul scapă mereu de... Problema zilei pentru poliţia noastră: unde-i procuristul firmei Halanek et co...”

Consilierul azvârli ziarul cât colo şi oftă supărat.

Gazetarii ăştia sunt nişte ticăloşi. Ar vrea să aibă zilnic un caz misterios, dar în acelaşi timp ar dori ca poliţia să-l umfle pe delincvent în douăzeci şi patru de ore. După ei, poliţia ar trebui să lucreze ceasornic, ca poşta.

Mai bine mă făceam diriginte de poştă, se întristă consilierul... N-aş fi avut atâta bătaie de cap şi atâtea enervări... Şi numaidecât îi chemă la telefon pe doi dintre detectivii săi:

— Să fie interogate toate persoanele cu care omul ăsta a venit în contact. Cine ştie, poate o fi lăsat pe undeva vreun indiciu, cam încotro avea de gând să plece... Poate o fi având vreo rubedenie pe undeva, în afară... Şi nu uitaţi de amantele lui. Bănuiesc că a avut destule, dacă le cumpăra mereu bijuterii.

Spre marea surprindere a poliţiştilor însă, domnul procurist n-avusese amante; cel puţin, niciuna nu putu fi descoperită. E drept că, din când în când, trecea pe la el câte o doamnă, dar niciuna nu era din acelea cărora să li se cumpere giuvaeruri. Deci pentru cine le cumpăra?

Consilierul făcu o vizită la cele două firme de bijuterii, unde toţi îl priviră cu ochi întunecaţi. În urma supraîncordării nervoase, domnul Stein făcuse o criză de ficat. La rândul său, domnul Kavan avea temperatură şi se afla acasă sub îngrijirea medicului. Şi poliţia nu ştia nimic!

Într-adevăr, poliţia nu ştia nimic, în schimb aflase cu acest prilej nişte lucruri interesante: achiziţiile domnului procurist nu se ridicau la sume atât de ameţitoare. Erau mai curând mărunte, în schimb destul de frecvente. Domnul Sepekovský se număra printre clienţii capricioşi şi-i plăcea grozav să facă zile fripte. Dar, mă rog, pe banii lui, clientul are voie să facă şi zile fripte. Dumnealui avea însă obiceiul să vină înapoi cu fiecare obiect, de cel puţin două ori. Presiunea concurenţei obliga firmele, să-i facă pe plac. Căci azi puţini sunt aceia care cumpără bijuterii.

Domnul consilier oftă din adânc. Căci îşi dăduse seama, nu fără regret, că el nu-i cumpărase soţiei sale niciodată măcar o bijuterie. Ce mai, funcţionarul de stat nu-şi poate permite azi un asemenea lux. Dar, ar putea o dată să ducă şi el acasă un lănţişor subţire cu o lacrimă roşie prinsă într-o montură de aur...

Consilierul cerceta bijuteriile una câte una şi începea să le priceapă. Mda, dacă omul are bani. E într-adevăr o pasiune cât se poate de frumoasă să le colecţionezi. Numai că la domnul Sepekovský nu era vorba de pasiune – ci de viclenie rafinată.

Încetul cu încetul şi-a câştigat încrederea magazinelor de bijuterii. În acest timp a efectuat cu discreţie şi câteva operaţiuni de transferuri de la întreprinderea pe care o gira. Pe urmă, cu aceeaşi discreţie, s-a apucat să vândă pe îndelete obiectele de preţ, ca în cele din urmă să-şi facă geamantanele. Aici ritmul a fost accelerat: acum nu mai era chestiunea de luni sau de săptămâni, ci de ceasuri. Expeditorii au fost legaţi cu stricteţe de fiecare minut. Cele două firme i-au furnizat în aceeaşi seară câte o bogată colecţie de bijuterii; domnul procurist comunicase giranţilor că zilele lui de libertate se apropiau de sfârşit, aşa că, de data asta, darul urma să fie ceva mai serios.

— Zilele libertăţii lui, suspină consilierul Vacátko. Deocamdată are cam multe, ticălosul!

— Ce-i drept, zile fripte se pricepea el să facă, spuse administratoarea imobilului, căreia procuristul îi rămăsese dator pentru cheia de la poartă. Dar dacă vreţi să ştiţi, domnule inspector, omul ăsta nu era sănătos la minte! Săracu domn proprietar era înnebunit din cauza lui.

Şi într-adevăr, domnu proprietar avea toate motivele să fie înnebunit pentru că o dată procuristul stârnise în imobil o asemenea panică, încât oamenii încetaseră un timp să-i mai plătească chiria. Şi asta, credeţi-mă, e mai rău ca o răzmeriţă!

Dăduse mai întâi buzna peste portăreasă, spunându-i să vină imediat în apartamentul lui, unde, zicea el, crăpase un perete şi toată casa era în primejdie să se prăbuşească.

Speriată, femeia alergase cu sufletul la gură până sus, unde domnul Sepekovský îi arătase pe unul din pereţii din camera de zi o mică plesnitură, cum apar

de obicei pe mai toţi pereţii. În timpul ăsta dumnealui striga de zor că nu vrea să moară strivit sub dărâmături, astfel că administratoarea, neavând încotro, se văzuse silită să-l cheme pe proprietar. Acesta venise în grabă mare, dar şi lui i se păruse că nu exista niciun motiv de îngrijorare; numai că între timp domnul Sepekovský apucase să sune şi la apartamentele de la etajul întâi, unde băgase spaima în toţi chiriaşii, încât bieţii oameni începuseră să fugă afară, adunându-se speriaţi în faţa imobilului. În asemenea condiţii proprietarul fusese nevoit să cheme o comisie de experţi de la municipalitate.

— Şi de ce credeţi c-a făcut toate astea? A vrut cumva să obţină de la dumneavoastră o reducere de chirie? întrebă consilierul Vacátko.

— Asta nu mai ştiu, dar, oricum, tot mi-a mai rămas dator pentru trimestrul trecut, îşi încheie declaraţia proprietarul imobilului.

Consilierul îşi notă şi acest amănunt. Toate se completau şi se întregeau în chip magistral: acestui Sepekovský nu-i scăpase din vedere absolut nimic, economisise, cu îndărătnicie, bănuţ cu bănuţ. Vorba ceea, se pregătea să fugă, şi i se părea nedrept să mai plătească undeva măcar o singură coroană.

Prăbuşirea casei era, de bună seamă, o idee fixă care-l persecuta pe domnul procurist în permanenţă. Până şi la serviciu se spune că şi-ar fi manifestat într-o zi teama că se năruie palierul pe care dumnealui trecea, îndreptându-se, ca omul, spre o anumită încăpere – deoarece jos, în duşumea, observase o crăpătură absolut inofensivă.

Un caz pentru psihiatrie? Poate... Domnul consilier era însă de altă părere, spunând că un om care ştie să pregătească totul cu atâta viclenie e mult prea

sănătos şi, în consecinţă, singurul lucru judicios e să fie azvârlit după zăbrele.

— Da, dar pentru asta ar trebui mai întâi să-l avem, spuse, oftând pentru a nu ştiu câtă oară.

Fu emis un mandat de arestare internaţional mai mult decât inutil – cum binevoiră a nu uita să sublinieze toate ziarele pragheze.

În timpul raportului de dimineaţă, consilierul Vacátko se uită la oamenii săi cu atâta reproş, încât, stânjeniţi, detectivii lăsară ochii în jos.

Şi totuşi, mult căutatul delincvent se pierduse definitiv în lumea largă.

*

Trenul ce merge spre Italia e un tren trufaş. Brăzdează o bună bucată din Europa şi ca atare se şi comportă: străbate satele cehe, în direcţia Tabor şi Budějovice, sfidându-le cu gâfâitul lui înfumurat. Perla acestei garnituri o constituie însă, fără îndoială, piesa purtând titulatura „Wagon-lits-company”, ce se leagănă pe arcuri cu mai multă distincţie decât un simplu vagon de tren accelerat. Pe frontispiciul ei strălucesc litere de alamă, şi până şi clanţele de la uşi sunt de alamă, şi chiar curate! Căci în staţiile mai importante însoţitorul le şterge cu grijă pentru ca doamnele şi domnii care au cinstea de a călători spre Italia, cu vagonul de dormit, să nu-şi mânjească, Doamne fereşte, mănuşile albe. Până şi resturile care zboară pe ferestrele acestui vagon au în ele o anumită distincţie: coji de portocale, staniol de la pachetele de ciocolată şi, uneori, chiar şi câte o sticluţă de voiaj, golită de deliciosul lichior destinat stomacurilor delicate.

Însoţitorul acestui vagon e tânărul domn Rudolf. Există profesiuni în care nu mai e necesar şi numele de familie al celor ce o profesează; de aceea lui Rudolf Teje ne vom îngădui şi noi să-i spunem în continuare, simplu, domnul Rudolf. Să călătoreşti cu vagonul de dormit e o ocupaţie cât se poate de plăcută. E ceva între meseria de marinar şi aceea de pelerin: două zile şi jumătate dus, două şi jumătate întors, mereu în viteză, şi aproape fără oprire, de la Praga la Neapole şi retur. Ce vreţi mai mult?

În primele săptămâni şi, hai să zicem, în primele luni, omul priveşte peisajul; pe urmă i se urăşte de atâta privit şi urmăreşte alte lucruri; de pildă, cum în faţa cantonului de lângă viaductul de la Sumerau se perindă, la barieră, toţi membrii uneia şi aceleiaşi familii. O dată e acolo tatăl, apoi mama, o femeie în floarea vârstei cu părul fâlfâind uşor în adierea vântului, şi din nou tânăra lor fiică. Şi deodată tatăl nu se mai vede deloc şi de două-trei ori, la rând, apare numai fiica, o fetiţă cu chipul gingaş şi palid; domnul Rudolf îi flutură din mână, ca de obicei, dar ea nu-i mai zâmbeşte, ci îşi întoarce doar ochii trişti după frumosul expres, ce zboară înainte ca săgeata; apoi apare din nou mama, de data asta cu cearcăne la ochi. Şi de sub broboada neagră, părul ei nu se mai despleteşte în adierea vântului, iar de sub haina de feroviar pe care de bună seamă şi-o trage pe ea în mare grabă răsare o rochie de doliu... Un om veşnic pe drumuri poate vedea mult mai multe decât un simplu peisaj ce nu se schimbă, rămânând mereu acelaşi!...

Domnul Rudolf se gândeşte însă şi la pasagerii săi; ca de pildă acum. Aia de la numărul trei e o englezoaică bătrâioară; desigur, a călătorit foarte

mult; tenul ei rozaliu e presărat cu pudră din belşug; diseară, nici vorbă, o să comande un ceai şi-o să-i arunce domnului Rudolf o privire languroasă. Cucoanele astea care n-au nicio treabă şi îşi omoară vremea călătorind sunt bucuroase să mai stea de vorbă cu un bărbat tânăr şi chipeş; pe urmă cer o pernă în plus şi se uită la tine cum faci patul... Printre domni sunt mulţi din acei ce se cufundă în lectura ziarelor şi uită că trabucele lor scumpe îşi împrăştie aroma până pe culoar; ăstora trebuie să le atragi din timp atenţia că în vagonul restaurant au la dispoziţie un colţ anume rezervat pentru ei.

Şi mai sunt şi perechi în voiaj de nuntă, care nu ştiu ce atitudine să adopte; tinerele mirese îşi lasă privirea în jos, convinse că pe faţa lor se citeşte destrăbălarea. Aşa şi este, toată viaţa domnişorica s-a lăfăit în puf, şi acum se hâţână înghesuită în compartimentul strâmt şi neobişnuit, încărcat cu tot felul de beculeţe, clanţe, cârlige şi uşiţe; şi Pepa e atât de nerăbdător! Ah, Doamne, cât e de cumplit şi cât e de frumos! Dar ce-o fi gândind oare despre mine fercheşul acela în uniformă cafenie, din capătul vagonului?!

Trăise destule domnul Rudolf; avusese parte chiar şi de certuri între proaspeţii căsătoriţi, când ea, ghemuită în micuţa cuşetă a însoţitorului, dormea supărată. În timp ce domnul Rudolf veghea afară cavalereşte, iar mirele, recunoscător, îi dădea după aceea un bacşiş gras, cerându-i însă: „Silentium, domnule, principalul e silentium”... Iar el, încuviinţând din cap, îi făgăduia solemn să tacă, nu de alta, dar cui să-i spună el toate astea, cui, nu-i aşa?

Tot aşa cum n-a povestit nimănui că o distinsă doamnă din Elveţia l-a aşteptat o dată la Neapole

până s-a întors cu trenul următor, căci, vorba ceea, a meritat aşteptarea, şi tare a mai oftat coniţa când, după miezul nopţii, el a trebuit să plece înapoi la gară.

De altfel, domnul Rudolf, ca orice om care pendulează veşnic pe acelaşi traseu, are în multe staţii tot felul de cunoştinţe.

Sunt, ce-i drept, cunoştinţe fulger, dar frumoase; poate schimba cu ele doar câteva cuvinte, atât, căci posibilitatea de a se întâlni vreodată nu există; pentru că el nu poate rămâne pe loc, trenul nu aşteaptă.

Desigur, altceva e tutungioaica aia mărunţică din Budějovice, asta, mă rog, e de luat în consideraţie; căci, vorba ceea, până la Budějovice se poate repezi ori de câte ori e liber. La Klagenfurt e nevasta impiegatului de mişcare, asta stă întotdeauna expusă la fereastră şi, când soţul ei e de serviciu, mai dă câte o fugă până la tren. Dar cel mai adânc e cuibărită în inima domnului Rudolf micuţa Gina din Tarvisio, vânzătoarea de limonadă. La acest punct de frontieră, domnul Rudolf nu se mai ocupă deloc de călătorii săi. Căci are Gina nişte ochi de-l face pe om să uite şi de timp şi de toate; ah, Dumnezeule Hristoase, sau, mai bine zis, madonna mia, fata asta e atât de frumoasă, încât zău dacă-ţi mai vine să pleci!

Dar gata, destul cu amintirile, sună numărul optsprezece, o fi vrând ceva sau te pomeneşti că s-a rezemat de buton din greşeală...

Cu un surâs profesional, domnul Rudolf se grăbeşte spre compartimentul cu numărul optsprezece: *Silvuplé mesié, bitte main her, prego siniore.* În esenţă, numărul optsprezece n-a vrut mai nimic, decât să i se coboare o valiză mare din plasa de sus, atâta tot, mulţumesc tinere domn, fumaţi?... Şi

domnul Rudolf străbate iar culoarul frământat de o problemă foarte serioasă: cine o să vândă azi la Tarvisio limonada? Gina sau fratele ei Nicolo? Nicolo simte că tipului de la vagonul de dormit îi ard călcâiele după sora lui şi, în Italia, aşa-i obiceiul, fratele apără onoarea surorilor sale. La drept vorbind, domnul Rudolf ar fi o partidă bună pentru Gina, dar în cazul ăsta el ar trebui să se ducă în familie şi să meargă împreună cu ei la biserică, să vorbească în italiana lui caraghioasă, să spună cine-i sunt părinţii, câte surori are şi câţi fraţi... Domnul Rudolf nu poate însă decât să-i strângă Ginei mâna, să încerce, eventual, s-o îmbrăţişeze, şi-apoi, cu sufletul la gură, să se grăbească să sară în trenul care s-a şi pus în mişcare.

Voiajul de azi e cât se poate de obişnuit, vagonul e mai mult gol, nu-i sezon; dacă Gina va fi în gară o să-i dea o mică brăţară de sticlă, pe care a cumpărat-o ieri la Praga; o să i-o prindă chiar el, cu mâna lui, şi asta o să fie ceva ce aduce a logodnă.

Cu cât se apropiau de Tarvisio, cu atât domnul Rudolf era mai nerăbdător. În sfârşit au trecut de cotul lacului, mai au de mers vreo douăzeci de minute; azi, trenul are întârziere şi asta nu-i bine, mecanicul o să vrea s-o recupereze tocmai aici, la Tarvisio, şi-i păcat de fiecare minut pe care domnul Rudolf nu-l petrece alături de Gina.

Porni prin vagon să anunţe apropierea punctului de frontieră.

Mai toţi călătorii primeau ştirea fără emoţie, numai tinerii căsătoriţi erau curioşi să simtă cât mai repede atmosfera Italiei; ceilalţi, negustorii, nici nu se sinchiseau. La numărul cincisprezece e un ceh; ăsta nu iese de loc din compartiment, vrea pesemne să

profite la maximum de patul vagonului de dormit; n-a comandat până acum nimic, nici ceai, nici ţigarete, şi nici loc la vagonul restaurant n-a cerut să i se rezerve. Cunoaşte domnul Rudolf genul ăsta de oameni, nişte cârpănoşi: călătoresc cu Wagon-lits, în schimb cară după ei o taşcă burduşită cu salam şi chifle, ca, Doamne fereşte, să nu cheltuiască pe drum nici măcar o centimă. Cu omul ăsta însă s-a înşelat un pic, căci dumnealui nu are servieta burduşită, iar la vagonul restaurant ori nu s-a dus, ori s-a strecurat până acolo cu atâta discreţie, încât nimeni nu l-a observat. Da, bărbatul discret, ăsta-i numele potrivit, bărbatul discret. De obicei, ăştia-s de la poliţie. Satisfăcut de agerimea cu care descoperise profesiunea omului în cauză, Rudolf ciocăni la uşa compartimentului respectiv.

— Controlul de frontieră, vă rog, spuse prin uşa întredeschisă.

Pasagerul zăcea îmbrăcat, ca de obicei. Ce mai, e sigur de la poliţie. Un lucru însă rămâne de neînţeles: de ce cară după el cogeamite geamantane? Colegii lui călătoresc cu o valijoară sau cu o simplă servietă.

În cele din urmă însă, mintea domnului Rudolf fu acaparată de un singur gând: va fi oare astăzi Gina în gară? Îi prind oare pe mână brăţara? În rest nu-l mai interesa absolut nimic.

Trenul intră în gara Tarvisio. Cu durere în suflet, domnul Rudolf auzi vocea superbă a lui Nicolo, demnă de un mare cântăreţ de operă:

— *Limonata! Rinfrescante!*

Întristat, se duse să şteargă clanţele de alamă. Fireşte, pe Nicolo l-a salutat, căci în Italia a fi în bune relaţii cu fratele logodnicei e un lucru absolut indispensabil. Dezamăgirea lui era însă atât de mare

încât preferă să se întoarcă înapoi în vagon.

În schimb, călătorii dădură buzna pe peron, foindu-se de colo până colo, să-şi mai dezmorţească niţel picioarele sau să tragă în piept adevăratul aer al Italiei. Coborî şi discretul ceh de la numărul cincisprezece şi porni glonţ spre Nicolo, să-şi cumpere o limonada. Nicolo întinse mâna şi discretul domn îi puse în ea o liră. Domnul Rudolf vedea totul foarte bine de la fereastra vagonului său. Apoi, Nicolo ridică de jos coşuleţul cu gândul să meargă mai departe. Dar discretul domn îi aţinu calea:

— Cât costă o limonadă?!

Rostise aceste cuvinte într-o italiană corectă, dar Nicolo nu-i răspunse.

— Şaizeci de centesime! îşi dădu singur răspunsul discretul domn. Dă-mi restul, tâlharule!

Nicolo începu să se jure pe toţi sfinţii că n-are ce rest să-i dea, că la Tarvisio limonada costă o liră...

— Da?! Atunci să-l întreb pe căpitanul de colo! se răsti la el discretul, acum foarte indiscretul domn, zbierând cât îl ţinea gura: Polizia!

Nicolo, mai mult decât surprins, scoase ia iuţeală din buzunar cele patruzeci de centesime înainte ca poliţia să apuce să vină. Şi-i aruncă bănuţii indiscretului domn cu atâta furie, încât numai întâmplarea făcu să nu-i cadă la picioare.

Ei, nu, îşi zise în gând domnul Rudolf, aşa ceva nu s-a mai văzut pe aici! Să te certi pentru patruzeci de centesime şi să mai chemi şi poliţia... Asta e prea mult... Şi se uită la Nicolo, compătimitor.

— Ăsta-i nebun, spuse Nicolo, scuipând scârbit în timp ce trecea pe sub fereastra domnului Rudolf; apoi îşi văzu mai departe de treburile lui, strigând în gura mare că vinde cea mai ieftină şi cea mai proaspătă

limonadă din lume.

Discretul domn urcă în vagon şi, văzându-l pe domnul Rudolf, i se adresă în treacăt:

— Aţi văzut? Şi-a păstrat patruzeci de centesime, de parcă eu aş fura banii ăştia!

Şi, revoltat, se retrase în compartimentul său. În timpul ăsta domnul Rudolf se gândea că pe ziua de azi el pierduse mult mai mult...

Când, a doua zi, se duse să anunţe sosirea trenului la destinaţie, discretul domn îl întrebă:

— Spune-mi, tinere domn, dumneata nu ştii cumva în Neapole un hotel bun, dar foarte, foarte ieftin?

Domnul Rudolf trebui să reflecteze puţin. După ieşirea de ieri din gara Tarvisio, era limpede că acest domn nu doreşte nici Excelsior, nici Grand Hotel...

— Ştiu şi eu, eventual Riposo... Dar să ştiţi, prea mare lux nu e...

— E tocmai ce caut. Riposo, ai spus, asta înseamnă, dacă nu mă înşel, Odihnă. Da, e un nume cât se poate de potrivit pentru un hotel. Îţi mulţumesc, tinere.

Şi discretul domn nu schiţă nici măcar gestul de a duce mâna la buzunar, socotind probabil mai mult decât suficient faptul de a-i fi mulţumit. Cât ar da oare, dacă ar fi obligai să dea? se întrebă domnul Rudolf, zâmbind ironic.

*

Timpul se scurgea. Poliţia pragheză avea alte necazuri, pe care le soluţiona cu succes, şi totuşi consilierul Vacátko ştia una şi bună: pe acest Sepekovský ziarele n-o să mi-l ierte niciodată! Da, asta e unica pată a carierei mele... În ciuda tuturor

măsurilor, n-a fost descoperit niciun indiciu care să ducă pe urmele acestei puşlamale, iar firmele Riemer şi Fuchs au început să sporească presiunile asupra societăţii de asigurare.

Într-o după-amiază, când pe tavan nu mai bâzâiau decât muştele somnoroase şi domnul consilier îşi luase din cuier pălăria şi bastonul, cineva bătu la uşa biroului său. Consilierul îşi aruncă mai întâi privirea la ceas, apoi îşi propuse să-l refuze cu toată amabilitatea, dar foarte categoric, pe inopinatul vizitator.

În prag apăru un tânăr în uniformă şi domnul consilier nu fu în stare să-şi aducă aminte de unde anume era această uniformă.

— Rudolf Teje e numele meu... însoţitor la Wagon-lits, se prezentă străinul, respectuos.

Consilierul se uită la el mofluz:

— Şi, mă rog, ce veşti ne aduceţi?

— Probabil nimic, din păcate... M-am gândit numai că ar trebui să... Pe scurt, mi-am zis că ar trebui să atrag atenţia asupra unui lucru... Ştiţi, eu fac traseul Praga-Neapole. Şi ziarele nu le citesc. Mă înţelegeţi, n-am timp... Şi apoi, nu-i aşa, pe care să le citesc? Nu cunosc prea bine nici germana, nici italiana... Eu, mă rog frumos, ştiu să vorbesc câteva limbi, dar, vă daţi seama, numai atât cât e nevoie ca să mă descurc într-un vagon de dormit.

Cum văd, omul ăsta a venit aici să-mi povestească ce ştie şi ce nu ştie! Asta e, într-adevăr, nemaipomenit! Ce face afară ofiţerul de serviciu? De ce îl lasă să intre tocmai acum, când în sfârşit m-am hotărât şi eu o dată să-mi supraveghez băiatul, să văd şi eu cum îşi face lecţiile!?

— Da, nu citesc ziarele, două zile şi jumătate

încolo, două zile şi jumătate înapoi, vă daţi seama, practic mă întorc abia după o săptămână, şi atunci mai toate evenimentele sunt de fapt învechite...

— Bine, bine, dar n-ai vrea să-mi spui şi mie, ce am eu comun cu toate astea?

— Da, aveţi dreptate, şi vă rog să mă scuzaţi, dar eu am citit ziarele abia la Budějovice, unde am fost în vizită la o prietenă de-a mea... Numele, cred, nu-i nevoie să-l menţionez...

— Nu-i nevoie. Dar trebuie să înţelegi că nu ştiu despre ce-i vorba.

— Ştiţi, vreau, doar să vă spun că eu am citit cu întârziere despre cazul Sepekovský. Mă înţelegeţi? Nu de mult – şi aici vreau să ajung – a călătorit cu mine, spre Italia, un domn oarecare, ceh era; ei bine, la Neapole, domnul ăsta m-a întrebat de un hotel mai ieftin...

În clipa aceea, consilierul îşi scoase pălăria:

— Şi ce i-ai propus?

— I-am pomenit de hotelul Riposo.

— Şi ce te face pe dumneata să crezi că omul ăsta era tocmai Sepekovský?

— Ca timp, mă rog frumos, ar corespunde, căci, ştiţi, a plecat din Praga chiar în ziua în care s-a întâmplat povestea. În rest însă, în rest cred că nu era el. Dacă avea valizele încărcate cu bani nu se certa el pentru patruzeci de centesime cu vânzătorul de limonadă din gara Tarvisio. Ce mai, e clar că nu putea fi el...

— Un moment, îl întrerupse consilierul şi, după ce cotrobăi prin sertarul biroului său, îi întinse vizitatorului fotografia unui bărbat surâzător.

— Da, el e, pasagerul meu!

Consilierul se uită la domnul Rudolf cu un

entuziasm şovăielnic, dar mereu crescând:

— Ai spus, deci, hotelul Riposo... Bravo, eşti un tânăr simpatic şi foarte destoinic! Apropo, dumneata ştii că pentru descoperirea răufăcătorului e prescrisă o anumită recompensă?

— Cum să nu ştiu, rosti domnul Rudolf în şoaptă. Pentru asta am şi venit.

Şi fără să mai sufle o vorbă, porni încet spre uşă, mergând de-a-ndăratelea.

Domnul consilier nu se mai duse acasă. O telegramă fulger zbură numaidecât la Direcţia poliţiei din Neapole.

În aceeaşi noapte sosi răspunsul: la hotelul Riposo din Neapole locuieşte un cetăţean cehoslovac.

În sfârşit, apărură la Praga ziarele a căror ediţie domnul consilier o aştepta de atâta timp şi cu atâta nerăbdare:

„Senzaţionalul succes al poliţiei pragheze... Delapidatorul căutat a fost găsit... Colaborarea cu poliţia italiană a dat roade”...

Consilierul radia de bucurie:

— Din clipa în care însoţitorul mi-a vorbit de o ceartă pentru patruzeci de centesime – asta ar fi cam patruzeci de haleri de-ai noştri – ei, da, din clipa aceea, domnilor, am venit de-acasă! Ţineţi minte ce vă spun, oamenii nu delapidează sume mari pentru că ar fi săraci, ci fiindcă suferă de o boală incurabilă care se numeşte setea de bani. De milioane – ori de patruzeci de haleri, înţelegeţi?

Detectivii dădeau din cap, în semn că înţelegeau, iar respectuosul domn Brůžec ţinu să menţioneze:

— Ei, acum s-a isprăvit cu şmecheria lui.

Dar n-avea dreptate. Cu şmecheria domnului Sepekovský nu se isprăvise, pentru că omul ăsta

părea a fi, totuşi, un tip de geniu.

Dându-şi seama că domnii care veniseră să-l legitimeze erau de la poliţie, nici nu se gândi să întreprindă vreo tentativă de a fugi. De altfel, ar fi fost şi inutil.

Dimpotrivă, se lăsă dus în faţa prefectului de poliţie şi se puse la dispoziţia poliţiei italiene, cerând cu insistenţă să nu fie predat poliţiei cehoslovace. Nu le ticluise rău vulpea asta vicleană; în definitiv, justiţia fascistă poate privi întreaga afacere dintr-un punct de vedere propriu şi, chiar dacă-l condamna pe domnul Sepekovský, pedeapsa putea fi, în orice caz, mai blândă decât în ţară.

În afară de asta, mai exista şi speranţa în iscusinţa avocaţilor napolitani, care, se ştie, nu sunt nişte nătângi.

Primind ştirea că delincventul solicitase azil din partea autorităţilor italiene, consilierul Vacátko făcu o criză de furie. Detectivul Brůžek, veşnic lângă el, încercă să-l liniştească:

— Domnule consilier superior, de ce să ne mai batem noi capul cu povestea asta? Am dat de el? Am dat. Succesul l-am obţinut? L-am obţinut. Avem dreptate? Avem.

— Da, dar nu-l avem pe Sepekovský, ripostă consilierul izbind cu pumnul în masă.

— Asta aşa e. Dar nu e vina noastră. Asta e o chestiune care-i priveşte pe domnii de sus.

Şi aşa era. Avură de furcă în povestea asta toţi, începând cu prefectul poliţiei şi sfârşind cu cei de la Tribunalul Suprem. Trebuiră să-şi spună cuvântul ministrul justiţiei şi ministrul de externe, ambasadorul nostru la Roma şi ambasadorul italian la Praga; iar ziarele nu mai conteneau cu ştirile şi comentariile lor,

pe care, la drept vorbind, consilierul Vacátko le citea acum cu o senină satisfacţie. Căci în presa asta el nu mai juca niciun rol.

Avea în schimb necazuri cu domnul Rudolf care, ori de câte ori se întorcea din călătoriile sale, nu uita să treacă pe la domnul consilier, spre a-i aminti de recompensa promisă. Dar şi cu recompensa asta era o complicaţie, şi domnii de sus îşi frământau capul, neştiind cum s-o rezolve. Nu încăpea nicio îndoială că domnul Rudolf contribuise într-o măsură considerabilă la depistarea făptaşului. Dar atâta timp cât poliţia n-a pus încă mâna pe el, se pune întrebarea dacă recompensa poate fi sau nu plătită.

Se părea că disputele în jurul cazului Sepekovský n-aveau să se stingă niciodată, ele urmând să asigure de lucru multor jurişti şi multor complete de judecată.

Ori de câte ori domnii Stein şi Kavan se întâlneau la cafeneaua Roxy pentru a sta la aceeaşi masă – căci de la şocul comun se împrieteniseră – domnul Stein obişnuia să spună:

— Mare pişicher acest Sepekovský, nu crezi, domnule Kavan? Precis că-i ovrei de-al nostru, că prea e uns cu toate alifiile. Până şi numele lui mi se pare suspect...

În acest timp, omul care făcuse atâta vâlvă prin Europa stătea la răcoare, ceea ce pe canicula italiană era, de fapt, mai mult decât o binefacere; şedea deci la răcoare în răcoroasa închisoare purtând un nume neobişnuit de poetic: „Santa-Maria Maggiore”, supus fără rezerve puterii avocaţilor locali, pe care-i pusese în temă asupra posibilităţilor sale băneşti şi de la care primise în schimb asigurări mai mult decât promiţătoare.

Povestea se întindea la nesfârşit şi se părea că,

într-adevăr, nu se va isprăvi niciodată. Şi totuşi avu un deznodământ atât de neaşteptat şi ieşit din comun, încât nici măcar încercatul şi înţeleptul consilier Vacátko nu-l prevăzuse.

Întorsătura aceasta nu era însă rezultatul activităţii juriştilor şi nici al schimbului de note diplomatice.

Într-o dimineaţă, domnul consilier citi în ziare următoarea ştire:

CUTREMUR ÎN ITALIA

„Potrivit unor informaţii telefonice, la Neapole s-a înregistrat un cutremur de pământ. Câteva case au fost uşor avariate, nu s-au semnalat victime omeneşti. Din craterul Vezuviului, a ţâşnit o coloană de fum mai groasă ca de obicei.”

La un ceas după citirea acestei ştiri, lipsite de orice semnificaţie, direcţia poliţiei pragheze primi următoarea telegramă-fulger:

„În calitate de cetăţean cehoslovac cer stop transferarea la închisoarea Praga stop Sepekovský.”

Ca urmare a cutremurului de pământ, în unele celule ale vechii închisori Santa-Maria Maggiore, începuse să cadă tencuiala. Pe deţinuţi treaba asta nu-i stânjenea câtuşi de puţin, dar din celula care adăpostea acel caz complicat din Praga şi în care se surpase o bucăţică de plafon, se auzi deodată un răcnet sfâşietor. Deţinutul J. Sepekovský, aflat sub anchetă, făcuse o criză de nervi şi medicul legist, chemat la faţa locului, ceru să fie transportat la spital. Aci se constată că pacientul suferise un şoc nervos, iar după

administrarea tratamentului corespunzător, când, potrivit regulamentului, trebuia să fie transferat înapoi la închisoare, deţinutul a leşinat de groază.

Poliţia napolitană socoti că soluţia cea mai nimerită ar fi să se descotorosească de el.

Avându-se în vedere telegrama expediată de deţinut şi luându-se în consideraţie faptul că guvernul italian doreşte să întreţină relaţii prieteneşti cu guvernul cehoslovac, dorinţa delincventului fu satisfăcută întocmai şi, în consecinţă, Sepekovský fu trimis sub escortă până la frontieră.

Aşa se face că, în cele din urmă, domnul Rudolf avu parte totuşi de recompensa promisă, iar domnul Sepekovský, din pricina a patruzeci de haleri amărâţi şi a unui mic şi întâmplător cutremur de pământ, se duse pentru mulţi ani la odihnă în spatele zăbrelelor.

UCIGAŞUL

Moarta zăcea în pădurícea rară de la malul apei; avea mâinile desfăcute, de parcă voia să îmbrăţişeze pe cineva, şi genunchii îndoiţi; pardesiul i se ridicase până aproape de coapse, iar pe faţa ei se citea mai curând uimirea decât indignarea.

Primăvara fiind înaintată, deasupra chipului ei învineţit bâzâiau muştele trezite la viaţă; undeva, printre crengile copacilor, sclipea argintul unei pânze de păianjen pe care nimeni n-apucase s-o destrame, iar tăcerea, tăcerea aceea profundă, ce-i însoţeşte de obicei pe morţi, nu putea fi tulburată nici de paşii jandarmilor din Zbraslav, veniţi în grabă să cerceteze locul, nici de ţăcănitul aparatelor de fotografiat, ce-şi lăsau în aerul încremenit mirosul lor înecăcios de magneziu.

Vestea acestui omor străbătea ţinutul ca un nor întunecat; uciderea unei tinere fete îi împinge întotdeauna pe oameni la gândul celei mai crunte răzbunări, şi în asemenea momente, ei nu-şi mai doresc altceva decât să-l aibă în mână pe criminal, pentru a face zadarnică, într-o clipită, orice judecată.

La faţa locului sosiră mai întâi cu bicicleta oamenii din Davly; curând aveau să afle şi cei din Modrany, iar vecinele din Břežany începuseră deja să-şi frângă mâinile în piaţa satului.

Seara, la cârciumă, şeful de post Roštlapill se înfiinţa cu ştiri confidenţiale, fireşte numai pentru

cunoscuţii săi; gata, în cel mai scurt timp povestea va fi lămurită, căci a fost găsit cartuşul descărcat şi asta, ca să zicem aşa, e ca şi când l-ai ţine pe criminal de pulpana hainei. În afară de asta poziţia în care zăcea moarta arată clar că aici a fost vorba cam despre ce-i vorba mai întotdeauna când e vorba de o femeie chipeşă; cine ştie, s-ar putea ca ea să nu fi vrut, sau să fi fost la mijloc gelozia, mă rog, asta se va vedea; e de ajuns să-i strângi niţel cu uşa pe tinerii care au avut vreodată de-a face cu răposata şi, cât-ai zice peşte, scoţi din ei şi laptele pe care l-au supt de la mamele lor. Unul din ei a şi mărturisit, plângând, că a iubit-o pe Milada, şi pe ăsta l-au şi oprit la postul de jandarmi...

...Dar să fim înţeleşi, domnilor, în rest mucles, nimeni nu suflă o vorbă pe nicăieri; vă daţi seama, atâta vreme cât nu se dă nimic la gazetă, oficial nu se ştie nimic!

Şi iată că la gazetă s-a dat, dar de ştiut tot nu se ştia nimic, iar şeful de post Roštlapil nu mai prididea să-şi şteargă fruntea năduşită, nu de alta, dar la interogatoriu urma să se prezinte al optsprezecelea flăcău. În pădurice rară de la Zavist oamenii se înmulţeau ca ciupercile şi, fiindcă la faţa locului oricum nu se mai putea descoperi nimic, jandarmii le dădeau oamenilor prilejul să-şi satisfacă din plin curiozitatea. Femeile plângeau în hohote şi rupeau ca amintire câte o crenguţă din copacul sub care cu o zi înainte zăcuse răposata. Bărbaţii, mai vorbăreţi, erau de părere că unui asemenea ucigaş ar trebui mai întâi să i se jupoaie pielea de pe spate pentru curele şi-abia după aceea să fie dus la spânzurătoare.

Domnul consilier Vacátko citi toate astea în corespondenţa de dimineaţă. Se posomorî. Aşa-i

soarta poliţistului, ce să-i faci, să afle din primele ceasuri ale dimineţii veşti neplăcute, asta-i meseria! E drept că povestea de acum nu-l privea direct, Zbraslavul se află în afara raionului său şi poliţia locală va trebui să se descurce singură cu acest caz; numai că dumnealui ştia prea bine ce-i viaţa şi de aceea îl chemă la el pe detectivul Brůžek.

— Uite, am căpătat nişte daruri; fii bun, te rog, şi ia-le cu dumneata jos, ca să se ştie de ele în biroul detectivilor.

— Adică, dumneavoastră socotiţi că treaba asta o să cadă pe capul nostru? întrebă domnul Brůžek, cântărindu-şi cuvintele.

— Ascultă, dragul meu, dumneata ce părere ai? Dacă cineva omoară o femeie la Zavist, unde crezi că se duce mai repede să se ascundă? La Davly? La Zbraslav? Păi, vezi... Praga e Praga, băiete!

În timp ce cobora scările, domnul Brůžek fredona un vechi refren, de mult uitat, în care se spunea că Praga e pentru toţi cehii adevăratul rai, trăiască Baikaílai... şi cu această ocazie îi veni în minte că de fapt habar n-avea ce este acest Baikaílai, şi nu pricepea de ce anume trebuia neapărat să trăiască.

Jos, în biroul detectivilor, cazul fu consemnat, şi în felul acesta luară cu toţii act în mod oficial că există primejdia ca un făptaş necunoscut să se ascundă pe undeva în zona oraşului Praga.

— Grozav îmi plac mie făptaşii ăştia necunoscuţi, mormăi pe sub nas domnul Mrázek. Nu ştii pe unde se cuibăreşte, nici cum arată, în schimb trebuie să te ţii de fundul lui. Asta e ca atunci când căţeluşul nostru se învârteşte ca să-şi prindă propria-i coadă, *factotum.*

Şi cu asta, apoi cu amintirea căţeluşului său bocciu

şi totuşi neobişnuit de drăgălaş, detectivul Mrázek părăsi strada Bartolomejska.

În clipa aceea, domnul consilier avea pe biroul său o copie legală a certificatului de autopsie. Citindu-l, îşi dădu pe loc seama că din tot ceea ce spusese cu o zi înainte şeful de post Roštlapill sub pecetea secretului, în cârciuma de la poalele cetăţii, nimic nu corespundea realităţii. Femeia nu fusese nici violată şi nici nu se abuzase de ea, în niciun fel; ba, mai mult, era *virgo intacta* şi fusese ucisă din apropierea imediată cu o armă de calibrul 9 mm, probabil prin surprindere; pe corpul defunctei n-au fost descoperite urme de violenţă din care să reiasă că s-ar fi apărat. Dacă celebritatea moartei din Sena n-ar fi fost atât de notorie, aureola celebrităţii ar fi putut s-o încununeze acum pe moarta din Zbraslav; chipul ei era numai zâmbet şi mirare, de parcă ar fi auzit ceva nespus de caraghios şi neverosimil, chiar în momentul în care moartea s-a apropiat de ea. Focul de armă a fost tras asupra ei de la o distanţă de numai câţiva centimetri. Pe scurt, cineva i-a pus pistolul în coastă şi a apăsat pe trăgaci; proiectilul a atins vârful inimii şi moartea s-a produs fulgerător.

Consilierul scutură din cap, nemulţumit. Căci încă de dimineaţă se gândise şi el că pentru mai multă certitudine ar fi poate folositor să se uite în cartoteca acelora pe care poliţia îi ţinea în evidenţă ca persoane anormale. Şi iată că nu-i chiar aşa... În cercetările poliţieneşti e extrem de neplăcut când un lucru se petrece mult prea diferit decât se petrece de obicei. Poliţiei îi place, în general, să lucreze cu lucruri obişnuite. Lucrurile neobişnuite sunt născociri ale autorilor de romane poliţiste. Poliţia e o autoritate care acţionează temeinic, bazându-se pe cartoteci, pe

liste de oameni cunoscuţi. Desigur, omorul e întotdeauna o chestiune care iese din comun, dar nu chiar până acolo, încât să nu i se poată da de fir. Cazul de faţă însă părea a fi de o neobişnuinţă de-a dreptul supărătoare. Consilierul Vacátko îşi imagina cam ce făceau acum jandarmii din Zbraslav: îi vedea lărgind cercul celor ce au cunoscut-o pe dispărută, ceea ce-i foarte bine; se ajunge în felul ăsta la excluderea din cauză a persoanelor absolut nevinovate. Da, dar numai în felul ăsta cu greu o să pună mâna pe ucigaş...

Şi-atunci, ce le rămâne de făcut?

Şi, ca un om cu experienţă ce era, consilierul îşi dădu răspunsul singur, oftând: să aştepte!

La o concluzie asemănătoare ajunseseră de altfel şi jandarmii, care din zori şi până seara ascultaseră zeci de martori, alergând prin tot raionul pentru a întocmi cu degetele lor neîndemânatice nişte procese-verbale interminabile, toate potrivindu-se între ele prin aceea că semnalau acelaşi lucru şi anume: că victima, de profesie croitoreasă, era o persoană foarte cinstită şi onorabilă; pleca zilnic la Davly, unde era angajată, uneori se întorcea la Zavist cu trenul, alteori o aducea cineva cu maşina, de cele mai multe ori însă venea cu domnul Roula, acela care transportă la Praga legume şi zarzavaturi.

Pe domnul Roula îl ridicaseră jandarmii de cu noapte; drept urmare, sărmanul pierdu în ziua aceea chiria şi beneficiul pentru transportul morcovilor timpurii, ceea ce, fireşte, n-avea să-l ierte el multă vreme aparatului jandarmeresc. Ce-i drept, îl gâdilase un pic la inimă faptul că le putea fi de folos cu informaţiile sale confidenţiale, dar când a doua zi îşi văzu numele în ziar constată morocănos că asta era

totuşi prea mult. Ce se face dacă aude acum pe careva la piaţă spunând în gura mare că nu mai cumpără zarzavaturi de la un om care a plimbat cu maşina lui o femeie asasinată?

— Pe o asemenea glorie care mă poate costa parale fac ceva, tuna şi fulgera domnul Roula în redacţia cu pricina. Bineînţeles, numai la poartă, căci mai departe nu fu lăsat să treacă.

La o zi după aceea, în *Gazeta Micilor comercianţi* apăru un articol tăios la adresa unei fiţuici socialiste care, cu o uşurinţă condamnabilă, l-a distrus pe un membru nevinovat al stării micilor comercianţi, despre care se ştie că a constituit şi constituie, de când lumea, temelia unui stat bine orânduit.

Şi astfel, în jurul răposatei creşteau nu numai groaza şi uimirea, dar şi haosul, certurile şi neînţelegerile şi toate se contopiră în cele din urmă cu bocetele prilejuite de ceremonia înmormântării. Dacă mai adăugăm la asta nerăbdarea căreia îi căzuseră pradă jandarmii, vom înţelege desigur motivul pentru care oamenii începuseră să se suspecteze tot mai mult între ei, ceea ce i-a determinat pe reprezentanţii ordinei să arunce la coş toate denunţurile anonime, ce nu mai conteneau să sosească la postul de jandarmi.

Părerile jandarmilor în legătură cu acest asasinat se deosebeau fundamental; şeful de post Roštlapil miza pe teoria lui, susţinând că la mijloc era o mână de bărbat şi nu putea fi vorba decât de un act de depravare; că fata era fecioară, asta lui nu-i spune absolut nimic. La rândul său, sergentul-major Kostrhoun[12] care, în ciuda numelui era un bărbat

[12] Slăbănogul (cehă).

foarte dolofan şi se bucura de faima unui furibund persecutor al tuturor acelora ce îndrăzneau să se aşeze pe malul apei cu nuiaua în mână (în calitatea sa de pescar amator suferea de ideea fixă că o bandă de străini urzise mai demult un complot cu scopul de a lichida tot peştele din bazinul Zbraslav), afirma că lui, de multă vreme, nu-i mirosea a bine faptul că atâta norod se adună aici, la Zbraslav, ca la el acasă; aşa stând lucrurile, de ce să ne mai prindă mirarea că se întâmplă şi o asemenea dandana?!

— Eu ştiu una şi bună, şi pe asta n-o să mi-o scoată nimeni din cap, declară el categoric, aruncând o privire semnificativă spre uşa în spatele căreia se instalase echipa de urmărire, întărită cu specialişti aduşi de la Praga, cine prinde peşte fără permis, e în stare şi de omor! Asta, ca să se ştie!

În concluzie, se apucă să caute vinovatul printre pescari şi, plimbându-se mereu pe mal, îi cerceta cu ochi sfredelitori pe necunoscuţi şi-i saluta morocănos pe cei cunoscuţi. Adevărul e că dumnealui nu înghiţea pe niciunul din cei ce se lăfăiau pe malul apei, şi cu atât mai puţin acum când, personal, n-avea să se mai bucure multă vreme de această plăcere. Căci este exclus ca un jandarm să mai poată ieşi la pescuit, atâta timp cât asasinul tinerei fete nu va fi descoperit. Şi mergea încet, trecând pe lângă bărbaţii taciturni, şi, din când în când, mai cerea câte unuia permisul de pescuit, dar fără succes, pentru, că toţi îl aveau.

Asta nu înseamnă nimic, reflecta în sinea lui, în timp ce făcea calea întoarsă – asta nu înseamnă absolut nimic! În definitiv de ce n-ar putea şi un ucigaş să aibă permis de pescuit?! În ziua de azi permisele se eliberează cui vrei şi cui nu vrei. Şi, oricum, mutrele unora mie tot nu mi-au plăcut. De

pildă, ăla cu nasul turtit... Da, dar de umflat n-am cum să-l umflu, de vreme ce are permis! Dar nu-i nimic o să fiu cu ochii în patru şi-o să păzesc malul ăsta aşa cum scrie la carte; dacă nu-l prind pe criminal, cel puţin îi gonesc de aici pe aşa-zişii pescari.

Străduinţa şi cercetările largi au dus, fireşte, la anumite rezultate. Astfel, ieşi la iveală că, de fapt, tânăra avea doi pretendenţi, ceea ce, să recunoaştem, pentru o fecioară nevinovată era aproape prea mult. Şi fiindcă era în vorbă cu amândoi, nu spunea niciodată cu ce mijloc de locomoţie avea să se înapoieze seara acasă, ca nu cumva unul din ei s-o aştepte şi s-o prindă cu celălalt.

Meştera atelierului obişnuia să-i încredinţeze uneori anumite sume pentru a le depune la poşta din Zbraslav, deoarece la Davle banii se primesc numai până la ora patru. În ziua aceea, însă, Milada n-avusese bani asupra ei. Asta, bineînţeles, criminalul n-avea de unde să ştie; putea să presupună că-i avea. Dar fiindcă nu se descoperise niciun indiciu din care să reiasă că ar fi fost buzunărită (însăşi poziţia în care fusese găsită dovedea cu prisosinţă acest lucru), trebui să cadă de la sine şi această teorie.

Niciuna dintre prietenele ei – şi acestea erau toate colege din atelierul de croitorie unde lucra – nu putea spune despre Milada că s-ar fi întâlnit pe undeva cu vreun bărbat necunoscut; le vorbea numai despre oameni arhicunoscuţi, iar la Praga se ducea foarte rar –, şi întotdeauna însoţită de persoane cunoscute – ca să mai tragă cu ochiul pe la magazinele de modă sau să intre într-o cafenea, să consume un pahar de *grenadină,* ceea ce, după părerea ei, ar fi constituit culmea destrăbălării.

— Vasăzică aşa, fata asta se vântura, întâmplător, prin pădure şi deodată cineva s-a apropiat de ea şi tot întâmplător i-a lipit pocnitoarea de coastă şi netamnesam a apăsat pe trăgaci. Pe urmă, dumnealui, tot aşa, a întins-o cu trenul, sau, mai ştii, s-o fi dus poate să se înfunde într-o cârciumă la Zbraslav... Dar pentru numele lui Dumnezeu, oameni buni, una ca asta nu e totuşi cu putinţă! începu să se tânguie comandantul, după ce citi raportul final al echipei de cercetare.

— În povestea asta, sunt, ca să zic aşa, motive erotice, declară cu fermitate şeful de post Roštlapil, la care sergentul-major Slăbănogul ţinu să adauge că isprava o are pe cuget, fără doar şi poate, unul dintre pescarii aceia care se foiesc toată ziua pe malurile Vltavei.

Comandantul spuse cu gravitate, că toate astea sunt prostii, iar lui, ca onorabil comandant de jandarmi, nu-i va rămâne decât să se împuşte cu pistolul de serviciu.

Dar, înainte de a apuca cei doi în subordine să-şi exprime părerea în această privinţă, dădu buzna, înspăimântat de moarte, brigadierul, care, cu glas tremurător, raportă că nu departe de şoseaua ce duce spre Břežany, cu alte cuvinte foarte aproape de locul unde fusese găsită fata, zăcea acum cadavrul unui bărbat necunoscut, de statură mijlocie, în vârstă de circa şaizeci de ani. Mortul fusese descoperit de un muncitor forestier care apoi l-a întâlnit întâmplător pe brigadier. Brigadierul a şi fost la locul crimei; muncitorul amintit, pe nume Maroušek Václav a rămas acolo de pază, ca să-i gonească pe eventualii curioşi, în timp ce el, brigadierul, dând dovadă de un înalt spirit de sacrificiu, s-a grăbit, cu sufletul la gură, să ajungă cât mai repede la postul de jandarmi.

— Spune-mi, dumitale ţi s-a mai spus vreodată că eşti un bou fără pereche? tuna şi fulgera comandantul. De când s-a încetăţenit obiceiul ca jandarmul să plece de la locul crimei, şi să lase totul în paza unui civil? Ce ne facem dacă tocmai acest civil, împins de curiozitate, mişcă din loc cadavrul? Ca să nu mai vorbesc de faptul că ar putea să pipăie şi să bătătorească totul în jur, încât să nu se mai găsească nicio urmă... Of, Dumnezeule, cum de-a putut un neisprăvit ca dumneata să îmbrăţişeze meseria de jandarm?

Când se sătură de atâta zbierat, constată cu satisfacţie că ceilalţi doi dispăruseră din încăpere; se duseseră de bună seamă să dreagă ceea ce în excesul său de zel stricase entuziastul brigadier. Comandantul ridică receptorul şi, cu mâna tremurândă, făcu numărul echipei de urmărire de la raion.

Mortul zăcea cu faţa în jos, printre arbuşti; era limpede că fusese împuşcat pe la spate. În persoana lui fu recunoscut pensionarul Novák din Zbraslav, şi fiindcă alături de el zăcea şi un săculeţ cu ciuperci, anchetatorii ajunseseră numaidecât la concluzia că acest mare specialist, capabil să descopere ciupercile în orice zi a anului – aşa cum singur se lăudase cu o zi înainte la cârciumă – fusese ucis în clipa în care se apleca să culeagă un burete de mai. Ieri se lăuda şi azi nu mai e, oftau oamenii... Dar dacă după asasinarea fetei peste întregul ţinut mocneau norii unei imense revolte, acum aceşti nori păreau a se fi condensat într-un singur nor întunecat al spaimei. Oamenii simţeau o moarte absurdă şi misterioasă care le dădea târcoale; şi spaima, se ştie, dă naştere mâniei.

— Jandarmii se omoară căutând permise de pescuit, şi noi vom fi ucişi până la unul, izbucni o voce din mulţimea ce baricadase şoseaua, căci de data asta nimeni nu era lăsat să pătrundă în pădure.

— Ăştia-s buni să prindă o babă amărâtă când adună vreascuri, nu să-l înhaţe pe ucigaş!

— Asta nu-i treabă de dat pe mâna jandarmilor, asta-i treabă de detectivi; ăia, vorba ceea, tot mai ştiu ceva!

Oamenii vorbeau în gura mare; cuvântul în pădure se estompează, jandarmii n-aveau cum să-i audă şi, chiar dacă i-ar fi auzit, tot nu puteau să facă nimic. Era în povestea asta ceva ce-i zăpăcise şi pe ei de-a binelea..

Nici în cazul de faţă nu era de semnalat vreo urmă de încăierare sau de împotrivire, glontele, tras pe la spate, străbătuse inima şi moartea survenise pe loc. Era din nou aceeaşi împuşcătură curată, trasă de la aceeaşi neverosimilă apropiere, iar ceva mai încolo, fu găsit din nou acelaşi tub de cartuş de calibrul 9 mm.

Pensionarul Novák nu era chiar atât de surd, încât să nu fi auzit trosnind în spatele lui vreascurile călcate de un pas străin; şi dacă ştia că în spatele lui venea cineva, de ce l-a lăsat pe necunoscut să se apropie atât de mult, fără măcar să se întoarcă, să vadă din curiozitate cine era? Sau te pomeneşti că-l cunoştea şi de aceea a mers cât se poate de liniştit alături de el?! Aşa cum se prezentau lucrurile, părea că ar fi stat amândoi de vorbă despre ciuperci şi, la un moment dat, celălalt a scos revolverul şi l-a lipit de coasta răposatului.

Mortul avea în buzunar un ceasornic „patent”, sau, cum se menţiona în procesul-verbal, „un ceas de

buzunar marca Rosskopf”, aşa că nici în cazul de faţă mobilul crimei nu părea a fi furtul. Dar atunci, ce putea fi, pentru numele lui Dumnezeu?!

Cu sentimentul unei neputinţe disperate, sergentul-major declară:

— Acest Novák era un om tare cumsecade, nici măcar la pescuit nu se ducea.

Mai puteau să se agaţe de un fir, lipsit însă de orice importanţă: să afle cine a auzit împuşcătura. Din vilele înconjurătoare n-o auzise nimeni. Pădurarul din Březany pretinde că auzise un foc de armă, dar, ţinând seama de distanţă, nu crede că ar fi vorba de împuşcătura incriminată. Aşadar, momentul asasinatului putea fi stabilit numai cu aproximaţie; povestea s-a întâmplat în ceasurile dimineţii. Cine dintre persoanele străine fusese la Zavist, în cursul dimineţii? Şi cine dintre localnici?

Comandantul îşi sprijinea capul în palme. Ordonă pentru zilele de sâmbătă şi duminică organizarea unor razii de mari proporţii printre turiştii care veneau să-şi petreacă sfârşitul săptămânii la cabanele lor. În cabane însă stăteau oamenii mai în etate, căci tinerii nebunatici îşi rezolvă treburile în corturi, iar corturi prin preajma locului nu prea se mai văd. Dar şi aşa, vânătoarea fu destul de bogată: în total şapte arme nedeclarate, niciuna însă de calibrul 9 mm.

Până şi sergentul-major Slăbănogul avu parte de o zi mai norocoasă: înşfăcase pe malul apei un puşti care pescuia fără permis. Puştiul era fiul unui mare angrosist de cărbuni, care avea o vilă lângă Zbraslav...

Ziarele avură însă nefericita inspiraţie de a-şi aduce aminte de ucigaşii în masă à la Jack Spintecătorul sau de vampirul din Düsseldorf,

scăpându-le astfel din vedere faptul că aici era vorba de cu totul altceva, şi anume că ucigaşul nostru nu ucidea numai femei, ci ucidea din principiu pe oricine îi cădea la îndemână. Şi asta, fireşte, agravează şi mai mult situaţia.

Când detectivii veniră la consilierul Vacátko să-l întrebe ce părere are el despre întreaga poveste, acesta strânse din umeri şi le spuse doar atât:

— Celebrul criminalist Genat, fiind întrebat o dată când crede că-l va prinde pe vampirul din Düsseldorf, a răspuns că asta se va întâmpla numai în momentul în care criminalul va uita în una din femei o bucăţică din lama cuţitului său. Şi, precum ştiţi, aşa s-a şi întâmplat: în trupul uneia dintre femei i s-a frânt foarfeca; aşchia a fost găsită, şi asta a dus la descoperirea asasinului... Eu însă ce aş putea să vă spun? Povestea noastră e cu atât mai complicată cu cât individul lasă de fiecare dată la faţa locului, fără să-i pese, tubul de cartuş şi ceea ce mi se pare şi mai grav e că reuşeşte să ucidă, întotdeauna dintr-un singur foc.

— Trage ca un specialist, spuse îngândurat detectivul Mrázek. Nu în cap, ci frumos, în trup, şi de fiecare dată în aşa fel, încât moartea să fie fulgerătoare. Pun rămăşag că omul ăsta se pricepe la anatomie!

Consilierul se uita la Mrázek şi dădu din cap admirativ. Detectivul roşi ca un adolescent, căci era de felul lui o inimă sensibilă.

— Partea mai păcătoasă e că individul omoară fără niciun motiv, ţinu să sublinieze domnul Brůžek. Şi treaba asta încurcă şi mai mult iţele. Pur şi simplu, n-ai de ce să te agăţi!

— Dacă v-aş spune că mie mi se pare cu neputinţă

ca acestui om să i se dovedească vinovăţia prin procedeele normale, poate nici nu m-aţi crede. Tare mi-e teamă, însă, că am dreptate, oftă consilierul.

Şi totuşi firul la care făcuse aluzie domnul Mrázek, putea fi urmărit – dar asta, bineînţeles, nu sugera o urmă, ci doar o idee. Astfel fură citaţi şi supuşi unui amplu interogatoriu doi studenţi în medicină, cu domiciliul permanent în raionul Zbraslav. Dar fără niciun rezultat.

Duminică, domnul consilier plecă în excursie cu vaporul până la Zavist, firește, cu întreaga familie. Doamna fu cât se poate de surprinsă, fiul nu mai puţin, şi asta cu atât mai mult cu cât în ultima vreme băiatului i se interziseseră cu desăvârşire până şi plimbările, iar de excursii să nu mai vorbim. Nici soţia, nici fiul nu bănuiau însă că se duceau să se uite la locul crimei. La întoarcere, pe puntea vaporului supraîncărcat, consilierul îşi dădu seama de două lucruri: în primul rând, că la Zavist se adună într-adevăr enorm de multă lume, şi dacă, în general, ucigaşul raţionează, raţionamentul lui e foarte bun – în acest neîntrerupt du-te-vino, se poate pierde fără nicio dificultate. Şi totuşi, povestea îşi are şi părţile ei negative: forfota aceasta e pretutindeni şi nicăieri nu poţi avea siguranţa că eşti singur. Se pune atunci întrebarea: de ce omul nostru nu se sperie de acest amănunt? Probabil, pentru că nu raţionează. În cazul ăsta, nu se poate face decât un singur lucru: să fie întărite patrulele, acestea să circule prin pădure şi prin împrejurimile ei încet, cu răbdare şi cu multă discreţie; şi... să aştepte. Cine ştie, s-ar putea ca una din patrule să dea peste o persoană bătătoare la ochi.

Desigur, un consilier al poliţiei pragheze nu-i îndreptăţit să dea sfaturi posturilor de jandarmi, mai

cu seamă atunci când, fără îndoială, li s-au trimis şi specialişti de la comandamentul teritorial.

Luni dimineaţa, consilierul găsi pe masa lui de lucru un raport care-l făcu să înmărmurească: în împrejurimile Zbraslavului, s-a descoperit cadavrul unei femei între două vârste. Fusese ucisă cu un singur foc de armă, descărcat în coastă. Ceva mai încolo de trupul neînsufleţit, zăcea un tub de cartuş de calibrul 9 mm, identic cu cele anterioare. Femeia era bucătăreasă la un restaurant din Zbraslav şi locuia într-o căsuţă la Zavist, împreună cu fiica ei, căsătorită. Crima a fost săvârşită în acelaşi loc, cu aceeaşi armă, şi după acelaşi procedeu. Ucigaşul nu s-a atins de victimă, nici înaintea crimei, nici după; femeia zăcea într-o rână şi pe faţa ei se citea o expresie de totală indiferenţă; moartea o surprinsese întocmai ca pe predecesorii ei, cu o asemenea repeziciune, încât nici nu apucase s-o realizeze. A fost găsită la câteva ceasuri după asasinare, ţinând în mână poşeta cu bani, căci tocmai îşi încasase salariul. Motivul jafului era deci şi de data asta exclus.

— Eu unul, dacă mi-e îngăduit să menţionez, n-aş vrea de loc să fiu în pielea jandarmilor din Zbraslav, spuse cu semnificaţie detectivul Brůžek. Cinstit vorbind, e o poveste foarte neplăcută.

Consilierul încuviinţă doar din cap. Era un om cu o vastă experienţă şi desluşi din tonul lui Brůžek o anumită satisfacţie, de parcă ar fi vrut să spună: slavă Domnului că nenorocirea asta n-a căzut pe capul nostru. După plecarea detectivului, începu şi el să-şi frece mâinile de bucurie.

Seara, în cârciuma „U Součku“ îşi făcu apariţia la o partidă de cărţi, un oaspete de seamă: colonelul de jandarmi Jeřábek, sau, cum s-ar spune, însuşi

Dumnezeul jandarmilor. Venea rar să joace mariaj, iar prezenţa lui aici, tocmai în această seară, îl făcu pe consilieiul Vacátko să-şi dea seama imediat pe ce lume se află.

La un moment dat, în timp ce se uita la carte, colonelul spuse, ca într-o doară:

— Ce părere aveţi de cele petrecute la Zbraslav, domnule consilier? Neplăcut, nu-i aşa?

— Într-adevăr, neplăcut, dar până la urmă se descurcă ei...

— Să sperăm, de altfel, le-am trimis şi întărituri, sublinie colonelul, anunţând culoarea. Apoi se aplecă uşor spre urechea domnului consilier şi adăugă: Dar aţi putea să-i mai împingeţi şi dumneavoastră niţel din spate, nu credeţi?

Cum însă jandarmeria şi poliţia nu-şi vâră nasul una în ciorba alteia, consilierul îi răspunse cu precauţie:

— În ceea ce ne priveşte, am şi luat măsurile necesare pentru eventualitatea apariţiei ucigaşului în zona noastră.

— Nu despre asta-i vorba, îl luă uşor colonelul, urmărind cu atenţie ce frumos îi tăiaseră partenerii cartea. Pe mine m-ar interesa mai curând ajutorul dumneavoastră particular. Mă înţelegeţi? Ca de la coleg la coleg.

— Şi ce socotiţi că ar trebui să fac? întrebă consilierul etalând pe neaşteptate o damă, apoi un popă, şi încasând totul pe loc.

Colonelul pierdu partida, dar părea că se aşteptase la acest lucru. În cele din urmă, se aplecă din nou spre urechea domnului consilier şi-i şopti încet:

— Ce-ar fi să vă repeziţi până la Zavist?

Consilierul zâmbi.

— Am fost ieri acolo...

— Şi? îşi ridică domnul colonel sprâncenele, plin de mirare.

— Nimic, răspunse consilierul. Dar dacă vă interesează cumva parerea mea, atunci aflaţi că toate isprăvile astea sunt opera unui descreierat. Şi ăştia, credeţi-mă, sunt greu de prins... Dacă aş fi eu comandantul jandarmilor din Zbraslav, aş împânzi pădurea cu patrule în aşa fel, încât nici dracu să nu se mai poată mişca de acolo. Şi, bineînţeles, aş mai trimite patrule şi prin alte părţi. Imaginaţi-vă că acest descreierat ţine morţiş să-şi satisfacă dorinţa de a ucide numai în acele locuri... Şi, deodată, nu mai poate! Ce face atunci?

— Nu ştiu, răspunse colonelul.

— Dorinţa asta, cum să vă spun, e ca setea, mă înţelegeţi. Într-un cuvânt, omul ăsta n-are încotro, el trebuie, mă înţelegeţi? Trebuie să omoare... Şi dacă nu mai poate, atunci, într-un fel sau altul, se dă de gol. De pildă, în alta parte. Ştiu, îmi dau seama că propunerea mea presupune un anume risc, dar altceva nu ajută.

— Sete, aţi spus? întrebă îngândurat colonelul şi chemă numaidecât ospătarul. Dar s-ar putea să aveţi dreptate. Adu-ne repede o sticlă, sau ştiu eu, mai bine două deodată, ca să nu ne încurcăm, nu-i aşa?

Domnii de la mesele înconjurătoare murmurau de uimire.

Înainte de a ciocni paharul, colonelul spuse:

— Şi totuşi aş fi tare bucuros, dacă v-aţi mai duce o dată pe la Zbraslav... Măcar pentru a-l linişti un pic pe comandant. Povestea asta l-a dat rău peste cap, sărăcuţul. Şi, vă spun cinstit, nici nu mă mir.

Şi astfel, la un joc de cărţi fu luată o mare hotărâre,

cum, de altfel, se întâmplă adeseori în istorie. A doua zi dimineaţă, sosi la Zbraslav un ordin strict din partea comandamentului teritorial şi bieţii jandarmi începură să fugă de colo până colo cu sufletul la gură, mai mai să-şi frângă picioarele de atâta alergătură. Patrulele, întărite cu oameni din raioanele vecine, mişunau la tot pasul. Şi, în înspăimântarea lor desperată, jandarmii înhăţau oamenii pe capete. Cine-şi făcea apariţia prin preajma pădurii, era expediat la post şi de aici, după mustrarea cuvenită, înapoi spre casă, cu îndemnul strict de a rămâne mai bine în curticica lui.

Sergentul major Slăbănogul ajunse la convingerea ireversibilă că asasinul îşi avea cel mai bun şi mai sigur loc de pornire, pe malul apei. Aici se preface că prinde peşte, dar de fapt e atent la ce se petrece în jurul lui. Pe urmă, când aerul se limpezeşte, se duce în pădure şi ucide. Iată de ce, într-una din inspecţiile sale pe malul Vltavei, când dădu peste un cetăţean mai în vârstă, căruia nici prin gând nu-i trecea să prindă peşte, ci trăgea doar cu coada ochiului, în dreapta şi-n stânga, jandarmul nostru veni numaidecât de-acasă. Unde mai pui că omul acela mai şi strănuta destul de des, ceea ce constituia o dovadă în plus şi mai mult decât probabilă că răcise în timp ce hoinărea prin pădure... Îl umflă pe loc, şi-l duse la post. Cetăţeanul nu se împotrivi şi merse cu el, neîncetând o clipă să-şi şteargă nasul; în anumite momente părea că lăcrimează. În persoana lui fu descoperit un anume Václav Bouše din Praga, de profesie detectiv. Bietul sergent-major se alese pe chestia asta cu atâtea ocări din partea comandantului, încât începu să reflecteze cu toată seriozitatea dacă n-ar fi cazul să depună, o cerere de

transfer.

De altfel şi domnul Bouše îşi căpătă la Praga papara cuvenită, şi unde mai pui că din partea domnului consilier:

— Ce înseamnă asta, Bouše? Dumneata, om bătrân şi înţelept, şi deodată mi te porţi ca un puşti de paisprezece ani? De ce n-ai scos imediat insigna?

— Vă jur, domnule consilier, că n-am vrut nimic altceva decât să aflu cum a descoperit sergentul acela că tocmai eu aş fi putut fi ucigaşul. Ştiţi, am vrut şi eu să învăţ, domnule consilier...

Şi în clipa aceea Bouše trase un strănut zdravăn, drept care domnul consilier declară, cu toată fermitatea, că nu-i dispus să tolereze niciun fel de aiureli, şi dacă domnii detectivi doresc să demonstreze că jandarmii din Zbraslav sunt nişte neisprăviţi n-au decât să demonstreze acest lucru altfel, izbutind de pildă să-l prindă ei pe asasin, la Praga.

Dar asta nu se întâmplă.

Marea acţiune se desfăşura fără întrerupere, rezultatele ei erau însă de-a dreptul întristătoare. Patrulau acum până şi pompierii, iar în timpul unei razii de noapte era cât pe ce să se împuşte între ei sokolii din localitate, luându-se unii pe alţii drept asasini. Turiştii încetară să mai vină la Zavist, pentru simplul motiv că erau ridicaţi cu grămada. Ţinutul deveni pustiu. Cine rătăcea pe aici, pentru că habar n-avea de întreaga acţiune sau pentru că nu-i acorda nicio atenţie, dădea de bucluc. Cei ce-şi căutau aici singurătatea în doi eşuau la postul de jandarmi. Un frizer din Vinohrady a împins lucrurile până la procesul de divorţ, întrucât soţia sa fusese descoperită în pădure la Zavist cu un tânăr practicant

comercial.

Domnul Kodada, proprietarul restaurantului turistic din localitate, declară că el e ultima victimă a asasinului, el şi localul său, care în asemenea condiţii avea să fie scos la vânzare cu toba.

Poliţia praghează cerceta cu asiduitate, căutând în zona ei orice urmă posibilă, şi nu e de mirare că până şi cazurile comune căpătau acum nişte implicaţii neaşteptate. Astfel, când i se aduse la cunoştinţă că servitoarea Marie Patejdlová din Nusle nu se întorsese dimineaţă la stăpâna ei, poliţia fu sigură că va avea de-a face cu o nouă victimă. Dar iată că Marie nu fusese decât victima unui instalator din Karlin, care până la urmă fu nevoit s-o ia de soţie.

În culmea disperării, comandantul jandarmilor din Zbraslav nu ştia ce să mai facă, dar consilierul Vacátko, venit să-i facă o vizită de curtoazie, îl consolă cu binecunoscuta-i amabilitate:

— Nu-i chiar atât de grav! Ceva totuşi aţi obţinut. Asasinul şi-a dat seama că vă ţineţi serios de capul lui şi s-a speriat.

— Ăştia nu se sperie, oftă, neîncrezător, comandantul.

— Vă înşelaţi. Se sperie, şi chiar mai mult decât vă închipuiţi. Dacă e cumva vreun descreierat – şi eu sunt convins de acest lucru – atunci a înţeles că locul preferat nu-i mai este accesibil.

— Cu alte cuvinte, dumneavoastră, domnule consilier, socotiţi că făptaşul e un om de prin părţile noastre?! se îngrozi comandantul jandarmilor din Zbraslav.

— Nu-i obligatoriu, e de ajuns doar să vină până aici.

— Nici asta nu e cu putinţă, la fiecare tren avem

oamenii noştri, iar feroviarii ne semnalează toate persoanele suspecte.

— Cine v-a spus că asasinul vine aici cu trenul? Poate veni foarte frumos cu autobuzul, cu vaporul, cu barca, sau cu maşina mică.

— Şi cât credeţi că ar mai putea să dureze nenorocirea asta?

— Ei, asta nu mai ştiu, dar un timp va mai trebui încă să rezistaţi, îi răspunse consilierul pe un ton mângâietor, dar, cinstit fie spus, nici el nu mai era acum atât de sigur.

Veni vara, oamenii începură să plece în vacanţă şi drept urmare multe din măsurile luate îşi pierdură în mod firesc din eficacitate, chiar dacă la Zavist nu se pripăşi în anul acela niciun suflet şi vechile vile rămaseră pustii.

Poliţia înregistra şi ea în activitatea ei sezonul de vară; detectivii se mutau la bazinele de înot, pe de-o parte pentru a se bronza, iar pe de alta pentru a urmări cine mai venea să jefuiască anul acesta cabinele de la vestiar. Seara, dinspre Žofin se revărsau acordurile unei muzici melancolice, iar pe Vltava pluteau bărcuţele cu îndrăgostiţi.

Apoi vara se apropie de sfârşit, în cârciumi văduvii de paie îşi luau rămas bun de la prieteni, spunând cu tristeţe:

— Vasăzică, s-a mai dus o vacanţă. Mâine îmi soseşte nevasta cu copiii... Şi comandau ultimul rând de halbe, ca să se vadă cât erau de necăjiţi.

Gardianul de serviciu Jedlička (cu grad de sergent-major), urca, după orele unsprezece noaptea, strada Folimanka; mergea agale, cu gândul să se abată un pic şi pe la Zvonárka, spre a poposi apoi în vale, la hotelul Excelsior, ca să bea şi el o bere, de bună

seamă în contul unuia dintre clienţi; un sergent-major în exerciţiul funcţiunii n-are voie să se aşeze la masă, în schimb poate să bea un păhărel în picioare, la tejghea, atunci când e invitat; căci, vorba ceea, nu şade frumos să refuzi, ca să nu mai vorbim de faptul că omului în uniformă nu-i este îngăduit să facă pe grozavul faţă de oamenii obişnuiţi. Ultima halbă o băuse în urmă cu un ceas, jos, la Nusle, unde nişte vechi cunoscuţi îşi luau rămas bun de la libertatea vacanţei.

Tropotul grăbit al unor tocuri de femeie îl sili să se uite cine anume cobora cu atâta zor de sus, dinspre spitalul de copii, pe cărarea îngustă ce taie povârnişul Karol. Nu era o fată urmărită şi nicio tânără, hai să zicem, cât de cât arătoasă. Din păcate, la ora aceea înaintată, nu era decât o femeie destul de boccie şi – ceea ce era mai grav – venea drept în întâmpinarea lui.

— Domnule sergent-major, duceţi-vă şi vă faceţi datoria, îi spuse cu sufletul la gură, dar autoritar.

Pe sergentul-major Jedlička îl unse la inimă faptul că femeia era în stare să-i desluşească gradul. Mulţi oameni nu sesizează diferenţa dintre sergent şi sergent-major; cu toate acestea Jedlička n-avea niciun chef să i se vorbească acum despre conţinutul îndatoririlor sale şi de aceea bombăni morocănos:

— Dar ce s-a întâmplat, coniţă?

— Cum, ce s-a întâmplat? Acolo sus! spuse la fel de autoritar austera doamnă, arătând spre povârnişul din spatele ei.

Sergentul-major era însă bine dispus şi de aceea îi răspunse zâmbind:

— Ei, dacă-i numai atât, nu-i grav! Ce poate fi mai plăcut, coniţă, decât să dormi întins pe iarbă, într-o

noapte ca asta călduroasă.

— Pardon!? scrâşni cu asprime austera femeie, repezindu-şi înainte bărbia ascuţită, gata parcă de atac. Aşa vorbeşte un membru al corpului poliţienesc?!

— Uitaţi-vă, coniţă, eu ştiu ce se cuvine şi ce nu...

— Dar eu vă spun că probabil nu ştiţi, şi vă cer cu insistenţă să vă faceţi datoria.

— Ei, drăcie! Nu vă supăraţi, coniţă, dar eu vă rog frumos să nu vă amestecaţi în serviciul meu!

— Iar eu te rog pe dumneata să nu-mi mai spui mie coniţă, eu sunt Součková, soţia inspectorului superior al circumscripţiei!

Sergentul-major amuţi ca din senin, nu de alta, dar îşi cunoştea prea bine superiorul. Şi pentru că nu dorea să aibă neplăceri, mormăi pe sub nas:

— Nu vă supăraţi, ştiţi, eu voiam să spun doar atât, că dacă omul zace undeva mai retras, n-o să iasă pe chestia asta niciun scandal public şi nu-i nevoie să...

— E nevoie! De aceea eşti pus dumneata aici, ca să menţii ordinea. Cum văd, după părerea dumitale, beţivii se pot tolăni nestingheriţi oriunde poftesc, iar poliţia ar trebui să-i menajeze, ocolindu-i cu indiferenţă. Fă-ţi datoria, domnule sergent-major, dacă nu vrei să fii scos mâine la raport!

Gardianul oftă din adânc. Până la urmă o mai şi salută pe baborniţa asta veninoasă şi porni în sus, pe povârnişul abrupt. Pe drum, îşi spunea în sinea lui, că inspectorul superior al circumscripţiei ar trebui declarat martir şi avansat fără întârziere la rangul de sfânt.

Austera doamnă se luă după el, pesemne să-l controleze dacă-şi face cum trebuie datoria. Sergentul-major Jedlička gâfâia din greu la deal şi cu

tristeţe în suflet îşi dădea seama că halba de bere după care tânjise atât de mult se dusese pe copcă.

Sus, pe coastă, la umbra unor arbuşti zăcea într-adevăr un om. În timp ce-l scutura, Jedlička simţi cunoscutul miros de alcool. Sticla goală zăcea ceva mai încolo. După ce o adulmecă, se întoarse spre locul unde se afla soţia inspectorului şi spuse:

— Dacă a băut tot ce-a fost în sticla asta, înseamnă că s-a intoxicat cu alcool şi-acum e ţeapăn ca o bucată de lemn. Cel mai bine ar fi să-l lăsăm să doarmă.

Apoi se lăsă în genunchi, cu gândul să-l întoarcă cu faţa în sus. În clipa aceea însă simţi sub trupul omului ceva umed şi lipicios. La lumina lanternei îşi dădu seama că palma lui era plină de sânge închegat. Sub omul acela, pământul era îmbibat de sânge, iar lângă trupul lui se afla un pistol.

— Cum văd, stimată coniţă, aici e vorba de-o sinucidere, sau cel puţin de-o încercare de sinucidere. Nici nu-i de mirare, dacă s-a ciupit în halul ăsta... Doamne, ce mai sunt şi oamenii în ziua de azi!

Şi dădu fuga până jos la cabina telefonică, să cheme salvarea. După ce rănitul (sau mortul?) fu ridicat, luă sticla şi pistolul şi se duse repede cu ele la comisariat.

— Ascultă, omule, îi spuse ofiţerul de serviciu dacă nu mă înşel, pocnitoarea asta e de calibrul nouă. Şi astea sunt acum foarte căutate! Trimite-o rapid la a patra, căci vorba ceea, nu se ştie niciodată de unde sare iepurele...

Şi, într-adevăr, aşa este: nu se ştie niciodată... Sergentul-major Jedlička nu ştia că el va descoperi un lucru pe care nu izbutise să-l descopere întregul aparat poliţienesc. Iar soţia inspectorului-şef nu ştia

că severitatea ei avea să intre pentru totdeauna în istoria poliţiei pragheze.

Căci, la direcţia a patra, după ce traseră câteva focuri în cabina de probă, constatară că pistolul acesta era faimoasa armă pe care o căutau cu disperare de atâta timp. Toate probele dovediră, cât se poate de clar, că tânără Milada, pensionarul Novák, precum şi a treia persoană, bucătăreasa din Zavist, fuseseră victimele acestei arme.

Şi, în fine, omul beat, cu nasul roşu şi turtit ca o pătlăgea, de-ţi fura ochii de la distanţă, era Iosef Pirko, tratat de câteva ori într-un institut de alienaţi mintali. Locuia acum într-o cameră la un subsol, unde fu găsit un maldăr întreg de bilete de cale ferată şi de autobuz până la staţia Zavist, precum şi câteva tichete cu aceeaşi destinaţie emise de navigaţia fluvială din Praga. Şi se mai aflau acolo şi nişte unelte de pescuit, pe care le lua întotdeauna cu el ca să poată sta cât mai mult în apropierea pădurii, unde, în cele din urmă, se ducea să ucidă. Numai că, în ultima vreme, pădurea aceea frumoasă era păzită cu atâta străşnicie, încât el căzu prădă deznădejdii. Şi se apucă să bea mai mult ca înainte, ca să prindă curaj să se sinucidă. Şi astfel, în seara amintita, când tramvaiul cobora încet spre Nusle, scârţâind din roţi la cotitură, Pirko apăsă pe trăgaci. Omul care se pricepea să-şi împuşte semenii săi cu atâta siguranţă, nu fu în stare sa nimerească în propriul său trup cu aceeaşi precizie.

Agonia dură câteva zile şi în timpul ăsta pe la patul lui se perindară mulţi domni de la direcţia a patra, dar mare lucru nu mai aflară de la el. Zadarnic s-au luptat medicii să-i salveze viaţa. De altfel, la ce bun aceasta luptă? Să-l fi salvat pentru spânzurătoare sau pentru

o celulă pe viaţă într-un balamuc?...

Până la urmă, moartea soluţionă cu înţelepciune întreaga poveste.

Jandarmii părăsiră pădurile din jurul Zbraslavului, iar la Zavist începură să vină iar excursioniştii. Lumea, viaţa se întorceau pe vechiul făgaş.

Domnul sergent Slăbănogul se plimba liniştit pe malul Vltavei, aşteptând să-i vină avansarea. Pentru că, de fapt, dintre toţi numai el avusese dreptate. Şi aştepta, cu nerăbdare şi calm, fiindcă era pescar. Şi fiindcă mai era şi jandarm, ştia că Justiţia e oarbă...

JURĂMÂNTUL

Când un simplu gardian stă de vorbă cu un consilier de poliţie, şi încă la telefon, e grea misiunea lui. Dintr-un colţ al încăperii se uită la el comisarul, de la celălalt capăt al firului răsună glasul temutului consilier Vacátko şi bietul om se fâstâceşte şi nu mai ştie cum să se exprime, ca să iasă bine.

Gardianul alegea cuvintele cu multă precauţie şi tocmai de aceea vorbea destul de confuz:

— Îmi permit să raportez că, după ce s-a deschis uşa, în apartament nu se afla nimeni... Decât un miros, da, un miros... Ştiţi era acolo...

— Miros? Cum adică, miros?

— Raportez, mă rog frumos, că nu ştiu să spun altfel...

— Nu cumva vrei să spui: duhoare? Sau... putoare?

— Asta, ca să zic aşa, cred că asta aş vrea să spun, dar, mă rog frumos, nu îndrăznesc...

— Şi, mă rog frumos, de la ce-i mirosul sau duhoarea aceea?

— Cu asta, mă rog frumos, nu vă pot servi, asta-i pentru mine un mister.

Consilierul mormăi ceva pe sub nas, după care întrebă:

— Spune-mi, mă rog frumos, în timpul războiului dumneata ai fost pe front?

— Fost, să trăiţi, şi încă pe frontul italian, mă rog frumos, raportă gardianul, luând aproape poziţia de

drepţi.

Era mândru de anii săi de război, de altfel datorită lor a şi ajuns în rândurile poliţiei.

— Şi-ţi aminteşti ce fel de duhoare, sau, cum spui dumneata, ce fel de miros era acolo, atunci când morţii nu puteau fi înmormântaţi mai multe zile!

— De asta, mă rog frumos, îmi aduc aminte. Puţea acolo ca la Ţarigrad! Aşa obişnuiam noi să spunem, răspunse gardianul radios.

— Şi nu se simte cumva prin locuinţa aceea şi un miros, aşa, mai dulceag?

— Asta da, mă rog frumos, asta da! Dumneavoastră aţi binevoit să treceţi pe-acolo?

Consilierul oftă din adânc:

— Cum văd, dumneata nu prea ai avut chef să intri în casa aceea, aşa-i?

— Raportez că, ţinând seama de importanţa urmelor... eu... eu n-am făcut altceva decât să deschid fereastra.

— Şi cadavrul?...

— Cu asta, mă rog frumos, nu vă pot servi, domnule consilier... Dar să ştiţi că mirosul acela e, într-adevar, al dracului de tare...

— Şi ce vrei să fac, omule?... se înfurie domnul consilier. Dacă am fi întreprinderea horticolă a municipiului, am sta cu nasul în trandafiri. Dar noi suntem poliţie şi uneori... Dar, ştii ce, mai bine aşteaptă, că venim noi la faţa locului, adăugă consilierul şi lăsă receptorul în furca.

Poftim, câtă vorbărie pentru niţică duhoare! Pe câte ştiu omul nu miroase niciodată frumos. De asta a şi născocit parfumurile... Apoi îl chemă la el pe detectivul Mrázek şi-i dădu dispoziţiile necesare.

Pentru mai multă siguranţă se deplasă la faţa

locului, personal, nu de alta, dar să nu se spună despre el că fuge de o treabă neplăcută. Păşi cel dintâi în locuinţa rentierului Adolf Zernan şi constată că gardianul spusese adevărul. Mirosea într-adevăr foarte urât; fereastra deschisă ajuta ea, dar prea puţin. Şi totuşi scările erau înţesate de oameni. Aşa stând lucrurile, ordonă în primul rând să fie izgoniţi toţi cei care n-aveau ce căuta pe acolo. Locuinţa nu era mare, o cameră cu bucătărie. În bucătărie, dezordinea obişnuită la holteii bătrâni sau la văduvi; odaia, dereticată. Duhoarea stăruia în odaie. Bine, bine dar unde-i mortul? Consilierul deschise cu precauţie şifonierul. Nimic. Canapeaua goală, sub canapea nimic. Patul făcut cum scrie la carte, se afla într-un colţ al încăperii; sub pat, pustiu şi totuşi aici era mirosul mai puternic.

— Domnule consilier, să fie oare în... în patul ăsta... spuse detectivul Mrázek, înghiţind noduri.

Consilierul stătu puţin pe gânduri, fără să rostească o vorbă. Patul era într-o ordine cu adevărat exemplară. Înainte de a se atinge de el, îi făcu semn fotografului să ia repede o poză.

Apoi, cu băgare de seamă, ridică pilota şi în aceeaşi clipă se dădu un pas înapoi. Perna era toată năclăită de sânge. Mortul zăcea în pat, îmbrăcat din cap până în picioare şi învelit perfect cu două pilote.

— Pe perete, în bucătărie, se vede o pată. Probabil de sânge, raportă unul din membrii echipei de cercetare.

— Mai întâi să fie scos cadavrul, pentru că, atâta timp cât nu aerisim cum trebuie, nu putem face nimic aici.

O muscă grasă, cu aripi albastre, zbura zăpăcită prin odaie, zumzăind zgomotos. Brancardierii se

străduiau să-şi ţină răsuflarea. Ultimii curioşi de pe scară se risipiră care încotro.

— De când nu l-aţi mai văzut pe domnul Zeman? o întrebă detectivul Mrázek pe portăreasa imobilului.

— De cel puţin trei săptămâni, declară femeia, ştergându-şi ochii, înduioşată.

— Asta ar corespunde... începu Mrázek, dar nu-şi exprimă gândul până la capăt, deoarece îl zărise pe domnul consilier, care tocmai cobora scările şi-l aştepta.

— Ce părere ai? întrebă sec consilierul.

— Deocamdată totul decurge normal. Cercetăm urmele, ne uităm dacă făptaşul nu s-a iscălit pe undeva, iar după aceea mă duc prin vecini. Un lucru e sigur: mobilul crimei a fost jaful. Nu văd cine s-ar apuca să omoare un om bătrân, pentru altceva! Îi iau pe toţi la rând: portăreasa, cârciuma, rubedeniile – aşa cum facem de obicei, domnule consilier.

— Foarte bine. Numai de un lucru să nu uiţi: patul acela făcut fără cusur. Ai mai văzut vreodată în practica dumitale aşa ceva?

— Vă raportez că nu. Asta e, ca să zic aşa, un nou factum.

Din când în când, domnului Mrázek îi plăcea să se exprime în termeni mai savanţi. La auzul acestui cuvânt, consilierul îşi încruntă sprâncenele, cine ştie, poate că-l uluise expresia sau, pur şi simplu, nu înţelegea ce voia să spună prin asta subalternul său. Dar nu-l întrebă nimic, preferând să plece.

Detectivul se apucă numaidecât să supravegheze mersul operaţiunilor. Pata uscată, descoperită pe peretele din bucătărie, fu rasă cu grijă şi adunată într-o eprubetă, dactiloscopul se străduia să descopere orice amprentă digitală, în timp ce doi oameni

cercetau cu atenţie toate obiectele care ar fi putut ajuta la clarificarea cazului.

— Domnule Mrázek, în lădiţa asta sunt nişte scule, ştiţi, cum se văd prin mai toate gospodăriile: un cleşte, o şurubelniţă, un fel de pilă şi aşa mai departe... Numai ciocanul lipseşte, raportă unul dintre poliţişti.

De la ferestrele apartamentului se vedea podul feroviar ce lega Smíchovul de Vyšehrad. Dacă după săvârşirea crimei făptaşul a plecat de aici, trecând peste pod, şi asta, fără îndoială, putea s-o facă, ce era mai uşor pentru el decât să arunce ciocanul în apă? Acolo nici dracu nu-l mai găseşte.

— Mă rog, n-avem ciocanul, asta aşa e. Mai rău e că nu-l avem pe acela care l-a ciocănit cu el pe bătrânul Zeman, spuse Mrázek, posomorât.

După ce se lămuriră că locuinţa nu le mai putea oferi nimic interesant, întreaga echipă părăsi imobilul în jurul căruia se aşternu acea tăcere, stranie şi apăsătoare, ce învăluie de obicei orice loc al crimei. Tot cartierul aflase că, acolo, pe străduţa aceea îngustă, într-una din casele acelea prea obişnuite cu ganguri umede şi întunecoase, şi cărora li se năruie faţadele, se săvârşise o crimă. Portăreasa nu ştia ce atitudine să adopte: să-şi facă semnul crucii pentru mizeria omenirii care făcuse din casa ei, întreţinută cu o grijă exemplară, o vizuină a jafului, sau să fie mândră de faptul că ajunsese pe neaşteptate în centrul atenţiei generale având astfel prilejul să le furnizeze celor din jur informaţiile cele mai autorizate.

Prea mare lucru nu-i spuse însă domnului Mrázek; din relatările ei, reieşea că mortul era un om fără cusur: nu se încurca de loc cu femeile, nu-l interesau fetişcanele, nu primea nicio vizită; de două ori pe

săptămână se ducea la cârciuma „U Pivovaru”, era un mare cunoscător şi iubitor al berei de Smíchov, „Staropramen”, cugeta adânc asupra calităţii ei, afirmând că, pe vremea înfloririi prunilor, berea nu face nici două parale.

— A fost un om bun şi cumsecade, afirmă cârciumarul; nici nu-mi vine a crede că a putut să-i facă cineva vreun rău.

Dar domnul Mrázek, care avea pe biroul său procesul-verbal de autopsie, ştia prea bine că acestui om i se făcuse de petrecanie: trei lovituri de ciocan în cap, lovituri puternice cu urme adânci, nu nişte ciocăneli de mântuială şi fără rost, în urma cărora victima să se mai poată mişca; nimic din toate astea; bătrânul fusese ucis curat şi cu un calm desăvârşit, cum s-ar spune în termeni de specialitate.

Urmându-şi firul cercetărilor, detectivul pomi în turneu pe la rudele răposatului. Avea două, un văr de gradul doi la Holešovice, care de fapt nici nu-l ştia prea bine pe răposat, pentru simplul motiv că nu se văzuse cu el niciodată, iar cealaltă, o oarecare doamnă Králová din Kamenny Přivoz; aceasta avu grijă mai întâi să întrebe cine-i domnul care venise să-i aducă vestea morţii vărului ei de-al doilea, Adolf. După ce se asigură că nu era nici de la pompele funebre şi nici de la societatea de asigurări, izbucni într-un bocet sfâşietor, făcând să se adune numaidecât vecinele mai apropiate.

— Vasăzică aşa, sărmanul nostru Adolf a murit, continuă să jelească femeia; cine ar fi spus c-o să se prăpădească aşa de repede sărăcuţul, un om atât de bun şi de blajin...

După care se întoarse din nou spre detectivul Mrázek şi-i spuse cât se poate de calm:

— Ştiţi, eu nu l-am mai văzut de zece ani; că tare era cărpănos; când ne-am dus la el să-i cerem să ne împrumute bani pentru casă, nici n-a vrut să ştie de noi.

Şi începu din nou să verse lacrimi, acompaniată de corul vecinelor care îi ţineau isonul, căci femeile ştiu că mortul se cuvine a fi bocit.

— De unde aţi ştiut că are bani? întrebă Mrázek.

— Asta-i bună! De ce să nu-i fi avut? Un om singur?! De altfel, dânsul nici n-a ascuns vreodată acest lucru, răspunse femeia, ştergându-şi ochii. De bună seamă, se săturase de atâta plâns.

Interesant. Proprietarul cârciumii „U Pivovaru“ confirmă depoziţia rudei îndepărtate: într-adevăr, domnul Zeman obişnuia uneori să se laude că are bani pe carnet...

— Cui i se lăuda? întrebă repede detectivul.

— Cui? Celor din cârciumă.

— Şi nu vă amintiţi dacă a vorbit despre asta cu puţin înainte de a fi omorât?

— Asta nu-mi amintesc, ştiţi, despre treaba asta dumnealui a vorbit de mai multe ori.

— Era printre oaspeţi vreunul care eventual ar putea fi luat în consideraţie pentru cercetările noastre?

Cârciumarul se înspăimântă:

— Cum adică... ca ucigaş? Nu, asta nu, la mine vin oameni cumsecade, eu garantez pentru clienţii mei!

Ideea cu ucigaşul avu darul să-l înspăimânte în asemenea hal, încât răspunsurile următoare se rezumară toate la laconicul da sau nu, ca nu cumva, Doamne fereşte, să cadă vreo umbră de suspiciune peste localul său şi peste muşteriii săi credincioşi.

Nu era deci nimic de făcut şi detectivului Mrázek

începu să-i fie teamă de tot ce putea fi mai rău. Şi, în asemenea cazuri, tot ce poate fi mai rău e când îşi vâră coada un individ cu totul întâmplător. În definitiv, bătrânul rentier putea foarte bine să se întoarcă acasă de la cârciumă, să se oprească în drum pe undeva şi să arunce o vorbă, şi aşa, din vorbă în vorbă, să spună prea multe – mai ştii, o fi fost şi niţel ameţit – şi cineva, cu totul necunoscut, căruia i s-a destăinuit, sau, vorba ceea, care venea pur şi simplu în urma lui... Mda, şi pe urmă apucă-te de caută acul în carul cu fân!

Dar detectivul mai făcu şi următoarea reflecţie: dacă acest Zeman a depus bani la casa de economii, înseamnă că avea anumite planuri. Faptul de a fi refuzat să-şi ajute rudele cu bani pentru casă dovedeşte că era un om neîncrezător. Prefera să-şi ţină banii pe carnetul de economii.. Da, dar carnetul, ia-l de unde nu-i... Şi-atunci, se pune întrebarea: de când au început criminalii să fure carnete de economii? Una ca asta nu s-a mai pomenit! Aşa ceva poate face numai un descreierat!

O ştire cu totul neaşteptată veni de la casa de economii; domnul Adolf Zeman, client bine cunoscut al acestei instituţii, ridicase nu demult toată suma, mai exact, douăzeci şi două de mii, spunând că intenţionează să-şi cumpere ceva la ţară.

— Şi ce ciudat zâmbea... Nu îndrăznesc să fac nicio afirmaţie, dar ştiţi, mie mi-a făcut impresia că avea un gând ascuns, ca şi când acolo, la ţară, n-ar fi vrut să fie singurel... spuse casierul, adăugând apoi ca o scuză: Ştiţi, v-aş ruga să mă iertaţi, dar asta n-a fost decât o impresie... ca să zic aşa, personală.

— De fapt, acum nu ne mai rămân decât impresiile, replică detectivul Mrázek, oftând din greu.

Să fie oare amestecată în povestea asta o femeie? Mă rog, dar cine, şi ce fel de femeie? Portăreasa nu ştia de niciuna. În casa domnului Zeman târfele nu aveau acces.

După ce-i raportă tot ce aflase, consilierul Vacátko începu, clătinând din cap:

— Mrázek, Mrázek, ce ţi-am spus eu dumitale, acolo în locuinţa răposatului? Îţi aminteşti? Ţi-am spus să fii atent la felul exemplar în care era făcut patul. Este?

— Acest factotum l-am notat, replică detectivul, răsfoind prin carnetul său cu însemnări.

— Factotum, nefactotum, eu ştiu una şi bună, şi asta dintr-o veche şi vastă experienţă. O femeie, după ce ucide, începe să-i fie teamă de victimă şi de aceea o acoperă. Nu vreau să spun că povestea asta e simplă ca tabla înmulţirii, dar de obicei cam aşa se întâmplă. Iar rentierul nostru era nu numai acoperit, ci şi înfăţat, frumos, ca o plapumă. Spune-mi, dumneata, de pildă, te pricepi să înfeţi şi aranjezi atât de bine un pat?

— Asta, ce-i drept, e factotum, nu mă pricep, răspunse detectivul, uşor descumpănit.

Da, dar de unde s-o scoată el pe această eventuală femeie? Şi-apoi: dacă s-au înnodat aici două fire? Să zicem, de pildă, că moşulică ăsta avea în vedere o căsuţă şi mai pusese ochii şi pe-o gospodină sau, mă rog, pe-o femeiuşcă. Şi-a ridicat banii şi... Şi, înainte de a fi apucat să-şi cumpere căsuţa şi să-şi ducă în ea femeia, s-a întâlnit cu unul care i-a făcut de petrecanie şi i-a umflat gologanii.

Cazul devenea din ce în ce mai complicat; aidoma unui joc de cuvinte încrucişate ce nu vrea să se dezlege nici în ruptul capului.

Detectivul se afla deci în faţa unei enigme. Simţea nevoia să-şi primenească gândurile şi, ca orice bărbat ce se respectă, se duse la cârciumă. Avea o căsuţă mică în cartierul Pankrác şi în apropierea ei se afla o cârciumioară unde, pe timp de vară, muşteriii se adunau în jurul celor două mese din modesta grădiniţă; când domnul Mrázek îşi făcu apariţia, însoţit de căţelul său, se grăbiră cu toţii să-i facă loc, căci toată lumea ştia că detectivul avea în sarcina sa crima aceea de la Smíchov şi pe bună dreptate se aşteptau ca dumnealui să le spună altceva decât aflau din ziare, cu toate că ziarele se hrăneau din povestea asta copios. Cârciumarul îi oferi căţelului o bucăţică de brânză fermentată, semn de înaltă preţuire, căci lui Koki îi plăceau la nebunie brânzeturile cu un anumit iz. În rest, căţeluşul era o jăvruţă cât se poate de boccie, un amestec de mai multe rase, cum se întâlnesc pe mai toate străzile din Praga: picioarele subţiri, botul retezat şi caraghios, dinţii veşnic rânjiţi. Lăsa impresia unui animal foarte irascibil, deşi era cât se poate de blând şi cum vedea pe stradă un câine mai mare se lipea speriat de picioarele stăpânului său, în ciuda faptului că înfăţişarea lui fioroasă îi îndemna până şi pe câinii bătăioşi la o prudentă neîncredere. Acestui câine îi consacra domnul Mrázek toată duioşia sa.

În seara asta însă detectivul era foarte reţinut şi nu spunea o vorbă pe care domnii de la mese să n-o fi cunoscut din ziare; ba mai mult, chiar declară că ziarele trăncănesc vrute şi nevrute, iar ei, cei de la poliţie, ştiu mult mai puţin decât se scrie într-o gazetă de seară; pentru că ei sunt de la poliţie, în timp ce redactorul îşi poate îngădui să viseze orice şi să scrie tot ce i se năzare.

I se mai dezlegă limba abia în clipa în care unul dintre meseni îl întrebă dacă nu cumva în timpul cercetărilor au folosit şi câini poliţişti.

— Dacă vreţi să ştiţi, în casa aceea nici măcar un om nu putea să reziste, darmite un biet animal, răspunse detectivul. Vă daţi dumneavoastră seama ce înseamnă să zacă un cadavru aproape trei săptămâni învelit în pilote, pe căldura asta?

Şi spunând acestea, îl scărpină pe Koki după urechi, drept care câinele îşi rânji colţii mai abitir, arătând mai urât ca oricând.

— De altfel, trebuie să ştiţi că eu preţuiesc foarte mult câinii, căci un lucru e sfânt: câinele e prietenul omului, şi asta e factotum.

Mesenii încuviinţară din cap, iar domnul Kotrba, funcţionar de stat, îşi îngădui să sublinieze că în acest caz, de bună seamă, câinele trebuie să fie dresat.

— Da, pentru treaba de poliţist, da, în rest însă, se ştie, orice câine îşi apără stăpânul.

Şi domnul Mrázek continuă să-şi scarpine câinele, de data aceasta pe spinare.

— Cum poate să-şi apere stăpânul un căţeluş pirpiriu, ca de pildă Koki al dumneavoastră? ţinu să-şi manifeste îndoiala funcţionarul de stat.

— Koki, ce-i drept, nu-i câine lup, şi nu se poate repezi în beregata unui ticălos; în schimb poate face altceva... Am avut eu o dată un caz când un câine, mai mic chiar decât Koki, şi-a salvat stăpânul în faţa unui atac banditesc!

Detectivul trase o duşcă zdravănă şi, în timp ce în jurul celor două mese din modesta grădiniţă bătea adierea călduţă a serii, domnul Mrázek începu să-şi depene firul amintirii.

— Cetăţeanului cu pricina, un oarecare Koudelka, i

se urâse să-şi mai spele ciorapii şi să-şi pregătească singur gustarea de dimineaţă; ce mai, tânjea şi el după o viaţă tihnită, cu o femeie lângă el. Şi, uite aşa, a cunoscut el o dată una destul de arătoasă şi, sărmanul, nici nu bănuia că avea de-a face cu o logodnică de profesie, sau, cum îi mai spunem noi, o escroacă sentimentală... Avea însă acasă un câine, cum să zic, un căţeluş mic de tot, cât se poate de obişnuit; l-am văzut şi eu, după aceea; avea picioarele subţiri ca nişte scobitori şi, drept să vă spun, numai teamă nu putea să inspire sărăcuţul. Avea însă o inimă vitează de câine. Îl iubea tare mult pe domnul Koudelka şi dumnealui îi făgăduia de fiecare dată, în timpul gustării de dimineaţă, c-o să vină la ei o coniţă care o să-i fiarbă căţelului orez, pentru că, între noi fie vorba, acest Koudelka era el un om bun şi cumsecade, dar cam sărac cu duhul. Şi, în prostia lui, nu băgase de seamă un lucru foarte important: cum anume se purta câinele cu respectiva coniţă. Adevărul e că bietul animal n-o suferise de la început. Şi, dacă vreţi să ştiţi, eu sunt sigur că un câine vede şi simte totul mai bine decât omul. De câte ori nu stau şi mă mir singur de Koki al meu: nimeni nicăieri şi deodată dumnealui ciuleşte urechile şi se uită înainte, de parcă ar vedea cine ştie ce; şi de câte ori nu mi-a dat prin minte că acest câine vede ceea ce eu nu văd, mai ştii, nişte duhuri care se foiesc mereu prin jurul nostru... Nu că aş fi spiritist, nu, de altfel, ca angajat al poliţiei, nici nu mi-aş putea îngădui aşa ceva, un lucru însă e stabilit; câinele are un instinct aparte... Şi dacă vreţi să ştiţi, tocmai acest instinct aparte i-a comandat căţelului în cauză să n-o iubească pe femeia care, din când în când, se ducea la plimbare cu stăpânul lui.

Ei bine, femeia asta îi băgase în cap prostănacului că, în urmă cu ani, vânduse o mică gospodărie, şi căuta acum un domn cu care să investească banii avantajos într-un bun imobiliar. Şi, chipurile, ar fi ştiut ea o căsuţă grozavă, undeva pe malul Elbei, nu departe de Mělnik, ceva tare drăguţ care, zicea ea, s-ar fi putut scoate cu douăzeci şi cinci de mii.

Şi iată că într-o bună zi porniră amândoi spre Mělnik să vadă căsuţa cu pricina. Koudelka avea banii cu el şi s-a apucat să-i arate coniţei încă din tren, se înţelege că şi dumneaei a ridicat atunci poşeta, spunând că are înăuntru partea ei. Pe drum i-a mai spus că, dacă ar fi fost după ea, ar fi lăsat câinele acasă, căci e mai mare păcatul să se cheltuiască bani de tren pentru un animal. Bucuros că avea de-a face cu o femeie strângătoare şi chivernisită, Koudelka hotărî că asta se întâmplă pentru ultima oară. După ce se vor căsători, toate vor fi altfel. Sărmanul căţeluş simţea cum încet, încet, inima stăpânului îl părăsea.

În schimb inima lui de câine nu-l părăsi pe domnul Koudelka.

Într-adevăr, femeia aceea avea în poşetă un pacheţel, dar nu cu bani. În timp ce mergeau pe malul apei, ajunseră la un moment dat într-un loc potrivit şi dumneaei îi spuse: „Nu credeţi, domnule Koudelka, că ar fi mai bine să punem banii împreună? Ştiţi, altfel se uită oamenii când le pui pe masă toţi banii o dată, mă înţelegi, nu-i aşa? Cine ştie, poate mai obţinem o reducere...”

— Da, sigur, a încuviinţat nătărăul şi a şi scos banii din buzunar.

Coniţa a scos şi ea pachetul – dar un pachet cu piper pisat, pe care i l-a aruncat lui Koudelka drept în ochi. Se gândise că până să-şi frece prostănacul ochii,

ea avea să fie cu banii lui la adăpost, mai precis într-un desiş de sălcii care cresc pe acolo ca bălăriile; pe urmă, să i se pună sare pe coadă...

Uitase însă de căţel... În clipa în care afurisita făcu mişcarea aceea violentă, căţelul ori s-a speriat, ori a simţit ceva – după părerea mea animalul ştia că se petrece un lucru necinstit – şi s-a repezit glonţ s-o înhaţe. Şi cum era mic, a înhăţat-o de picior. Asta a fost de-ajuns ca dumneaei să nu mai arunce piperul cu atâta precizie, drept care nătărăul de Koudelka a început să strige după ajutor. Câinele se ţinea scai de picioarele femeii, femeia fugea, câinele însă n-o slăbea, iar Koudelka nu mai înceta cu strigătele. Vă daţi seama că e greu să alergi când ţi se încurcă printre picioare o potaie ca asta. Aşa se face că în scurt timp băieţii au pus mâna pe ea. S-a ales cu doi ani pentru încercare de atac banditesc. Cam puţin, dar, mă rog, avea acasă o fată bolnavă...

— Şi câinele?

— Da, câinele... În timp ce i se încurca printre picioare dumneaei l-a călcat de câteva ori şi bietul animal n-a mai rezistat; a suferit un timp, dar până la urmă şi-a dat duhul, iar domnul Koudelka, plângând în hohote, l-a înmormântat cu toate onorurile.

Detectivul amuţi înduioşat, apoi oftă:

— Da, da, a fost un câine despre care s-ar putea scrie romane...

— Şi cu femeia aceea ce s-a mai întâmplat?

— Vreţi să spuneţi, cu Anežka Vlková? Ce să se întâmple? Nimic. Şi-a ispăşit pedeapsa, dar pe unde o fi acum, nu mai ştiu. O avem însă în evidenţă permanentă...

Seara călduţă se revărsa molcom peste modesta grădiniţă, mesenii îşi sorbeau în tihnă berea şi se

uitau cu mare respect la bocciul Koki, căci tocmai aflaseră cât de folositor poate fi până şi un câine pirpiriu ca el.

Domnul Mrázek sta la masă şi nu mai scotea o vorbă; deodată însă căscă ochii mari şi privi ţintă spre tufişul întunecat din faţa sa, de parcă ar fi zărit acolo ceva extraordinar.

Buzele începură să i se mişte şi parcă murmurau:

— Ah, prostul, prostul de mine...

Apoi, pe neaşteptate, se ridică în picioare şi spuse cu voce tare:

— Da, domnilor, lucrurile sunt cât se poate de clare, şi mă mir că nu mi-a dat asta prin minte imediat. Sigur Anežka Vlková... Vă rog să mă scuzaţi.

Şi plecă fără să achite consumaţia, ceea ce până atunci nu se mai întâmplase; cârciumarul luă act de această împrejurare fără să crâcnească, întrucât detectivul Mrázek se număra printre oaspeţii obişnuiţi ai localului. Înmărmuriţi, domnii de la mese îl văzură apoi pe detectiv mergând pe stradă cu pas din ce în ce mai grăbit, ba, până la urmă, li se păru că aleargă.

Şi, într-adevăr, alerga, de zor cu o ţintă foarte precisă. Când ajunse la direcţia poliţiei, ceru să i se scoată din arhivă dosarul Anežkăi Vlková pe care-l cercetă cu atenţie până târziu după miezul nopţii. În tot timpul acesta căţeluşul moţăi pe duşumea, fără însă să-şi scape o clipă stăpânul din ochii săi veşnic întredeschişi.

— Cum de-am putut prostul de mine, să mă învârt atâta timp în jurul acestei afaceri ca un orb? mormăia pentru sine detectivul Mrázek. Şi doar mi-a spus domnul consilier că aici e o mână de femeie; iar eu, necredinciosul, mă tot întrebam care ar putea fi şi de unde până unde o femeie în asemenea treburi...

Poftim, o dată încercare de atac banditesc, pe urmă omor cu acelaşi scop, ce mai, astea merg la rând de parcă ar ţine una de alta de când lumea... Ia să vedem, pe unde o mai fi locuind femeia asta?...

Şi în clipa aceea era cât pe ce să cadă de pe scaun: locuia cu două străzi mai încolo de locul unde fusese ucis bătrânul rentier Zeman.

A doua zi dimineaţă, când căruţele lăptarilor abia încetaseră să mai circule şi primele valuri de oameni dădeau buzna la tramvaiele lor, detectivul Mrázek se şi îndrepta cu Koki spre locuinţa doamnei Vlková. Anume luase câinele cu el, căci întâlnirea aceasta trebuia să ţină locul unei probe aparte.

Ciocăni multă vreme, fără rezultat, căci din spatele uşii se auzea mereu una şi aceeaşi întrebare stereotipă: „Cine e?", dar nimeni nu deschidea. Fireşte, domnul Mrázek n-avea chef să se recomande şi, chiar de-ar fi avut, tot nu-şi putea permite un asemenea lux. Şi astfel repeta şi el într-una că ar dori să schimbe cu doamna numai o vorbuliţă, la care dumneaei, tot din spatele uşii îi răspundea că nu se poate, că e prea devreme şi casa nu-i încă dereticată. Şi totuşi până la urmă, femeia crăpă niţel uşa, iar domnul Mrázek o forţă cu piciorul şi dădu buzna într-un vestiar întunecat.

— Noi doi ne cunoaştem, doamnă Vlková, de mine nu trebuie să vă jenaţi, şi-i spuse încet căţelului: Taci, Koki, taci...

Căci Koki începuse să mârâie ameninţător.

— Cu ce v-aş putea fi de folos, domnule inspector? întrebă Anežka Vlková, cu un aer foarte mirat.

— A, cu nimic deosebit. Voiam să vă pun doar câteva întrebări, în legătură cu câteva lucruri. Koki, tu rămâi în vestiar!

— Vai, nu, luaţi-l înăuntru, da se poate, un căţel atât de drăgălaş să stea afară? Nu, nu se poate, începu să-i turuie gura acestei prefăcute femei, în timp ce deschidea uşa spre odaia de locuit, Dezordinea era aici de nedescris. Înfofolită în perine îşi lua gustarea de dimineaţă, o fată înfiorător de palidă; de bună seamă, e fiica aceea, suferindă de oftică, îşi spuse în sinea lui detectivul Mrázek.

Anežka Vlková avea părul despletit; îşi trase la iuţeală peste cămaşa de noapte un capot de casă înflorat şi ponosit; prea ispititoare nu arăta, dar judecând după preferinţele ei, îndreptate îndeosebi spre văduvii mai în vârstă, nici nu era exclus să se mai bucure de succes.

Tăie repede o bucăţică de salam din farfuria fiicei sale şi i-o aruncă lui Koki; acesta însă se întunecă la faţă, şi, arătându-şi dantura proeminentă, nu manifestă deloc dorinţa de a mânca.

— Ei, hai, mănâncă, Koki, mănâncă, vezi, coniţa e bună, şi-i plac tare mult căţeii, rosti Mrázek cu glas mieros.

La auzul acestor cuvinte, Anežka Vlková se încruntă; nu era chiar atât de proastă încât să nu-şi dea seama la ce anume făcea aluzie domnul inspector.

— Ce părere aveţi, doamnă, n-ar fi mai bine să vă îmbrăcaţi şi să mergem să stăm de vorbă la noi, la direcţie? Nu de alta, dar să n-o deranjăm pe domnişoara tocmai la micul dejun.

Fata (se apropia de douăzeci de ani) interveni spunând că pentru ea e totuna, dar se uită cu îngrijorare la mama ei, care tocmai îşi scosese din şifonier o rochie şi se pregătea să iasă în vestiar.

— Îmbrăcaţi-vă aici, coniţă, o îndemnă detectivul;

eu mă întorc cu spatele. Ştiţi, asta pentru bună regulă...

Şi astfel, în timp ce stăpâna casei se îmbrăca în spatele şifonierului, domnul Mrázek se uita spre celălalt colţ al încăperii, la calendarul de perete al firmei Singer, iar căţeluşul Koki continua să-şi arate colţii la bucăţica de salam ce zăcea neatinsă pe duşumea.

— Dumneavoastră l-aţi cunoscut pe Adolf Zeman! aruncă, pe neaşteptate, ca din puşcă, detectivul Mrázek, întorcându-se spre doamna Vlková, care, postată în faţa oglinzii, se căznea să-şi mai aranjeze un pic părul. În clipa aceea mâinile i se lăsară de-a lungul trupului, cu pieptăn cu tot.

— De unde să-l cunosc? spuse femeia miratã.

— Vreţi să spuneţi, că nu l-aţi văzut niciodată? întrebă detectivul, apăsând pe fiecare cuvânt cu atâta insistenţă, încât până şi fiica împinse farfuria într-o parte şi se uită surprinsă la mama ei.

— De ce-ar fi trebuit să-l văd? răspunse Anežka Vlková, cu o voce ştearsă.

Koki lătră scurt, ca şi când răspunsul n-ar fi fost pe placul lui.

— Ce câine urâcios, spuse suferinda din pat.

— Se poate, încuviinţă domnul Mrázek, cu un calm glacial. Vasăzică aşa, nu-l cunoaşteţi, nu l-aţi văzut, şi nici n-aţi auzit vreodată de el?

— Nu, răspunse Anežka.

— Atunci să mergem. Şi spuneţi-i vecinei că probabil n-o să vă întoarceţi prea curând. Ştiţi, mă gândesc la fiica dumneavoastră, adăugă detectivul Mrázek cu atâta calm, de parcă, într-adevăr, nu s-ar fi gândit la nimic altceva.

— Dar bine, eu... începu Anežka Vlkevâ, ieşind,

totuşi, pe uşă afară. Câinele ţâşni pe urmele ei, pentru că stăpânul dădea şi el să plece şi fireşte, în graba lui, animalul se încurcă printre picioarele Anezkăi. În clipa aceea pe femeie o părăsiră nervii şi-l lovi pe Koki cu piciorul:

— Bestie...

— Domnul Zeman n-avea câine, nu-i aşa?

— Nu, o luă gura pe dinainte pe Anežka, fără să-şi dea seama că în clipa aceea era mai bine să-şi fi muşcat limba.

În faţa casei, detectivul Mrázek angajă primul fiacru, şi, pe cheltuiala statului, porni cu doamna Vlková spre direcţia a Patra.

— Vă raportez, domnule consilier, că am adus-o aici pe Anežka Vlková. Ştiţi, dumneaei e cazul acela cu piperul şi căţelul... Sunt sigur că ştie ceva şi despre cazul Adolf Zeman; asta, ca să zic aşa, e factotum.

Consilierul tocmai se pregătea să-şi aprindă o ţigară şi flacăra chibritului rămase agăţată în aer; de atâta surprindere parcă ar fi uitat cu desăvârşire ce anume intenţionase să facă. Se uita tăcut la detectivul Mrázek, care continuă servil:

— Îmi permit să vă atrag atenţia, domnule consilier, că între degete vă arde un chibrit.

Consilierul Vacátko scutură, tot în tăcere, chibritul şi-l stinse.

— În povestea asta, e amestecată o mână de femeie, domnule consilier, întocmai cum aţi dorit dumneavoastră, adăugă detectivul.

Consilierul se trezi din meditaţia lui şi dădu din cap;

— Aşa e... Acum nu ne rămâne decât să verificăm dacă este ea sau nu...

— Este. A luat-o gura pe dinainte şi s-a dat de gol, se grăbi să-i răspundă detectivul şi faţa lui era numai

zâmbet.

— Bine, bine, dar asta nu-i de-ajuns, îl temperă consilierul, ridicând un deget.

— Se dă ea de gol şi a doua oară, ţinu să-l asigure detectivul.

Ancheta prinse să se desfăşoare, aşa cum scrie la carte; femeia fu interogată simultan de două persoane şi, curând, fruntea doamnei Anežka se broboni de sudoare.

După ce se scurse aproape o oră, şi dumneaei tot se încăpăţână să tăgăduiască, domnul Mrázek interveni:

— Bine, atunci să vă luăm amprentele digitale. Că, slavă Domnului, în casa domnului Zeman am adunat atâtea, încât n-ar fi rău să ne uităm la ele aşa cum se cuvine.

Era un vechi şiretlic al detectivului, căci amprente, ce-i drept, găsiseră ei destule în locuinţa răposatului, dar nu se putea afirma cu certitudine că ele se identificau cu amprentele de pe cartoteca logodnicei de profesie Anežka Vlková.

Numai că doamna Anežka n-avea de unde să ştie acest lucru, şi astfel, galbenă de moarte, spuse deodată, oftând din adânc:

— Ei, da... L-am cunoscut şi vă mărturisesc că am fost şi în locuinţa dumnealui, de două ori. S-ar putea deci să fie acolo ceva, dar, vă rog să mă credeţi, a fost o vizită cuviincioasă, fiindcă eu, să ştiţi, nu sunt din alea...

— Da, ştim, o asigură domnul Mrázek; ştim noi cum sunteţi. Vasăzică, l-aţi cunoscut. Şi-atunci, de ce aţi tăgăduit?

— Pentru că mi-a fost teamă. Când am auzit ce i s-a întâmplat, mi-am zis pe loc c-o să fiu bănuită. Cu

toate că eu m-am dus acolo în văzul tuturor, şi deci n-am nimic de ascuns.

— Şi de ce l-aţi vizitat?

— Căuta o menajeră şi, ştiţi, eu îmi agonisesc traiul cinstit, asta vă jur pe sănătatea fiicei mele suferinde, amărâta, care zace acasă în pat, rău bolnavă. Dacă vă mint, să-mi moară fata pe loc, să nu mai apuc s-o văd.

— Nu credeţi că după ce ne-aţi minţit avem dreptul să credem despre dumneavoastră orice?

— Dar eu n-am minţit; atâta doar că n-am vrut să spun că-l cunosc, ca să nu dau de belea. Eu am mai dat o dată de belea, şi ştiu ce înseamnă asta, cu atât mai mult cu cât trebuie să am grijă de copila mea...

— Bine, vasăzică, aţi fost la el. Când?

Doamna Anežka îşi încreţi fruntea.

— Cum să vă spun, ziua precisă nu mi-o amintesc, da-i mult de atunci.

— Ce părere aveţi, doamnă Vlková? Nu credeţi că ar fi mai bine să mărturisiţi totul deodată? o luă uşor detectivul Mrázek; dar încercata Anežka nu se lăsă prinsă de tonul lui blajin şi măgulitor.

— N-am ce să mărturisesc, domnule inspector! Vă jur pe viaţa fiicei mele care zace acasă bolnavă! Să-mi moară copila, acolo, în pat, dacă vă mint!

Interogatoriul continuă toată noaptea. Un interogatoriu deocamdată zadarnic, deoarece femeia nu făcea altceva decât să nege, să conteste şi să jure mereu pe sănătatea şi pe viaţa fiicei sale, care zace acasă bolnavă în pat, şi jurământul ei era atât de pătimaş încât, în anumite momente, până şi experimentatul Mrázek cădea la îndoială. Şi dacă femeia aceasta ar fi fost în stare să reziste, făgăduind până la capăt, nimeni n-ar fi putut să-i demonstreze

că într-adevăr l-a cunoscut pe răposat. Căci nimeni din imobil n-o văzuse vreodată împreună cu Zeman, şi nimeni n-o zărise, vreodată, călcând pragul imobilului.

— Tot ce-mi spui dumneata, domnule Mrázek, e o cafea prea slabă, mormăi consilierul Vacátko, şi din nou chibritul îi ardea între degete, fără niciun rost.

— Este, domnule consilier, este; asta e, ca să zic aşa, factotum. Şi totuşi tocmai această cafea slabă mi se pare mie suspectă. Eu cred că nu s-a arătat cu el nicăieri, pentru că de la bun început şi-a pus în gând să-l omoare.

— Bine, bine, numai că noi nu suntem în stare să-i dovedim acest lucru...

— Asta, ce-i drept, aşa este, căzu iar de acord detectivul.

— În cazul ăsta trebuie să-i dovedim altceva, fu de părere consilierul.

Mrázek încuviinţă din cap, dar în acelaşi timp pe faţa lui se citi deprimarea; căci ştia el prea bine ce înseamnă asta: să caute şi iar să caute, şi din nou să scormonească fiecare lucru, în speranţa de a găsi, în sfârşit, pe undeva o fisură vulnerabilă. Şi totuşi simţea el că undiţa s-a înfipt şi că pescarului nu-i mai rămânea acum decât să silească peştele să vorbească! Dar asta, precum ştim, e o treabă grea!

Ajutat de oamenii săi, făcu la locuinţa împricinatei o percheziţie temeinică; cercetă tot felul de chitanţe vechi şi bilete de tramvai uitate prin buzunare, ca să afle când şi pe unde obişnuia să circule această femeie; cotrobăi, într-adevăr, peste tot, dar nu descoperi nimic deosebit. Abia în bufet observă o fâşie îngustă de hârtie, împăturită. Era un bon de la spălătoria Tejrovsky şi fiul, pentru curăţatul unei

haine de casă bărbăteşti.

Pentru orice eventualitate, se repezi de urgenţă până la firma amintită. Haina fu găsită, dar funcţionarii îşi cerură mii de scuze pentru faptul că încă nu era gata. Aveau enorm de multe cerinţe, o parte din oameni erau plecaţi în concediu, astfel că lucrurile ce trebuiau trimise la curăţătoria chimică au fost lăsate deoparte.

— Foarte bine. E tocmai ce ne trebuie, daţi repede hăinuţa încoace! spuse Mrázek plin de voioşie şi în clipa următoare porni cu ea în pas alergător spre laboratorul de analize al direcţiei a Patra. Apoi se duse glonţ la consilierul Vacátko:

— Raportez că o urmă ar fi, domnule consilier. O hăinuţă de la curăţătorie... Sunt pe ea nişte pete de sânge, pe care dumneaei a încercat să le spele. Dar, ca să fie mai sigură, a mai dat-o şi la curăţat.

Consilierul îl apucă pe Mrázek de mână:

— O haină de casă, spuneai?...

— Da, obişnuită.

Vacátko zâmbi satisfăcut:

— O, boarfă, nu-i aşa? o zdreanţă fără valoare...

— Întocmai, domnule consilier... Dumneavoastră ştiaţi?

— Nu, dar faptul acesta vine din nou să confirme vechea mea teorie cum că toţi cei ce se înfig la bani cu lăcomie sunt de fapt nişte oameni bolnavi. Lăcomie patologică... Dacă ar fi ars această haină, noi n-am fi avut absolut niciun corp delict şi, aşa cum văd eu lucrurile, în cele din urmă am fi fost siliţi s-o punem în libertate... Dar, spre norocul nostru, dumneaei e o femeie păstrătoare...

Între timp, la laborator se făcuse analiza sângelui: şi se adeveri că era vorba de sângele răposatului

rentier Adolf Zeman.

— Ei, ce zici, stimată doamnă Vlková?! Cât mai ai de gând să ne ameţeşti cu cântecul dumitale? tună de data asta însuşi temutul consilier Vacátko, în clipa în care femeia fu introdusă în biroul lui.

Pe masă zăcea acea haină de casă, veche, o adevărată zdreanţă fără valoare. Urmele petelor erau încercuite cu cretă.

Vlková se uita la haină înmărmurită, şi se făcea din ce în ce mai palidă. De teamă să nu se prăbuşească, poliţiştii îi împinseră un scaun să se aşeze. În clipa aceea Vlková îşi dădu seama că undeva, în spatele ei, căzuse uşa grea a unei cuşti de fier. Mai întâi izbucni în hohote de plâns, apoi, cât se poate de calmă, declară totul aşa cum se petrecuse, spre a fi consemnat în procesul-verbal.

Repetase, în esenţă, vechiul ei truc, băgându-i în cap lui Zeman că dispune de nişte bani şi că ar fi bine să-şi cumpere împreună o căsuţă. După ce Zeman şi-a ridicat banii de la casa de economii, s-a dus la el. Din proprie experienţă ştia că numai să iei banii cuiva e un lucru nesigur şi de data asta a vrut să meargă la sigur. De aceea l-a pocnit de trei ori zdravăn cu ciocanul.

În spatele uşii erau agăţate două chei, una de la intrarea în locuinţă, cealaltă de la poarta imobilului. Tot pentru a fi mai sigură, s-a hotărât să aştepte în casă până avea să se înnopteze şi apoi să plece absolut neobservată. De teamă ca mortul să n-o sperie, l-a întins în pat şi a aranjat aşternutul peste el, fără cusur. Înainte de miezul nopţii a părăsit imobilul, căci peste miezul nopţii n-ar fi rămas cu mortul în aceeaşi casă pentru nimic în lume; în timp ce trecea podul, a aruncat ciocanul şi cheile în Vltava. Banii i-a

ascuns acasă, în pivniţă, sub o grămadă de cărbuni.

După semnarea procesului-verbal, detectivul Mrázek se apropie de această femeie nemaipomenită.

— Ascultă, femeie, în timpul interogatorului, dumneata n-ai făcut altceva decât să tăgăduieşti şi să juri într-una pe viaţa şi sănătatea fiicei dumitale bolnave: „dacă mint, să-mi moară fata care zace bolnavă în pat...” Dumitale, femeie, nu ţi-a fost deloc teamă de acest jurământ îngrozitor?

La care, Anežka Vlková îi răspunse, uitându-se la el binevoitoare, ba chiar cu un aer uşor ştrengăresc:

— De ce să-mi fi fost teamă, domnule inspector? Când ea nu zace în pat, ci stă întinsă pe canapea...

Drept care, domnului Mrázek îi pieri – factotum – piuitul.

AMPRENTELE DIGITALE

Nu era, într-adevăr, nimic extraordinar, o casă de bani obişnuită, din acelea ce se sparg într-un an cu duzinele, un tip mai vechi de Wertheim, care nici prea multă bătaie de cap nu dă; fusese lucrată curat, de o mână de specialist, şi până şi cenuşa ce se scursese dintre pereţii de fier fusese măturată şi strânsă frumos într-o parte; individul călcase probabil pe ea şi, de bună seamă, nu voia să lase după el nici cea mai mică urmă.

Era deci un caz cât se poate de banal, dar nu trebuie să uităm că această casă se afla pe una din străduţele lăturalnice ce împrejmuiesc piaţa principală a Jihlavei şi în asemenea condiţii, fireşte, se isca numaidecât o afacere de mare răsunet.

Se adunau aici oameni de prin toate împrejurimile, şi oricine sosea cu autobuzul în piaţa vastă şi accidentată se ducea mai întâi să vadă clădirea în care fusese jefuită inexpugnabila... Dacă jandarmii s-ar fi apucat să adune câte o coroană de la fiecare din acei ce doreau s-o vadă, curând ar fi ajuns să strângă suma pentru acoperirea pagubei şi, cine ştie, poate chiar şi cu câştig, căci curiozitatea omenească nu cunoaşte margini, iar pe oameni, e ştiut, îi impresionează întotdeauna tot ce iese din comun.

Să furi într-o gară li se pare un lucru cât se poate de firesc, dar să spargi o casă de fier, să tai în ea o deschizătură, să cotrobăieşti înăuntru şi să-ţi îndeşi

apoi buzunarele cu pachete de-o sută, asta e de-acum o ispravă de natură să aţâţe fantezia umană. Unde mai pui că la asemenea ispravă omul trebuie să se încumete noaptea, să vină până la locul faptei, furişându-se încet prin întuneric, apoi să-şi lumineze calea cu lanterna ca să spargă un ochi de fereastră; dar, mai cu seamă, cel ce se încumetă la o asemenea treabă trebuie să fie un om instruit în această cumplită meserie şi numai faptul în sine are darul să se impună oamenilor, stârnindu-le şi mai mult dorinţa de a vedea locul cu pricina. Aşa se face că jandarmii nu mai pridideau să-i gonească pe curioşi, strigând şi răstindu-se la bieţii oameni, de parcă ei ar fi fost făptaşii şi nu un iscusit şi misterios necunoscut.

De bună seamă, la Jihlava nu se sparge o casă de bani în fiecare zi; aşa se şi explică de ce echipa de cercetare a comandamentului regional de jandarmi era în plină alertă. Făceau şi ei ce puteau; au adus pentru această operaţiune până şi câini anume instruiţi pentru acest scop; câinii s-au învârtit ce s-au învârtit prin piaţa mare, dar fără niciun folos, ca până la urmă unul din ei să se îndrepte spre hotelul Grand, nu însă pentru că ar fi mirosit în direcţia aceea vreo urmă, ci mai curând pentru că acolo obişnuia să se ducă stăpânul lui să-şi bea berea cea de toate zilele. Fură audiaţi numeroşi martori care nu ştiau absolut nimic şi, se înţelege, invitară şi un dactiloscopist. Din păcate, acesta nu putu decât să confirme ceea ce jandarmii bănuiseră dinainte, şi anume că amprente digitale nu existau nicăieri. Individul lucrase cu mănuşi, şi în măsura în care se mai găseau nişte amprente, ele erau, fireşte, ale contabilului Fuchs.

Căci firma căreia îi aparţineau vechile birouri şi casa de bani din camera din fund era o cunoscută

firmă germană. Patronul întreba mereu, într-o cehă stâlcită, dacă exista vreo speranţă ca făptaşul să fie descoperit. Când însă bărbaţii în uniformă ridicau din umeri, fără să-i dea vreun răspuns, patronul ţinea să spună cu voce tare ca să se facă auzit

— *Was wollen wir von einer tschechisehen Gendarmerie!*[13]

La care, ţinând seama de situaţia politică, locotenentul-major Patejdl, comandantul legiunii raionale, nu-şi putea permite nici măcar luxul de a da în vileag că înţelege germana la perfecţie. De câte ori nu-şi repetase el în gând tot ce ştia: făptaşul s-a strecurat în încăpere, pe fereastră, deschizând-o pe dinafară, după ce a spart un ochi de geam ca să poată mânui clanţa. Individul cunoştea bine locul şi a mers la sigur. În noaptea de joi spre vineri, casa de fier adăposteşte întotdeauna o sumă mai mare, căci vinerea era ziua de plată a cărăuşilor. Spărgătorul a venit, cum s-ar spune, la ţanc, în noaptea de joi spre vineri, ceea ce ar putea demonstra că ar fi de prin partea locului. Deşi nu era neapărat obligatoriu; ziua de plată putea s-o afle oricând în cârciuma la care trag de obicei căruţaşii. Iată deci că jandarmii ştiau în esenţă destule, dar, ca întotdeauna, nu ştiau lucrul cel mai important.

O casă de fier jefuită într-un orăşel de provincie îşi are şi ea problemele ei: îndeobşte, spărgătorul e o persoană străină de oraş, căci spărgătorii nu se pripăşesc niciodată prin oraşele mici, pentru simplul motiv că n-ar avea din ce trăi. În oraşele de provincie, spărgătorii vin doar să-şi facă meseria şi pleacă repede, aşa cum au venit. Şi să găseşti un oaspete

[13] Ce putem pretinde de la jandarmeria cehă (germ.).

întâmplător, e ca şi când ai căuta acul în carul cu fân. La Praga e mai simplu: te duci la arhivă, întinzi mâna la raft, scoţi de-acolo ce-ţi trebuie, te uiţi cine dintre prezumtivii făptaşi se află în libertate în momentul respectiv şi mergi la sigur.

Locotenentul-major şi-a trimis oamenii să colinde toate hotelurile şi toate hanurile, dar, bineînţeles, fără niciun rezultat, pentru că un om care intenţionează să lucreze noaptea o casă de bani la Jihlava vine până aici cu un tren de după-amiază, eventual cu unul de seară, se aşază frumos într-un restaurant şi stă acolo până se întunecă bine; abia după aceea porneşte la treabă. Dacă termină înainte de a se crăpa de ziuă, îi mai rămâne exact atâta timp cât să se ducă agale până la gară; de la Jihlava sunt trenuri în toate direcţiile şi poate pleca la fel de bine spre Praga sau spre Brno, într-un cuvânt, încotro are poftă. Pe scurt, un caz cât se poate de banal şi de imbecil...

Dar cine dintre cei aflaţi în biroul comandamentului raional, ascultând ciocănitul monoton al unei maşini de scris şi scârţâitul strident al cizmelor locotenentului-major, şi-ar fi închipuit că tocmai acest caz banal avea să stârnească în curând o panică nemaipomenită! Cui să-i fi trecut prin minte că tocmai la Jihlava se petrecuse un lucru extraordinar care avea să zguduie nu numai comandamentul raional, ci înseşi temeliile criminalisticii!

La început, lucrurile se desfăşurară normal şi fără vâlvă în jurul lor. Dar iată că tocmai în clipa în care fuseseră constatate cele cuvenite şi se întocmiseră primele procese-verbale, în biroul comandantului dădu buzna, pe neaşteptate, tânărul Tumpach[14]

[14] Buimacu (cehă).

membru zelos al echipei de cercetare, şi, cu o privire buimacă, îi raportă şefului său că descoperise o urmă extrem de importantă.

Locotenentul-major, care de un ceas se tot învârtea prin birou cu cizmele lui scârţâitoare, îşi spuse în gând că aşa îşi închipuie toţi acei care au dat un pic cu nasul prin munca poliţienească. Cu toate acestea, îi făcu semn zelosului subaltern să raporteze până la capăt.

Dar, în loc să se-ntindă la vorbă, tânărul Buimacu scoase din buzunar o bucată de geam, învelită cu multă precauţiune, şi i-o arătă şefului său din profil. Până şi cu ochiul liber se vedea pe sticlă o amprentă digitală.

Locotenentul-major fluieră uluit:

— Norocoasă mână ai avut, băiete! Sticla asta, ca să zic aşa, schimbă complect situaţia. Cu asta trebuie să facem noi ceva...

Şi s-a făcut. Nimic deosebit, decât nişte treburi absolut uzuale, tulburătoare însă în felul lor, căci dintr-o dată apăruse cheia pentru dezlegarea întregii probleme. Amprenta fu înregistrată frumos şi copiată cu toată fineţea, apoi fotografiată, mărită – într-un cuvânt i se consacră toate forţele, nu de alta, dar era şi unica amprentă de care dispuneau. Avea o formă ciudată, cu contururi aspre de-o parte şi de alta, iar tânărul şi zelosul Tumpach avea pentru asta explicaţia sa personală.

— De aici se vede că individul purta mănuşi; numai că mănuşa i-a plesnit într-un anumit loc şi, când şi-a dat seama de acest lucru, şi-a pus repede alta, de rezervă, dar o amprentă tot i-a scăpat...

— Cum de nu ne-a dat prin minte să ne uităm imediat la cioburile de pe fereastră?... De fapt, ne-am

uitat noi, dar n-am găsit nimic, se scuză specialistul în materie de dactiloscopie al echipei de cercetare. Dar, de obicei, cam aşa se întâmplă: urma cea mai importantă e găsită aproape întotdeauna de un neisprăvit. Parcă-i un făcut...

Spuse toate astea, pe de-o parte pentru că era furios pe el însuşi, dar mai cu seamă pentru că în clipa aceea neisprăvitul lipsea din birou.

Până la urmă însă îşi mărturisi în sinea lui, cu amărăciune: în definitiv, e tânăr şi, într-un fel, trebuie şi el să-şi asigure cariera. Şi eu am început prin a fi singurul care a observat nişte urme de sânge uscat sub unghiile unui ţăran bătrân. După aceea, n-a mai fost chiar atât de greu să găseşti pe pieptul ginerelui o zgârietură zdravănă, cu toate că dumnealui pretindea că ar fi căzut din căruţă în timp ce aducea vreascuri din pădure, şi astfel s-ar fi zdrelit de o crenguţă... Aşadar, acum e rândul lui Buimacu să i se treacă numele în raport, iar data viitoare să i se încredinţeze o misiune mai importantă... De fapt, eu îi doresc asta din toată inima.

Amprenta, însoţită de toate fotografiile, porni apoi spre Praga, căci era absolut necesar să se afle cui anume îi aparţinea. Fiindcă nu era de aşteptat ca o treabă atât de curată să fi fost opera vreunui începător despre care poliţia capitalei să nu fi ştiut. Era deci limpede că afacerea se afla în faţa deznodământului final, şi nu încăpea nicio îndoială că oraşul Jihlava avea să se acopere de glorie, căci ziarele...

În ultimele zile, locotenentul-major se bărbierea în fiecare dimineaţă şi îşi purta uniforma cu şi mai multă eleganţă; se aştepta din clipă în clipă să sosească reporterii.

Sosiră. Dar nu reporterii. Sosiră doi domni cu înfăţişarea obişnuită şi cu chipul chinuit de griji, ambii de la direcţia poliţiei din Praga, ambii specialişti încercaţi în arta dactiloscopiei.

Domnii aceştia îi convocară pe toţi acei ce se ocupaseră cu cazul în speţă, ascultară rapoartele, după care se duseră la faţa locului să vadă şi ei curtea, fereastra – cu ochiul de geam de mult reparat –, încăperea, de mult pusă la punct şi cu duşumeaua bine frecată, şi, în sfârşit, casa de fier, mutată între timp în magazie, pentru că, vorba ceea, întreprinderea e întreprindere şi comerţul nu poate fi oprit dacă jandarmeria bate pasul pe loc, aşa cum binevoi să se exprime patronul firmei, în ceha lui stâlcită.

— Îmi este îngăduit, domnilor, să ştiu şi eu ce se întâmplă? întrebă locotenentul-major, când trimişii din Praga se instalară din nou în biroul său. Pe câte ştiu, cercetările s-au desfăşurat cât se poate de normal şi conform prevederilor regulamentare.

— În privinţa asta, n-avem nicio îndoială. De altfel, nici nu-i în căderea noastră să judecăm acest lucru. Noi n-am vrut decât să ne uităm, atâta tot, îi răspunseră cei doi, arborând o mină gravă.

— În afară de asta, reluă comandantul, dispunem de zeci de fotografii, de toată cenuşa dintre pereţii de fier, de cioburile de geam pe care am găsit amprenta digitală, eu alte cuvinte, tot ce a fost cu putinţă s-a făcut!

— Domnule locotenent-major, munca dumneavoastră a fost executată cu o grijă şi o minuţiozitate neobişnuită. Totuşi...

— Cum adică, totuşi, domnilor?! spuse intrigat comandantul, încruntându-şi sprâncenele. Avea

rangul cel mai înalt din tot raionul, şi era deprins să i se vorbească respectuos.

— Totuşi, există în povestea asta anumite circumstanţe grave... Vă rugăm să mergeţi cu noi la Praga, unde a fost convocată o şedinţă extraordinară şi foarte confidenţială.

— Cum? Dumneavoastră n-aţi descoperit încă omul căruia îi aparţin aceste amprente?!

— Dimpotrivă, l-am descoperit, şi tocmai de aici provine toată dificultatea, oftă unul dintre cei doi domni.

Iar celălalt, cu un umor cumplit ce n-avea, fireşte, nimic comun cu veselia, adăugă:

— Îl avem chiar la păstrare, în spatele gratiilor. La închisoarea din Bory.

— Aşa de repede? Excelent! izbucni locotenentul-major, tropăind cu cizmele lui scârţâitoare pe covorul mare din încăpătorul său birou.

Domnii din Praga rămaseră însă gravi, pe faţa lor nu apărea niciun semn de bucurie. Dimpotrivă, făceau chiar o mutră destul de acră.

— Problema constă în faptul, începu unul din ei, în timp ce celălalt îşi aţinti ochii în plafon, de parcă nici cu privirea n-ar fi vrut să participe la această comunicare jalnică, problema constă în faptul că omul căruia îi aparţine amprenta, în speţă, spărgătorul Pecháček, se află la Bory de patru ani, şi mai are de stat acolo încă un an.

Se aşternu o linişte mormântală. Cizmele comandantului încetară să mai scârţâie. Tăcerea era atât de adâncă, încât de undeva, de afară, se auzeau strigătele copiilor.

— Vreţi să spuneţi că... că amprenta aceea nu e autentică?

— Din contra, din contra. Amprenta e autentică şi a şi fost identificată. Nu există niciun dubiu. Este a acestui Pecháček. Numai că Pecháček nu poate fi făptaşul, pentru simplul motiv că e închis.

— Bine, bine, dar noi i-am găsit amprenta! strigă locotenentul-major.

— Din păcate... Da, e o situaţie îngrozitoare. Niciodată n-am întâlnit un caz asemănător... Avem dispoziţie, direct de la minister, să vă invităm la Praga. Trenul pleacă peste o oră.

Şi cei doi se ridicară simultan, ca la comandă. Şi unul şi celălalt doreau să ajungă cât mai repede la gară, să se aşeze la o masă în restaurant şi să bea o bere, eventual două, căci ceea ce se întâmplase aici arunca o umbră neplăcută nu numai asupra Jihlavei sau a Pragăi, ci peste întreaga dactiloscopie mondială. A te îndoi de exactitatea ei înseamnă a nimici întregul sistem poliţienesc...

Consilierul Vacátko umbla de colo până colo prin biroul său; şedinţa urma să înceapă abia peste o jumătate de oră, şi voia să profite de acest răgaz, încercând să mai verifice o dată la iuţeală toate împrejurările, spre a fi sigur că orice eroare era exclusă. Bănuia că prefectul avea să pună acea cumplită întrebare de care se temeau toţi criminaliştii. Ce mai, nici vorbă c-o s-o pună. Parcă-l şi aud:

— Ei bine, domnilor, ce ne facem cu dactiloscopia noastră?

Iar consilierul ar fi în stare să suporte mult mai uşor, dacă domnul prefect ar întreba:

— Ei bine, domnilor, ce ne facem acum cu Vacátko al nostru? Îl spânzurăm sau îl înecăm, cu încetinitorul, în Vltava?

Căci, în definitiv, în poliţie un om poate fi oricând înlocuit. Dar, cu ce înlocuieşti dactiloscopia?

— Spuneţi-mi, băieţi, se adresă el subalternilor săi, n-aţi făcut oare pe undeva vreo boroboaţă? Aţi găsit, într-adevăr, semnele comune ale amprentelor spărgătorului Pecháček cu ale aceluia trimise din Jihlava?

— Găsit, domnule consilier. Ştiţi, de fapt sunt suficiente zece, dar noi am găsit douăzeci.

— Vasăzică, eroarea e exclusă?

— Din păcate, da. Când vom proiecta fotografiile mărite, veţi vedea că lucrurile sunt cât se poate de clare. Acela care a aranjat casa din Jihlava are aceleaşi amprente digitale cu ale spărgătorului Pecháček.

— Asta înseamnă...

Oamenii lăsară capul în jos, de parcă ar fi ascultat o sentinţă înfiorătoare. Da, asta înseamnă că toată dactiloscopia, care slujeşte poliţia de atâtea decenii ca un material doveditor absolut, în temeiul căruia oamenii sunt condamnaţi la temniţă grea şi la spânzurătoare, e imprecisă şi deci, fireşte, nu-i valabilă... Şi dacă nu-i valabilă, ce te faci cu toţi acei aflaţi în închisoare, sau care au fost spânzuraţi?

Niciodată nu s-a citit la direcţia poliţiei cu atâta zel ca acum; să obţii la bibliotecă *Dactiloscopia* lui Heindel era absolut cu neputinţă, specialiştii răsfoiau, din nou, vechile volume ale lui Locardo şi Gross, făceau să trosnească scoarţele lucrării lui Fosdik *European Police System*, iar cei destoinici şi înzestraţi cu mai multă iscusinţă se străduiau să apere dactiloscopia din motive patriotice: căci întemeietorul ei nu era nimeni altul, decât marele nostru învăţat K.E. Purkyně!

— Domnilor, spuse consilierul Vacátko, cu voce tragică; am citit undeva că, datorită dactiloscopiei, pe lumea asta s-au pronunţat sentinţe însumând un milion de ani închisoare! Un milion de ani!

— Ei da, atâta merită să stai şi în puşcărie, ţinu să sublinieze domnul Rous, iar detectivul Bouše strănută zdravăn, în semn că avea dreptate.

— Noroc că n-a mai apucat asta răposatul consilier Knotek, ăla de-a ieşit la pensie cu rangul de consilier ministerial, spuse detectivul Bouše, oftând din adânc. Sunt sigur că n-ar fi supravieţuit unei asemenea nenorociri.

— Nici eu n-o să-i supravieţuiesc, mormăi consilierul Vacátko, uitându-se la ceas.

După care întreaga secţie de criminalistică se îndreptă spre sala în care urma să aibă loc memorabila şedinţă, prezidată de însuşi domnul prefect al poliţiei pragheze.

Vorbiră acolo tot felul de specialişti, dar la ce bun, dacă din toate cuvintele lor răzbea teama că, într-adevăr, ceva nu era în ordine cu vechea şi buna noastră dactiloscopie.

— Aşa cum am citit în Robert Heindel, menţionă un specialist experimentat, până şi bătrânul Galton s-a ocupat de această problemă, punându-şi întrebarea dacă e cu putinţă ca aceeaşi amprentă digitală să apară pe lume de două ori. Şi a făcut calculul că se poate conta pe 64 miliarde de nervuri papilare diferite, ale căror diferenţieri pot fi stabilite cu claritate. Întrucât, potrivit aprecierii lui Galton, numărul oamenilor care s-au perindat pe Terra se ridică la 16 miliarde, reiese că există posibilitatea de unu la patru ca – de la facerea lumii – amprenta unei persoane să coincidă cu amprenta altei persoane.

Întrucât e ştiut că nici copiii nu au aceleaşi amprente cu ale părinţilor şi nici gemenii ce nu pot fi deosebiţi unul de altul n-au pe degete aceleaşi nervuri, reiese clar că ne aflăm în faţa unui mister unic în felul lui. Şi mi-aş permite să spun, domnilor, că în momentul de faţă toate privirile omenirii sunt aţintite spre Praga şi, dacă vom da publicităţii această descoperire...

— Nu vom da nimic publicităţii, mârâi domnul prefect, şi şedinţa continuă.

— În cartea sa despre identificare, apărută în 1906 la Rio de Janeiro, Galdino Ramos îl completa pe Galton, făcând calculul că dacă s-ar constata douăzeci de trăsături caracteristice la un deget şi s-ar lua în consideraţie totalitatea oamenilor de pe Terra, s-ar putea descoperi două amprente identice numai o dată la 466 de milioane de ani. De aceea, socotesc că în cazul de faţă ori am ajuns la acea dată nefastă... şi asta tocmai la Jihlava, ori întreaga poveste e absolut imaginară...

Sala se cufundă într-o tăcere apăsătoare. Fură proiectate apoi cele două amprente: cea găsită pe nefastul ciob de sticlă şi, lângă ea, amprenta scoasă din arhiva poliţiei, aparţinând spărgătorului Pecháček, aflat în detenţiune la închisoarea din Bory. Erau identice.

Şi iar se încinse o dezbatere aprigă ce se transformă încetul cu încetul într-o ceartă generală; strigau unii la alţii distinşi oameni de ştiinţă şi funcţionari ai faimoasei secţii de criminalistică; uitând de rang şi de vechimea în serviciu, îşi aruncau injurii în obraz şi se răsteau unul la altul, medici şi biologi, detectivi şi dactiloscopi. Ţipa consilierul superior Vacátko, ţipa şi prefectul poliţiei.

Se juca pe vremea aceea la Praga celebrul film

Ultimele zile ale oraşului Pompei, dar izbutita producţie cinematografică nu era nimic faţă de ultimele zile ale direcţiei poliţiei pragheze, care tocmai se rostogolea spre prăpastia pierzaniei.

Cum însă poliţia n-are voie şi nici nu poate să se prăbuşească vreodată în prăpastia pierzaniei, decizia fu luată în cele din urmă de însuşi prefectul poliţiei:

— Despre toate astea se va păstra o tăcere absolută, nimic nu se publică, dacă vreun ziar pomeneşte ceva, se sechestrează. Nu înţeleg de ce aceste patru sute şaizeci de milioane de ani ar trebui să se împlinească tocmai acum când sunt eu prefectul poliţiei? Ridic şedinţa, şi ţineţi minte că n-a avut loc nicio şedinţă. Cercetările, bineînţeles, continuă!

Aşa se face că ultimele zile ale poliţiei pragheze nu apucară să se producă deoarece, prin decizia prefectului ei, au fost amânate pentru o dată ulterioară. Pentru care anume, nimeni nu ştia.

Într-o bună zi, în biroul comandantului secţiei raionale de jandarmi din Jihlava, îşi făcu din nou apariţia tânărul brigadier Buimacu; bătu călcâile şi, raportând milităreşte, se adresă comandantului său:

— Să trăiţi, domnule locotenent-major; vă cer permisiunea să mă împuşc.

Mai întâi, locotenentul-major îi spuse că din partea lui poate să se şi înece, că după scandalul cu amprenta lui nu-i mai pasă de nimic; pe urmă însă zbieră:

— Cum văd, dumneata te-ai tâmpit de-a binelea... Pentru numele lui Dumnezeu, ce mai vrei? Ce ai...

— Am o singură scăpare, să-mi pun capăt zilelor, răspunse Buimacu posomorât. Cum să vă spun: am găsit încă o urmă, importantă...

— În cazul ăsta, Buimacule, nu văd de ce te-ai împuşca singur, cu mâna dumitale? Te împuşc eu, şi chiar cu mare plăcere, dacă-mi vii iar cu o poveste ca aceea...

— Vin cu ceva mai rău. Să trăiţi, spuse cu îndrăzneală tânărul brigadier, aşezând pe masa uluitului comandant două cioburi de sticlă.

— Pe ăsta era amprenta... Iar ăsta e din celelalte cioburi. Ştiţi, pe mine povestea a continuat să mă frământe şi într-o zi am început din nou să cotrobăiesc prin cioburile acelea. Iar acum, vă raportez că am descoperit un lucru important, care... Ce să vă mai spun, e îngrozitor. Ciobul de sticlă pe care am găsit amprenta e cu un centimetru şi jumătate mai gros decât celelalte cioburi. Şi dacă vă uitaţi prin ciobul cu amprentă, vă daţi seama că sticla e netedă şi foarte străvezie... Pe când prin celelalte – puteţi lua oricare doriţi – totul se vede unduit, pentru că avem de-a face cu sticlă de calitate inferioară. Pe scurt, fereastra avea geamul obişnuit, dintr-o sticlă mai proastă, în timp ce ciobul cu amprenta e dintr-o sticlă frumoasă şi netedă. Vă rog, domnule comandant, poftiţi să vă convingeţi singur cu ochii dumneavoastră.

În timp ce vorbea Buimacu, locotenentul-major era atât de uluit, încât se poate spune despre el, fără sfială, că era buimăcit de-a binelea. Apoi privi tăcut prin cioburile de sticlă şi nu putu să constate nimic altceva decât ceea ce constatase înaintea lui tânărul şi zelosul brigadier. Aşează cioburile pe masă şi, potrivit obiceiului său, începu să umble agitat prin birou. Ori de câte ori suna telefonul, ridica receptorul şi spunea:

— Un moment... şi lăsa receptorul înapoi în furcă.

Nu voia să fie tulburat din adânca sa meditaţie.

Tânărul jandarm Buimacu asculta cu respect scârţâitul strident al cizmelor comandantului său.

— Ascultă, băiete, dumneata ştii ce înseamnă asta?

— Ştiu, să trăiţi. De asta v-am şi spus de la început că aş vrea să mă împuşc.

— Altceva mai bun nici nu cred că-ţi va rămâne de făcut, băiete; o dată ai dat peste cap întreaga dactiloscopie, iar acum vii s-o reabilitezi, ridicând-o înapoi pe piedestalul ce i se cuvine; asemenea cutremure, menite să zdruncine o ştiinţă atât de serioasă cum e dactiloscopia, nu-s de nasul unui simplu brigadier de la o secţie raională oarecare. Aşa ceva îşi poate permite numai cineva de sus şi nici ăsta prea des... Of, Dumnezeule Hristoase, de ce stai în faţa mea ca o stană de piatră, Buimacule? Gata, într-o clipă să te văd în tren, şi într-o clipă să fii la Praga în biroul consilierului Vacátko şi de-acolo în biroul prefectului; pe urmă, n-au decât să te împuşte ei singuri, eventual să te toace, să te facă tăiţei, mie mi-e totuna, numai să nu mai păţesc niciodată ce-am păţit. Gata, plecarea – fuga-marş!

Buimacu execută ordinul, ieşi fuga-marş din biroul comandantului, apoi fuga lui se transformă în galop şi astfel izbuti să mai prindă în ultimul moment acceleratul care pornise, iar de amendă îl salvă numai uniforma lui de jandarm.

Nefericitul Buimacu se zvârcolea pe canapeaua moale a vagonului de clasa întâi, chinuit de îndoieli; căci un lucru nu putea el să şi-l explice nici în ruptul capului; cum de-a ajuns bucata de sticlă cu amprenta printre cioburile ochiului de geam pe care-l făcuse zob un spărgător necunoscut. Şi cum de-a reuşit el să-şi procure amprenta digitală a altui spărgător, aflat

în detenţiune la Bory?

Consilierul Vacátko mai-mai să ţopăie de bucurie, când Buimacu îi arătă cu ce venise.

— Tinere, dumneata eşti o minte luminată! Fireşte, în măsura în care nu eşti un prostănac, pentru că datoria dumitale era să sesizezi asta mai de mult. Deşi... trebuie să recunosc că poate nici altul n-ar fi observat asta imediat. Aşadar, dactiloscopia e iar asigurată şi pentru asta Dumnezeu să te răsplătească; nu de alta, dar situaţia ei era cam albastră. Precum se vede, e totuşi o ştiinţă sănătoasă, dacă a supravieţuit unui asemenea şoc... Mda, şi-acum să ne înhămăm noi la această treabă!

Consilierul era plin de zel şi Buimacu pricepu că prezenţa lui acolo devenise inutilă. Ieşi în stradă, se uită un timp după femei, apoi realiză că a scăpat cu viaţă şi, în culmea fericirii, porni înapoi spre Jihlava. În timp ce trenul îl purta spre raionul lui, pe masa comandantului său zurui telefonul şi însuşi domnul prefect al poliţiei din Praga binevoi să-şi exprime părerea că tânărul brigadier este, fără îndoială, o minte luminată, şi solicită comandantului teritorial de jandarmi să-i transmită acestui tânăr mulţumirile sale personale. Astfel că, înainte de a apuca Buimacu să iasă din gara Jihlava, pe masa lui se şi afla hârtia de avansare.

Şi treburile se puseră în mişcare, potrivit cunoscutului şi statornicului procedeu.

Domnul consilier Vacátko ceru în primul rând să i se prezinte tot ce se ştia despre spărgătorul Pecháček. Deţinutul numărul 84876 din închisoarea Bory habar n-avea că între timp ajunsese în centrul atenţiei poliţieneşti. Continua să umble pe coridorul lung şi rece al închisorii, să stea drept ca lumânarea

la uşa celulei sale, aşteptând să vină temnicerul s-o deschidă, să facă schimb de mucuri de ţigară cu măturătorii culoarelor şi, atunci când totul se cufunda în tăcere, să se dedice fumatului, comportându-se întocmai ca puşcăriaşii încercaţi care de mult s-au împăcat cu gândul închisorii.

Nu bănuia că în timpul plimbării un bărbat discret îl urmărea cu grijă pas cu pas, şi că acelaşi bărbat discret se întreţinuse multă vreme după aceea cu directorul penitenciarului.

— Vasăzică, recent a fost eliberat din închisoarea dumneavoastră spărgătorul Kamil Novák. Parcă aşa aţi spus?...

— Da, condamnat la trei ani pentru participare la jefuirea unei case de bani la Rakovnik. A avut, ca de altfel toţi spărgătorii, o comportare rezonabilă. A fost eliberat pe data de unsprezece.

Discretul domn din Praga răsfoi prin carnetul său de însemnări:

— Casa din Jihlava a fost deschisă pe data de optsprezece, asta înseamnă că Novák şi-a luat un răgaz de o săptămână, ca să reintre în forma obişnuită.

— De săptămâna asta a avut nevoie mai curând ca să miroasă bine casa – bineînţeles, dacă a fost într-adevăr el! ţinu să obiecteze directorul închisorii.

— O să vă mire poate ce vă spun, dar el n-a avut nevoie să miroase absolut nimic... Ştia tot ce-i trebuia despre această casă. V-aş ruga să-mi permiteţi o altă întrebare: ce posibilităţi au aici deţinuţii de a veni în contact unii cu alţii?

— În măsura în care nu sunt în aceeaşi celulă, se pot întâlni numai în timpul lucrului, explică directorul.

— Unde lucrează Pecháček?

— Jos, în atelierul de mecanică, e un meseriaş iscusit.

— Şi unde a lucrat Novák?

— Tot acolo. În general, spărgătorii ăştia sunt foarte isteţi şi îndemânatici; de aceea suntem bucuroşi să-i avem în secţia de întreţinere. Au, într-adevăr, nişte mâini de aur, numai că nu le folosesc unde trebuie.

Discretul domn din Praga zâmbi.

— În cazul ăsta, e limpede. Au lucrat împreună şi s-au înţeles.

Directorul penitenciarului făcu o mutră, de parcă ar fi vrut să înghită ceva şi nu era în stare:

— Dumneavoastră credeţi...

— Eu nu cred nimic, eu constat doar. Şi constatând că au avut posibilitatea de a veni în contact, presupun că nimic nu i-a putut împiedica să se înţeleagă.

— Pecháček?!... Omul ăsta atât de modest şi parcă lovit de soartă? Mai are de tras aici până la cinci ani, şi asta nu-i jucărie!

— Pechâcek a fost cândva un bărbat vestit! Şi totodată, cum se zice, fălos. Când i s-a dat a doua condamnare – era vorba de doi ani şi jumătate – preşedintele completului de judecată l-a informat, aşa cum se obişnuieşte, că are dreptul să facă apel. Şi ce credeţi că a făcut atunci acest Pecháček? S-a ridicat în picioare şi, dând din mână, plictisit, a spus textual: „Doi ani şi jumătate? Un fleac, domnule judecător; pe ăştia îi fac stând pe scară la Pankrác aşezat numai pe o jumătate de fund”. Despre asta s-a scris atunci în toate ziarele.

Faimosul Pecháček nu bănuia că în biroul domnului director se discuta acum despre persoana sa, îşi

vedea liniştit de munca lui, ţinea cu plăcere în mână uneltele încredinţate, cu plăcere sta la masa de lucru şi strângea în menghină o bară de fier, încercând apoi s-o sucească aşa cum era el obişnuit când aranja o casă. Căci principalul era ca omul să nu-şi piardă în puşcărie iscusinţa.

La un moment dat îşi întoarse faţa prelungă şi plină de puncte negre spre fereastra nu prea mare. Era prăfuită, dar bătea prin ea în atelier destulă lumină şi uneori chiar şi soarele. Putea să vadă prin ea acoperişul închisorii şi în spatele lui un lanţ îndepărtat de dealuri vineţii. Cine ştie ce fel de dealuri or mai fi şi astea; şi totuşi el visa să se plimbe într-o după-amiază pe acolo, să se aşeze pe un covor de muşchi şi să asculte bâzâitul gâzelor peste luminişul încins de soare; ah, ce minunăţie, şi câtă nevoie are omul de toate astea, ca să se odihnească un pic după munca unei nopţi istovitoare. Dar unde-s dealurile, unde-i luminişul, unde-i vara aceea fierbinte, când pentru ultima oară a auzit în libertate zumzetul gâzelor, cu ochii mijiţi în bătaia soarelui dogoritor! Desigur, omul se poate ţine de băşcălie în sala de judecată, pentru că în felul ăsta îi creşte prestigiul printre prietenii şi colegii de breaslă, dar când i se atârnă de gât o tinichea, aşa cum i s-a atârnat lui ultima dată, atunci nu-i mai arde de glumit, şi-i piere şi pofta de umor. Una e să stai la răcoare o săptămână, două, o lună sau zece, sau hai să zicem trei ani, dar cinci, asta-i prea mult... Abia atunci simte omul cât e de departe de lumea de afară; totul e deodată înfiorător de departe; şi prietenii, şi Marka, de asta nici nu mai vorbesc, e pierdută pentru veşnicie; of, Doamne, câţi ani o să aibă oare când o să ies eu de aici? Spre patruzeci, la vârsta asta femeia a pus-o de mult de

mămăligă...

După ultima condamnare, spărgătorul Pecháček se simţea ca o fiară căzută în capcană. Îl agăţaseră pentru o tâmpenie gogonată la care nici nu se gândise. N-aveau la mână nicio dovadă şi era sigur că până la urmă avea să-i ducă de nas; în plus „căsuţa“ fusese grozav de generoasă, dăduse câteva pachete grase şi omul îşi pusese în gând să se retragă, căci pe vremurile astea de criză casele sunt din ce în ce mai pustii. Şi totuşi a păţit-o, şi încă rău de tot, îşi spunea cu amărăciune, în sinea lui, uitându-se afară, pe fereastra prăfuită a atelierului închisorii. Pentru o tâmpenie... Da, pentru o amprentă digitală. Ei, fir-ar să fie, asta-i nedreptate curată! Auzi, să prinzi omul pentru o asemenea prostie! Nu, asta n-ar trebui să fie îngăduit. Dacă gaborii sunt atât de neputincioşi şi nu-s în stare să-l umfle pe om atunci când se furişează de la locul faptei, dacă nu se pricep să-i dovedească vinovăţia cu probe, cum că el a aranjat cutare casă, cu gura de lup găsită asupra lui, atunci n-ar trebui să se agaţe nici de prostia asta. Ce-i drept, tăgăduise el atunci cu înverşunare, în ciuda faptului că domnul consilier îl povăţuia într-una să-şi aducă aminte că spărgătorii sunt oameni nobili, cu simţul onoarei, care nu fac greutăţi tribunalelor. Şi i-a mai spus atunci domnul consilier că, în schimbul unei mărturisiri cinstite, curtea ar fi fost dispusă să mai închidă şi ea un ochi... Pecháček era însă sigur de el şi s-a ţinut băţos, până i s-a pus în faţă amprenta aceea nenorocită...

De câte ori, de atunci, nu şi-a privit el în celula închisorii buricele degetelor şi de câte ori n-a răsucit din cap mânios: ei drăcie, asta-i curată şmecherie, auzi dumneata, câteva liniuţe nenorocite să-l coste pe

om cinci ani! Nu, aşa ceva nu e cu putinţă! Şi nici nu-i cinstit!

Procesul avusese o desfăşurare neobişnuit de furtunoasă; apărătorul lui Pecháček tunase şi fulgerase afirmând că dactiloscopia în sine nu-i suficientă pentru condamnarea unui om, deşi ştia prea bine că era suficientă şi pentru spânzurătoare, dar avocatul e avocat şi îşi poate permite să spună în tribunal tot ce pofteşte. De altfel, era şi un avocat scump, ceea ce nu înseamnă că a izbutit să ciupească măcar ceva din pedeapsa maximă.

De câte ori nu şi-a lipit Pecháček, de peretele alb al celulei, degetul său înnegrit de muncă şi de câte ori nu s-a uitat la el cu tristeţe. Mda, vasăzică, ăsta m-a adus aici... Nici vorbă, ar fi trebuit să lucrez cu mănuşi, dar asta nu-i treabă să n-ai în mână siguranţa şi fiorul acela adevărat. De-acum încolo s-a zis, fără mănuşi nu mai ies eu din casă nici mort. Te pomeneşti însă că nenorociţii ăştia îţi cunosc şi amprentele mănuşilor! Mai ştii?! Azi, orice e cu putinţă, în zilele noastre s-a ajuns până acolo încât amărâtul nu mai găseşte pe nicăieri un pic de ocrotire...

Şi totuşi, ce-ar fi... Da, ce-ar fi să intru niţel cu mâna în beregata acestei jivine, care nici măcar un nume ca lumea nu are? Să le arăt eu că toate şmecheriile astea cu degetele sunt o tâmpenie fără pereche... Da, să găsească dumnealor o amprentă, dar să fie a altcuiva... De pildă, să dea acum pe undeva de amprenta mea...

Se speriase singur de această idee. Nu era în stare să priceapă nici el de unde-i venise, niciodată nu strălucise el prin deşteptăciune, în schimb era puternic. Ideea asta îi căzuse pe neaşteptate, ca o

lumină ce-i dădea senzaţia că ar fi umblat printr-un luminiş şi deodată ar fi simţit deasupra capului o dogoare fierbinte. Nu, nu era soarele, era o idee!

Ce-ar fi să aibă altcineva amprenta mea! Bună idee! În cazul ăsta e limpede că ar trebui să-mi dea drumul. Ar fi o băşcălie nemaipomenită şi numele lui Pecháček ar porni iar să cutreiere lumea. Excelentă idee! Ce mai, senzaţională! Se juca şi se desfăta cu ea mai mult decât cu o femeie. Şi într-o bună zi, o puse în aplicare...

Pe coridor se auzi deodată zgomot de paşi.. Pecháček se prefăcu numaidecât că lucrează. Un gardian strigă din uşă:

— Pecháček, după mine!

Îşi târa alene picioarele pe coridor, şi când avu certitudinea că nu mai era nimeni în preajma lor, se aplecă spre temnicer şi-l întrebă pe un ton familiar:

— Ce s-a întâmplat, domnule Janoušek?

Acesta strânse doar din umeri şi-i răspunse cu glas scăzut:

— O vizită...

De spaimă, Pecháček se opri în loc:

— Femeie?

— Nu, nu vă fie teamă. Un bărbat.

Şi merseră mai departe, străbătând curtea închisorii – ceea ce pentru un deţinut e o adevărată sărbătoare – căci nu-i oricum să umbli prin curte altfel decât în cercul amărât din timpul obişnuitei plimbări – apoi intrară la director. Directorul nu era în birou. În schimb era acolo domnul consilier Vacátko, care îl întâmpină pe un ton aproape vesel:

— Ca să vezi, ne-am întâlnit mai curând decât te-ai fi aşteptat, nu-i aşa?

Pecháček tăcea. Vizita unui ştab atât de mare de la

Praga nu miroase niciodată a bine.

— Fumezi? Serveşte o ţigară, îl îndemnă consilierul.

Vestitul spărgător ar fi fost mai bucuros să refuze, dar ceva începuse deodată să clocotească în el şi nu fu în stare să refuze, deşi ştia prea bine că această ţigară avea să-l coste al dracului de scump. Şi stătu un timp în picioare, apoi se aşeză în fotoliu şi trase fumul în piept cu atâta îndărătnicie şi totodată cu atâta sete, încât domnul consilier nu-l întrebă, multă vreme, absolut nimic.

În cele din urmă spuse cu mirare:

— Dumneata n-apuci aici să tragi niciodată o duşcă de tutun?!

— Ba da, dar asta e altceva, răspunse Pecháček. Dacă ar fi putut să-şi întindă şi picioarele, ar fi avut sentimentul că se afla la Marka lui.

— Fumează, fumează... Eu am timp, îl îmbie consilierul.

Şi începu să se plimbe prin încăpere. Spărgătorul fuma şi în gând îşi spunea cu tristeţe: iar mă agaţă ăştia cu ceva. Tare sunt curios cu ce! Să fi dat chix acest Novák?

— Îl cunoşti cumva pe Kamil Novák? îl întrebă în aceeaşi clipă consilierul, aruncându-i o privire tăioasă.

— Îl cunosc, icni Pecháček. (Ştiam eu că ţigara asta mă trădează, îşi spuse spărgătorul cu amărăciune. Cum văd. Pe boul de Novák l-au şi umflat!)

— Prin mijlocirea lui, dumneata ai vrut să zdruncini din temelii dactiloscopia noastră, aşa-i?

Spărgătorul îşi ridică privirea, dar numaidecât o lăsă înapoi în jos. Tăcea. Era un om încercat şi ştia din experienţă că asta-i cea mai bună apărare.

— Pontul cu casa aceea tot dumneata i l-ai vândut, nu-i aşa?

Şi după o tăcere mai îndelungată, consilierul Vacátko reluă liniştit:

— Dumneata ai ochit-o încă înainte de a fi prins, este? Ai ţinut bine minte totul, şi Novák s-a dus la sigur.

— Cum? Dumneavoastră l-aţi şi... se înecă Pecháček, înghiţind noduri de atâta uimire.

— Da, l-am şi... De ce să te mint? La început, ce-i drept, povestea ne-a cam dat peste cap, pe urmă însă i-am dat noi de fir. Amprenta dumitale digitală l-a dat de gol pe bietul Novák. Ce părere ai de aceste minuni?

Îi întinse bătrânului spărgător o altă ţigară, ca până la urmă să-i lase pe masă tot pachetul.

— Ar fi timpul, Pecháček, să înţelegi că poliţia e totuşi un aparat formidabil care nu poate fi dus de nas prea mult. Mai devreme sau mai târziu dibuim orice.

Consilierul se înflăcără niţel, în timp ce Pecháček stătea cu ochii aţintiţi în podea.

— Dactiloscopia e o ştiinţă, pricepi, Pecháček? Cu asta nu e de glumit. Eu am venit aici numai ca să te văd şi să-ţi cer să mărturiseşti. Ei, ce zici? Întocmim procesul-verbal?

Îl întocmiră. Dar unul cât se poate de scurt. Şi, în timp ce Pecháček era scos din biroul directorului (cutia de ţigări de pe masă dispăru, fireşte, o dată cu el), consilierul superior se uită în urma lui şi îşi spuse cu voce tare:

— Bănuieşte oare acest om că a născocit ceva unic?... Unic şi prin faptul că niciodată, nu se mai poate repeta! Bănuieşte el, oare, că numele lui va fi pomenit în manualele dactiloscopiei?

Kamil Novák se întoarse iar la Bory şi lucra din nou

în acelaşi atelier cu Pecháček. Aveau amândoi destul răgaz să stea de vorbă, să se gândească adânc la toate câte li se întâmplaseră şi să se minuneze de viaţa asta atât de amărâtă şi atât de nedreaptă. Aveau destul timp să se dumirească, în linişte, că femeia aceea oarbă, cu cântarul şi sabia în mână, nu iartă nimic. Şi cu atât mai puţin un atac la infailibilitatea ei.

LADY MACBETH DIN VINOHRADY

Povestea s-a întâmplat în piaţa Václav, într-o zi de primăvară, când florile teilor ce străjuiesc trotuarele îşi împrăştiau parfumul lor suav şi îndrăgostiţii se opreau lângă rampa Muzeului, ca să asculte susurul mângâietor al fântânii arteziene. Vremea era frumoasă, dar, de bună seamă, domnul înalt, cu faţa întunecată, îmbrăcat într-un costum deschis şi cu mănuşi glase, nu observa acest lucru! Se opri, uitându-se buimac în jur, de parcă în ochii lui lumea ar fi început să-şi piardă contururile şi în clipa următoare duse mâna la piept, chinuit parcă de o durere sfâşietoare. Apoi, încet, încet, cu o mişcare nefirească, se lăsă molatec la pământ.

Se stârni numaidecât obişnuita panică, în jurul suferindului se strânseră trecătorii şi câteva braţe binevoitoare îl transportară în gangul cel mai apropiat.

— Ce mai, damblaua, spuse un bărbat mai în vârstă destul de voinic, asta e, cunosc eu...

Şi oftă din adânc, ca şi când prin asta ar fi vrut să-şi exprime certitudinea că într-o bună zi avea să-l lovească şi pe el.

— Cel puţin a scăpat de-o grijă, pe noi abia ne aşteaptă, declară solemn o doamnă din mulţime, uitându-se în gang, plină de curiozitate.

În sfârşit îşi făcu apariţia şi casca gardianului şi tuturor li se uşură inima când glasul sever şi oficial

strigă:

— Vă rog, împrăştiaţi-vă!

Oamenii, bineînţeles, nu se împrăştiară ci, dimpotrivă, se îmbulziră şi mai mult. Gardianul telefonă la salvare şi deocamdată îi scoase omului fără cunoştinţă – sau poate mortului? – portofelul, spre a-l identifica. Cercetând legitimaţia, apărătorul ordinei publice era cât pe ce să salute, căci, potrivit documentului, persoana necunoscută nu era nici mai mult nici mai puţin decât unul dintre secretarii generali ai ministerului afacerilor publice. Aşa stând lucrurile, se îndreptă cu pas autoritar spre poarta imobilului şi, drept urmare, curioşii băturâ oarecum în retragere. Din fericire fu scutit să se mai răţoiască prea mult la ei. Deoarece maşina postului de prim ajutor se şi înfăţişase, iar brancardierii ştiură să se descurce singuri cu omul fără cunoştinţă şi cu cei ce le stăteau în cale. După ce maşina salvării se puse în mişcare, smucindu-se nervoasă în direcţia spitalului, gardianul nostru se duse la comisariatul din strada Krakovská, pentru a raporta cazul superiorilor săi.

De aici fu trimis la locuinţa domnului secretar general din cartierul Vinohrady, ca să-i comunice soţiei acestuia cele întâmplate; căci secretarul general e o persoană atât de importantă, încât îşi poate permite luxul de a nu avea acasă telefon.

Prea bucuros nu se ducea el; în afară de asta nici nu ştia exact în ce stare mai era bietul om; poate că între timp se făcuse bine, sau poate că dăduse ortul popii. Se tot frământa ce să spună şi îşi blestema în gând slujba lui amărâtă. Ei, fir-ar să fie de treabă: dacă le spun că n-are nimic, dumnealor fac plângere împotriva mea că le-am tăinuit decesul! Dacă-i spun coniţei că a rămas văduvă, şi dumnealui se întoarce

acasă viu şi nevătămat, m-am lins pe bot de avansare; căci, vorba ceea, secretarul general nu-i un fitecine, e ştab mare!

Ca să fie mai sigur, făcu înainte de toate un scurt popas la intendenta imobilului, ceea ce pentru poliţie constituie întotdeauna prima şi cea mai importantă instanţă.

— Ia te uită, ce surpriză! exclamă femeia aceea cumsecade, împreunându-şi mâinile. Şi l-a lovit cum trebuie?

Pusese întrebarea în aşa fel, de parcă ar fi preferat, ca damblaua să-l fi lovit pe domnul secretar general cât mai tare.

— Eu nu ştiu nimic, doamnă, ştiţi, eu am venit numai ca să-mi spuneţi ce fel de om e nevastă-sa, şi dacă are copii...

Într-o clipită intendenta îi furniză o informaţie detaliată, potrivit căreia directorul general era un individ ciudat, posac şi morocănos, de băga şi spaima în oameni, cu soţia sa vorbea foarte rar, iar atunci când se învrednicea să-i spună o vorbă, i-o adresa cu asprime. În schimb coniţa e o femeie tânără, gingaşă şi delicată, ca în romane, ţinu să sublinieze intendenta, în calitatea ei de cunoscătoare a literaturii feminine; cultiva acest gen de lectură ca pe o pasiune a ei tainică – citise în întregime nepieritoarea operă *Naiva desfrânată*, iar din *Păţaniile Contesei Casais* îi scăpase doar volumul unsprezece, ceea ce, fireşte, în destinul faimoasei contese nu însemna prea mult.

Gardianul culese impresia că omul răpus de dambla fusase de fapt pedepsit de propria lui soartă, pentru că se purta urât cu gingaşa sa soţie şi nu lua în seamă plecăciunile respectuoase ale intendentei

imobilului. Cu această impresie, urcă el la etajul întâi şi sună.

Tânără doamnă, care venise să-i deschidă, purta pe ea un capot de casă neobişnuit, de culoare violetă; cum îl zări pe omul în uniformă, îşi duse mâinile împreunate la gură, de parcă ar fi vrut să-şi înăbuşe un strigăt.

— Cu respect vă raportez, stimată coniţă, că soţul dumneavoastră, domnul secretar general, a suferit, în plină stradă, o gravă indispoziţie, şi a fost transportat fără cunoştinţă la Spitalul general!

Zvârli din el această comunicare, luând poziţia de drepţi şi dacă – după cele ce aflase – distinsa coniţă ar fi scos din ea un chiot de bucurie, nu s-ar fi mirat câtuşi de puţin. Dar coniţei îi zvâcniră doar buzele şi nu fu în stare să sufle o vorbă; ochii ei rotunzi (aşa ocheane n-am văzut de când mama m-a făcut, declară mai târziu gardianul povestind la comisariat despre această întâmplare) se lărgiră şi mai mult şi femeia aceea drăguţă şi simpatică leşină, şi era gata să cadă grămadă, dacă gardianul n-apuca s-o prindă la timp în braţele lui vânjoase.

Când e omul de serviciu trebuie să se aştepte la orice şi să fie pregătit să facă faţă împrejurărilor. Aşadar, gardianul nostru o ţinu pe coniţă în braţe să nu se prăbuşească, după care, săltând-o uşor pe umeri, o duse în vestiar. Izbi cu piciorul şi deschise prima uşă ce-i apăru în cale, şi o întinse apoi pe drăgălaşa coniţă pe o canapea de catifea cu spetează înaltă. După aceea se decise s-o cheme pe intendentă, căci de altcineva nu-şi aminti în clipa aceea; pe drum însă, se opri în bucătărie şi umplu un pahar cu apă, spunându-şi că pentru leşin nimic nu poate fi mai bun ca apa. În cel mai rău caz, va trebui

să-i descheie capotul...

Când se înapoie în odaie, coniţa şedea normal pe marginea canapelei şi îşi freca încet fruntea palidă. Încăperea era cufundată într-un clarobscur ciudat – asta pesemne din cauza draperiilor întunecate, îşi spuse în gând gardianul, şi cu voce tare rosti:

— Ei, bravo, văd că v-a trecut, acum pot pleca liniştit.

Stăpâna casei nu scotea o vorbă, de parcă de atâta întristare nici nu mai auzea; deodată însă îşi întoarse spre gardian ochii ei rotunzi (ocheanele acelea!) şi-i spuse cu admiraţie.

— Sunteţi voinic, nu glumă! M-aţi purtat ca pe un fulg!

Gardianul roşi un pic – în definitiv, o asemenea apreciere îl măguleşte oricând pe orice bărbat – şi răspunse cu modestie că la un poliţist lucrul ăsta e de presupus.

Coniţa se ridică în picioare, deschise bufetul, umplu un păhărel cu lichior şi i-l întinse gardianului. Acesta îl dădu repede peste cap şi salută milităreşte. Era un lichior de ciocolată.

— Răposatului îi plăcea tare mult, spuse femeia cu o neobişnuită duioşie în glas.

— Ce vorbă-i asta, corniţă? Da se poate?! Cum adică, răposat?! Astăzi doctorii vindecă orice boală, încercă omul ordinii s-o liniştească, neobservând că distinsa coniţă se uita la el cu o privire în care se citea nedumerirea.

— Cum, dumneavoastă credeţi că doctorii? O, nu, în cazuri de astea nu mai ajută...

Gardianul gândi că ar fi mai bine s-o lase singură cu tristeţea ei. Salută respectuos şi ieşi cu pas energic, mărşăluind pe coridor.

Când trecu prin gang, intendenta scoase capul afară aşa cum, de altfel, se aşteptase:

— Ei, ce-a zis?

— Ce să zică, a leşinat de durere, răspunse gardianul, lăsând-o pe uluita intendentă cu gura căscată pe coridor.

Uimirea intendentei se datora faptului că ea ştia un anume lucru pe care n-avea de unde să-i ştie un gardian în exerciţiul funcţiunii. Sus de tot, chiar lângă uşa podului, în mica odăiţă care din porunca proprietarului fusese transformată în cameră de locuit, deşi înainte folosise ca uscătorie, stătea un tânăr, proaspăt funcţionar la poştă, ceea ce, în sine, nu-i o profesiune de lepădat dacă omul se însoară cu o fată bogată. În acest sens, doamna administratoare era foarte dispusă să intre în vorbă cu tânărul barbat lipsit de experienţă şi, în măsura posibilităţilor, să-i găsească o fată potrivită acestui scop. Dar, aşa cum şi-a putut da ea seama, tânărului funcţionar nu-i ardea de loc de însurătoare, şi asta dintr-un motiv cât se poate de simplu: era vrăjit de soţia secretarului general, frumoasa şi gingaşa coniţă de la etajul întâi.

Se înţelege însă că intendenta, învăţată să meargă cu gândul mai departe, ştia să inventeze multe, căci altfel cum ar fi putut să rabde inima ei lipsa volumului al unsprezecelea din *Aventurile contesei Casals*. Uşor se transformase deci, în imaginaţia ei, micul funcţionar de poştă în tânărul şi entuziastul cavaler care zi şi noapte nu se gândeşte decât la iubita lui, punând la cale împotriva ei tot felul de intrigi duioase, de la serenada cântată sub balcon, până la înflăcăratele bileţele de dragoste, strecurate cu discreţie la biserică, în clarobscurul locului de spovedanie... Puţin îi păsa ei că tânărul funcţionar în

cauză nu aparţinea nici unei confesiuni şi că apartamentul de de la etajul întâi n-avea balcon, ci doar un simplu palier acoperit.

Întrucât soţia secretarului general schimba destul de des toaletele, oferindu-i rochiile şi mantourile purtate credincioasei intendente, cu menţiunea de a face cu ele ce va crede de cuviinţă, aceasta se ataşase cu devotament de nobila şi delicata doamnă, căreia îi dorea din toată inima numai binele. Cele mai multe dintre rochii administratoarea le vindea, iar cu banii dobândiţi pe ele îşi cumpăra alaş[15]. Şi în timp ce sorbea din divina licoare se simţea pur şi simplu obligată să-l urască pe necioplitul secretar general, care îţi răspundea la salut doar cu un mormăit neînţeles şi în preajma căruia tânără şi gingaşa coniţă trebuie să se simtă atât de înstrăinată. Ce bine s-ar simţi, mititica, în braţele modestului, dar înflăcăratului cavaler!

Visurile galante ale doamnei administratoare aveau, deci, un substrat real.

Văzuse, nu o dată, uşa apartamentului de la etajul întâi deschizându-se tocmai în clipa în care tânărul amploaiat trecea prin dreptul ei. Era desigur întotdeauna o simplă întâmplare şi totuşi o întâmplare gândită şi pregătită dinainte.

El se oprea, salutând respectuos; tânără coniţă dădea înapoi speriată, ca şi când s-ar fi înşelat asupra persoanei, apoi zâmbea graţios... Asemenea scene nu sunt descrise nici măcar în *Aventurile contesei Casals*; de aceea, doamna administratoare, pur şi simplu, le devora. Uneori, cei doi mai schimbau câte o vorbă... O dată – de lucrul acesta doamna administratoare era

[15] Rachiu.

absolut sigură – tânărul cavaler i-a sărutat mâna coniţei, cu o înflăcărare pătimaşă. E un gest frumos şi înălţător; aşa trebuie să te porţi în dragoste, întocmai aşa! Nu să gâfâi din greu pe scară, ca secretarul general, din partea căruia omul nici nu-şi poate închipui un gest atât de nobil şi elegant cum ar fi sărutatul mâinii!

Şi dacă poliţaiul acela a spus că sărmana coniţă a leşinat când i-a adus întristătoarea veste, asta nu-i decât un argument în plus, ce dovedeşte fineţea şi gingăşia ei neasemuită...

După plecarea gardianului care o lăsase pe soţia secretarului general aşezată pe canapea, distinsa coniţă îşi umplu şi ea un păhărel cu lichior de ciocolată şi, în timp ce sorbea din el, se gândea ce anume să întreprindă. În primul rând, se uită la ceas şi, constatând că se apropie ora la care de obicei se întoarce de la servici simpaticul tânăr de la mansardă, îşi trase repede pe ea un taior de culoare închisă, bine strâns pe corp, şi îşi puse o pălărie modernă în formă de oală, cu fundă mare, aşa cum prescriau regulile celei mai recente mode a anului respectiv; după care, se postă în vestiar, încheindu-şi neîncetat mănuşile, până auzi zgomot de paşi pe scară.

Funcţionarul de poştă nu se aşteptase la întâlnirea de azi şi tocmai îşi despacheta pachetul cu salam, intenţionând să mănânce câteva felii, ca drumul până la etajul patru să i se pară mai scurt. Salariaţii poştei nu stau niciodată pe roze, nici măcar atunci când doamnele din societatea mai bună le acordă cu indulgenţă zâmbetele lor binevoitoare.

— Ah, iar m-am speriat! izbucni tânăra coniţă şi ochii ei rotunzi îl fixară pe june cu o uimire atât de

sinceră, încât acesta vârî la iuţeală salamul în buzunar şi rosti, oftând din adânc:

— Sărut mâna...

Coniţa se uită în jur să vadă dacă nu mai era cineva pe scară, apoi îi făcu semn tânărului s-o urmeze.

— Mă priviţi întotdeauna cu atâta... începu ea să spună cu un oarecare ton de reproş în glas, în timp ce închidea uşa în urma lui. Ştiţi, cu atâta nesaţ!...

Tânărul dădu din mâini, neputincios:

— Cum să vă spun, eu...

— Nu, să nu spuneţi nimic. Ştiu ce vreţi să-mi spuneţi...

Funcţionarul de poştă era fericit că doamna ştia, căci, la drept vorbind, el însuşi nu ştia exact ce voia să spună.

— O viaţă întreagă am tânjit să-mi odihnesc obrajii în florile de asfodel, să stau cu ochii închişi, să simt cum ne pătrunde pe amândoi imateriala presimţire a eternităţii. Cunoaşteţi simţământul acela, când sufletul se eliberează de trup şi se înalţă spre ceruri?

Tânărul simţi cum îi asudă palmele şi rosti cu o voce sugrumată de emoţie:

— Da...

Cinstit vorbind, putea la fel de bine să spună şi nu.

Coniţa începu deodată să-i mângâie obrajii cu mâna ei îmbrăcată în mănuşa neagră şi subţire. Cum tânărul se bărbierise de dimineaţă şi încă destul de superficial, firele de barbă aspră foşniră sub atingerea ei delicată. Roşi. Emoţionat de gestul ei, încercă să-i apuce mâna, dar tânără doamnă şi-o retrase numaidecât înapoi:

— Nu, nu... Soţului meu i s-a întâmplat o mare nenorocire. Vin diseară la dumneavoastră.

Apoi deschise uşa şi junele se văzu silit să iasă pe culoar; după el ieşi şi distinsa doamnă, care, fără să mai scoată o vorbă, alergă pe scări în jos, grăbită să ajungă cât mai repede la spitalul unde se afla internat soţul ei.

*

Bărbatul acela impozant şi puternic, cu pieptul şi braţele acoperite de păr, zăcea lipsit de vlagă şi fără cunoştinţă pe patul lui de spital. I se făcuse ceea ce se face de obicei în asemenea cazuri, adică, i se administrase cuvenita injecţie şi acum erau cu toţii în aşteptare. Starea de leşin adânc îl mai părăsea din când în când pe bolnav şi totuşi medicul de servici nu-i dădea prea mari speranţe. Era vorba de un atac de apoplexie, şi cu apoplexia nu-i nimic de făcut. Pentru mai multă siguranţă, dădu dispoziţie să se pună în dreptul patului un paravan.

După-amiază veni la spital tânără soţie a suferindului. La un timp după aceea, medicul îşi aminti că prima ei vizită avusese darul să-l surprindă: venise îmbrăcată în negru, de sus până jos, ca la înmormântare. Avusese chiar aerul că s-ar fi simţit stânjenită când îi comunicase că soţul ei mai era în viaţă.

În salonul bolnavului n-o lăsase să intre, în schimb în camera de gardă îi pusese tot felul de întrebări cu privire la părinţii soţului, la bolile lui din copilărie, ca şi când o soţie cu douăzeci de ani mai tânără ar fi putut să cunoască toate aceste amănunte. Apoi ieşise s-o conducă pe fermecătoarea văduvă. Dar, de fapt, de ce-i spun văduvă, se înspăimântase el atunci de propriul său gând. Femeia asta te sileşte, pur şi

simplu, să anticipezi evenimentele.

Seara fu chemat la laborator. Un puşti descurcăreţ şi şmecher, cu alte cuvinte, un fel de medic în faza embrionară, care-şi făcea practica în laborator şi era animat de ambiţia nestăvilită de a arăta tot ce ştie, îi întinse sub nas nişte hârtii: rezultatele analizelor.

— Bine, bine, colega, totul e în ordine, numai că, din păcate, apoplexia nu poate fi descoperită cu microscopul îi spuse zâmbind experimentatul medic.

— Într-adevăr, apoplexia, nu, domnule medic secundar, îi replică puştiul înalt şi uscăţiv, căruia deocamdată nici halatul alb nu i se potrivea. Aici e vorba de cu totul altceva, dar nu am încă certitudinea că nu mă înşel. Am impresia că am descoperit în sânge o granulaţie bazofilă.

— Ştii dumneata, măcar, ce înseamnă asta?

— Ştiu, ripostă tânărul şi pe faţa lui se citea numai jignire.

În timp ce medicul secundar se aplecă asupra microscopului, în încăpere intră o laborantă fermecătoare, aducând o eprubetă cu urină pentru analiză.

— Este? o întrebă junele descurcăreţ, aşteptând răspunsul cu o sete nepotolită.

— Este, aţi avut dreptate, spuse fata, odihnindu-şi privirea admirativă pe chipul acestui boboc înalt şi deşirat... Da, sunt urme de plumb.

În laborator se aşternu o linişte mută.

— Plumb... rosti în cele din urmă medicul. Asta înseamnă...

Ce anume, n-a mai spus. Se aşezară amândoi, medicul secundar şi junele descurcăreţ, cu nasul în tratatul de toxicologie şi revăzură ceea ce nu ştiau sau ceea ce uitaseră despre intoxicaţiile cu plumb

care, între timp, deveniseră nespus de rare.

În sfârşit, secundarul îşi dezlipi ochii de pe carte:

— Bine, să zicem că e aşa... Se pune însă întrebarea cum a putut un om cu o asemenea poziţie în minister, să vină în contact cu o doză de plumb, într-adevăr mortală.

Descurcăreţul ridică doar din umeri, fără să-i răspundă.

— Mă rog, e o întrebare, reluă medicul secundar. Dar, în definitiv, pe noi nu ne interesează cum a ajuns în contact cu plumbul; datoria noastră e să încercăm să eliminăm din el plumbul otrăvitor. Din clipa aceasta însă cazul e de competenţa poliţiei, mai adăugă apoi, grăbindu-se să ajungă cât mai repede în secţia lui pentru a-i prescrie de urgenţă misteriosului său pacient un tratament cu totul diferit de cel de până acum.

*

În acelaşi timp, tânără soţie urcă tiptil până la etajul patru şi, biruindu-şi emoţia, ciocăni încet la uşa tânărului funcţionar de poştă. Când acesta încercă s-o cuprindă în braţe, îi spuse:

— Vreau ca sufletele noastre să cânte la unison. Dragostea e ca moartea, suflarea ei e la fel de ameţitoare. Aşezaţi-vă, şi să ascultăm împreună tăcerea inimilor noastre.

*

De bună seamă, fiecare îşi petrece noaptea în felul lui. Pe patul alb de spital, impozantul soţ răsufla din greu, ascultând freamătul surd al eternităţii. Globulele

sale sangvine se înveleau, încet, încet, cu o pojghiţă subţire de fosfat de plumb.

*

A doua zi dimineaţă, după ce-i prezentă consilierului Vacátko procesul-verbal întocmit la spitalul amintit, detectivul Brůžek întrebă:

— Domnule consilier, doriţi să vă uitaţi şi dumneavoastră puţin la povestea asta, sau o iau pe cont propriu?

— După mine, toată afacerea asta e o tâmpenie fără pereche; cum să-ţi spun, eu unul nu prea am încredere în doctori, se înţelege, cu excepţia medicilor noştri legişti, răspunse consilierul, cântărind bine cuvintele. Otrăvire cu plumb!... Asta se practica în evul mediu...

— Eu, dacă-mi îngăduiţi, îmi amintesc de o intoxicaţie cu plumb, dar atunci era vorba de un muncitor tipograf din Libeň; şi, dacă nu mă înşel, a mai fost un caz la Prošek, ştiţi, veteranul acela căruia o schijă de plumb îi rămăsese sub omoplat din timpul războiului.

— Păi, vezi. Dar, oricum, te sfătuiesc să fii prudent, domnule Brůžek, nu de alta, dar omul în cauză e un ditamai secretar general. Bănuiesc însă că nu va fi nimic interesant pentru noi.

Şi astfel, cazul acesta neinteresant ajunse pe mâna poliţiei care, de altfel, îl şi tratã ca atare sau, cum s-ar spune, cu lipsă de interes. În timpul acela, prins în mai multe locuri, detectivul Brůžek era sleit de puteri; avea în agenda sa două atacuri banditeşti lângă podul din Libeň, un furt la Kobylisy şi, ce mai, plumbul putea să mai aştepte. Dar dacă, în treacăt, i-ar fi trecut prin

minte să-şi pună întrebarea cum poate un secretar general din ministerul afacerilor publice să bea, din greşeală, o asemenea porcărie de plumb... Căci, odată, la el acasă, domnul Brůžek era cât pe ce să tragă şi el o duşcă de lizol, pe care strângătoarea lui soţie îl turnase într-o sticlă de apă gazoasă. Iată de ce reflecţiile sale erau condiţionate acum, în primul rând, de întâmplările curente.

Deodată însă – în toiul altor treburi – detectivului îi fulgeră prin minte ideea că ministerul lucrărilor publice încredinţează diverselor întreprinderi mari lucrări de construcţii şi de acestea ţine, fireşte, serviciul de cereri şi oferte în care directorul general poate avea un rol foarte important... Iată, deci, o a doua posibilitate, adică răzbunarea. Dar dacă ar fi fost vorba de răzbunare, s-ar fi folosit o otravă cu efect imediat. Plumbul însă e al dracului de încet şi domnul Brůžek ştie bine acest lucru, căci învăţase că pentru a deveni nociv el trebuie să se introducă în corpul omului luni de zile în şir.

Dar dacă în povestea asta o fi amestecată vreo femeie? Până la urmă, sătul de atâta frământare, porni spre minister. Îl interesa, în mod deosebit, secretara domnului secretar general.

Dar, spre marea lui dezamăgire, fu întâmpinat de o doamnă mai în vârstă, cu nişte ochi sfredelitori.

— Cu ce vă putem fi de folos? îl întrebă secretara, cu o amabilitate profesională.

— Dacă-mi permiteţi, aş vrea doar să mă uit un pic pe aici. Sunt de la poliţie.

Detectivul intră într-un birou imens, în care era întins un covor gros şi moale. Ei da, aici e mai frumos decât la noi la direcţie, îşi spuse cu tristeţe. Ia te uită, pe măsuţa aia, o cutie elegantă, cu ţigări de foi la

discreţie.

— De unde sunt trabucele astea?

— De unde vreţi să fie? se minună secretara. Le cumpăr de la debitul de peste drum.

— Şi ce mai -cumpăraţi?

— Vin.

— Să-l văd.

Vizibil indispusă, secretara deschise dulăpiorul. Domnul Brůžek fluieră de uimire, căci dulăpiorul era încărcat cu tot felul de sticle, ale căror etichete trădau un conţinut de calitate superioră, la care funcţionarii de poliţie puteau cel mult să viseze.

— Toate astea le iau cu mine, declară, scurt şi concis, detectivul.

— Credeam că aţi venit să luaţi informaţii, ripostă energic femeia cu chipul ascuţit.

— Da, coniţă, într-adevăr, am venit să mă informez ce anume mânca şi bea domnul secretar general.

— Să ştiţi că era un om foarte sobru şi modest... Atacul acesta de apoplexie e pentru mine de neînţeles, spuse femeia oftând.

— Şi mai de neînţeles însă e faptul că nu-i vorba de un atac de apoplexie, ci de o formă gravă de intoxicaţie. Aşa că fiţi, vă rog, atât de bună şi împachetaţi aceste sticle.

După aceea, domnul Brůžek se instală comod într-un fotoliu de piele, îi făcu semn secretarei să ia loc în faţa lui, şi fără să mai ţină seama că de atâta emoţie pe femeie o podidiseră lacrimile, începu s-o chestioneze despre multe lucruri utile. Şi pe măsură ce o chestiona, totul i se părea mai straniu şi mai interesant decât îşi închipuise; nu, nu era vorba câtuşi de puţin de un caz anost şi plicticos, era de ajuns numai s-o priveşti pe femeia aceasta, care povestea

cu atâta afecţiune cum în ultima vreme şeful ei se plângea mereu de dureri şi indispoziţii şi cum slăbea văzând cu ochii. De la un timp începuse să prefere vinul, da, acesta-i vinul pe care obişnuia să-l bea...

— Tot timpul se simţea prost... Şi, pe deasupra, mai era şi nefericit în căsnicie!

Lacrimile ce i se prelingeau pe obraji lăsau dâre în urma lor. Ia te uită, îşi spuse detectivul, la vârsta ei se mai fardează şi se îngrijeşte! Cui o fi vrând, oare să placă?

De la minister, domnul Brůžek se înapoie la direcţie, târziu de tot. Sosi cu o maşină ministerială, aducând după el un pachet cu daruri, ca de moş Nicolae. Când aşează pe masă toate sticlele şi trabucele, colegii săi aflaţi acolo întâmplător dădură din cap afirmativ.

— Ţigara de foi Regalia media, e o ţigară de prim rang, spuse detectivul Bouše, ducând trabucul la nas, ca şi când, cu guturaiul său cronic, ar fi putut să simtă ceva.

— Şi ce vin! exclamă domnul Rous, plin de uimire. Şi dumneata crezi că toate astea sunt otrăvite?!

— Sper că nu... În privinţa ţigărilor pot chiar să garantez; cel puţin eu unul n-am auzit vreodată că plumbul se poate fuma. Serviţi-vă, pe astea mi le-a dat în plus doamna secretară. E o femeie foarte plăcută şi devotată trup şi suflet şefului ei. Suportă greu ideea că şeful ei e nefericit în căsnicie.

— Ia te uită, drăcia dracului, se minună domnul Mrázek.

— Mda, şi cazul e al dracului, confirmă Brůžek, aprinzându-şi şi el un trabuc.

În încăpere se răspândi un fum albăstrui şi plăcut mirositor, care te îmbie la meditaţie.

A doua zi, probele de laborator arătară că vinul era absolut fără cusur, deci negativ în ceea ce priveşte toxicitatea. Brůžek îi duse o sticlă negativă domnului consilier.

— E din fondul ministerului, nu se decontează, îi spuse ca o scuză. Ce mai, un traminer, fain de tot.

Consilierul îl mirosi şi dădu din cap, aprobator:

— Şi, altfel?

— Altfel, din afacerea asta începe să încolţească, dacă mi-e îngăduit să spun aşa, o poveste romantică. Careva e clar că l-a otrăvit, dar cine, de ce şi cum, deocamdată, rămâne de văzut. El singur n-avea cum să ajungă în contact cu plumbul. Poftiţi, aici e descrierea exactă a bolii; la spital mi-au spus că pentru ei cazul e un prilej de adevărată şcoală; lipsa poftei de mâncare, dureri în regiunea abdominală, dureri articulare, îndeosebi noaptea, frisoane, tulburări de vedere... Da, şi aici, încă un amănunt neplăcut: cine ar fi spus că plumbul e o pacoste atât de mare? Poftim, dacă s-a mai pomenit aşa ceva: tulburarea activităţii sexuale.

Consilierul îşi înălţă privirea:

— Şi soţia?

— Am stat de vorbă şi cu ea; i-am spus că sunt de la societatea de asigurare. În altă ordine de idei, dumnealui nu era asigurat pe viaţă, aşa că motivul ăsta cade de la sine. În rest, e o femeie tânără, vorbeşte ca din carte şi pare a fi foarte instruită. Aş zice că scrie şi poezii. Femeile de azi sunt în stare de orice, domnule consilier.

— Ba bine că nu, oftă consilierul. Cum s-ar zice, dumneata ai acum două: soţia şi secretara... Nu crezi că ar putea să existe vreo legătură între ele?

— Ba da, m-am gândit la asta. În cazul secretarei

ar fi gelozia faţă de soţia şefului. Nu mi-a vorbit frumos despre ea. În cazul soţiei... Nu, asta n-avea de ce să fie geloasă, e prea frumoasă pentru aşa ceva. Mda, în cazul ei ar putea să fie altceva.

— Pe scurt, oricum am întoarce-o, tot aşa iese, spuse consilierul desenând pe o bucată de hârtie un triunghi mare.

— Dar apropo, cum îi merge otrăvitului?

Brůžek tăcu descumpănit, drept care consilierul îşi încruntă sprâncenele, dojenitor:

— Vasăzică, tocmai personajul principal ţi-a scăpat din vedere! Greşeală!...

— Mă reped până acolo imediat! se oferi cu zel detectivul, dar consilierul îi curmă elanul, spunând că se va duce personal să-i facă o vizită domnului secretar general. Aşa e mai bine.

Bolnavul era măgulit – cel puţin aşa a declarat – de grija şi asistenţa ireproşabilă pe care ştiinţa medicală şi poliţia o acordau cazului său. Socotea însă inutilă strădania de a se afla cum a pătruns în el cantitatea aceea de plumb. Dacă ar şti domnul consilier câte analize i s-au făcut până acum, şi-ar da seama numaidecât că nici înţeleapta medicină nu-i în stare să se descurce în cazul lui. Cine ştie ce-o mai fi... Pentru el, principalul e că a trecut cu bine hopul cel greu, şi e încredinţat că va găsi modalitatea de a se revanşa aşa cum se cuvine faţă de medicul salonului şi faţă de tânărul absolvent...

— Aş fi foarte necăjit, domnule consilier, dacă despre cazul meu s-ar vorbi prea mult. Trebuie să mă înţelegeţi, e vorba de anumite considerente politice. De poziţia mea socială, de întreaga noastră instituţie...

— Fiţi liniştit, domnule secretar general, îl asigură

consilierul; cu excepţia secretarei dumneavoastră, nimeni nu ştie că nu-i vorba de o criză cardiacă.

Suferindul se săltă un pic, sprijinindu-se în coate:

— Îmi pare bine, secretara mea e o funcţionară excelentă şi, bineînţeles, ştie să şi tacă. E o femeie mai în vârstă. Secretarele tinere nu-s bune la nimic...

Consilierul încuviinţă din cap. Ca să vezi, una din urmele descoperite de Brůžek e în aer...

— Soţia dumneavoastră vine des să vă vadă?

— Întotdeauna în zilele de vizită. Dar de ce mă întrebaţi?

— Cred că pentru ea a fost o lovitură grea... E tânără şi, vă daţi seama, ar fi rămas singură... Unde aţi cunoscut-o?

— Socotiţi că amănuntul acesta ar putea avea vreo importanţă în cazul unei intoxicaţii cu plumb? suspină impozantul bărbat pe patul său de suferinţă. Soţia mea e... cum să vă spun... o fire romantică. E mult mai tânără ca mine şi totuşi a făcut pentru mine o adevărată pasiune. Vi se pare, probabil, de necrezut...

— Deloc, deloc, se grăbi să-l încredinţeze consilierul Vacátko... De altfel, să ştiţi că dragostei nici funcţionarii de poliţie nu sunt în stare să-i reziste prea mult...

Secretarul general oftă:

— Mda, înţeleg, ştiţi, de fapt, voiam să spun că soţia mea, orfană fiind, a fost crescută şi educată de un unchi al ei, care se împotrivea categoric legăturii noastre. Era un om straniu, dar bogat. Ne-am căsătorit abia după moartea lui.

— Şi-a durat mult? Vreau să spun, aşteptarea...

— Mai bine de un an. Pe urmă nu ne-a mai stat nimic în calea fericirii noastre.

— Tristă istorie cu *happy end*, clătină din cap

consilierul. Ce mai, dragostea...

— Da, încuviinţă impozantul bărbat, dar, dintr-o dată, glasul lui nu mai răsuna atât de convingător.

Consilierul mulţumi pentru convorbire şi îşi luă rămas bun. În uşă, se mai opri pentru ca să întrebe:

— Şi pe unchiul acela... cum îl chema?

— Jan Tučný.

— Acest, domn Tučný i-a lăsat, desigur, toată averea nepoatei sale, astfel că, din punct de vedere material, soţia dumneavoastră e de sine stătătoare.

Bolnavul dădu din cap, aprobator:

— Da, bineînţeles. Dar, vă rog, pentru ce toate astea?

— Fiţi liniştit, domnule secretar general, acesta-i procedeul normal. Orice caz de otrăvire trebuie anchetat. În plus, dumneavoastră sunteţi un funcţionar superior al statului şi vrem să avem toată certitudinea... V-aş rămâne foarte îndatorat dacă nu i-aţi pomeni de vizita mea soţiei dumneavoastră. Ştiţi, am vrea s-o scutim de o enervare inutilă...

— Bineînţeles, căzu de acord secretarul general. E încă un copil.

— E o femeie aparte, îi spuse apoi consilierului medicul secundar. De multe ori am fost cu ea în salonul bolnavului, când a venit să-l vadă. S-ar părea că omul acesta se teme de ea, sau, ştiu eu cum să spun, se uită la ea cu atâta devotament, de ţi se face ţie, ca bărbat, ruşine de întreaga seminţie bărbătească. În schimb ea îi vorbeşte reverenţios, adresându-i-se cu dumneavoastră, şi-i spune: prietene!

— În rest, se spune că ar fi o muieruşcă foarte şic! aruncă, prin surprindere, consilierul.

Doctorul îl privi cu atenţie şi vocea i se înmuie

subit:

— Da, asta, ce-i drept, este. Vi s-a spus, probabil, că ies întotdeauna s-o conduc.

— Nu, nu mi s-a spus şi, de altfel, consider amănuntul lipsit de orice importanţă. Cel mult dacă aţi vrea s-o învăţaţi pe încântătoarea coniţă să-şi schimbe puţin atitudinea faţă de soţul ei!

Domnul consilier îşi scoase pălăria în semn de omagiu şi se îndepărtă.

Ajuns la direcţie, îl chemă numaidecât pe detectivul Brůžek:

— Aşadar, prima constatare: domnul secretar general e sub papuc.

— Şi cine nu e? replică Brůžek cu înţelepciune.

Consilierul oftă, aprobându-l în tăcere. Apoi reluă:

— În al doilea rând, am impresia că teoria dumitale cu secretara cade în mod sigur. În schimb, de distinsa coniţă se interesează acum până şi medicul curant. Şi, în sfârşit, bomba: spune-mi, dumneata ştiai că e bogată? Că a moştenit un unchi bine situat, pentru simplul motiv că a fost cuminte şi a avut răbdare să aştepte cu măritişul până după moartea lui?...

— Nu v-am spus eu că e o poveste romantică foarte încurcată? se umflă în pene detectivul. Gata, iau totul de la început, de data asta încep cu intendenta...

Din cele spuse de secretară, reiese că domnul secretar general nu duce un menaj fericit cu fermecătoarea sa soţie. Ce-o fi ştiind oare despre toate astea o cunoscătoare atât de perfectă a destinelor omeneşti cum e, de pildă, o administratoare de imobil.

Spre uimirea domnului Brůžek, din convorbirea cu persoana amintită, lucrurile apăreau într-o lumină cu

totul diferită, adică tocmai pe dos. Coniţa, această fiinţă, delicată şi fragilă, era nefericită în căsnicie cu soţul ei ursuz, morocănos şi aspru.

— Da, domnule inspector, e o femeie care merita o altă soartă. Ştiţi, femeia asta e parcă anume făcută pentru dragoste; ce să vă mai spun...

— Cum adică, nu se bucură de dragoste, de vreme ce e căsătorită?! întrebă Brůžek, cu nedumerire.

— Căsătorită! Ha! îi răspunse administratoarea, pe un ton dispreţuitor. Contele Besançon spunea întotdeauna că dragostea nu se confundă cu căsnicia!

— Cine mai e şi ăsta? întrebă detectivul, bănuitor.

— Amantul contesei Casals. Sper că aţi auzit de romanul acela din care apar mereu alte volume?

— Nu, n-am auzit... Dar asta n-are nicio importanţa... S-ar putea însă ca tânără soţie să aibă undeva o dragoste pe care o tăinuieşte aprigului ei bărbat!

— Păi, cum să nu aibă! exclamă triumfătoare auministratoarea. Are şi-o şi merită, pentru că e o doamnă fină şi delicată. Uitaţi-vă numai la paltonaşul ăsta, de la ea îl am. În felul acesta detectivul Brůžek află despre tânărul funcţionar de poştă şi mai avu şi răgazul necesar să se repeadă până la oficiul poştal pentru a-l vedea pe tânăr în spatele ghişeului cu inscripţia: „Vânzări de efecte poştale”. Fireşte, înfăţişarea nu spune întotdeauna mare lucru, în schimb referinţele culese în instituţie erau numai laude la adresa tânărului amploaiat.

Aşadar, triunghiul poate fi într-adevar desenat. Soţul, tânără soţie şi funcţionarul de poştă (?!). Şi dacă lucrurile se schiţează în felul ăsta, putem presupune că tânărul presăra pe ascuns praful de plumb în cafeaua domnului secretar general (?!). Dar

putem presupune acelaşi lucru şi despre tânără coniţă (?!). Şi dacă este aşa – putem presupune, oare, că domnul secretar general a băut această cafea cu poftă şi fără nicio bănuială luni de zile sau, mai ştii, poate chiar ani în şir (?!).

Orice anchetă se împotmoleşte la un moment dat într-un punct mort. Domnul Brůžek avea sentimentul că el însuşi se afla acum în punctul acesta mort. Cei de la laboratorul direcţiei îl învăţară că pentru otrăvirea cu plumb se poate folosi, cel mai sigur, acetatul de plumb, adică arhicunoscuta vopsea albă, pe care o cumperi fără teamă la orice drogherie. Mai ştii? Te pomeneşti că şi-au zugrăvit casa cu o asemenea porcărie?!

— Se duse repede la domnul consilier, îi ceru doi oameni şi-i expedie de urgenţă la locuinţa secretarului general. Îi sfătui să mărturisească deschis că sunt de la poliţie, având misiunea să ia probe de zugrăveală şi vopsea de pe pereţii apartamentului... Fireşte, cu acest prilej trebuiau să cerceteze cu atenţie întreaga locuinţă.

Coniţa îi întâmpină în acelaşi capot violet, fumându-şi tacticos ţigara dintr-un port ţigaret lung, în timp ce ochii săi rotunzi tradau o uimire neputincioasă, fără margini. Multă vreme nu fu în stare să priceapă ce anume doreau oaspeţii nepoftiţi.

— Pereţii? Mă rog, dar să nu-i zgâriaţi prea tare. Credeţi că din cauza lor suferă de inimă soţul meu?

Până la urmă însă pricepu cum stau lucrurile şi spuse:

— De fapt, dacă stau şi mă gândesc bine, nu e cu putinţă! Şi eu simt uneori o tristeţe şi o apăsare grea pe suflet... Nu s-ar putea, domnilor, să luaţi o probă şi din sufletul meu?!

Domnii căscară un pic ochii, uşor descumpăniţi, dar numaidecât se apucară de treabă. Răzuiră puţin din zugrăveala antreului, apoi se duseră în bucătărie şi în camerele de locuit. Coniţa, scai după ei. Când ajunseră în sufragerie primitoarea gazdă deschise bufetul şi umplu două păhărele cu lichior de ciocolată.

— Serviţi, domnii mei, sunteţi desigur obosiţi.

— Ştiţi, începu să bâiguie unul din poliţişti, noi cum să vă spun, noi suntem în exerciţiul funcţiunii şi... nu-i îngăduit...

Femeia râse sonor:

— Tot ce nu-i îngăduit e frumos.

În clipa aceea, unul dintre poliţişti, cu mai multă prezenţă de spirit, declară că nu văzuse încă baia, şi trebuia neapărat s-o vadă.

Celălalt rămase singur cu gazda şi în sinea lui îşi repeta necontenit tot ce învăţase despre otrăvirea cu plumb. În primul rând plumbul e un element toxic cu efect întârziat, deci dacă nu va avea încotro şi va fi silit să bea acest păhărel nu putea în niciun caz să moară imediat. Dar asta nu era decât o slabă mângâiere. Dădu repede peste cap păhărelul cu lichior de ciocolată şi se prefăcu apoi că băutura e pe placul lui.

Cum se întoarse colegul său, care trăsese chiulul în baie, îl îndemnă pe un ton veninos:

— Hai, Pepík, bea şi tu şi s-o întindem odată, că prea o deranjăm pe distinsa coniţă.

Distinsa coniţă însă le mai umplu o dată păhărelele Şi, numai după ce le dădură pe gât, îi lăsă să plece.

— Acum, scumpul meu Pepík, suntem amândoi în aceeaşi situaţie, spuse cel dintâi, când ajunseră în stradă. Murim amândoi odată.

— Chiar în aceeaşi situaţie n-aş crede că suntem,

prietene. Uite, eu am ceva ce tu n-ai! îi răspunse celălalt triumfător şi scoase din buzunar o periuţă de dinţi înfăşurata într-o batistă.

— E cam murdară.

— Păi da. Şi tocmai de aceea mi-a dat mie prin minte ceva. Ştii, după un timp albul de plumb se înnegreşte.

Probele de laborator arătară că zugrăveala era nevătămătoare. În schimb, pe periuţa de dinţi se găsiră urme puternice de acetat de plumb.

În sfârşit, detectivul Brůžek nu mai avea niciun motiv de şovăială. Luă repede o maşină, se urcă în ea însoţit de domnul Bouše şi porniră amândoi spre locuinţa tinerei coniţe, înarmaţi, fireşte, cu o aprobare de percheziţie domiciliară.

— Oameni buni, le spuse coniţa, îmbrăcată mereu în capotul ei violet, oameni buni, mi se pare mie, ori v-aţi ieşit din minţi de-a binelea? Ce vreţi de la mine?

— Pe pildă, să ştim de unde cunoaşteţi minunatele proprietăţi ale albului de plumb? Înainte însă de a vă aminti de acest amănunt, v-am ruga să ne spuneţi cu ce-şi curăţa dinţii soţul dumneavoastră...

— De unde să ştiu eu, se răsti tăios coniţa şi ochii ei rotunzi se întunecară de o mânie atât de fioroasă încât, pentru mai multă siguranţă, domnul Brůžek preferă să se dea un pas înapoi.

— Cine v-a recomandat folosirea acetatului de plumb? Nu cumva tânărul domn de la etajul patru?...

Femeia zâmbi.

— Ah, nu, ce-aveţi cu el, e un băiat extrem de drăguţ. În definitiv, albul de plumb e cunoscut de când lumea. Din casa noastră, cel puţin, nu lipsea niciodată...

Rostise aceste cuvinte cu atâta calm, încât

detectivul simţi fiori de gheaţă prin tot corpul. Deodată îşi aduse aminte de cele ştiute despre unchiul ei: îl aşteptase cuminte să moară...

— Fiţi bună şi îmbrăcaţi-vă, trebuie să ne urmaţi!

În timp ce gazda se gătea, domnul Rous aduse din baie trei cutii cu praf de curăţat dinţii.

— Cretă levigată, cu asta se poate amesteca foarte bine albul de plumb.

Între timp coniţa se îmbrăcase cu taiorul verde strâns pe corp şi continua să fie de un calm imperturbabil. După ce luă loc în maşină, spuse mirată:

— Nu ştiu ce doriţi să aflaţi de la mine? Pe câte ştiu omul a venit pe lume ca să moară!...

— Asta aşa e, replică domnul Brůžek. Dar nu atunci când vă convine dumneavoastră.

La amiază mai fu adus la direcţia a patra şi tânărul funcţionar de poştă. Palid la faţă, închisese ferestruica de la ghişeu şi, însoţindu-i pe cei doi domni care veniseră să-l însoţească, îi asigurase tot timpul că nu putea fi vorba decât de o eroare, căci el îşi ţinea socotelile într-o ordine desăvârşită.

Când în timpul interogatoriului fu întrebat dacă o cunoaşte pe fermecătoarea doamnă de la etajul întâi tânărul tăgădui.

— Nu v-aţi întâlnit cu ea niciodată?

— Nu.

— N-aţi fost la ea niciodată?

— Nu.

— N-aţi primit-o în vizita niciodată.

— Nu.

— Vă daţi seama că minţind vă agravaţi situaţia? Nu mai faceţi pe cavalerul şi spuneţi adevărul. Altfel, o aducem aici să vă spună ea de la obraz ceea ce ne-

a spus şi nouă. De câte ori a fost la dumneavoastră noaptea?

Alb ca varul, tânărul se cutremură şi spuse cu o voce deznădăjduită:

— Vă asigur că totul n-a fost decât o idilă pură şi nevinovată. Nici măcar nu m-am atins de ea. Femeia aceasta n-a încălcat niciodată fidelitatea căsniciei ei. E, într-adevăr, un înger, credeţi-mă!... Întotdeauna mi-a vorbit numai despre contopirea sufletelor. Despre eternitate...

— Bine, bine. Dar, fiindcă tot am ajuns la această eternitate, spuneţi-mi: dumneavoastră i-aţi procurat otrava?

Tânărul se ridică în picioare, luând o poziţie de parcă ar fi vrut să înfrunte un duşman fioros: apoi se lăsă înapoi pe scaun şi se uită la anchetator cu o privire ce trăda groaza şi uimirea deopotrivă.

Interogatoriul fu întrerupt.

Printre altele şi pentru faptul că în sfârşit sosiseră şi ştirile cu privire la împrejurările în care decedase Ján Tučný fost proprietar de bunuri imobiliare în cartierul Vinohrady, unchiul soţiei secretarului general. Murise în urma unui atac de cord, urmat de o hemoragie cerebrală.

— Şi gata, s-a rezolvat, spuse consilierul. Hemoragia cerebrală e ultima fază a otrăvirii cu plumb. Numai că noi n-o să-i putem dovedi acest lucru niciodată, deoarece unchiul a fost incinerat. A avut ea grijă de asta, ca să fie sigură.

Spre stupoarea tuturor, tânăra şi fermecătoarea coniţă nu tăgădui nimic, dar absolut nimic. Nici în cazul unchiului nici în cazul soţului. Cel ce continua însă să nege cu înverşunare, era tânărul amant, care, potrivit propriilor sale afirmaţii, nici măcar amant nu-i

fusese.

În ziua următoare detectivul Brůžek ciocăni la uşa domnului consilier şi, fără să mai aştepte să fie poftit, dădu buzna în biroul şefului cu o periuţă de dinţi în mână.

— Domnule consilier... uitaţi-vă, asta-i periuţa tânărului... Aceeaşi descoperire... acetat de plumb...

Fu nevoit să se aşeze, căci constatarea aceasta nemaipomenită îi sleise puterile.

Consilierul Vacátko luă periuţa şi, cercetând-o, dădu din cap:

— Ei, da, ce-i al ei e al ei. A fost totuşi o amantă fină şi delicată. L-a luat repede din prima zi, ca de data asta povestea să nu se mai întindă prea mult.

*

Coniţa a mai trăit după aceea câţiva ani într-un sanatoriu particular de boli psihice, unde, o dată pe lună, era vizitată de doi bărbaţi. Se uita de fiecare dată la ei cu o nespusă mirare, de parcă n-ar fi fost în stare să înţeleagă cum de mai erau în viaţă.

MIC ŞI MARE

Femeia palidă care ţâşni pe neaşteptate din ceasornicăria şi giuvaergeria domnului Rynholc, acea mică prăvălioară aflată în piaţa Karol chiar peste drum de tribunal, avea gura căscată. Dar nu striga; nu scotea nici măcar un sunet; în ochii ei însă se citea o groază nemărginită, care de bună seamă îi sugruma gâtlejul.

De pe cornişa tribunalului îşi luară zborul porumbeii, unul se roti deasupra capului înspăimântatei femei şi ei i se păru că era sufletul domnului Rynholc, care-i mulţumea pentru faptul că deschisese uşa prăvăliei, înlesnindu-i astfel înălţarea netulburată spre ceruri. În schimb, femeia căzu grămadă la pământ, cuprinsă de un leşin adânc.

Primul o zări, de la etajul al doilea al tribunalului, un tânăr grefier care încă din primele ceasuri ale dimineţii îşi omora plictiseala privind strada. Avea el asemenea momente, când i se ura să mai copieze hârtiile acelea anoste ce nu se mai sfârşeau. Strigă:

— Acolo, jos, s-a întâmplat ceva! Şi se năpusti în stradă, urmat îndeaproape de portarul instituţiei, căruia funcţia nu-i permitea să-l lase afară din tribunal pe vijeliosul grefier, fără măcar să ştie încotro se îndreaptă.

În jurul femeii se şi strânsese o droaie de curioşi cărora bărbatul în uniformă de portar le porunci cu autoritate să se împrăştie; şi fiindcă adăpostul cel mai

apropiat era prăvălia domnului Rynholc, portarul o transportă pe femeie acolo, ajutat de tânărul grefier.

Iată însă că în clipa aceea doamna îşi veni în fire, şi, realizând unde se află, scoase un strigăt sfâşietor şi leşină pentru a doua oară. Nu lipsise mult să leşine şi tânărul grefier, care zărise în spatele tejghelei, zăcând într-o baltă de sânge un trup omenesc.

Pentru prăvălioara aceea mică, haosul era aici destul de mare, ca să nu mai vorbim de faptul că, peste el, începură să bată simultan toate ceasurile acelea de mărimi, forme, mărci şi tonalităţi diferite, ale căror unsprezece lovituri răsunară în momentul respectiv ca o adevărată orgă angelică.

— Ei drăcie, ce poveste, spuse portarul cu chibzuinţă; căci pentru el era limpede acum de ce ieşise atât de înspăimântată femeia în faţa prăvăliei şi de ce nu fusese în stare să sufle o vorbă. Uite, până şi grefierul şi-a pierdut cumpătul şi se părea că starea lui era chiar mai gravă decât a femeii, care încetul cu încetul se trezea din al doilea leşin. Fără să mai stea pe gânduri, portarul trecu repede strada, intră în clădirea tribunalului şi telefonă la poliţie. Cum poliţia nu era departe şi mai cu seamă fiindcă o chemase tribunalul, apărătorii ordinei publice se înfiinţară la faţa locului neîntârziat, în frunte cu însuşi consilierul Vacátko

Un asasinat chiar în faţa clădirii tribunalului – asta e, fără îndoială, o pată pe care politia doreşte s-o şteargă cât mai repede cu putinţă; tribunalul şi poliţia sunt doar o apă şi-un pământ, iar consilierul de justiţie şi cel de poliţie sunt, într-un fel, colegi care se respectă şi se stimează reciproc şi fără rezerve. Era deci limpede că domnul consilier Vacátko putea să-l

onoreze cel mai bine pe consilierul de justiţie Ponahlo[16] descoperindu-l pe criminal cu promptitudine şi trimiţându-l de urgenţă în faţa completului de judecată.

Deocamdată însă, aşa cum se prezentau lucrurile situaţia era cam albastră.

Femeia şi grefierul, acesta din urmă încă verde la faţă, fură transportaţi peste drum în clădirea tribunalului unde li se luă un interogatoriu fulger într-o cameră specială. În acest timp, în pravalioara domnului Rynholc oamenii de la direcţia a patra îşi dădeau toată silinţa să descopere ceva, ajutaţi, fireşte de medicul poliţiei care nu putea însă să le spună nimic altceva, decât ceea ce părea absolut evident. Rynholc fusese omorât cu o lovitură puternică la cap, cu alte cuvinte, potrivit celui mai obişnuit procedeu cu care erau ucişi de ani în şir bijutierii şi ceasornicarii.

Şi totuşi se punea întrebarea: ce socoteli şi-a făcut criminalul de-a cutezat să ucidă ziua în amiaza mare, când străzile sunt atât de animate. În orice moment cineva putea să intre pe neaşteptate în prăvălie, aşa cum de altfel s-a şi întâmplat cu biata femeie, care venise să-şi scoată de la reparat ceasornicul ei deşteptător. Aşteptase sărăcuţa destul până să se încumete să strige:

— Hei, nu-i nimeni în prăvălie?!

Nici la această chemare nu s-a mişcat nimeni; abia după aceea un domn a deschis uşa şi, vârându-şi capul înăuntru, a întrebat:

— Domnul Rynholc nu-i aici?

— Nu, s-o fi repezit şi el până undeva, i-a răspuns

[16] Grăbitu (cehă).

femeia, iar necunoscutul a strigat că vine niţel mai târziu, căci nu stă departe, doar cu o stradă mai încolo.

Îl descoperiră numaidecât şi acesta fu primul succes al poliţiei, drept care, consilierul de justiţie Grăbitu se grăbi să spună:

— Dacă treburile merg atât de rapid, până poimâine făptaşul poate fi adus în faţa curţii cu juri.

Domnii de la tribunal îşi permit uneori să glumească chiar şi în acele împrejurări în care ironia nu-şi are locul, ca să nu mai vorbim de faptul că în cazul de faţă nu era câtuşi de puţin îndreptăţită.

Împricinatul era zarzavagiul din strada Myslikova; acesta nu putu însă să adauge nimic la cele declarate anterior de martoră, pe care o recunoscu din prima clipă, după cum şi martora la rândul ei îl recunoscu fără nicio dificultate. Venise acolo ca să-l întrebe pe domnul Rynholc dacă făcuse rost de un arc special pentru un ceas de-al lui vechi. Când însă clienta care se afla în prăvălie i-a spus că patronul s-a repezit, probabil, până undeva, s-a dus şi el înapoi la treburile lui. Nu i s-a părut nimic suspect; de altfel, dincolo de uşă n-a trecut şi de aceea nici nu a avut ce să vadă.

— Şi, mai departe, ce s-a mai întâmplat, stimată doamnă? întrebă nerăbdător consilierul Vacátko, pe un ton aproape morocănos, căci timpul se scurgea cu o repeziciune uimitoare şi până în clipa aceea poliţiştii nu descoperiseră încă niciun element esenţial.

— Mai departe, ce să fie. Nimic, atâta doar că am aşteptat şi am bătut cu poşeta în tejghea, ştiţi, ca să-l fac atent pe domnul ceasornicar... Pe urmă însă mi s-a părut mie ceva suspect; fiindcă, mi-am zis în sinea mea, dacă domnul Rynholc s-ar fi dus undeva ca să zăbovească, de bună seamă ar fi închis; căci, vorba

ceea, prăvălia e ticsită cu marfă, şi încă din aceea scumpă; iată de ce m-am gândit să trag niţel de draperia aceea verde, din fundul prăvăliei. Dar cum am trecut de tejghea... Maica ta, Hristoase, m-a apucat groaza, domnule prefect! strigă femeia, izbucnind în hohote de plâns, însoţite de sughiţuri şi frisoane. Ştiţi, zăcea, zăcea acolo!...

Consilierul oftă din adânc. În primul rând pentru titlul conferit, şi apoi pentru că avea în faţa sa tipul clasic de martor care descoperă crima, dar nu ştie nimic în plus, fiind astfel pentru poliţie un martor perfect inutil. Poliţiei îi plac martorii care observă ceva. Femeia asta însă a observat numai o baltă de sânge în spatele tejghelei, şi în această baltă un trup omenesc; ceea ce pentru poliţie nu prezintă niciun interes.

— Înainte de a intra dumneavoastră în prăvălie n-a ieşit nimeni de aici?

Femeia răsuci din cap.

— Dar, în spatele prăvăliei, n-aţi auzit niciun zgomot mai suspect?

Femeia răsuci din cap pentru a doua oară. De altfel, uşa din fundul prăvăliei ce dă spre gangul imobilului era încuiată pe dinăuntru, şi deci e limpede că făptaşul nu putuse ieşi pe acolo. Venise şi plecase pe uşa principală, deasupra căreia atârna un clopoţel de alarmă. În ziua aceea clopoţelul fusese întrerupt. Îl întrerupsese probabil domnul Rynholc, ştiind că va rămâne tot timpul în prăvălie. Pentru orice eventualitate, poliţiştii luară amprenta digitală de pe pârghia clopoţelului, dar, de bună seamă, nici asta n-avea să le spună mare lucru.

De altfel, amprente digitale găsiră destule în prăvălie; cele mai multe se aflau însă pe geamul

tejghelei, dar era greu de presupus că tocmai acolo avea să şi le lase făptaşul.

Consilierul oftă pentru a doua oară. Avea înaintea lui un caz al dracului de greu, deoarece erau puţine elementele suspecte de care omul să se poată agăţa. Pentru orice eventualitate, îşi trimise oamenii să afle tot ce se putea afla despre familia domnului Rynholc, căci vorba ceea, nu se ştie niciodată de unde sare iepurele şi te pomeneşti că tocmai de aici se trage toată povestea; un holtei bătrân, poate avea oricând nişte rubedenii interesate de moartea lui. Apoi, ar mai fi de luat în consideraţie şi femeile; trebuie văzut dacă nu cumva domnul Rynholc era un cunoscut al localurilor de noapte; de obicei bărbaţii mai vârstnici au înclinaţie spre asemenea aventuri şi, cine ştie, s-ar putea ca tocmai din direcţia asta să fi bătut un vânt periculos... Dădu toate dispoziţiile în acest sens, încredinţat însă că nimic din toate astea nu va duce la atingerea ţelului final; de ce, nici el nu ştia. Asta ţine de un simţ aparte al poliţistului.

Se uită cu vădită nemulţumire spre locul unde se afla tânărul şi agilul redactor, care adeseori îşi băga nasul în meseria lui.

— Sluga dumneavoastră, domnule consilier, strigă voios tânărul şi începu să se agite peste tot cu carneţelul în mână, cerând să i se fotografieze prăvălioara şi pe din afară, şi pe dinăuntru.

— Ce-i, redactoraşule, iar ai de gând să-mi vii cu o teorie poliţistă proprie? mormăi Vacátko îmbufnat.

— Ferit-a sfântu, domnule consilier, gata, m-am lecuit de talentul meu de detectiv... Dar ştiţi, e amiază, tipografia noastră e în gol de producţie, şi profităm şi noi de ocazie să scoatem o ediţie specială, răspunse redactorul, zâmbind.

— Bravo, am s-o cumpăr, cine ştie, poate în felul ăsta mai aflu şi eu ceva, rânji consilierul, cu un aer de superioritate, dar asta nu-l jigni câtuşi de puţin pe harnicul nostru redactor. Căci el ştia prea bine că greutatea specifică a senzaţionalului în gazetărie constă în faptul că nimeni nu ştie nimic, cititorul având astfel posibilitatea să meargă singur cu gândul mai departe, născocind câte şi mai câte. Dacă i se pun pe tavă prea multe dintr-o dată e al dracului de greu să mai scrii pe urmă un articolaş ca lumea.

— Cum văd, dumneavoastră n-aţi avea nimic să-mi spuneţi, nu-i aşa, domnule consilier? îşi încercă, în orice caz, norocul.

— Ai o intuiţie perfectă, redactoraşule, îi răspunse consilierul – odată şi-odată tot o să iasă ceva din dumneata!

Redactorul ceru să fie fotografiată martora fără voie; de atâta agitaţie şi enervare, femeia zâmbi în obiectiv cu toată cochetăria.

— Despre cei doi care au ieşit din prăvălie poliţia încă nu ştie nimic?!

Consilierul tocmai se pregătea să-şi aprindă o ţigară, dar la auzul acestei întrebări, vârî cutia cu chibrituri înapoi în buzunar, iar ţigara neaprinsă rămase agăţată între degete.

— De unde i-ai mai scos şi pe ăştia doi? mârâi Vacátko, uitându-se mirat la detectivul Brůžek, care sta ceva mai departe şi ridica din umeri deopotrivă de nedumerit.

— Ştiţi, domnul acela de la tribunal, grefierul... şopti redactorul, cu discreţie.

Consilierul îşi spuse în sinea lui că flăcăul ăsta de la ziar avea totuşi în el o fărâmă de talent şi se năpusti furios la bietul grefier care îndrăznise să-i spună

redactorului mai mult decât le spusese reprezentanţilor poliţiei.

— Dar bine, domnule consilier, ce-aţi fi vrut să spun, dacă niciunul dintre oamenii dumneavoastră nu m-a întrebat nimic? se apără nefericitul grefier. În afară de asta, v-aş ruga să mă înţelegeţi; pentru mine, e oarecum penibil să... Dar mai bine să tac.

— Dumneata n-ai de ce să taci, dumneata trebuie să vorbeşti, tună consilierul.

— Desigur, aveţi dreptate, dar, ştiţi, din treaba asta domnul Grăbitu, îl ştiţi, consilierul nostru, ar putea trage concluzia că eu... vă rog frumos să mă înţelegeţi...

— Înţeleg, ripostă consilierul Vacátko; domnul judecător ar putea trage pe bună dreptate concluzia că dumneata nu te omori cu munca, şi că în loc să te ţii de treabă, caşti gura pe fereastră în orele de serviciu, ceea ce, fireşte, nu-i frumos şi nici nu se cuvine. Noi însă suntem poliţie şi poliţia are nevoie chiar şi de amănuntul cel mai neînsemnat... Cum arătau cei doi care au ieşit din prăvălie?

— Cum să arate? Erau doi bărbaţi...

— Au ieşit puţin sau mult înainte de a intra femeia aceea? Au fost singurii vizitatori ai magazinului?

— Asta, vă rog frumos, nu ştiu, fiindcă totuşi, vă rog să mă credeţi, eu nu mă uit tot timpul pe fereastră, ci numai aşa, din când în când, îmi mai ridic ochii şi eu niţel de la munca mea sârguincioasă, ca să-mi odihnesc puţin vederea, şopti umil grefierul şi mărul lui Adam începu să-i joace pe gâtlejul uscăţiv.

— Din partea mea, poţi să te expui de tot în fereastră şi să nu mai faci absolut nimic, mie puţin îmi pasă; dimpotrivă, mi-ai face chiar o deosebită plăcere, spunându-mi-i pe toţi care s-au perindat prin

prăvălie de azi-dimineaţă. Pentru asta voi propune să ţi se aducă laude, pricepi?

— Pricep... Dar eu nu-i ştiu chiar pe toţi care au fost acolo de azi-dimineaţă... Şi-apoi, eu nu mă uit ce se întâmplă într-o singură prăvălie, ci privesc strada în general, în felul ăsta am văzut, azi, înainte de amiază, ora exactă nu mi-o amintesc, doi bărbaţi ieşind din această prăvălie. Nu ştiu cum arătau, şi nu ştiu nici măcar încotro s-au dus... Pentru ziar însă, mi-am zis eu, ar putea fi interesant...

— Şi de ce nu te-ai uitat bine la ei, tinere domn? întrebă cu voce blajină detectivul Brůžek, văzând că domnul consilier n-avea de gând să pună în clipa aceea nicio întrebare, deoarece era cufundat într-o meditaţie adâncă. Ceva ciudat trebuie să fi văzut dumneata la ei, nu? De pildă, o valiză mică sau o servietă.

— Credeţi?! se miră grefierul. Şi de ce ar fi trebuit neapărat să aibă aşa ceva? A, da, înţeleg, dumneavoastră credeţi că cei doi... Dar nu, aşa ceva eu nu pot să afirm. Eu ştiu doar atât că unul era mai mic, adică scund, iar celălalt mai mare, adică înalt...

— Asta se întâmplă, spuse Brůžek, plictisit. Altceva nimic?

Grefierul clătină din cap în semn că nu, şi se vedea limpede că-i părea rău.

După ce plecară domnii de la poliţie, tânărul grefier îi spuse redactorului:

— Să ştiţi însă că diferenţa dintre ei era, într-adevăr, foarte mare. Cel mic era tare scund, iar cel mare era...

— Tare înalt, îl completă redactorul, ca un om iniţiat. Nicio grijă, am transmis totul la redacţie prin telefon. Peste puţin timp să cumpăraţi ediţia specială.

O să ajungeţi celebru...

Şi rostind acestea plecă şi el; grefierul se duse înapoi în neinteresantul său birou, unde azi era, bineînţeles, în centrul atenţiei generale; până şi blonda aceea nostimă, de la registratură, veni să-l vadă, ţuguindu-şi frumos buzele ei rujate. În cele din urmă îl chemă la el însuşi domnul consilier Grăbitu.

— Ascultă, tinere, dacă tot te uiţi pe fereastră, cel puţin uită-te ca lumea. Am auzit că urmele descoperite de dumneata n-au nicio valoare pentru poliţie.

Grefierul făgădui pe viitor să se îndrepte în această direcţie şi, respectuos, ieşi de-a-ndăratelea din distinsul birou al consilierului de justiţie.

Poliţia părăsise între timp locul crimei, dar nu înceta să lucreze cu înfrigurare. Primele rapoarte nu aduseră însă nimic nou. Rudele ceasornicarului şi bijutierului Rynholc nu trăiau la Praga, ci la Kardašova Řečice. Era vorba de câteva surori şi de nişte nepoţi şi nepoate, toţi oameni foarte cinstiţi şi onorabili.

În privinţa vieţii de noapte, nu se constatase deocamdată nimic doveditor. Oricum, asemenea lucruri se pot afla abia noaptea.

— Vasăzică, am feştelit-o, spuse consilierul cu o voce posomorâtă.

— Mi-aş permite totuşi să subliniez că marfa furată din prăvălie poate fi urmărită cu destulă uşurinţă. Ştiţi, ceasurile, inelele, broşele... Cum se iveşte ceva de vânzare, gata, ne şi repezim...

Avea perfectă dreptate domnul Mrázek şi, firește, detectivii primiră pe loc instrucţiuni în acest sens. Dificultatea consta însă în faptul că deocamdată nu era limpede câtă marfă dispăruse, deoarece domnul Rynholc nu-şi prea ţinea registrele într-o ordine

desăvârşită. De altfel, pentru constatarea exactă a rezervelor sale în mica prăvălioară se aflau acum doi oameni de specialitate. Dar, în afara unei sumbre pustietăţi şi a petelor de sânge închegat, nu mai rămăsese aici nimic interesant. Cel mult ceasornicele care nu mai conteneau să bată orele, amintindu-le celor doi oameni întristaţi amănuntul şi mai întristător că toţi, pe lumea aceasta, suntem trecători.

Consilierul Vacátko aprobase, bineînţeles, măsurile ce urmau a fi luate în zona pragheză; ştia că detectivii îi cunoşteau la perfecţie pe toţi revânzătorii, şi mai ştia că în cazul de faţă aceştia aveau să fie de partea poliţiei, nu de alta, dar omorul nu făcea niciodată casă bună cu negoţul lor; aşa că soarta aceluia care va încerca să plaseze ceva într-un asemenea magazin era dinainte pecetluită.

— Ce ne facem însă, domnilor, dacă făptaşul e un tip deştept şi mai aşteaptă un timp cu vânzarea? Dacă aşteaptă, să zicem, o jumătate de an – şi nu văd de ce n-ar aştepta, când e în joc propriul său cap – asta va fi pentru noi o ruşine de neuitat. Parcă-l şi văd pe redactorul acela scriind: Crima din faţa onoratului tribunal a rămas nedescoperită!...

Rostind aceste cuvinte, consilierul îşi trosni degetele şi porunci să i se aducă de jos ediţia specială. Era tare curios să afle cam ce se poate scrie în legătură cu un asasinat despre care poliţia nu-i în stare să încropească nici măcar un amărât de raport oficial.

— Şi totuşi ce-i al lui e al lui, domnule consilier. Băiatul ăsta are iuţeală, mi-aş îngădui să menţionez, spuse detectivul Brůžek, în timp ce se uita în ziar peste umerii consilierului Vacátko. E adevărat că nu-i decât o singură gazetă şi omul nu află mai nimic din

ea, dar, oricum, băiatul ăsta e isteţ şi operativ!

Consilierul lăsă ediţia specială pe masă şi reflectă un pic. Apoi întrebă:

— Ascultă, domnule Brůžek, cam ce crezi dumneata că ne-ar trebui pentru rezolvarea acestui caz?

Tăcere. Detectivul Brůžek se gândea, în timp ce consilierul Vacátko se plimba prin biroul său, aşteptând să-i fiarbă cafeaua. Cu o uşoară nervozitate şi aproape fără niciun rost, îşi udă ficusul.

— Acest caz, domnule Brůžek, are nevoie de o idee! De nimic altceva...

Şi ştiau şi unul şi celălalt că era nevoie de o idee neobişnuit de înţeleaptă, dar totodată neobişnuit de greu de găsit...

Se anunţară cei doi specialişti care întocmiseră inventarul în prăvălioara ceasornicarului asasinat. Potrivit celor constatate şi parţial potrivit unor aprecieri personale, se furase foarte mult. Prăvălioara nu era atât de prost aprovizionată, cum s-ar fi părut la prima vedere; domnul Rynholc avea o clientelă largă şi, spre marea lor mirare, vindea destul de multe obiecte de argint şi aur; în general, se ocupa mai puţin cu reparatul ceasornicelor. Şi totuşi există un document referitor la achiziţionarea unei cantităţi de cincizeci de ceasuri cu brăţară, dar care nu sunt de găsit.

— Nici la el acasă? întrebă consilierul.

Experţii se uitară unul la altul nedumeriţi.

— Cine a făcut percheziţia domiciliară?

— Percheziţia urmează abia s-o facem... Ştiţi, dânsul n-avea cheile asupra lui, şi oamenii noştri au trebuit să se întoarcă la direcţie şi să ia un lăcătuş, mărturisi şovăitor detectivul Mražek.

— Cum adică, n-avea cheile?!

— Simplu, nu le avea. Mie, vă spun cinstit, povestea asta mi s-a părut suspectă de la bun început. Nici cheile de la prăvălie, nici cele de-acasă, nimic. În faţa magazinului a trebuit să las de pază un gardian, căci fără chei uşa nu poate fi încuiată...

— Asta nu poate să însemne decât un singur lucru: că aceste chei au fost furate, spuse categoric consilierul, uitându-se atent la corpul său de detectivi.

În capătul coloanei, domnul Bouše strănuta.

— Aşa este...

Şi aşa şi era. Când deschiseră uşa apartamentului, aflat într-un bloc întunecat din cartierul Vyšehrad, avură prilejul să constate că înaintea lor mai fusese cineva pe acolo. Lucrurile din casă erau toate la locul lor, făptaşul venise fără îndoială pentru un anume obiect de dimensiuni mici şi valoare mai mare.

— Din ce în ce mai bine, bodogăni consilierul când oamenii se întoarseră să-i raporteze. Amprente ioc, urme niciuna, nu-i aşa?...

— Niciuna, confirmă cu satisfacţie domnul Brůžek. Ca întotdeauna, aveţi dreptate. Aşa e...

— Singurul noroc, îl întrerupse consilierul, e că povestea asta n-a apărut în această ediţie extra. Mie unul nu-mi plac deloc ediţiile extra.

De data aceasta însă domnul consilier se înşela, într-o oarecare măsură. Sunt cazuri în care şi ediţiile extra pot fi folositoare...

Se repezi personal până la Vyšehrad să cerceteze şi el locuinţa jefuită. Era limpede că făptaşul descuiase apartamentul cu cheia, iar la plecare trăsese uşa în urma lui, lăsând cheia în broască pe dinăuntru. Neplăcută imagine, foarte neplăcută: aşadar, în timp ce noi goneam spre prăvălioara aceea

amărâtă, cineva lucra aici nestingherit, în linişte şi voie bună. Să nu-mi spuie mie nimeni că asta n-a fost isprava unui specialist!

Dacă nu chiar a mai multor specialişti!

Şi din nou îşi aminti de cei doi pe care-i văzuse uscăciunea aceea de grefier şi despre care scrisese şi micuţul redactor.

Când se înapoie la direcţie, îl aştepta acolo un bărbat voinic, lat în umeri, purtând pe el o scurteică ponosită. Se uită doar la el şi îşi dădu numaidecât seama că era şofer de taxi.

— Ce-mi aduci?

— Ce să vă aduc, domnule consilier, nimic, dar ştiţi, am şi eu experienţa mea şi am venit să vă spun că ştiu...

Şi omul scoase din buzunar ediţia specială a ziarului de seară.

„Am presimţit eu imediat că redactoraşul acela o să-mi pricinuiască necazuri”, îşi spuse în gând consilierul şi, oftând, îl pofti pe şofer să ia loc.

— Uitaţi-vă, aici scrie că din prăvălie au ieşit doi: unul mare şi unul micuţ... Eu vreau să vă aduc la cunoştinţă că am dus doi ca ăştia, unul înalt şi unul micuţ. La Beroun i-am dus... Chiar acum m-am întors de acolo şi tot acum am cumpărat şi gazeta asta şi...

— Şi tot acum vii să... Da, foarte corect din partea dumitale, încuviinţă consilierul. Dar altceva ce mai ştii despre aceşti doi? Cum arătau? Că unul era mai înalt şi celălalt mai scund, nu mi se pare de loc ciudat.

— Asta aşa e, mă rog frumos, ciudat e însă că unul era tare înalt, iar celălalt tare scund. Când s-au urcat în maşină, mi-am zis că-s Pat şi Patachon, dacă-i ştiţi, mare băşcălie e şi cu ăştia doi...

Consilierul căzu pe gânduri. La drept vorbind,

redactoraşul a făcut bine scoţând ediţia extra!

— Spuneai că i-ai dus la Beroun? Şi de unde i-ai luat?

— De lângă scara aceea din dreptul podului Palacký.

— Şi n-ai observat dincotro veneau?

— Asta, nu... Dar din faţă precis nu veneau. Veneau, ca să zic aşa, dinspre strada Trojan.

— Adică dinspre Vyšehrad!

— Asta, sigur. Nu încape nicio îndoială că veneau de undeva din apropiere, căci altfel găseau ei un taxi în altă parte.

— Şi nu te-a izbit nimic la ei?

— Ba da, asta da. M-a izbit faptul că au angajat un taxi până la Beroun. Aşa ceva nu se întâmplă în fiecare zi. Şi dacă totuşi se întâmplă, apăi, cel mult noaptea, după chefuri. O dată, dacă vreţi să ştiţi, am avut o cursă până la Mladá Boleslav; da, erau trei domni foarte nobili, dar beţi criţă...

— Deocamdată să rămânem la Beroun. Cei doi n-aveau cumva asupra lor un pachet? O valijoară! O servietă!

Taximetristul răsuci din cap, cu întristare.

— La ce oră te-au angajat?

— La unsprezece şi jumătate fix; m-am uitat anume la ceas, pentru că voiam să ştiu exact cât fac până acolo.

— Unde ai maşina?

— Afară, am venit direct încoace. Dar de ce?

— Vrem să ne uităm şi noi puţin prin ea. Cine ştie, poate le-a căzut ceva din buzunar!

Şoferul se grăbi să iasă, plin de însufleţire – însoţit de domnul consilier şi de încă un domn – ca să deschidă cât mai repede rabla sa, o Praga veche cu

tapiserie zdrenţuită. Domnii scoaseră din maşină pernele şi cercetară cu atenţie fiecare colţişor. Ar fi vrut să ia şi amprentele digitale.

— Un moment, domnilor, cu asta n-are rost să vă obosiţi, purtau mănuşi.

— Eşti absolut sigur?

— Asta, da. Că, vorba ceea, ce face omul la un drum atât de întins, nu-i aşa? Ca să-mi omor timpul, m-am uitat şi eu din când în când să-i văd prin oglinjoară.

— Erau eleganţi?

— Nu, asta n-aş putea să spun... Dar oricum, jerpeliţi nu erau... erau, ca să zic aşa, mai curând nişte fanţi hogo-fogo, dacă ştiţi ce-i aia...

— Şi de ce s-au dus la Beroun?

— Asta nu ştiu, pe drum însă unul din ei a spus că vremea e frumoasă şi că ar fi tare fain să facă o excursie până la Karlštein. Prea vorbăreţi nu erau dumnealor, iar eu, de, ca omul, am mai aruncat acolo câte o vorbă, fireşte, tot despre vreme, dar dacă am văzut că nu-mi răspund, am tăcut şi eu în legea mea. Trebuie să vă mai spun că de la bun început le-am atras atenţia şi le-am spus: domnilor, băgaţi de seamă, până la Beroun o să coste parale, nu glumă!... La care ăl mai mare şi gras mi-a zis că să fiu pe pace, şi să n-am nicio grijă pe chestia asta.

— Şi acum să ni-i descrii frumos pe amândoi. Vasăzică aşa, să-l luăm mai întâi pe cel mărunţel, spuse consilierul, binevoitor, şi-l pofti pe şoferul de taxi înapoi în biroul său.

În treacăt fie spus, în maşină nu găsiră absolut nimic.

În timpul descrierii se mai aflau în încăpere şi alţi inşi, şi nu e de mirare că atunci când taximetristul

arăta că faţa mărunţelului bătea în cafeniu sau chiar în galben şi că avea nişte ochi, de parcă nici n-ar fi fost ceh, domnul Bouše exclamă:

— Ui-ten-coa!

Şoferul rămase înmărmurit, dar domnul Bouše îl invită să continue, adăugând că acestui individ i se spune în zona pragheză Ui-ten-coa, asta vrând să fie imitaţia unui nume chinezesc, pentru că, într-adevăr, ca înfăţişare omul ăsta aduce a chinez sau a japonez, dar numele său adevărat e Božek.

În timp ce şoferul îl zugrăvea pe cel înalt şi gras, unul din detectivi fu de părere că acesta nu poate fi nimeni altul decât Valínek, drept care, domnul Brůžek se şi repezi la arhivă să ridice cartotecile amândorura.

În fine, consilierul îi mulţumi cu amabilitate taximetristului şi-l rugă ca măcar în ziua aceea să nu se ducă la cârciumă şi să nu spună nicăieri ce a declarat la poliţie. Şi, ca să fie mai convingător, îl sperie, amintindu-i că acest Valínek e un tâlhar fără pereche şi n-ar fi bine să miroasă ceva înainte ca poliţia pragheză să dea de el.

— Bineînţeles, asta numai dacă ei sunt într-adevăr cei doi care au jefuit prăvălia lui Rynholc, adăugă oftând consilierul, după plecarea şoferului, care părăsi biroul fericit la culme că i se dăduse prilejul să fie de folos poliţiei.

— Mda, la Valínek s-ar potrivi, spuse detectivul Brůžek, intrând în birou cu cartotecile în mână; dumnealui are până acum la activ două atacuri banditeşti şi, în general, e bine încondeiat. Mă încurcă însă acest Božek, ăsta, pe câte ştiu, nu s-a băgat niciodată în asemenea treburi!

Ui-ten-coa e într-adevăr în evidenţa revânzătorilor, interveni Bouše, Dar, mai ştii, te pomeneşti că l-o fi

convins Valínek să intre în gaşca lui. Ce-am văzut eu în locuinţa ceasornicarului, m-ar îndreptăţi să cred că nu-i străin de povestea asta. Dacă mi-aţi îngădui, domnule consilier, m-aş repezi să-l...

Şi fără să mai aştepte încuviinţarea, Bouše dispăru.

Consilierul reflectă puţin, apoi spuse:

— Să te repezi să-l aduci e o prostie, căci dacă într-adevăr el e cel în cauză, e limpede că nu-i acasă. Iar dacă e acasă, e limpede că toate presupunerile noastre sunt în aer, domnilor!

După ce-l privi îndelung pe detectivul Brůžek, consilierul reluă:

— Cu câteva clipe în urmă, am căzut amândoi de acord că povestea asta are nevoie de o idee. Ei bine, acum ea are nevoie de această idee mai mult ca oricând! Să încercăm deci să facem o analiză cât mai exactă a lucrurilor, În primul rând, de ce au plecat cei doi la Beroun?

— Ca să ascundă prada, fu de părere domnul Mrăzek.

— Dar de ce tocmai la Beroun? De ce nu la Ričany, de pildă? întrebă consilierul.

— Aveau acolo un cunoscut, răspunse Mrázek.

— Şi ca să ajungă la un cunoscut era neapărată nevoie să meargă cu taxiul? De ce erau atât de grăbiţi?

— Ca să scape din raza noastră de acţiune şi în felul ăsta să le pierdem urma, încercă să găsească o explicaţie experimentatul Brůžek.

— Şi de ce să fi vrut să scape de noi, de vreme ce erau siguri că nu ştim nimic? Nu, nu, la mijloc trebuie să mai fie şi altceva...

Se uită la ceas şi cu acest prilej făcu trista constatare că timpul gonea, şi ei stăteau aici în

aşteptarea unei idei.

— Timpul... Da, cei doi erau în întrecere cu timpul! Dar de ce? Şi de ce tocmai la Beroun... Dacă ar fi cerut să fie duşi la o gară din Praga, mă rog, aş fi spus că se grăbeau să prindă un anume tren, reflectă consilierul rostindu-şi gândul cu jumătate gură.

— Un tren la Beroun? Încotro? se minună detectivul Mrázek, care nu era în stare să priceapă.

În schimb pricepu consilierul. Îşi ridică deodată capul şi izbucni.

— Ei drăcie, aşa este, ai dreptate, Mrázek, asta-i ideea de care aveam nevoie! Trenul la Beroun... Da, da, au plecat acolo în mare grabă ca să prindă un tren.

— Pentru Dumnezeu, ce tren, domnule consilier?! se înspăimântă Mrázek, căci nu voia nici în ruptul capului să-şi împingă şeful pe un drum greşit. La Beroun nu vin decât nişte chichineţe, alea nu-s trenuri...

— Şi totuşi prin Beroun, dragă Mrăzek, da, prin Beroun trece acceleratul internaţional Praga-Paris! Dar ce tot spun, trece! Nu trece, face cruce cu celălalt! Într-o duminică am înţepenit acolo cu toată familia, fiindcă acceleratul avea întârziere, şi domnii de la calea ferată se temeau să dea drumul pe linie altor trenuri... Brůžek, cheamă imediat gara!

Da, se cerea o idee, şi ideea căzuse pe neaşteptate! O idee colosală, numai să nu nimerească în gol.

— Aflaţi că Ui-ten-coa nu-i acasă, anunţă din uşă neobositul Bouše. Sosise tocmai în clipa în care biroul domnului consilier era în plină agitaţie. Zuruiau telefoanele. Consilierul Vacátko ceru Berounul, apoi din nou Smíchovul, şi în sfârşit Plzeňul.

— Nu-i acasă? strigă la Bouše consilierul, îngroşând vacarmul. Nu-i nimic, cu atât mai rău pentru el!

Ideea consilierului era cât se poate de simplă. Cei doi chibzuiseră dinainte totul, până la cel mai mic amănunt. Au angajat apoi taxiul şi s-au dus la Beroun. În felul acesta şi-au asigurat liniştea pentru prima etapă. S-ar putea ca la Beroun să fi avut un loc anume unde să-şi fi ascuns prada. Dar Berounul nu l-au ales ei pentru acest scop, ci pentru a se despărţi în linişte, şi în cea mai mare taină. Bineînţeles, nici vorbă să fugă la Paris! La Beroun, pur şi simplu s-au urcat fiecare în alt tren. În câte unul din cele două accelerate internaţionale, care fac acolo cruce, oprind în staţie doar câteva secunde. Unul s-a aşezat frumuşel în trenul de Praga, urmând să sosească în gara Wilson prin Smíchov... iar celălalt a plecat în direcţia opusă, să zicem până la Plzeň sau poate chiar mai departe. În felul ăsta urmele se încurcă de minune şi în plus vor dispune şi de un alibi perfect: în timpul crimei nu se aflau la Praga, poftim, aici sunt biletele.

E limpede.

Tuturor le era limpede şi tuturor li se părea în acelaşi timp un lucru de necrezut. Acesta-i însă destinul marilor idei. Sunt atât de simple, încât în simplitatea lor te fac pur şi simplu să înmărmureşti.

Îi cuprinse pe toţi un zel înflăcărat, căci acum se punea chestiunea timpului. O nouă convorbire telefonică transmise Smíchovului ordinul ca acceleratul internaţional Paris-Praga să fie oprit înainte de intrarea în staţie.

Şi una cu Plzeňul... Să fie postate în gară patrule ale poliţiei! Să fie urmăriţi indivizii Valínek şi Božek, descrierea detaliată urmează...

— Domnilor, ce mai aşteptaţi? se adresă consilierul Vacátko subalternilor săi. Dumneata, domnule Brůžek, iei sub comanda dumitale tot ce se ţine pe picioare şi-mi încercuieşti trenul în aşa fel, încât să nu-ţi scape nici măcar un şoarece, darmite cogeamite Valínek sau acel Božek care aduce a chinez sau a japonez. Cercetaţi toate vagoanele şi-i umflaţi! Gata, plecarea!

În clipa aceea consilierul semăna cu un comandant de armată, ba chiar cu însuşi Napoleon împărţind ordine generalilor săi. Generalii, mai precis detectivii, ţâşniră glonţ din biroul comandantului şi nu se mai opriră decât pe linia liberă dinaintea intrării în gara Smíchov. Conform dispoziţiei, braţul semaforului fusese lăsat, iar trenul accelerat Paris-Praga, al cărui gâfâit se şi auzea dinspre Ratdotin, începuse să frâneze cu un şuierat prelung.

Între timp, consilierul Vacátko mai avu o dată pe fir Plzeňul, pentru a se încredinţa că şi acolo totul era în perfectă ordine. Alţi oameni aveau să plece cu trenul mai departe, spre a-l păzi în toate staţiile, până la frontieră.

— Orice persoană ce aduce a japonez va fi legitimată, pe asta vă puteţi bizui, domnule consilier. Acceleratul va fi aici peste cincizeci de minute, raportă Plzeňul.

Consilierul răsuflă uşurat. Şi totuşi omul trebuie să se gândească, bineînţeles, şi la o eventuală nereuşită. În cazul acesta...

Zurui din nou telefonul şi domnul consilier luă receptorul, cu nerăbdare. De data asta însă pe fir era consilierul de justiţie Grăbitu; întrebă cum mai stau lucrurile, căci, fireşte, tribunalul se interesează foarte mult de acest caz.

— Natural, îi răspunse consilierul Vacátko. Dar deocamdată noi n-avem nimic precis. Pe urme suntem, bineînţeles că suntem, căci, vorba ceea, de ce ne-am mai numi poliţie dacă n-am fi mereu pe urme...

După ce lăsă receptorul în furcă, mormăi:

— Ei, da, scumpule, ţie îţi convine să vorbeşti, aici însă nu-i ca la tribunal, unde noi îţi servim totul frumuşel, ca pe tavă, şi tu n-ai decât să răsfoieşti hârţoagele tale ca să găseşti paragraful respectiv. Noi trebuie mai întâi să-l prindem pe ticălos...

În sfârşit, trenul ce urma să intre în gara Smíchov opri în afara staţiei. Aburul sfârâia printre roţi, pe la uşile vagoanelor conductorii, surprinşi de această oprire neaşteptată, se uitau afară nedumeriţi, ca apoi, şi mai surprinşi, să vadă alergând din greu de-a lungul liniei nişte bărbaţi cu pălărie tare pe cap.

Domnul Brůžek se săltă sprinten în primul vagon din spatele locomotivei.

Intră pe culoar şi tocmai se pregătea să înceapă percheziţia, când deodată încremeni.

Uşa compartimentului din celălalt capăt al vagonului se deschise brusc şi pe culoar îşi scoase capul un omuleţ mărunt, cu faţa de un galben ciudat, care, zărindu-l pe detectiv, şi-l trase la iuţeală înapoi.

Pe Brůžek îl năpădiră toate căldurile. Dumnezeule, Hristoase. Vasăzică lucrurile stau, într-adevăr, aşa cum spunea domnul consilier! Božek e chiar aici!

Se întoarse spre uşa vagonului, se aplecă în afară şi fluieră. Colegii pricepură numaidecât, căci erau bărbaţi cu experienţă. Lăsară vagoanele lor în plata Domnului şi se strânseră cu toţii în jurul vagonului din faţă, pentru că acolo se afla acela pe care-l căutau.

Domnul Mrázek, operativ şi cu prezenţă de spirit,

se urcă în vagon prin uşa din spate. Cei doi de la capetele culoarului schimbară o scurtă privire. Împotriva obiceiului său, domnul Brůžek duse mâna la buzunarul în care-şi ţinea revolverul.

Numai că, în clipa aceea, se deschise uşa compartimentului din capătul în care se afla el, şi ce să vadă; aceeaşi faţă cunoscută a aceluiaşi omuţel mărunt dispărând apoi cu aceeaşi iuţeală; ba, mai mult, de data aceasta detectivul avu impresia că i-a şi zâmbit. Cum de se află aici, când în urmă cu câteva secunde era dincolo?! Să fi apucat, oare, să ajungă până aici în timpul acela atât de scurt, cât mi-am chemat întăririle?! E ager ca o zvârlugă, afurisitul!...

Deodată îl zări pe Mrázek făcându-i semn din celălalt capăt al vagonului şi arătând cu mâna spre compartimentul în dreptul căruia se afla. Şi nu numai că arăta, dar se şi vedea foarte bine cum scoate revolverul din buzunar. Vasăzică, Božek e acum la el?!

Mrázek se pregătea să tragă uşa compartimentului, când, pe neaşteptate, din mijlocul vagonului îşi scoase din nou capul acelaşi omuleţ cu faţa galbenă şi, după ce se uită întâi la Mrázek, apoi la Brůžek, le zâmbi amândorura prieteneşte şi dispăru aşa cum apăruse.

Brůžek îi aruncă o privire buimacă colegului său şi dădu buzna în primul compartiment. Ce se tot prosteşte Mrázek, când omul nostru e aici! Dar nu, aici sunt doi! Amândoi micuţi, amândoi cu faţa galbenă!...

— Aici e! strigă Mrázek din celălalt capăt al vagonului. Căci între timp se uitase şi el în compartiment şi-l văzuse acolo pe mult căutatul Božek. Ba nu, văzuse chiar trei!

În clipa aceea, ca la o comandă, se deschiseră toate compartimentele şi de pretutindeni îşi scoaseră capul afară o mulţime de bărbaţi cărora li se potrivea de minune descrierea făcută de şoferul de taxi la direcţia poliţiei.

Un vagon întreg plin de oameni cu aceeaşi înfăţişare?

— Aici sunt numai Ui-ten-coa! izbucni detectivul Mrázek inspăimântat, iar încercatului Brůžek nu-i rămase nimic mai bun de făcut, decât să dea din cap în semn de încuviinţare. În vagon se mai strecurară şi alţi detectivi, neliniştiţi de faptul că timpul trecea fără să se petreacă nimic. Înţesară coridorul şi printre ei se înghesuiau de zor omuleţii aceia mărunţi cu pielea galbenă; unii din ei începură chiar să ciripească într-o limbă ciudată.

Deodată, de undeva de la mijlocul vagonului, îşi făcu apariţia un bărbat înalt cu părul cărunt şi zbieră în gura mare, pe ceheşte.

— Ei, drăcia dracului, ce-i balamucul ăsta?!

— Asta aş vrea să ştiu şi eu, domnule, îi răspunse Brůžek şi, cu un gest discret, îşi întoarse reverul, arătându-i insigna.

Bărbatul cu păr cărunt se îmblânzi.

— Şi, mă rog, s-a întâmplat ceva?

— Deocamdată nu, replică Brůžek. Dar dumneavoastră cine sunteţi?

— Sunt membru în conducerea clubului L.T.C. şi însoţesc la Praga echipa de tenis a Japoniei.

— Echipa de tenis a Japoniei...

— Da, Cupa Davis, sper c-aţi auzit de ea, nu?

— Am auzit, răspunse detectivul. Totul e în ordine.

Apoi le aruncă o privire scurtă oamenilor săi şi într-o clipită părăsiră cu toţii vagonul. Încet, încet, trenul

se puse din nou în mişcare şi de la ferestrele vagonului domnii cu pălărie tare erau salutaţi cu joviale fluturări din mână de oamenii aceia zâmbitori, cu pielea galbenă unul şi unul Božek sadea.

„Cupa Davis”, mârâi pentru sine detectivul Brůžek cu senzaţia că tocmai atunci ar fi sorbit până la fund această cupă a amărăciunii. Era o cupă mare şi nespus de amară

Acceleratul gâfâia zburdalnic spre gara Smíchov şi, în zăpăceala aceea de nedescris, nimeni din vagonul al treilea nu observă un om mărunt de stat îndreptându-se spre toaletă; omul acela ştia prea bine ce anume se întâmplă şi, din motive de neînţeles – sau, mai curând, de înţeles, i se făcu pe neaşteptate atât de rău, încât se văzuse silit să caute singurătatea absolută. Uşurându-se, murmura la adresa măruntaielor cuvinte de mulţumire pentru salvarea sa.

Detectivii porniră de la Smíchov pe jos, apostoleşte. Acum nu mai aveau niciun zor.

În acest timp consilierul Vacátko nu se mai dezlipea de telefon, aşteptând rapoartele. Telefonul însă era de o muţenie ameninţătoare.

Între timp acceleratul internaţional Praga-Paris se apropia de Plzeň. Pe peron se plimbau de colo până colo trei bărbaţi cu o înfăţişare discretă. Feroviarii îi salutau respectuos, strigând de la distanţă:

— Să trăiţi, domnule inspector!

Când trenul intră în staţie, cei trei erau plasaţi aşa fel să nu le scape din ochi niciunul din călătorii ce urmau să coboare.

Şi, cine ştie, poate nici n-ar fi dat de omul în cauză dacă grăsanul înalt şi puternic care tocmai cobora dintr-un vagon din mijlocul garniturii nu i-ar fi zărit.

Era un om cu experienţă şi pe copoi îi mirosea de la o poştă. Nu-i întâlnea pentru intâia oară. Văzând că unul din ei se întoarce spre el, bătu repede în retragere şi sări de partea cealaltă a liniei ferate, apoi, cu pas grăbit, porni de-a lungul trenului, crezându-se adăpostit.

Dar iată că nici copoiul nu se lăsă mai prejos căci vorba ceea, nu era nici el fraier şi, cu o supleţe pe care nimeni n-ar fi bănuit-o se strecură fulgerător pe sub vagon.

Robustul bărbat o rupse la fugă. Abia când ieşi din raza gării se opri o clipă ca să-şi mai arunce o privire înapoi. Omul cu gambetă se apropia. Deodată, vlăjganul duse mâna la buzunar; detectivul mai apucă doar să vadă ca o fulgerare arma întunecată, căci în clipa următoare răsună împuşcătura. Omul ordinei rosti printre dinţi un blestem şi se apucă cu mâinile de burtă. Trase apoi şi el un foc, dar numai pentru a da alarma.

Vlăjganul gonea.

Împuşcăturile atraseră atenţia lucrătorilor de pe linii care-şi dădură numaidecât seama cam ce se întâmplă; în afară de asta, acum se auzea şi cunoscutul semnal al fluierului poliţienesc.

Vlăjganul gonea de zor şi, din fugă, mai apăsă o dată pe trăgaci. Feroviarii dispuşi să-l urmărească se răzgândiră şi se opriră în loc.

— Puneţi mâna pe el! Puneţi mâna pe el! strigau de zor.

Strigătele acestea se revărsau până dincolo de gară, dar nimeni nu se omora să-l prindă pe fugar, nu de alta, dar văzuseră cu toţii că tâlharul nu era dispus să-şi vândă pielea atât de ieftin.

Fluierul ţignalelor îi trezi din somnolenţă pe toţi

gardienii, dar, cum era şi firesc, niciunul nu ştia despre ce-i vorba.

Şi astfel, numai strigătele de alarmă mai arătau direcţia aproximativă în care alerga făptaşul.

Gonea mereu de-a lungul şinei de cale ferată, apoi, pe neaşteptate, alunecă de pe terasament şi curând ajunse în afara oraşului. I se părea că aici, în câmp, unde se înşirau ultimele căsuţe mărginaşe, se va simţi în siguranţă.

Răsufla din greu şi întorcea mereu privirea înapoi. În spatele lui nu mai era nimeni. Strigătul îndepărtat „Puneţi mâna pe el“ nu-l mai înspăimânta. Să încerce numai careva să pună mâna pe el! Dacă tot a intrat în horă, cel puţin să joace şi să nu se lase prins aşa, cu una cu două!

Spatele era deocamdată asigurat. În faţă însă...

În faţă se vedea o pădurice şi în preajma ei câteva căsuţe cu grădină. Dar mai era acolo şi o şosea, şi pe şoseaua asta mărşăluia un pluton de soldaţi conduşi de un tânăr locotenent. Soldaţii se înapoiau de la poligonul de trageri şi, potrivit ordinului, cântau în cor: „Dacă vrei să ai gagică”...

Fugarul se opri nehotărât.

Strigătele „Puneţi mâna pe el!” se înteţiră.

Locotenentul surprinse ceva şi le făcu semn soldaţilor să nu mai cânte. Dar semnul cu mâna nu-i o comandă şi soldaţii nu se supun decât la comandă.

— Isprăviţi cu cântatul, răcni ofiţerul, uitându-se uluit la omul însingurat ce sta cu revolverul în mână.

Undeva, printre grădini, îşi făcu apariţia un pâlc de oameni.

Vlăjganul o luă din nou la sănătoasa.

— Repede, băieţi, strigă locotenentul, uitând să mai comande, hai, repede, n-auziţi!? Înşiraţi-vă în

trăgător şi tăiaţi-i calea spre pădure. Şi nu uitaţi, baionetele! Baionetele!

Locotenentul ştia, firește, că potrivit regulamentului referitor la tragerile de război plutonul n-avea asupra lui niciun fel de muniţii, căci el însuşi – tot potrivit regulamentului – făcuse la poligon un ultim şi minuţios control al armelor, pentru a se încredinţa că pe niciuna din ţevi nu mai rămăsese vreun glonte uitat.

Soldaţii, uşor emoţionaţi, îşi puneau baionetele la armă în dezordine; cu toate acestea, alergau spre pădure şi spre grădinile învecinate pentru a-l împiedica pe fugar s-o şteargă într-acolo şi să se facă nevăzut.

Aşa stând lucrurile, vlăjganul se întoarse înapoi spre şosea.

— Culcat! zbieră locotenentul, ca şi când asta ar fi fost soluţia salvatoare. Nu putea totuşi să-i lase pe soldaţii săi lipsiţi de apărare, să înfrunte total descoperiţi un om înarmat! Dumnezeule, cine a mai văzut vreodată un pluton de soldaţi cu baioneta la armă faţă în faţă cu un singur om care să se simtă mai puternic decât toţi la un loc?

În clipa aceea găliganul apăsă din nou pe trăgaci. Fără ţintă însă; intrase frica în el şi voia să demonstreze că intenţionează să-şi croiască drum cu focuri de armă.

Un caporal ce se afla cu grupa lui în celălalt capăt al plutonului, cuprins de o furie neputincioasă, îşi încărcă arma cu cartuşe oarbe şi începu să tragă.

Vlăjganul se angajă într-o fugă disperată. Soldaţii, întinşi cu burta la pământ, aşteptau. Vlăjganul se apropia de ei.

Acum locotenentul nu mai putea să aştepte, căci el

era singurul om cu pistolul încărcat.

— Stai! strigă ofiţerul, conştient de importanţa regulamentului.

— Stai! strigă pentru a doua oară.

Fugarul mai trase un foc. În clipa aceea, locotenentul apăsă şi el pe trăgaci.

Vlăjganul căzu grămadă şi începu să urle, ţinându-se cu mâna de genunchi. Acum nu mai trăgea; n-avea cu ce. De altfel, durerea îl paralizase de-a binelea.

Din urmă soseau, grăbiţi, gardienii. Locotenentul se apropie de găliganul întins la pământ şi, dintr-o lovitură de bocanc, îi azvârli pistolul cu butoi ceva mai încolo.

Era, ce-i drept, o măsură de precauţie inutilă, dar în momentul acela nu-i trecu prin minte altceva.

Încet-încet, soldaţii se ridicară unul câte unul şi uitându-se încurcaţi când la puştile lor, în vârful cărora sclipeau sumbru lamele baionetelor, când la grăsanul acela care zăcea la pământ, jelindu-se nevoie mare.

Astfel fu prins temutul tâlhar şi ucigaş Valínek, care mai înscrisese pe răbojul său o nouă victimă în persoana gardianului fără uniformă, grav rănit în exerciţiul funcţiunii.

Pe Božek îl descoperiră în aceeaşi zi, seara, într-o cârciumă din cartierul Žižkov. Un adăpost mai bun nu fu în stare să găsească.

Redactorul scoase o nouă ediţie specială şi în acest scop însuşi consilierul Vacátko îi furniză un material neobişnuit de bogat. Bineînţeles, despre echipa de tenis japoneză în articol nu se pomenea niciun cuvânt.

JOACA

Când se pomeni pe drumul noroios ce duce spre Stáhlavice, domnul Souhrada (îl avem în vedere pe acel Souhrada din Plzeň, care nu demult ieşise la pensie cu titlul de sergent-major al poliţiei de stat fără uniformă) simţi deodată că-şi asumase o sarcină cu mult peste puterile lui. Şi, oftând din adânc, îşi dădu seama pentru a nu ştiu câtă oară că nu-i decât o biată persoană particulară, un simplu pensionar, ba, să nu ne fie teamă de acest cuvânt, un moşulică fără nimic la mână care să-i îndreptăţească o asemenea escapadă.

Degeaba, orice s-ar zice, altfel te simţi când ai sub rever insigna de serviciu şi în buzunar o legitimaţie ce descleştează limbile şi bagă spaima în oameni, cu toate că, între noi fie vorba, despre Souhrada numai asta nu se poate spune, că s-ar fi numărat printre acei ce inspiră teamă cuiva.

Petrecuse ani în şir într-un serviciu neinteresant, la secţia „Obiecte pierdute şi găsite”, acesta fiind de altfel postul cel mai mic pe care-l poate ocupa un poliţist fără uniformă, căruia în romanele poliţiste i se mai spune şi detectiv. Pe urmă, ce-i drept, a fost el avansat un pic, încredinţându-i-se adeseori serviciul în gară, unde avu succes datorită chipului său atât de blajin, în spatele căruia pungaşilor sosiţi la Plzeň nu le trecea prin minte că s-ar fi putut ascunde o inimă de copoi. Iar odată, când s-a întâmplat să se

îmbolnăvească, detectivul Brožik, a fost luat ca ajutor în echipa de criminalistică, şi asta pentru un om ca el e norocul cel mai mare pe care şi-l poate dori în viaţă.

Peste câmpul de toamnă stăruia un miros de frunză arsă. „Cam repede ni se anunţă toamna asta, îşi spunea în sinea lui pensionarul Souhrada; de fapt, dacă stau şi mă gândesc bine, toamna vine, în general, prea repede; asta văd eu, uitându-mă la mine. Unde-s anii tinereţii mele pe care i-am petrecut dansând şi cântând... Dumnezeule mare, e oare cu putinţă ca toate astea să se fi dus o dată pentru totdeauna?!“

Mergea şi se uita în jurul lui. Da, da, aici am făcut noi ancheta aceea, au trecut de-atunci mai bine de doi ani... Timpul nu stă pe loc, timpul fuge deopotrivă în anii tinereţii ca şi în anii de serviciu, şi deodată se trezeşte omul cu toamna peste el. Şi cu foaia albastră de pensionare şi cu cele câteva cuvinte rostite la direcţie, menite să-l facă să înţeleagă că toţi ar trebui să-l invidieze, pentru c-o să fie liber şi cât îi ziulica de mare o să se învârtească prin grădină... Dar eu, eu nu m-am omorât niciodată după aşa ceva, şi dacă bătrâna mea n-ar ţine neapărat să aibă pe lângă casă găinile şi puişorii ei, eu unul aş putea foarte bine să locuiesc şi la bloc.

Îşi mai roti o dată privirea în jur. Da, aici a fost, acum îmi aduc bine aminte, numai că atunci am venit încoace cu maşina, fiindcă, vorba ceea, anchetarea unei crime e întotdeauna prilej de paradă.

Iar acum trec pe aici singur cuc, fără nimic în buzunar; nici tu delegaţie, nici tu recomandare, absolut nimic. Ce mai, un biet moşulică-pensionar care îşi spune în sinea lui... Dar nu, de fapt eu nu-mi spun nimic, ci fac numai ceea ce mi-a recomandat

doctorul...

În ziua în care bătrânul Souhrada a venit acasă şi i-a spus soţiei sale că a fost scos la pensie, sărmana femeie s-a înspăimântat:

— Ce-i cu tine, tată? Ce ţi s-a întâmplat de eşti atât de palid? Ar trebui să te întinzi!...

Bătrânul s-a privit în oglindă şi, într-adevăr, arăta ca Mântuitorul în Săptămâna Patimilor.

Bătrâna a dat fuga la vecină să ceară nişte buruieni şi a fiert din ele un ceai al cărui miros neplăcut s-a răspândit în toată casa; apoi, l-a întins cu grijă pe domnul Souhrada în pat şi l-a şi mângâiat pe obraji, ceea ce nu se mai întâmplase de ani şi ani de zile. În clipa aceea bătrânul a închis ochii, simţind că trebuie să moară...

Şi asta numai pentru că a doua zi n-avea să se ducă la servici, n-avea să arate ca deobicei în tramvai legitimaţia, şi nu avea să se oprească pe peronul gării ca să vadă ce „oaspeţi“ au mai sosit la Plzeň şi pe care din ei va trebui să-l ţină sub supraveghere... Şi chiar de s-ar duce, la ce bun?! Câţiva feroviari i-ar da bineţe şi i-ar adresa o vorbă caldă numai aşa, dintr-o veche prietenie; în rest, nimic, absolut nimic, pe peron ar putea să se foiască de pildă pungaşul Burján, zis şi Mână-lungă, iar domnul Souhrada să fie obligat să nici nu-i pese de el. Şi s-ar mai putea ca acest Burján să-l şi salute cu rânjetul pe buze, pentru că, vorba ceea, vestea scoaterii lui la pensie se răspândeşte prin „garnizoană“ ca fulgerul şi pungaşii îl pot şterge pe loc de pe lista acelora de care trebuie să se ferească.

A doua zi s-a dat jos din pat, pentru simplul motiv că n-avea nimic. Indispoziţia lui era mai curând tristeţe şi nostalgie decât boală. Tăcea cu înverşunare

şi se gândea neştiind singur la ce; prin faţa ochilor i se perindau, alandala, tot felul de chipuri; de pildă, oameni care veneau pe la secţia de „Obiecte pierdute şi găsite”. Uneori povestea lor era de-a dreptul caraghioasă; închipuiţi-vă numai că pierde cineva o râşniţă de cafea! Râşniţa e găsită undeva prin preajma bisericii şi oamenii vin şi-o predau. Dar partea mai ciudată e că vine şi cel ce a pierdut-o, şi întreabă de ea... Într-o geantă pierdută şi predată a fost găsit într-o zi cadavrul unui nou născut. De geanta asta însă n-a mai venit nimeni să se intereseze.

— Ia ascultă, ce-mi tot stai pe scaunul ăsta, ca bătut în cuie? i-a spus la un moment dat femeia, supărată că nu mai ştia să se descurce cu el. Hai, nu mai sta aşa!

Şi n-a mai stat. S-a ridicat în picioare şi a început să se uite pe pereţi, gândindu-se la oameni care poate nu mai sunt. „Într-o bună zi nici eu n-o să mai fiu şi, cine ştie, poate că o să se gândească şi la mine cineva. Dar cine?”

— Ascultă, ce tot stai aici ca sfântul acela prost cioplit din marginea satului? Zău, dacă tu nu mă bagi în balamuc. Îmi stai ţeapăn ca un stâlp de telegraf, în loc să te duci afară, în grădină!

S-a dus. Nu pentru că ar fi vrut să se supună, ci pur şi simplu pentru că nu mai avea pic de voinţă... Sta în grădină şi se gândea fără niciun rost la nişte lucruri absolut inutile.

Nevasta l-a găsit în mijlocul grădinii, cu hârleţul în mână şi cu gândurile Dumnezeu ştie unde.

Şi-l goni înapoi în casă; mai bine să şadă. Şi aşa, povestea se repeta mereu. Noaptea nu dormea, se zvârcolea în pat negăsindu-şi locul şi tot timpul ofta.

Speriată, nevasta i-a scris fiicei măritate o scrisoare alarmată, în care-i spunea că tata s-a scrântit la cap.

În cele din urmă femeia s-a dus la bătrânul doctor Rumprecht, medicul poliţiei, pe care-l cunoştea, sperând că el va înţelege cel mai bine ce anume se întâmplă cu soţul ei.

Doctorul l-a invitat pe domnul Souhrada în cabinetul său şi înainte de toate l-a luat la zor în numele legii. Toată direcţia îl cunoştea în felul ăsta şi se spunea despre el că ar fi fost în stare să-l înjure şi pe prefectul poliţiei, bineînţeles dacă dumnealui ar binevoi să se caute la el.

— Ia ascultă, moşule, ce mai e şi povestea asta? Adică dumneata îţi închipui că lumea s-a născut şi se duce o dată cu dumneata! Îţi închipui poate că oamenii o să înceteze să mai fure şi să jefuiască pentru că dumneata ai ieşit la pensie! Ei bine, asta nu, viaţa îşi vede mai departe de drumul ei, iar dumneata eşti un măgar bătrân. Jos cămaşa!

Bătrânul Souhrada şi-a scos cămaşa şi s-a uitat la doctor cu o privire jalnică.

— Eu nu sunt bolnav, domnule doctor... Eu, cum să vă spun, eu sunt...

— Un moşulică răsfăţat, nesuferit şi morocănos, asta eşti! Mă mir că nevasta nu-ţi adună boarfele şi nu te azvârlă în stradă! Respiră adânc, ei drăcia dracului!

Doctorul ştia despre ce-i vorba. Chiar dacă avea de-a face mai ales cu morţii decât cu viii, şi-a dat totuşi seama numaidecât ce-i lipseşte detectivului Souhrada.

— Pensia e un lucru minunat, ţine minte acest lucru! i-a spus apoi, în timp ce-i scria o reţetă. Să iei asta, dar aşa, cu hărnicie! Nu pentru că ţi-ar ajuta,

căci dumitale nu-ţi ajută nicio porcărie, mă înţelegi?

— Înţeleg, domnule doctor.

Doctorul a zâmbit uşor, netezindu-şi părul său zbârlit şi sur:

— Şi-acum să-ţi mai spun ceva, Souhrada, dar asta numai aşa, între noi. Ştii dumneata ce-o să fac eu când o să ies la pensie? Nu ştii. Ei bine, o să încep să studiez! Da, mă apuc să studiez bolile tropicale... O tâmpenie, nu-i aşa? Boli tropicale la poliţaii din Plzeň! Da, dar când eram mic, doream grozav să plec în Africa, în insulele Oceanului Pacific, în jungla asiatică... Altă tâmpenie, nu-i aşa, de vreme ce am eşuat aici la Plzeň. Spune-mi, Souhrada, dumneata n-ai avut niciodată vreo dorinţă?

Detectivul a răsucit din cap:

— Nu... Adică, da. Una singură, domnule doctor, dar aia nu mi s-a împlinit. Ştiţi: eu am dorit să mă ocup de cazuri grase, dar am zăcut tot timpul la „Obiecte pierdute“ şi numai din când în când am mai fost trimis să trag şi eu cu ochiul după hoţii de buzunare...

— Păi, vezi! Acum poţi să-ţi închipui că eşti la criminalistică...

— Am fost şi-acolo o dată, domnule doctor!

— Şi-ai avut, cum se spune, succes?

— Nu, domnule doctor. Ştiţi, e vorba de omorul acela din Stáchlavice, dacă vă mai amintiţi...

Doctorul a stat o clipă pe gânduri:

— O femeie, nu-i aşa? Cu ciocanul. Două lovituri în ceafă. Şi ucigaşul...

— Pe ucigaş nu l-am găsit... dar, de fapt, greşesc... punându-mă şi pe mine la socoteală. După o săptămână am părăsit echipa, fiindcă Brožik a ieşit din spital, şi ăstuia, ştiţi nu-i plăcea să-şi vâre nimeni

nasul în treburile lui. Dar n-a găsit nici el nimic. Aşa că vedeţi cum stau lucrurile: o dată am fost şi eu sus – şi abia m-am făcut de ruşine...

Doctorul i-a aruncat detectivului o privire scurtă, apoi s-a ridicat de pe scaun:

— Cum adică de ruşine? Un caz neîncheiat, şi atâta tot! Eu unul, să fiu la pensie, tocmai de povestea asta m-aş agăţa. Numai aşa, ca să-mi mai omor puţin timpul. Că n-ai să-l prinzi pe ucigaş, de asta sunt sigur, Souhrada, cine ştie, între timp o fi murit, căci, vorba ceea, în doi ani multe se întâmplă. Dar ce, parcă acum e vorba de ceva de-adevăratelea? Acum e vorba de-o joacă... Încearcă, Souhrada! De ce să nu încerci?!

— Vă mulţumesc, domnule doctor, şi să vă dea Dumnezeu multă sănătate!

— Eu, dragă Souhrada, nu-ţi pot dori acelaşi lucru, pentru că dumneata eşti zdravăn ca un taur!

Doctorul Rumprecht se pricepea să găsească întotdeauna cuvântul potrivit la timpul potrivit. Aşa se face că în timp ce cobora scările, Souhrada s-a mai înveselit un pic şi a început chiar să zâmbească.

Şi acum iată-l, bătând de zor satul Stáchlavice şi oprindu-se în dreptul căsuţei cu pricina. Oare cine o fi locuind acum în ea, îşi puse întrebarea, căci după câte îşi aducea el aminte femeia aceea n-avea nicio rubedenie... Din curticică se auzi deodată un glas şi când se uită peste portiţa de scândură zări acolo un bărbat tânăr, ducând de mână un prichindel ce se legăna pe picioarele lui crăcănate. „Ca să vezi, viaţă! Când am fost aici ultima oară, n-am găsit decât moarte...”

O joacă, spunea doctorul. Mă rog, facă-se voia lui, din clipa asta joaca a început.

Ba nu, de fapt ea a început mai de mult, din clipa în care acasă la el s-a gândit din nou la toată povestea şi din nou s-a supărat pe Brožik pentru pripeala lui nesăbuită... Te pomeneşti că greşeala principală a fost aceea că lui Brožik i-a căşunat pe un văr îndepărtat de-al răposatei, care până la urmă şi-a dovedit alibiul?

Cazurile neîncheiate sunt tare neplăcute şi nimeni nu se mândreşte cu ele. Brožik, ce-i drept, a spus atunci că totul se vă lămuri cu timpul, dar, precum se vede, nimic nu s-a lămurit.

— Citeşti? Asta-i bine, citeşte, i-a spus nevasta, văzându-l aplecat asupra hârţoagelor pe care, ca unei vechi cunoştinţe, cei de la poliţie i le împrumutaseră cu toată bunăvoinţa.

Dacă ar fi fumat, sau dacă ar fi băut, femeia l-ar fi aprobat cu aceeaşi însufleţire. „Bună femeie şi cumsecade, alta mai bună nici n-aş fi găsit, şi-a spus în gând detectivul. E bucuroasă că nu mai casc zi şi noapte ochii în gol.” Se uita cu plăcere prin hârtiile acelea... „Ia te uită, raportul ăsta e scris de mine. Interogatoriul luat vecinei Otáhalová de la numărul 34...“

Citind din nou ceea ce scrisese atunci, şi-a dat seama că de fapt interogatoriul acela nu era nici pe departe terminat. Şi şi-a adus aminte că la dosar mai depusese o menţiune prin care cerea ca vecina respectivă să mai fie audiată... Dar Brožik, pesemne, n-a făcut acest lucru. Sau, mai ştii, o fi făcut-o, dar n-a mai aflat nimic.

„Sigur, doctorului îi dă mâna să spună: apucă-te de un caz vechi ca să-ţi mai omori timpul şi să-ţi treacă plictiseala. Dacă ar fi să mă apuc iar de povestea asta, ar trebui s-o ascult din nou pe femeia aceea.

Dar unde s-a mai auzit ca un pensionar să interogheze pe cineva aşa, nitam-nisam? Mai mare caraghioslâcul...”

Sta în faţa căsuţei cu numărul 34 din satul Stáchlavice şi încerca să tragă zăvorul de la portiţă.

„În definitiv, acum nu-i vorba de niciun interogatoriu, ci doar de o simplă convorbire şi nu văd de ce n-ar putea un pensionar să se oprească după doi ani să stea la taifas cu o femeie care ştie ceva despre un anume caz? La urma urmei, totul nu-i acum decât o joacă...”

Zăvorul cedă şi portiţa se deschise. De sub şopron începu să latre un câine. O voce de femeie strigă la el să-l potolească şi în clipa următoare stăpâna casei ieşi în curte.

— Doamna Otáhalová, dacă nu mă înşel... Ştiţi, eu am mai fost pe la dumneavoastră, atunci când s-a întâmplat povestea aceea... Eram de la poliţie.

Femeia se încruntă uşor.

— Ştiţi, acum eu nu mai sunt în poliţie, zâmbi uşor întristat domnul Souhrada. Acum sunt la pensie, şi aş vrea doar să stăm un pic de vorbă.

— Ce-am ştiut am spus, răspunse sobru şi lapidar doamna Otáhalová.

— Asta ştiu.

— Dumnealor voiau într-una să afle ceva despre nepotul pe care l-au arestat şi-apoi i-au dat drumul. Despre ăsta însă eu una nu ştiam prea multe. Dar, de fapt, cine i-a făcut de petrecanie?

— Asta, doamnă, noi nu ştim.

Stăteau în curte, şi femeia nu-l poftea să intre în casă, socotind de bună seamă că musafirul neaşteptat avea să plece cât mai curând.

— Aveţi o livadă frumoasă! Şi, aşa cum se arată,

anul ăsta o să fie o recoltă bună, nu-i aşa? Merii sunt încărcaţi...

Femeia zâmbi.

— Dac-o vrea Dumnezeu, o să fie. Dar ştiţi cum e: până nu-şi vede omul roadele acasă, n-are voie să laude nimic.

Mai vorbiră îndelung despre vremea nesigură şi abia după aceea femeia spuse:

— Dar de ce stăm, aici, poftiţi înăuntru. A început să se răcorească.

Acceptă invitaţia, pentru că voia să stea de vorbă cu ea cât mai mult. Astfel află că stăpânii casei aveau un băiat reangajat în armată. E un post bun, mai cu seamă în zilele de azi când omul înghite atâta mizerie până să găsească de lucru.

— Dumneavoastră nu vă mai amintiţi de mine? întrebă domnul Souhrada, când, în sfârşit, apucă şi el să spună o vorbă.

Gazda răsuci din cap:

— Nu, eram atunci atât de tulburată! Doar nu-i un fleac să le povesteşti mereu câte ceva domnilor de la poliţie. Ştiţi, asta nu e ca acum, când stau de vorbă cu dumneavoastră! Dar, ia spuneţi-mi, de ce aţi ţinut atunci morţiş să aflaţi cât mai multe despre nepotul ei?

— Pentru că venea din când în când pe la ea! De altfel, răposata trăia mai mult singură...

— Aş! Da de unde! Dacă aţi şti dumneavoastră câţi oameni am văzut eu trecând pe-aici!

— Din acei care veneau mai des?

— Nu... Asta nu. Cum să vă spun... dumneaei avea casa de vânzare şi veneau pe la ea mereu alţi doritori s-o cumpere... De fapt, unul a fost de mai multe ori, dar nu-i mai unul!

— Şi cum se face că tocmai despre asta n-aţi spus nimic acum doi ani?

— Păi, ştiţi cum e. Când e omul la interogatoriu, n-are voie să spună aşa, ce-i trece prin minte. Eu nu ştiu nimic despre omul ăsta, decât atât că l-am văzut pe aici...

— Chiar şi cu puţin timp înaintea crimei?

— Da. A fost de câteva ori şi întotdeauna aşa, spre seară.

— Şi cum arăta?

— Asta nu ştiu, era tot cam pe vremea asta şi ştiţi, acum se întunecă repede. Şi-apoi, de ce să mă fi uitat eu după un bărbat străin care se ducea alături, la vecină? Nu-i aşa? Ştiu doar atât că era de la calea ferată. Un muncitor obişnuit...

Domnul Souhrada se uita la gazdă înmărmurit şi aceasta consideră tăcerea lui drept o dovadă de neîncredere.

— Zău, că e adevărat! Venea întotdeauna la aceeaşi oră.

— L-aţi putea recunoaşte?

— Greu.

Detectivul-pensionar, suspină. Ei, da, doctorului îi vine uşor să vorbească, dumnealui dacă vrea poate să studieze şi în pat bolile lui tropicale, dar cum să prind eu un muncitor feroviar, despre care nici nu ştiu măcar cum arată?

— Era un bărbat mai tânăr?

— N-aş spune. Mai degrabă nu... Îmi amintesc însă că mantaua stătea pe el, cum să spun, aşa cam ciudat...

Domnul Souhrada se învioră şi deveni deodată mai atent.

— Cum adică? Vreţi să spuneţi, poate, că avea

ceva pe dedesubt?

— Ce să fi avut? Adică, dumneavoastră credeţi că... sub haina aceea a avut ceva cu care pe urmă a omorât-o?! Nu, nu părea. Mai curând aş zice că nu i se potrivea...

— Era cocoşat?

— Nu, asta nu... Dar mantaua... gata, acuma ştiu. Era mai lungă într-o parte. Da, da, asta am băgat bine de seamă! Ce vreţi, ochi de femeie...

Souhrada se uita la doamna Otáhalová şi clătina din cap: da, ochi de femeie. Cu ăştia ai întotdeauna numai necazuri.

— Şi dacă venea aşa de târziu, cam când socotiţi că putea să plece de la ea?

— Ei, asta nu mai ştiu; n-am obiceiul să trag cu ochiul pe la ferestrele oamenilor. Dar, oricum, pleca târziu.

— Sau poate în zori?

— Asta mai greu, la ora aceea, eu sunt de mult în curte; ştiţi, dau la păsări, la iepuri şi, oricum, l-aş fi zărit. Dar dacă voia să cumpere casa, ce să fi căutat la ea până dimineaţa?

— Asta aşa e. Am întrebat şi eu, aşa...

Se făcuse târziu, de afară se auzi portiţa scârţâind, câinele începu din nou să latre, de data asta însă lătratul lui era un hămăit prietenos; în clipa următoare, în odaie îşi făcu apariţia domnul Otáhal.

Când află despre ce-i vorba, dădu din mână, cu un aer de dispreţ.

— Muierile astea ştiu prea multe. A mea, de pildă, ar putea să scrie despre povestea asta romane întregi.

Şi fiindcă Souhrada se grăbea să prindă trenul, stăpânul casei ieşi să-l conducă în curte, unde îi spuse

pe un ton confidenţial:

— Ştiţi, n-am vrut să spun asta de faţă cu nevastă-mea, dar aflaţi că răposata era cam rea de muscă! S-ar fi dat ea şi la mine, dar nu prea ne potriveam ca vârstă – era mult mai bătrână!...

Detectivul se minună, dar nu suflă un cuvânt. În drum spre gară se tot frământă, punându-şi mereu întrebarea dacă făcuse bine venind aici. La drept vorbind, nu aflase nimic deosebit, doar fleacuri...

Dar pe când şedea în tren şi asculta ritmul monoton al roţilor, îi veni în minte că tot aşa o fi gândit probabil şi Brožik atunci când s-a grăbit să iasă din spital ca să cerceteze din nou întregul caz, în timp ce el, Souhrada, a fost nevoit să se întoarcă înapoi la gara lui. În viaţă, fleacurile hotărăsc uneori totul...

Ce-a spus acest Otáhal s-ar putea să fie important. Dacă se dădea în vânt după bărbaţi, probabil că nu ascundea faţă de ei nici faptul că avea bani. Asta-i momeala cea mai sigură, când o femeie mai în vârstă vrea să se mărite. Dacă momeala asta l-a vrăjit tocmai pe muncitorul acela necunoscut de la calea ferată?!...

Să zicem c-ar fi aşa...

Dar unde vrei tu, sărmane Souhrada, să dai de un muncitor feroviar despre care nu ştii nimic decât atât că nu-i venea bine mantaua?

Se posomora şi iar zâmbea, după cum erau şi gândurile ce-i roiau prin minte; şi totuşi îl furnica o plăcere ciudată. În sfârşit, avea un ţel!

Când ajunse acasă, începu să fluiere în surdină. Doamna Souhrada răsuflă uşurată. Nu bănuia însă că în curând purtarea soţului avea s-o calce pe nervi... Uneori, nevestele sunt într-adevăr, femei aparte.

Din ziua aceea, domnul Souhrada stătea singur în

odaie, înecat în nişte maldăre de cărţulii cu mersul trenurilor, de care soţia lui n-avea voie să se atingă; copia din ele, cu cea mai mare minuţiozitate, orariile şi legăturile de tren. Într-o seară, îi spuse femeii să se împace cu gândul că el va trebui să mai şi călătorească un pic. Asta n-ar fi chiar atât de rău, numai că pentru treaba aceasta o să aibă nevoie şi de ceva parale...

Când soţia începu să protesteze, i-o tăie scurt:

— N-avem ce-i face, doctorul mi-a prescris...

Încotro urma să plece, n-a spus. De altfel, nici el nu ştia.

Un singur lucru ştia: la locul crimei din Stáchlavice, a apărut, timp de câteva zile şi întotdeauna pe înserat, un muncitor necunoscut de la calea ferată. Stáchlavice e prima haltă pe traseul Nezvěstice-Rokycany, şi trec pe-acolo numai trenuri personale. Dintre acestea trebuiau alese acelea cu care se poate veni seara de la Rokycany la Stáchlavice.

Da, numai că acolo se poate veni şi din altă parte. De pildă, de la Plzeň; e drept că de aici nu-i decât o bucăţică de drum, dar, oricum, tot e nevoie să schimbi trenul la Nezvěstice. Aşadar trebuie găsit trenul care pleacă din Plzeň după ora patru (atunci când iese din serviciu un feroviar normal), cu legătură imediată la Nezvěstice.

Mda, şi ar mai fi şi o a treia posibilitate: traseul Plzeň-Nepomuk-Horazdovice, şi de aici, mai departe, prin Budějovice până la Velenice. Ăştia de la calea ferată au trenul pe gratis, pentru el distanţa n-are nicio importanţă; ba mai mult, unui asemenea ins îi convine chiar ca locul faptei să fie cât mai departe de domiciliul lui. Şi totuşi nu înseamnă că noi suntem obligaţi să întindem traseul Dumnezeu ştie până

unde. Un lucru e clar: omul ăsta nu putea să pornească înainte de orele patru, de unde rezultă că nu putea să fie decât, cel mult, din Horazdovice.

Şi Souhrada desenă frumos schiţa traseului, însemnă pe el câteva nume de staţii, ţinu seama de planul orar şi, cu un compas vechi, încadră totul într-un cerc mare. Avea în acest cerc toate trenurile şi toate localităţile ce puteau fi luate în consideraţie. Pentru mai multă siguranţă, avea acolo şi trenurile de marfă cu mers regulat. După ce termină, îşi frecă mâinile mulţumit: undeva, în cercul ăsta, trebuie să fie feroviarul nostru necunoscut!

Sau – nu trebuie... Pentru că viaţa e mult mai complicată decât toate calculele la un loc.

Şi totuşi de undeva trebuie să încep; voi porni deci de la presupunerea că tot ceea ce ştiu până acum e adevărat. În orice caz, omul ăsta nu putea fi de departe. Chiar dacă am trece cu vederea faptul că avea liber numai după-amiaza, tot de prin părţile astea trebuia să fie, căci unde în altă parte ar fi putut să afle despre o femeie singură, cu căsuţă în Stáchlavice?

Şi domnul Souhrada se angajă în lunga şi zadarnica lui călătorie, în timp ce soţia sa, deznădăjduită, îşi frângea mâinile în tăcere. El însuşi nu ştia dacă cercul său era un cerc vrăjit sau un cerc confuz şi înşelător.

Şi asta nu numai pentru că trebuia să coboare în toate staţiile şi să-şi piardă timpul stând de vorbă cu feroviarii. Nu, ci fiindcă mai trebuia să se ducă în fiecare loc de cel puţin de două ori, căci, vorba ceea, ce te faci dacă tocmai în ziua respectivă omul căutat se află în altă parte?

Un pensionar nu-şi poate îngădui să-l întrebe pe şeful de gară ce efectiv are în staţie şi câţi dintre

oamenii săi sunt în serviciu; un pensionar nu poate face absolut nimic, decât să taie frunze la câini, să se uite încolo şi-n-coace, prefăcându-se că ar căuta ceva. De pildă, o traversă scoasă din uz, pentru foc. Curând însă fostul detectiv găsi tot felul de pretexte care să-i permită să hoinărească prin preajma staţiilor mai mici, şi să stea de vorbă cu oamenii.

Timpul trecea. Dacă ar fi să ancheteze în felul ăsta cei de la poliţie, li s-ar da desigur peste nas că lungesc prea mult povestea. Domnul Souhrada avea însă marele avantaj că nu mai ţinea de direcţie şi astfel îşi putea îngădui să nu-i pese de trecerea timpului.

Cum ajungea la limita cercului pe care şi-l desenase cu atâta migală şi nu găsea nimic, se întorcea înapoi în centrul lui.

Veni iarna. Souhrada fu nevoit să rămână acasă, să-şi trateze reumatismul şi să privească, doar pe fereastră, cum se aşterne zăpada. Ca să-şi mai omoare timpul, cercetă încă o dată toate legăturile.

Când se desprimăvără – şi pe el îl interesa tocmai perioada mai rece a primăverii, când omul mai este nevoit să poarte pe el paltonul – detectivul pensionar porni din nou pe traseul lui. Bătrâna Souhradová era încredinţată că soţului ei i-a sărit o doagă.

Într-o zi, pe când se foia prin gara Mirošov – aceasta fiind o comună pe linia ce duce spre Rakycany – şi tocmai se pregătea să facă calea întoarsă, zări deodată, dincolo de gară, un feroviar mai în vârstă curăţând cu grijă potecuţa ce se întindea de-a lungul şinei... Nu se grăbea, mişcările lui erau domoale, ca ale oamenilor deprinşi să muncească toată ziua, făcându-şi treaba cu dragoste şi temeinicie.

La un moment dat, omul nostru se îndreptă din şale şi, venind câţiva paşi înapoi, luă roaba ca să încarce în ea spinii tăiaţi.

Şi iată că tocmai acest om avea mantaua mai lungă într-o parte; umbla uşor încovoiat, de parcă ar fi dus pe unul din umeri o povară grea.

Inima bătrânului Souhrada începu să bată cu putere. Dumnezeule, Hristoase, îşi spuse, am avut dreptate! Eu, eu am avut dreptate! Eu, care am făcut serviciul la „Obiecte pierdute şi găsite”... Eu care mă ţineam în gară după hoţii de buzunare...

De atâta bucurie, şi uimit de propria sa deşteptăciune, simţi cum îl ia cu leşin.

Feroviarul nu-l vedea, căci era întors cu spatele. Când, mai târziu, trecu prin preajma lui, cu roaba plină de spini, muncitorul îl privi pe omul străin oarecum surprins, de parcă s-ar fi întrebat cu mirare ce caută un civil pe linie în afara gării. Răsturnă roaba peste un morman de gunoaie şi, în timp ce le netezea frumos cu grebla, Souhrada aruncă:

— Asta o să prindă bine la îngrăşatul grădinii.

Feroviarul se uită la el, dar nu spuse nimic.

— Ziceam că asta o să prindă bine la îngrăşatul grădinii, strigă Souhrada.

Omul se întoarse şi-i răspunse morocănos:

— Aud, nu-i nevoie să ţipaţi...

Rostise însă cuvintele în aşa fel încât să dea a înţelege, cât se poate de clar, că n-avea niciun chef să continue discuţia. Apucă apoi roaba şi porni înapoi, cu pas tărăgănat.

Fostul detectiv sta pe loc şi-l urmărea. Din drum, omul nostru îşi mai întoarse privirea şi-l zări pe străin uitându-se după el. Nu dădu la iveală că asta l-ar stânjeni, dar, în timp ce lucra, nu se putu abţine să nu

mai privească de câteva ori înapoi, cu toată atenţia.

Domnul Souhrada văzuse cât se poate de limpede: omul ăsta are, într-adevăr, paltonul mai lung într-o parte. Şi ştie foarte bine că stau aici, şi asta, de bună seamă, nu-i place...

În sfârşit, feroviarul se îndreptă iar din şale şi strigă:

— Aici e linie, aici n-are nimeni ce căuta.

Detectivul pensionar strânse din umeri şi se înapoie pe peron. Aşteptă însă să-l vadă din nou trecând pe lângă el pe omul cu pricina. Acesta, ce-i drept, făcu o mutră ca şi când nimic nu l-ar fi interesat, dar, de sub fruntea lui aplecată, ţâşneau fulgerele unor priviri neîncrezătoare.

Bătrânul Souhrada se întoarse acasă bine dispus.

— Gata, mămică, acum s-a zis cu trambalarea de colo până colo! De azi înainte nu mă mai reped decât până la Mirošov.

— Şi, mă rog, pentru ce?

— Ca să mă întâlnesc cu un muncitor de la calea ferată.

— Numai să nu fie cu fustă, îi spuse nevasta, şi domnul Souhrada râse copios. Căci, vorba ceea, când îţi mai faci şi soţia geloasă, înseamnă că nu stai chiar atât de prost, chiar dacă ai ieşit la pensie.

Cum îl cheamă şi unde locuieşte feroviarul cu pricina, află în cârciuma din faţa gării Mirošov. Tot aici află că Soukup Josef lucrează la calea ferată de peste douăzeci de ani, că e un om cumpătat, tăcut şi modest, că-i puţin cam morocănos, că-i văduv de multă vreme şi că are o căsuţă în capătul comunei.

— Am auzit că se ducea să caute o casă de cumpărat! spuse domnul Souhrada.

— Cu neputinţă, ripostă tânărul impiegat.

— Atunci se ducea la o femele, reluă râzând fostul detectiv.

— Nici n-ar fi de mirare; în definitiv, un om ca el, care mai are puţin până să iasă la pensie, nu-i de lepădat. Orice femeie s-ar îmbulzi să-l ia de bărbat. Dar nu, el e de felul lui un singuratec...

Souhrada îşi goli halba de bere şi o şterse englezeşte. Dincolo de staţie, Soukup trăgea cu grebla adunând cu grijă frunzele uscate din grădiniţa şefului de gară. Detectivul se opri în dreptul gardului şi-l privea.

Omul se întorcea din când în când spre el. Se părea că-i tremurau un pic mâinile.

Feroviarul Soukup tocmai împingea spre tren un cărucior ca să încarce în el coletele poştale. După ce le luă în primire se duse cu ele la magazie. Souhrada se postă în spatele uşii de sticlă şi se uită înăuntru.

Omul nostru aşeza pachetele în regal şi când surprinse chipul care în ultima vreme îi apărea atât de des în faţă, se opri din lucru, ca şi când n-ar mai fi avut putere să facă nimic.

Apoi se întoarse brusc şi deschise uşa cu violenţă:

— Ce vreţi de la mine?

— Nimic, îi răspunse domnul Souhrada, surâzător. Noi doi ne cunoaştem doar...

— Nu-mi amintesc, mormăi feroviarul şi bătu în retragere.

— Din Stáchlavice, reluă detectivul şi vârî piciorul între uşă şi prag, ca omul nostru să n-o poată închide. Veneaţi pe-acolo, acum trei ani, toamna şi întotdeauna pe înserat...

— Nu... Nu-i adevărat! mormăi omul şi îşi lăsă privirea în jos.

— Ba da, veneai la Maria Doubková.

Omul îşi micşoră ochii. Dacă n-ar fi lume pe peron, s-ar repezi să mă sfâşie, îşi spuse Souhrada şi făcu un pas înapoi.

Omul trânti uşa zgomotos.

Domnul Souhrada zâmbi mulţumit şi cu trenul următor plecă acasă. De fapt, dacă stau şi mă gândesc, am aflat destul şi, cu ceea ce ştiu, aş putea foarte bine să mă duc la Direcţie. Josef Soukup, cu domiciliul şi locul de muncă în Mirošov, pretinde că n-a fost niciodată la Stáchlavice, dar martora Otáhalová îl recunoaşte.

Detectivul răsuci din cap. Nu, nu-i chiar aşa de simplu. Un lucru însă e sigur: am descoperit încă o persoană în legătură cu un vechi caz, rămas în suspensie. S-ar putea ca domnul consilier să mă laude pentru felul în care am descoperit-o. Şi mai departe? Dacă această Otáhalová nu-l recunoaşte? Ce mă fac? Nu, nu, încă nu-i timpul să mă duc la Direcţie... Omul ăsta mai trebuie urmărit. De altfel, parcă-l aud pe Brožik spunând: Ehei, dragă Souhrada, să prinzi un ucigaş, nu-i glumă. Sper că ţi-ai dat seama de acest lucru...

Sigur, aşa e. Dar acum e vorba de o joacă – şi joaca asta trebuie să continue.

În timp ce-şi cumpăra biletul de întoarcere pentru Mirošov tânără casieră îi spuse:

— Trebuie să fie frumos pe-acolo, de vă duceţi în fiecare zi.

— Foarte frumos, îi răspunse surâzător. Dacă aş fi mai tânăr, v-aş propune să mergeţi cu mine.

În ziua aceea, feroviarul Soukup se înfundă într-un birou şi nu mai ieşi de-acolo multă vreme. Când, în sfârşit, se încumetă să scoată niţel capul, zări nişte ochi străini aţintiţi asupra lui. Se dădu înapoi şi nu se

mai arătă deloc.

În altă zi Souhrada găsi la transportul coletelor un tânăr muncitor auxiliar. Întrebându-l de omul nostru, tânărul îi răspunse că Josef Soukup are zi liberă şi nu se află în staţie.

— O fi prin pădure, adăugă el.

Ca să profite de timp, Souhrada se repezi până la căsuţa lui Soukup. Rămase surprins: căsuţa era ţinută într-o ordine desăvârşită, gardul proaspăt vopsit, în curticică două coteţe de iepuri şi o stivă de lemne, aranjată fără cusur. Omul ăsta e un pedant şi îşi găseşte timp pentru toate, îşi spuse detectivul-pensionar. Lemnele sunt aşezate cum scrie la carte. Jos două rânduri de mesteacăn, pentru că ăstora umezeala nu le strică, pe urmă mai multe rânduri de molid, şi abia sus de tot, câteva rânduri de pin...

Apucă de clanţa portiţei. Nu cedă. Nu-i rămânea deci decât să dea un ocol casei şi să se întoarcă. Se necăji, căci îi părea rău de fiecare zi pierdută.

Îi părea rău fiindcă nu ştia că de fapt Soukup nu era în pădure. Era acasă şi-l văzuse pe oaspetele său nepoftit, dând târcoale casei. Îl văzuse de sus, din pod, prin crăpătura lucarnei. Îl văzuse trăgând de clanţa de la poartă.

În ziua următoare, când sosi din nou la Mirošov, domnul Souhrada zări de la fereastra vagonului un grup de muncitori împingând pe linia moartă o drezină. De îndată ce trenul părăsi gara şi linia principală se eliberă, drezina porni la drum. Pe platforma ei se afla Josef Soukup. Detectivul observă foarte bine că omul acesta îl măsura cu o privire în care stăruia o batjocură ascunsă. Ţi-am scăpat printre degete... Te-am dus... Şi-am să te mai duc...

Joacă? Nu, asta nu mai era joacă, ci un duel

nemărturisit al cărui sfârşit, deocamdată, Souhrada nu-l întrezărea.

Nu-i rămânea decât să-plece înapoi aşa cum venise. Sau, cel mult, să se mai repeadă o dată până la căsuţa lui Soukup şi să încerce să stea de vorbă cu vecinii. Nu s-a întâmplat încă niciodată ca omul să nu afle în felul ăsta ceva folositor.

Iar mâine, dragă Josef Soukup, mâine mă înfăţişez din nou. Şi poimâine, şi în fiecare zi. Până când ai să te hotărăşti singur să-mi spui cum a fost... Pe urmă joaca mea va lua sfârşit.

Numai că, deocamdată, nu se arată niciun sfârşit, şi cu atât mai puţin un sfârşit bun pentru mine. Ce mai, când un lucru nu merge e mai bine să te laşi păgubaş. Azi am o zi proastă, mormăia detectivul, nemulţumit, căci, spre marea sa mirare, discuţiile cu vecinii nu-i aduceau nimic nou. Repetau cu toţii ceea ce el ştia, şi când stătea de vorbă cu oamenii din casa următoare, simţea la ei o anumită reţinere. Fireşte, îl văzuseră înainte intrând la vecini. La un moment dat îşi dădu seama că minciuna cu interesul pe care l-ar avea pentru căsuţa lui Soukup nu-l ajută s-o scoată la capăt.

Aşa stând lucrurile, arboră o mină umilă de pocăit şi, ca şi când i-ar fi fost teamă să nu-l audă cineva, rosti cu voce scăzută:

— Am să vă spun despre ce-i vorba şi ce anume aş vrea, de fapt, să aflu de la dumneavoastră. Ştiţi, domnul Soukup se interesează de o rudă de-a noastră şi de aceea am venit să vă întreb cam în ce ape se scaldă. Pricepeţi?

Pricepură, cum să nu, ba, mai mult, se arătară chiar bucuroşi, căci o fi el domnul Soukup un mare singuratec, dar e un om aşezat, şi unde mai pui că

mai are puţin şi iese la pensie!...

Nu-i mai rămâne aşadar decât să-şi ia rămas bun, nu însă înainte de a-i ruga cu insistenţă să nu sufle o vorbă nimănui. Cu toate că ştia prea bine că nici n-o să apuce să iasă din casa lor şi toţi o să alerge cu vestea prin vecini.

Păşea agale prin dreptul casei pustii a feroviarului Soukup şi deodată înmărmuri. Ce mai e şi asta? Curtea, măturată frumos, ca întotdeauna, în schimb lemnele... Da, stiva de lemne, clădită exemplar, se afla, ce-i drept, la locul ei, numai că lemnele erau aşezate acum într-o altă ordine. Jos rămăsese un rând întreg cu lemne albe de mesteacăn, în schimb în rândul al doilea ajunseseră câteva lemne de molid. Bucăţile de mesteacăn lipsă erau tocmai în rândul al treilea! Ca să vezi! Ce l-o fi apucat oare pe acest om tăcut şi cumsecade să reaşeze stiva de lemne, şi încă noaptea, ca să nu vadă bine ce ia în mână?!

Când reveni în gară, Souhrada zări drezina din nou pe linia moartă. Făcu ocolul gării, în căutarea omului său. Deodată începu să cearnă o ploaie măruntă şi, în clipa aceea, feroviarul veni să se adăpostească pe peron.

Se uitară unul la celălalt.

— Aţi făcut o greşeala, îi spuse detectivul, încet: mare greşeală. Mai aveţi timp să mărturisiţi.

Feroviarul mişcă din buze; erau crăpate până la sânge, ca după febră. Clătină din cap, dar din gâtlejul lui nu ieşi niciun sunet. Părea că se sufocă.

— Eu am anchetat crima aceea acum trei ani. Acum însă, am terminat. Mai aveţi timp să...

Omul îşi desfăcu braţele, ca şi când ar fi vrut să se împotrivească unui atac. În gară tocmai intra un tren. Domnul Souhrada se grăbi să ajungă cât mai repede

la marginea peronului. Era şi timpul. Nu pentru tren, pe ăsta l-ar fi prins, dar era limpede că omul acela l-ar fi sugrumat.

A doua zi dimineaţa, când în faţa casei lui Josef Soukup sosi maşina direcţiei de criminalistică a poliţiei din Plzeň, vecina de peste drum le spuse oamenilor legii că feroviarul nu-i acasă! Dar ei ştiau din gară că în ziua aceea Soukup nu venise la slujbă şi deci trebuia să fie acasă.

Forţară poarta şi intrară în curte. Bătrânul Souhrada se opri în dreptul stivei de lemne, rânduite cu o grijă exemplară.

Deodată îl auzi pe Brožik, care se uitase pe fereastră:

— Hei, uite-l, e înăuntru... Spânzurat de uşă...

Şi-l privi pe Souhrada cu neascunsă uimire şi admiraţie deopotrivă.

ARHIDUCELE

Tânărul Leopold Pergler trânti uşa în urma lui şi strigă:

— N-o să mă mai vedeţi niciodată...

Apoi, cu demnitatea jignită, coborî treptele casei părinteşti şi ieşi prin gangul întunecat, în strada mohorâtă. Rareori se întâmplă să plece altfel de acasă feciorii de familie bună. Dacă nu s-ar ofensa, ce motiv ar avea ei să-şi părăsească o mamă – pâinea lui Dumnezeu – care le suportă datoriile atât cât poate, o dădacă cicălitoare, dar cu o inimă mai miloasă decât a mamei, o soră de măritat şi un câine credincios care-şi iubeşte tânărul stăpân?

Din păcate însă mai e în casă un tată morocănos care nu înţelege că omul e tânăr numai o dată în viaţă...

Se pare că Leopold Pergler-senior – comerţ de articole textile – n-a fost niciodată tânăr, în ciuda faptului că inscripţia de pe firma casei: L. Pergler-jun., se referea, în mod surprinzător şi cu totul de neînţeles, tocmai la el, Pergler-senior. Tânărul domn n-avea simţ comercial, în schimb juca de o manieră remarcabilă taroc, era neîntrecut la mariajul cu licitaţie, iar în ceea ce priveşte binecuvântarea cerească, se poate spune că norocul îi surâdea destul de des. Douăzeci şi unu nu juca decât rareori...

Da, pe urmă mai erau şi micuţele balerine de la operetă, îndeosebi Kiki, dar mai era, fireşte, şi soţia

unui căpitan de geniu şi încă multe alte femei, căci trebuie să recunoşteam că tânărul Leopold Pergler era un bărbat şic.

Cu toate acestea, calităţile amintite nu-i foloseau acum la nimic. Părăsea casa părintească, după o ceartă crâncenă, cu cinci coroane amărâte în buzunar.

Mai întâi ar fi vrut să le arunce în prag, sub nasul tatei; pe urmă însă se răzgândi, spunându-şi în sinea lui că cinci coroane înseamnă totuşi mai mult decât nimic, şi cu acest gând se îndreptă el spre cafeneaua preferată, pentru a reflecta asupra vieţii sale viitoare.

Nu bănuia că nu se va întoarce prea curând în casa sumbră şi neprimitoare a părinţilor săi şi că, între timp, firma „L. Pergler-jun.” avea să se stingă de bătrâneţe.

Coroanele pomenite nu erau nişte bani întâmplători, erau restul din cota-parte ce i se cuvenea tânărului domn din veniturile familiei. Domnul Pergier-senior adunase datoriile, socotise şi cât îl costase feciorul până atunci şi, ca un negustor corect ce se respectă, nu uitase să calculeze nici dobânzile; apoi, exprimând în cifre paginile Debit şi Credit, ajunse la concluzia că în contul junelui mai rămăseseră exact cele cinci coroane, pe care i le plătise cu promptitudine şi fără a-i cere în schimb nicio confirmare.

Mama gemea, bătrâna dădacă trântea mânioasă vasele în bucătărie, surioara ţipa de zor spunând că renunţă la zestre în favoarea frăţiorului, în timp ce credinciosul câine, considerând probabil toată hărmălaia o distractie de familie, hămăia fericit. Numai tatăl arbora o mină sardonică de om neînduplecat. Aşa stând lucrurile, Leopold-junior

plecase furios, trântind uşa în urma lui.

Nu era un copil şi ştia bine că cinci coroane nu-i o sumă cu care să poată întreprinde prea mult. Şi nu era niciun romantic ca să fie gata să le mizeze dintr-o dată în joc, cu credinţa naivă că până dimineaţa va deveni milionar. De altfel, acolo unde se ducea de obicei să joace cu cinci coroane l-ar fi dat afară.

Numai bunicul Pergler a putut să-şi înceapă negoţul cu o sumă chiar mai mică, dar pe atunci erau alte vremuri. Azi avem republică, vechea Austrie s-a destrămat; în zilele noastre, dacă vrei să faci comerţ, trebuie să ai capital, iar pentru jocul de cărţi cu atât mai mult...

Ajuns la cafenea, Leopold Pergler-junior se aşează la o masă liberă şi, cu un gest distins al mâinii sale albe şi îngrijite, pe care strălucea în chip de podoabă un inel mare şi fals, îi făcu semn chelnerului să-i aducă o cafea.

„Dacă ar şti că azi nu i-o plătesc!” îşi spuse Leopold în sinea lui, cu tristeţe.

Apoi trecu în revistă toate femeile pe care le cunoştea, eliminându-le cu anticipaţie pe cele despre care presupunea că mai curând aşteaptă să primească decât să dăruiască şi păstrându-le în minte numai pe cele considerate că i-ar putea fi de ajutor. Spre surprinderea lui însă acestea nu erau prea multe. Şi ceea ce i se părea mai grav – toate erau urâte. În cele din urmă i se întrezări unica perspectivă, de loc îmbucurătoare, de a-şi petrece pentru început nopţile la o modistă de vârstă mijlocie...

Cafeaua nu era pe gustul lui, sorbi un pic de sifon şi mai-mai să-l scuipe pe jos. Era mai bine să fi cerut un vermut; dacă tot nu plăteşti, ce importanţă mai are

dacă nu plăteşti nici vermutul. Pocni din degete şi comandă un pahar cu vermut.

Aşadar, nu rămâne decât modista. Are o inimă de aur şi ceva economii. Povestea, ce-i drept, e neplăcută şi aproape dezonorantă, dar ce-i de făcut? Orice început e greu. Kiki, categoric, n-ar fi în stare să mă întreţină.

La un moment dat, observă că dintr-un colţ al cafenelei era urmărit cu insistenţă de un bărbat necunoscut. Leopold avea dezagreabila impresie că-l ştia de undeva, dar de unde anume, nu-şi putea aminti, în afară de asta, n-avea niciun chef să se ocupe acum de persoane străine. Avea şi aşa destule griji cu propria sa persoană.

După ce se frământă multă vreme cu gândurile lui sumbre şi după ce chelnerul luă de pe masă paharul şi ceaşca de cafea, privirea lui se întâlni din nou cu ochii bărbatului necunoscut. Îl cuprinse neliniştea: te pomeneşti că până la urmă o fi un detectiv! Prostie! De ce să angajeze tata pentru mine un detectiv?! Şi de ce să stea un detectiv aici, în cafenea, şi să caşte ochii la mine? Un detectiv ar avea, de bună seamă, o atitudine mai discretă. În clipa aceea, necunoscutul porni direct spre masa lui Leopold şi, când se apropie, făcu o plecăciune:

— Permiteţi? întrebă el respectuos.

Leopold ridică doar din umeri.

Omul se aşeză în faţa lui.

— Necazuri? rosti scurt.

Leopold tăcea mohorât.

— Bani? reluă necunoscutul, cu un zâmbet straniu.

Leopold îşi întinse picioarele.

— V-ar interesa o afacere excelentă?

Leopold îşi înălţă sprâncenele.

Necunoscutul zâmbi din nou:

— Permiteţi-mi o întrebare: ştiţi germana?

Leopold dădu din cap aprobator.

— Bine?

Leopold scrâşni printre dinţi:

— Dacă v-a trimis cumva papa, puteţi să vă duceţi dracului!

Necunoscutul făcu o plecăciune:

— Daţi-mi voie să mă prezint. Sunt Kekule Jan. Un nume destul de ciudat, nu-i aşa? Aflaţi însă că numele acesta nu-l poartă un nătărău, precum, de altfel, vă veţi convinge foarte curând. Dumneavoastră vă numiţi Leopold Pergler. În altă ordine de idei, numele de Leopold vă prinde de minune.

Omul ăsta ori e nebun, ori e pidosnie, îşi spuse în sinea lui Leopold, subţiindu-şi buzele cu dispreţ. Chelnerul se tot învârtea prin jurul mesei lor şi domnul Kekule îi făcu semn:

— Daţi-ne o sticluţă de vin roşu.

— Ce vreţi de la mine? întrebă Leopold cu o voce întunecată.

— Vreau să vă spun că aveţi un chip admirabil... Să ştiţi că vă urmăresc de multă vreme.

— Şi aş putea să ştiu şi de ce?

— Pentru acest chip al dumneavoastră... Semănaţi la perfecţie cu membrii dinastiei habsburgice.

Leopold Pergler avea senzaţia că maxilarul inferior o ia razna. Cu alte cuvinte, de atâta uimire rămase cu gura căscată.

Necunoscutul zâmbi:

— Ştiţi, eu mă ocup puţin cu studierea familiilor nobiliare. Le cunosc, aş zice, la perfecţie. Şi aş avea nevoie să colaboraţi cu mine în acest domeniu. Pentru început vă ofer, să zicem, zece mii.

Leopold îşi simţi fruntea brobonată de sudoare:

— Anual? întrebă ca să fie sigur.

— Lunar.

Chelnerul tocmai aşeza pe masă sticla cu vin roşu laurenţian şi Leopold nu se încumetă să-i spună necunoscutului, de fapt acum cunoscutul domn Kekule, că-i ţicnit. Dar aşa credea.

— Repet, pentru început, reluă fostul necunoscut. Pe urmă, această sumă va creşte treptat. După aprecierea mea, se va ridica la jumătate de milion anual.

Domnul Kekule umplu paharele şi-l ridică pe al său. Chipul lui dispăru apoi pentru o clipă în spatele rubiniului scânteietor al vinului.

Leopold nici nu se atinse de paharul său. Povestea începuse să-l cam plictisească. Totul era o nebunie, de domeniul fantasticului, şi el avea necazuri serioase, neştiind măcar unde o să doarmă la noapte.

— Cum văd, dumneavoastră nu mă credeţi, scumpe prietene, îi spuse omul din faţă. Nici nu-i de mirare, ideea mea pare, cel puţin la început, foarte îndrăzneaţă. Dar, dacă te obişnuieşti cu ea, e cât se poate de reală. Am nevoie de un bărbat cu chipul dumneavoastră... Chiar nu v-a spus nimeni până acum că aveţi trăsături tipice de Habsburg? Ei da, înţeleg, în republică nu e nimerit să se vorbească despre asemenea lucruri. Vremurile de altădata s-au dus, nobilimea a fost desfiinţată şi un urmaş al familiei imperiale ar fi...

— De ce vă prostiţi? îl întrerupse brusc Leopold. Ori îmi spuneţi ce vreţi de la mine, ori vă luaţi vinul şi vă căraţi de-aci.

— Sunteţi violent şi puţin cam necuviincios. Vă scuz şi vă rog să mă ascultaţi. Am la Viena o mătuşă,

de profesie brodează. Brodează monograme. Nici nu v-ar veni a crede cât de lucrativă poate fi această meserie. A lucrat pentru toate casele nobiliare. Să te întâlneşti în atelierul ei cu o arhiducesă e ca şi când ai întâlni aici, în Brno, o femeie bătrână pe stradă. De altfel şi arhiducesele sunt astăzi la o vârstă mai înaintată... De prinţese nici nu mai vorbesc. Prinţesele au ajuns cam pe la patruzeci de ani, şi în măsura în care nu sunt măritate, încep să semene cu fetele bătrâne. Contesele şi baronesele, pe astea nici nu le mai pun la socoteală. Din fragedă tinereţe m-am învârtit printre nobili şi le cunosc familiile la perfecţie. Prietenii mă consideră azi un expert în materie. Familia Thun und Hochenstein mi-e la fel de familiară ca şi familia Lichnovilor. Am fost în relaţii cu doamnele din familia Dietrichstein, ca şi cu cele din familia Windischgrätz, şi trebuie să vă spun că Maria Valentina Gabriela, a cărei cununie cu prinţul Jan de Ratibor a avut loc la Viena, era o femeie foarte frumoasă, iar monogramele ei au fost brodate de mătuşa mea cu o fineţe şi o gingăşie neobişnuită. Cunosc la perfecţie familiile Metternich, Winenberg, casa Löwenstein-Wertheimer, ca să nu mai vorbesc de Lobkowitz, de Schwarzemberg, de bătrânul Eszterházy din Galantha sau de familia conţilor Auersperg. M-au interesat căsătoriile, incidentele, scandalurile lor: şi vă asigur că nu-s puţine la număr şi că sunt foarte captivante şi în felul lor tulburătoare.

— Vă rog să mă iertaţi, dar eu... încercă Leopold să-i curme firul povestirii.

Domnul Kekule era însă în elementul său şi nu mai era cu putinţă să-l opreşti.

— S-ar putea, desigur, să vă puneţi întrebarea: de ce n-a devenit acest om arhivarul unei case

nobiliare... Problema e simplă şi constă în faptul că, în zilele noastre, nobililor nu le merge prea strălucit şi mulţi dintre ei, oricâtă bunăvoinţă ar avea, nu-şi pot permite luxul de a ţine un arhivar. Dar cei mai mulţi nici nu vor; nobilii bătrâni, cărora li s-au luat titlurile, sunt copleşiţi de un fel de oboseală apatică. Sunt decepţionaţi, şi-au pierdut raţiunea de a trăi, nu se mai interesează de familiile lor... Din fericire, există însă alţii care manifestă pentru ele un dublu interes. Iar aceştia, ca să zic aşa, sunt tocmai acei ce i-au privat de titlurile amintite. Nici nu v-ar veni a crede, domnule Leopold, dacă v-aş spune câţi republicani doresc să intre în relaţii de amiciţie cu membrii familiilor nobiliare! Darămite cu membrii dinastiilor domnitoare! A face din dumneata un membru al dinastiei habsburgice e pentru mine pur şi simplu o datorie de onoare. Şi totodată şi o necesitate, întrucât şi eu sunt, ca să zic aşa, pe geantă, economiile mele s-au dus, iar mătuşa din Viena a îmbătrânit. Acum mă înţelegeţi?

— Pe mine mă interesează un singur lucru: cine anume va plăti sumele acelea fabuloase despre care îndrugi atâtea verzi şi uscate? Căci, potrivit spuselor dumitale, nobilii sunt lefteri.

— Aşa este. De altfel, bani nici n-o să luăm de la ei. De la nobilime n-o să luăm decât legăturile de familie. Banii o să-i luăm de la ceilalţi. Vă daţi seama ce onorat se va simţi un director de bancă dacă veţi accepta invitaţia de a lua cina la el acasă? Sau ce strălucire ar căpăta nunta fiicei unui mare angrosist de mezeluri prin prezenţa arhiducelui Leopold?

— Arhiducele Leopold Pergler, comerţ cu articole textile, rânji junele.

— Pe câte ştiu, un asemenea comerţ nu aveţi, şi

asta vă frământă destul, spuse domnul Kekule, pe un ton glacial. Scoateţi-vă din minte că sunteţi un Pergler. Sunteţi un Habsburg atât de desăvârşit, încât acest lucru nici nu se poate reda prin cuvinte. Sunteţi mai habsburgic decât însuşi împăratul Carol şi decât toţi unchii şi toate mătuşile lui la un loc. Semănaţi perfect cu prinţul moştenitor Rudolf, pe cinstea mea... Dar ca să nu bată la ochi, n-o să fac din dumneavoastră un membru al acestei ramuri.

O să vă fac membru al ramurei Modena, acolo nimeni nu se mai descurcă în poveştile astea... Ei, ce ziceţi, batem palma?

— Mă rog, fie, cel puţin o să ne distrăm.

— Vă înşelaţi, va fi o treabă foarte serioasa. În primul rând va trebui să vă deprindeţi să pronunţaţi puţin mai altfel litera *r*. Cu alte cuvinte să graseiaţi un pic... Germana o ştiţi, dar accentul vienez n-o să vă strice. Asta însă aranjăm noi la mătuşa din Viena. Are un apartament destul de bun şi confortabil, şi dacă tot îl închiriază domnişoarelor, nu văd de ce nu ne-ar elibera şi nouă una din încăperi? Biblia dumneavoastră va fi de azi înainte această carte. Cam zece pagini va trebui să învăţaţi pe dinafară şi să le ştiţi la perfecţie.

Leopold răsfoi uluit cartea purtând un titlu falnic:

GOTHAISCHER KALENDER – GENERALOGISCHER HOFKALENDER.

Apare de peste o sută cincizeci şi şapte de ani, spuse domnul Kekule, cu o anumită mândrie. Găsiţi-mi pe lumea asta o a doua carte la fel! Ei bine, din această carte veţi învăţa să-i cunoaşteţi pe toţi membrii dinastiei habsburgice, atât pe cei din ramura

austro-ungară, cât şi pe cei din ramura toscană, chiar dacă personal vă veţi trage din dinastia modena. Legătura de rudenie cu Habsburgii vă face să vă înrudiţi cu jumătate din familiile nobiliare din lumea întreagă, iar despre cealaltă jumătate, puteţi, pur şi simplu, doar să afirmaţi legătura de rudenie şi vi se va da crezare.

Kekule ridică din nou paharul. Leopold Pergler care încetase a mai fi un Pergler, transformându-se încetul cu încetul într-un urmaş al arhiducelui Ferdinand şi al soţiei acestuia – Maria Beatrice d'Este – sorbi şi el din paharul său. După un timp comandară o altă sticlă.

— Se înţelege de la sine că dumneavoastră sunteţi rudă şi cu regii Sardiniei, deoarece ducatul Este a fost unit cu acest regat prin decretul regelui Victor Emanuel. Francisc, ultimul duce de Modena, s-a căsătorit la München cu prinţesa Adelgunda de Bavaria, de unde reiese că sunteţi înrudit şi cu regii bavarezi şi, prin intermediul lor, cu încă mulţi alţii. La rândul lor, fraţii lui Francisc de Modena s-au căsătorit şi ei cu diferite prinţese, unul din ei cu Elisabeta de Austria, care, mai târziu, s-a recăsătorit cu Ferdinand al României. Vedeţi ce frumos se împleteşte totul? Prin dinastia habsburgolorenă vă înrudiţi cu Bourbonii şi asta datorită Alicei, ducesa de Bourbon şi de Parma, care, bineînţeles, vă leagă de ramura toscană. Unchii dumneavoastră sunt Carol Salvator, Leopold Salvator – nu sunt convins dacă nu cumva după ei purtaţi numele – şi Francisc Salvator – care cu soţia sa Maria Valeria, fiica lu Frantz Iosef, a avut cinci copii. În felul acesta descindeţi direct din dinastia domnitoare a Habsburgilor şi probabil tocmai de aci vine şi această extraordinară asemănare cu ei. Unica dumneavoastră verişoară, arhiducesa Karolina, pe

numele ei întreg Karolina Maria Immaculata Josefa Ferdinanda Filomena Rosalia, s-a măritat la Viena cu Alteţa sa prinţul August Leopold de Sachsen-Koburg, fapt care extinde legăturile dumneavoastră de rudenie într-o altă direcţie, extrem de folositoare. Sunteţi înrudit cu dinastia Würtemberg, şi prin ea cu Schauburg-Lippe; aveţi deci mătuşi deopotrivă la Lisabona şi la Berlin, în Italia şi în România, la Lemberg, Saltzburg, Paris, Londra, ca să nu mai vorbesc de Bavaria Saxonia şi Elveţia. Întrucât Maria, bunica nelegitimă a îndepărtatului dumneavoastră străunchi Carol, s-a născut ca infantă a Portugaliei, putem ajunge la fel de bine şi la Lisabona. Dumneavoastră ca Habsburg, iar eu ca secretar al dumneavoastră. Ei, ce părere aveţi?

Leopold n-avea deocamdată nicio părere. Se gândea cu o uşoară tristeţe la bunicul său Pergler-senior, un fost negustor ambulant de pielcele, şi la tatăl său, comerciant cu articole textile, şi în sinea lui le cerea iertare că-i părăsea în favoarea unor strămoşi proaspăt câştigaţi, a căror origine era atât de nobilă, încât cu greu avea să ţină minte vreodată distinsele lor nume. Dar ce să facă, n-avea încotro, ai săi l-au izgonit din familie, cu cinci coroane în buzunar, iar el e nevoit acum să se arunce singur în vâltoarea vieţii...

Îşi umflă pieptul şi spuse cu o voce destul de fermă:

— Domnule, Alteţa sa arhiducele Leopold de Modena, Este, Carrara şi Guastalla vă face cunoscut că vă angajează în serviciile sale! Potrivit relatărilor dumneavoastră, ar trebui de bună seamă să emit pretenţii la tronul Bavariei. Cum e cu putinţă ca nişte oameni lipsiţi de simţul conştiinciozităţii să ne fi privat

pe noi de acest drept? Secretar Kekule, vă cer...

— Alteţă, interveni domnul Kekule, cu autoritate, politica în afacerile noastre n-o amestecăm. Revoluţia v-a măturat, şi în privinţa asta n-avem ce face. A emite pretenţii la tron e o tâmpenie. Altul e drumul nostru: veţi strânge contribuţii pentru ajutorarea familiilor nobiliare şi, ca un adevărat arhiduce, veţi lansa împrumuturile acolo unde se vor găsi oameni dispuşi să împrumute... Începând de azi, Alteţa voastră nu mai face niciun pas fără mine. Înainte de-toate însă va învăţa la perfecţie, până mâine, prima sa lecţie: întreaga dinastie de Modena.

De la cafenea se duseră la un chef de proporţii mai reduse şi, până în zori, toate persoanele aflate în bar li se adresară cu Majestatea Voastră. De la un domn mai în vârstă, care plângea de emoţie că stătea la aceeaşi masă cu un urmaş al dinastiei habsburgice, Alteţa sa Leopold împrumută la iuţeală două sutare. Începutul nu era chiar atât de rău. Fantoma modistei între două vârste era deci înlăturată, căci Leopold îşi petrecu prima sa noapte, mai bine zis prima sa zi, la Grand Hotel, şi avu sentimentul că lumea începe să se deschidă înaintea lui.

Şi într-adevăr, lumea aceasta i se deschise, în micul castel Auburg din Austria, unde prinţesa Francisca Paula de Lobkowitz organiza de două ori pe an întâlnirile familiei sale cu alte rubedenii. Aici îşi făcu apariţia, pentru întâia oară tânărul Habsburg Leopold, care se salută cordial cu unchii, cu străunchii şi cu străverişoarele lui, şi-i sărută mâna mătuşii îndepărtate a părinţilor săi, Amalia Luisa Dorotheea Leontyna. Bătrâna doamnă îl întrebă direct pe necunoscutul Leopold de ce n-a dat atâta vreme niciun semn de viaţă.

— Am fost în America de Sud, mătuşico. Consider că singurul lucru pe care-l poate face azi un nobil e să călătorească. Ador aventura.

După care, arhiducele povesti într-o manieră magistrală lupta sa cu un elefant în jungla Amazoanelor, şi vorbi în aşa fel, încât prinţesa de Schönborn-Bucheim ceru de urgenţă o priză de esenţă înviorătoare.

În schimb, unchiul Francisc Salvator declară că, pe câte ştia el, în America de Sud nu există elefanţi. În clipa aceea, secretarul tânărului arhiduce îşi pofti stăpânul la telefon. Pe coridor îi spuse:

— Poldi, nu te aiuri, bătrânul are dreptate!

— Eu ţin minte dinastiile nobiliare, despre elefanţi n-am învăţat niciodată, se înspăimântă arhiducele Pergler. Dar las pe mine, c-o dreg eu.

În acest timp, în salon, distinsa societate se adunase în faţa şemineului şi discuta în surdină despre noul văr, nepot şi strănepot.

— Nu-mi amintesc să-l fi cunoscut, susţinea cu înverşunare unchiul Francisc Salvator. Îmi amintesc însă că elefanţii trăiesc în Africa. Şi-mi mai amintesc că o dată am fost acolo la o vânătoare de elefanţi, pe vremea când în Belgia mai domnea încă răposatul Leopold.

— Dacă trăiesc elefanţii în Africa nu ştiu, dar ştiu că tânărul acesta seamănă atât de bine cu răposatul prinţ moştenitor Rudolph, încât mi-e teamă să nu fie vorba de tot ce poate fi mai rău, spuse prinţesa amfitrioană, pe un ton autoritar.

— Dar bine, în cazul ăsta... bâigui Francisc Salvator...

— Nimeni nu poate să ştie mai bine ca mine de ce era în stare acest om! De altfel, ca oricare altul din

principala ramură a Habsburgilor, dragul meu!

Când se întoarse în salon, Leopold îşi termină foarte liniştit povestea sa despre lupta cu elefantul din pădurile virgine ale Amazoanelor:

— Da, era un elefant adevărat, după cum la fel de adevărat e că patria lui nu-i în America de Sud. Acesta însă fugise de la circul Sarasani, aflat pe atunci în turneu în oraşul San Juan, şi în junglă se sălbăticise.

Prinţul Josef Carol afirmă că el crede acest lucru, deoarece şi lui i-a fugit o dată un câine de vânătoare şi în mai puţin de un an i-a devorat doi pădurari-şefi.

— Vă daţi seama că a fost foarte greu să-l răpun, adăugă Leopold, pentru că elefantul ăsta era dresat şi tocmai când nu te aşteptai se ridica pe picioarele din spate şi începea să danseze.

— Şi tu, vere, ai avut inima să-l ucizi? ciripi palida Amalia Eleonora Luisa Agata de Toscana.

— Din păcate, scumpă verişoară, a trebuit, răspunse curtenitor Leopold, aruncându-i anemicei fecioare o privire înflăcărată; n-am avut încotro, se pregătea tocmai să danseze pe trupul meu. Am tras în el cinci gloanţe, dintr-o singură puşcă. Era o armă excelentă, cu repetiţie.

Acum, bineînţeles, bătrânul conte Kinsky voia să ştie ce tip de armă cu repetiţie era: Selmont-Colier sau Eberhert-Mayer.

La care Leopold declară că după părerea lui era o armă de producţie indigenă; i-o împrumutase pentru vânătoare remarcabilul, nobil Sebastian de Corcovado, al cărui tată avusese cinstea să-şi jertfească viaţa în serviciile împăratului Maximilian al Mexicului. Ţinând seama de această legătură frăţească, el, Leopold, a considerat de datoria lui să-i

acorde toată prietenia lui şi să accepte puşca, oferită cu atâta dragoste şi...

Prinţul Josef Carol îl întrerupse, spunând că Leopold a avut o comportare demnă de un adevărat nobil.

Dimineaţa, în timpul micului dejun, prinţesa amfitrioană se deranjă personal până în bibliotecă, unde dejuna secretarul noului ei strănepot, şi-i ceru să-i aprindă ţigara înfiptă într-un portţigaret lung şi subţire. Apoi îl întrebă cum se explică faptul că un membru al ramurei modene se arată cu atâta întârziere în înalta societate. Crede oare domnul secretar că e potrivit să se întâmple aşa? Şi de ce nu are acest tânăr măcar o recomandare, de pildă, din partea Henrietei?

Domnul secretar Kekule zâmbi respectuos, şi întrebă şi mai respectuos dacă prinţesa se referă cumva la distinsa şi nobila doamnă Marin Tereza Henrieta Dorotea, arhiducesă de Modena, care s-a căsătorit cu Ludovic de Bavaria... îi prezentă apoi, pe scurt, şi atât de bine uluitei doamne întregul arbore genealogic al dinastiei, cu toţi unchii şi străunchii şi cu toate mătuşile şi strămătuşile, încât, simţindu-se depăşită, prinţesa renunţă şi se dădu bătută.

— Ascultă, prietene, cum să-ţi explic... chipul lui... înţelegi. Când îl văd, am impresia că printre noi se află însuşi Rudi, răposatul prinţ moştenitor.

Secretarul Kekule tăcu un timp, apoi scoase un suspin prelung. Era suspinul omului care ştie multe, dar n-are voie să spună nimic.

Prinţesa zâmbi fericită:

— Aşadar, nu m-am înşelat. Habsburgii din ramura lorenă au fost nişte porci fără pereche!

Întocmai aşa a spus, şi fiindcă aceste cuvinte au fost rostite de o prinţesă autentică rezonanţa lor avea

o anumită distincţie. Domnul Kekule îşi lăsă concesiv pleoapele în jos.

Şi astfel Leopold deveni nu numai un membru al ramurei modene, dar în avalanşa de aluzii şi cancanuri ce se stârni în legătură cu persoana lui i se mai atribui şi calitatea aparte de fiu nelegitim al prinţului moştenitor.

Când, mai târziu, la altă întâlnire a nobilimii, de data aceasta la mica moşie de pe Rin a prinţesei Kristina Auersperg, se ciocni într-o noapte cu Hugo Marius von Windisehgrätz în faţa uşii ce dădea spre odăiţa cameristei Renate, arhiducele nostru se comportă din nou ca un adevărat nobil, oferindu-i cu generozitate prinţului Windisehgrätz o palmă. Fireşte, oferta fiind inacceptabilă, prinţul smulse de pe perete o sabie şi luă poziţia de spadasin. Leopold nu ştia să scrimeze, dar dorea nespus de mult să pătrundă în încăperea fermecătoarei Renate. Nu-i rămase deci decât să apuce şi el cealaltă sabie şi să treacă la fapte: începu să izbească în prinţ fără nicio ezitare şi cu o furie atât de înverşunată, încât l-ar fi spintecat cu siguranţă în două, dacă prinţul n-ar fi avut fericita inspiraţie să dea bir cu fugiţii. Aşa se face că Leopold reteză cu sabia aceea de origine turcească doar un colţ dintr-o cornişă de marmură. A doua zi dimineaţa, când fapta ieşi la iveală, gloria lui crescu şi mai mult, confirmându-i cu strălucire adevărata origine, deoarece nu numai contesa Auersperg, ci şi alte distinse doamne, şi în primul rând prinţesa de Lichtenstein, declarară:

— Leit tatăl său!

Şi când aceste afirmaţii aparţin unor doamne de lume care nici nu spun despre ce tată anume e vorba, omul s-a asigurat de glorie pe toată viaţa.

După un timp, cei doi părăsiră castelul de pe Rin şi plecară în Boemia, unde tânărul arhiduce de Modena participă la câteva vânători reuşite, cu care prilej i se înmânară nişte sume mai importante, consacrate sprijinirii dezideratelor de castă ale nobilimii. Aici avu ocazia să-i cunoască nu numai pe proprietarii unor mari latifundii neparcelate sau pe unii dintre marii angrosişti de mezeluri, ci şi câţiva oameni politici de seamă, iar în cele din urmă, fu invitat la dejun de însuşi preşedintele guvernului. Acest înflăcărat republican manifesta un spirit de mare înţelegere faţă de doleanţele unor anumite personalităţi nobiliare şi, în felul acesta, junele Leopold revenea încet-încet în branşa lui, cu singura deosebire că acum nu făcea comerţ cu stofe şi articole textile, ci cu promisiuni şi cu nume sonore. Era de altfel o afacere foarte rentabilă.

Uneori îl cuprindea nostalgia: i se făcea dor de casa părintească, dar domnul Kekule socotea că pentru asemenea prostii nu era încă momentul; mai aveau înaintea lor o mulţime de îndatoriri. Trebuiau să plece şi în Belgia, căci membrii familiei domnitoare din această ţară, dinastia Sachsen-Coburg, ar putea pe bună dreptate să se simtă jignită pentru faptul de a-i fi ocolit, când tocmai prin intermediul prinţesei Stefania, soţia prinţului moştenitor Rudolf, se afla cu ei în legături de rudenie atât de strânse! Domnul Kekule avea convingerea, de altfel întemeiată, că această vizită avea să aducă o contribuţie substanţială la sprijinirea acelor zvonuri, nefundamentate, despre legătura familială dintre stăpânul său şi prinţul moştenitor.

Şi asta cu atât mai mult cu cât Stefania se recăsătorise de multă vreme cu nobilul ungur Efemer

von Lonya. Dinastia domnitoare belgiană, înrudită cu Hohenzollernii, îi oferi lui Leopold posibilitatea de a-l cunoaşte pe un anume Wilhelm, prinţ de Hohenzollern, un june de altfel foarte simpatic, care nu o dată, în istorisirea unor întâmplări senzaţionale, îl tăia cu verva sa până şi pe iscusitul Leopold.

Se mai întâlniră o dată la Berlin; asociaţia veteranilor îşi încredinţa bunurile rămase unor nobili verificaţi, provenind din cele mai înalte familii, cu alte cuvinte din dinastiile Habsburgilor şi Hohenzollernilor.

Într-o seară, după ce domnul Kekule adormi cei doi se duseră să ia cina împreună la hotelul Adlon. Aflat lângă poarta Brandemburg, hotelul Adlon e cel mai desăvârşit şi cel mai mare dintre marile hoteluri. Proprietarul, onorat de faptul că doi oaspeţi atât de înalţi se hotărâseră să-şi petreacă o seară în localul său, se întrecu pe sine. Şampania oferită era fără rival, iar homarii de o asemenea calitate, încât până şi exigentul Wilhelm von Hohenzollern socoti de cuviinţă să declare:

— Magnific!

Coniacul franţuzesc, în afară de faptul că era franţuzesc, mai era şi vechi şi avea darul să trezească în Leopold o dispoziţie nostalgică.

Spre dimineaţă, când cei doi se aflau sub masă nemaifiind în stare să se ţină în incomoda poziţie de pe scaun, Leopold începu să se jelească:

— La ce-mi foloseşte mie că sunt înrudit cu regele Spaniei, când mie mi-e dor de-acasă...

— Şi tu îţi închipui că mie nu? Eu, prietene, sunt rudă cu Bourbonii, iar prin aceşti Bourboni şi prin Friedrich Eugen mă înrudesc chiar cu Ceartorii, şi ăştia, amice, sunt putrezi de bogaţi! Dar eu n-am nicio bucurie din toate astea!

Leopold mai sorbi un pic de coniac şi sufletul i se înduioşă şi mai mult. Din ochi începură să i se prelingă lacrimi şi deodată simţi nevoia să se spovedească. Pentru şi mai multă siguranţă îi împărtăşi acestui Hohenzollern adevărul său fierbinte, în limba cehă:

— Dacă vrei să ştii, de fapt eu nu sunt un Habsburg. Eu sunt Polda Pergler din Brno şi taică-meu e negustor de textile.

— Ce tot boceşti, boule, îi răspunse tot în cehă prinţul Wilhelm de Hohenzollern, bătrânul meu ţine cârciumă în Pardubice, iar numele meu e Karel Petrášek.

Şi se tăvăliră amândoi de râs, pe săturate.

Şi totuşi, din ziua aceea Leopold de Modena evită din principiu orice contact cu Hohenzollernii, iar această atitudine fu considerată de bătrânul conte von Thurn-Taxis drept un act de maximă precauţie şi clarviziune, afirmând că dacă Franz Josef, împărat al Austriei şi rege al Ungariei şi Boemiei, s-ar fi comportat la fel în timpul războiului mondial, n-ar fi avut de suportat nişte consecinţe atât de grave.

De atunci, arhiducele Leopold de Modena se mai învălui şi cu faima de mare om politic.

Domnul Kekule nu minţise: venitul anual se ridicase într-adevăr la o jumătate de milion, sumă mai mult decât frumoasă, chiar dacă se împărţea la doi.

Şi timpul trecea. În faţa lui Leopold apărură deodată nişte obstacole grele şi cu totul neaşteptate: se ivi un şir întreg de logodnice cu titlul de prinţesă şi nu numai cu un spirit de abnegaţie, împins până la extrem, izbutea el să amâne cât mai mult hotărârea sa. Nu pentru că aceste Adelaide, Marii Tereze sau Luize Amalii ar fi fost toate boccii. Nu. Ba, mai mult,

unele dintre ele erau chiar bogate. Dar cununia, care l-ar fi asigurat pe viaţă, presupunea prezentarea unor acte civile valabile. Domnul Kekule putea el să-i confecţioneze nişte pergamente vechi, dar ca document oficial Leopold n-avea decât unul singur şi acesta era paşaportul de călătorie emis de ministerul de externe al Republicii Cehoslovace pe numele Leopold Pergler din Brno. Ori pe baza unui astfel de document omul nu se poate însura cu o fiinţă aparţinând unei familii nobile.

De aceea socotiseră amândoi că ar fi mai bine să se retragă pentru un timp şi să stea rezervaţi; cu atât mai mult cu cât domnul Kekule nu se simţea prea bine cu sănătatea, şi dacă tot i-a fost dat să moştenească de la mătuşa din Viena, în afara unei sume mici, şi un apartament mai mare pe care răposata îl închiria domnişoarelor, hotărî să rămână deocamdată la această nouă profesiune mai puţin rentabilă, dar mai liniştită.

Leopold se înapoie în Cehia. Dar abia aici a înţeles el cât e de greu să fii un ilustru necunoscut, când eşti ditamai arhiduce de Modena!

Petrecu câteva luni agreabile la baronul Nadherny şi pe moşia prinţilor Schwarzemberg, apoi pe moşiile acelora care n-aveau niciun titlu, dar în schimb aveau parale, iar într-o bună zi i se năzări să se repeadă până la Praga pentru a participa la Congresul foştilor membri ai gărzilor civice şi al veteranilor de război. Pentru asemenea scopuri avea la dispoziţie o superbă uniformă de husar, pe care domnul Kekule i-o procurase din recuzita unui teatru şi i-o împodobise cu ordinul Lâna de Aur şi cu Ordinul Jartierei, cumpărate cândva la Viena, cu prilejul unei licitaţii publice.

Nu bănuia că această escapadă avea să-i fie fatală.

Uitase cu desăvârşire că tocmai în ziua în care urma să se ducă în ţinută de gală la amintita solemnitate, unde trebuia să i se înmâneze o sumă mai importantă drept contribuţie la lupta pentru recunoaşterea privilegiilor nobiliare, sosea la Praga regele Saud, suveranul Egiptului.

Vizita regală stârni în ţară o mare bucurie, bucurie pe care numai republicanii sunt în stare s-o trăiască. Faptul că pe străzile Pragăi avea să treacă după atâţia ani un rege adevărat, avu darul să însufleţească până şi inimile fruntaşilor social-democraţi. Piaţa Václav unde urma să sosească, venind dinspre gara Wilson, caleaşca trasa de trei cai albi în care se aflau preşedintele republicii şi regele Saud era străjuită de armată. Mulţimea se înghesuia pe trotuar.

Şi întrucât se ştie că la înghesuială se înghesuie şi hoţii de buzunare, şi tot soiul de alte puşlamale, piaţa Václav era împânzită în acel moment de numeroşi oameni de la direcţia a patra. Gambetele lor erau periate, ca de mare ţinută, iar consilierul de poliţie Vacátko fusese obligat să îmbrace o uniformă de rigoare, pentru el neobişnuită, şi sabia îi pricinuia numai necazuri, împiedicându-se de ea la tot pasul. Până şi comisarii erau în uniformă de gală, încât încercaţii detectivi căscau gura la ei, uluiţi, ca să nu mai vorbim de hoţii de buzunare. Aşa cum se desfăşurau lucrurile nimeni n-ar fi crezut că marea solemnitate mai putea fi cumva tulburată. De altfel, pentru mai multă siguranţă, poliţia avusese grijă să-i închidă cu o zi înainte pe cei mai mulţi dintre clienţii săi, urmând ca după plecarea regelui să fie puşi din nou în libertate. Căci, vorba ceea, un tip ca Doboš din

Žižkov ar fi în stare sa fure şi de pe capul suveranului coroana regală a Egiptului.

În clipa aceea, solemn şi nervos totodată, ieşi pe poarta hotelului Šroubek alteţa sa Leopold, arhiduce de Modena. Uniforma lui strălucitoare se potrivea de minune cu atmosfera festivă a străzii.

Se uită uimit la animaţia neobişnuită şi, fiindcă oamenii sunt învăţaţi să se dea la o parte în faţa oricărei uniforme, îi făcură loc bucuroşi, iar fetele entuziasmate de neaşteptata apariţie începură să agite mâinile în care ţineau buchete de flori. Însufleţit un pic mai mult decât ar fi fost nevoie, Leopold trecu prin cordonul de soldaţi.

În aceeaşi clipă fu zărit de un tânăr locotenent major care închipuindu-şi că bărbatul în uniforma strălucitoare nu putea fi altcineva decât unul dintre aghiotanţii regali, ordonă unităţii de sub comanda sa:.

— Companie, drepţi! Pentru onor la stânga! Pentru onor, prezentaţi arm’!

Comanda energică fu executată la fel de energic şi compania de soldaţi privea acum încremenită la falsul arhiduce Leopold..

Acesta ar mai fi avut destul timp ca să-şi dea seama că povestea asta n-ar fi trebuit să se întâmple, şi ar mai fi avut încă destul timp ca să bată în retragere şi să dispară în incinta hotelului. Dar, deprins cu răsfăţul, falsului arhiduce i se păru că toate aceste onoruri se cuveneau rangului său; aşa se face că, în loc să dispară, trecu prin faţa companiei amintite şi, umflându-şi pieptul, salută milităreşte.

În clipa aceea, comandantul companiei vecine a înţeles că era momentul să dea şi el onorul.

Comenzile „Pentru onor, prezentaţi arm’!“ se revărsau una câte una în sensul pieţii Václav, şi

mereu alte unităţi luau poziţia de drepţi, în timp ce baionetele împroşcau fulgere sclipitoare în bătaia soarelui strălucitor. În cele din urmă, toată piaţa Václav sta încremenită şi privea în jos, în ciuda faptului că cei de sus habar n-aveau ce se întâmplă de fapt în capătul de jos al pielii.

Jos, în faţa hotelului Šroubek, un bărbat purtând o uniformă ţipătoare trecea în revistă trupa, ca la paradă, înainta prin mijlocul pieţii, salutând milităreşte şi îndreptându-se încet spre strada Vodičkova. Din când în când le flutura din mâini soldaţilor şi ofiţerilor, dar mai cu seamă frumoaselor femei înşirate de-a lungul trotuarelor.

Haosul care izbucnise era de nedescris. Comandantul parăzii, un colonel mărunt şi rotofei, porni în goana calului dinspre Muzeu la vale; ofiţerii, înspăimântaţi, ordonau „La picior, arm'!“ în timp ce domnii de la poliţie urmăreau cu toată atenţia ce anume se întâmplă.

Consilierul superior Vacátko, poticnindu-se la tot pasul de sabia lui, alerga grăbit să afle care era cauza agitatiei iscate din senin.

Şi chiar dacă ar suna ciudat, e totuşi necesar – în înţelesul adevărului istoric – să confirmăm că în momentul acela armata, cu comandanţii ei cu tot, îşi pierduse capul de-a binelea. Dacă-şi păstrase cineva mintea limpede şi vigilenţa operativă, aceasta era numai politia pragheză.

— Uitaţi-vă, acolo e, îi spuse domnului consilier un gardian cu gradul de sergent-major, arătând spre strada Štepanská. Un ordin discret şi oamenii consilierului porniră la acţiune. Erau oameni ageri şi cu experienţă în meseria lor; străbătură iute pasajul, tăindu-i străinului orice cale de scapare. Viteza cu

care alerga, de pildă, durduliul Brůžek părea pur şi simplu de necrezut.

Când se postă în faţa grăbitului domn în uniformă, acesta întrebă uimit, încruntându-şi sprâncenele:

— Ce vrea să însemne asta?!...

— Asta vrea să însemne că ne veţi urma, răsună din spatele lui o voce severă, care avea darul să-i îmblânzească până şi pe criminalii cei mai înrăiţi. Căci domnul consilier se pricepea să-i vorbească omului din inimă şi să mustre părinteşte...

— Vă înşelaţi, la mijloc trebuie să fie o eroare!... O eroare scandaloasă, strigă omul în uniformă. Oare nu vedeţi?...

Între timp însă, consilierul dăduse, cu obişnuita-i fineţe o nouă dispoziţie şi curând sosi la faţa locului o birjă care, cu toată discreţia, îl transportă pe misteriosul personaj, în misterioasa uniformă, la comisariatul cel mai apropiat din strada Krakovská.

La comisariat lucrurile îşi urmară cursul normal.

— Vasăzică dumneavoastră, domnule Pergler, pretindeţi că sunteţi fiul nelegitim al prinţului moştenitor şi aveţi titlul de arhiduce. Rangurile nobiliare sunt interzise în republica noastră, aşa că pe noi nu ne interesează. Ne interesează însă profesiunea dumneavoastră. Din ce trăiţi? Şi ce-aţi făcut nu demult în Belgia... şi mai înainte... în Austria... Şi în Germania... Cine vă plăteşte aceste călătorii?

*

În acest timp în piaţa Václav răsună din nou comanda: „Pentru-onor, prezentaţi arm!” De data asta însă la momentul potrivit, căci de sus, dinspre

Muzeu, se apropie caleaşca trasă de cei trei cai bălani, în care se afla adevăratul rege. Consilierul Vacátko pierdu ce-i drept un mare spectacol, în schimb câştigă un caz de mare răsunet...

Şi cazul era de mare răsunet, de asta îşi dădu el seama de îndată ce bărbatul în uniformă ţipătoare începu să se bâlbâie şi să se refere la regina Belgiei, insistând chiar să se ceară lămuriri la legaţia belgiană.

— Domnule Pergler, eu te arestez şi te ţin închis până te faci negru ca pământul. Şi te asigur că regatul Belgiei o să renunţe bucuros la dumneata. Hai, gata, cărţile pe faţă. Vezi hârtiuţa asta? E un telex din Brno. Uite ce se scrie aici despre dumneata: trişor, de două ori reţinut de poliţie, fără ocupaţie... Arhiducele ăsta e o născocire de-a dumitale!.

— Nicidecum, a fost descoperit în genealogia dinastiei habsburgice. Eu însumi am rămas uimit aflând acest lucru. Dumneavoastră vă sunt cunoscute deosebirile dintre ramurile habsburgo-lorenă, habsburgo-toscană şi habsburgo-modenă? Dacă doriţi, vă pot da explicaţiile necesare...

Consilierul nu dori însă nimic şi porunci oamenilor săi să-l ducă pe arhiducele Pergler într-o celulă separată. Îşi freca mâinile satisfăcut: da, e un caz de mare răsunet!

Domnul Bouše declară cu acest prilej că se va socoti onorat până la moarte pentru faptul de a fi asistat la arestarea unui arhiduce în carne şi oase. Şi spunând aceasta, strănută în legea lui, făcându-l pe încercatul Brůžek să se sperie:

— Ei, drăcie, te pomeneşti c-o fi adevărat!

Consilierul Vacátko zâmbi sardonic, căci el nu credea în superstiţii. Dar iată că până să se însereze

se convinse totuşi că ar putea să creadă puţin în ele. La direcţia poliţiei sosi prima intervenţie.

În ziua următoare, o delegaţie a veteranilor de război ceru să fie primită în audienţă la preşedinţia consiliului de miniştri.

Legaţia Belgiei dădu o declaraţie în care arăta că numele de Pergler îi este necunoscut, dar că arhiducele de Modena e înrudit cu regina-mamă.

În cele din urmă, prefectul poliţiei fu chemat la telefon de ministrul afacerilor interne. Primise o dispoziţie de la centrul partidului agrarian...

Consilierul Vacátko avea sentimentul pescarului care-şi vede ştiuca smulgându-se din cârligul undiţei şi apoi dispărând în adânc.

Domnul Bouše strănuta de zor şi spunea cu înţelepciune:

— Nu v-am spus? Ştiam eu ce ştiam...

Aşadar, după ispăşirea pedepsei poliţieneşti pentru port ilegal de uniformă, domnul Leopold Pergler fu pus în libertate.

Însoţit de detectivul Brůžek, fu transportat cu fiacrul până la hotelul Šroubek, ca să se schimbe şi să părăsească definitiv Praga.

În acest timp, consilierul Vacátko umbla agitat prin biroul său şi nimeni n-auzea ce spunea în gura mare. Mai toate cuvintele pe care le rostea erau ofense la adresa reprezentanţilor politici ai statului.

Apoi se duse şi închise mapa, căci cercetările erau încheiate.

Dar iată că şi Leopold Pergler fu nevoit să se lase păgubaş de neobişnuita sa profesiune. Căci un arhiduce pe care poliţia îl poate ridica oricând, în plină stradă, e de neacceptat pentru o dinastie domnitoare.

Şi astfel dinastia Modena rămase cu un membru mai puţin. În schimb, în casa părintească din Brno, cu firma spălăcită „L. Pergler-jun. comerţ de articole textile”, se întoarse fiul rătăcitor.

SPIONUL

Impresia cea mai puternică pe care ne-o lasă vremurile mai vechi e, fără îndoială, firescul şi simplitatea lor. Toate erau odinioară mai simple: şi autorităţile şi viaţa. Chiar şi spionajul. Azi orice începător ştie ce-i micropunctul, are în buzunar un microaparat în contact direct cu bricheta şi-i fotografiază pe toţi acei cărora le aprinde o ţigară, de asemenea, înregistrează pe banda magnetofonului de buzunar tot ce se vorbeşte, beneficiază de cerneală simpatică, dispune de încălţăminte cu talpă dublă şi de o valiză cu fundul dublu, e lansat cu paraşuta direct în limuzina dinainte pregătită, se strecoară cu uşurinţă peste graniţă, sau trece înotând pe sub apă, cu labe de cauciuc la picioare...

Vremurile vechi erau idilice şi plăcute; pe atunci spionii nu cunoşteau toate aceste artificii, nu treceau frontiera nici pe jos, nici furişându-se pe sub apă şi nici nu săreau în limuzine negre dinainte pregătite – pentru simplul motiv că nu le aveau – ci plecau în ţara duşmană cinstit, cu paşaport legal, purtând asupra lor originalul documentului sustras, deoarece nu se pricepeau nici măcar să-l fotografieze.

Lucrurile erau atât de simple, încât păreau de-a dreptul neverosimile.

Cum obişnuia să-mi spună domnul consilier Vacátko:

— Ţine minte, tinere, şi să nu uiţi asta niciodată: pe

lume, prostia, oricât de mare ar fi ea, ascunde întotdeauna o mare doză de viclenie. Pricepi ce vreau să spun?

I-am răspuns respectuos, aşa cum îi sta mai bine unui criminalist stagiar, că pricep, dar consilierul mi-a replicat, dând din umeri:

— Nu pricepi nimic. În ceea ce mă priveşte, pot să-ţi spun că pe mine mă sperie mai mult un criminal prost ca noaptea, decât unul prea deştept. Deşteptul face întotdeauna tot felul de speculaţii, şi pe chestia asta se dă mai uşor în vileag; dar să dai de urma prostului e, dacă vrei să mă crezi, o adevărată artă. Şi-o întâmplare, bineînţeles. Pricepi ce vreau să spun?

Pentru a fi mai sigur, i-am răspuns de data asta că nu pricep. Drept care consilierul a dat din mână:

— Dumneata nu pricepi niciodată nimic, aspirantule.

*

Priveam amândoi afară, de la fereastra biroului său; mă invitase la el, şi asta era o dovadă de mare amiciţie. Ne uitam în curtea interioară unde roiau ca albinele numeroşi gardieni în uniformă; se încolonau în detaşamente, mărşăluiau spre autobuze, se îmbarcau şi ieşeau în stradă.

— Domnule consilier, dacă mi-aţi permite, aş sublinia că mie treaba asta nu-mi place. Parcă am fi la Sokoliadă!

— Mai rău, spuse consilierul posomorât. Asta-i munca noastră de paradă a poliţiei pragheze şi nu vânătoare de spioni. Dar, mă rog, aşa-s dispoziţiile de sus, iar noi, ăştia de la criminalistică, n-avem voie să ne vârâm nasul în povestea asta. Sper că atâta lucru

pricepi.

Am răspuns că pricep, întrucât ştiam că afacerile de spionaj nu intră în competenţa direcţiei noastre. Pentru asemenea treburi există CIPS-ul, cu alte cuvinte, Centrul de informaţii şi contrainformaţii a poliţiei de stat. Totuşi mi-am mai îngăduit să subliniez că detectivii noştri ar fi potriviţi într-o asemenea împrejurare. Sunt de-o discreţie foarte indiscretă, şi în cazurile extreme se pricep să intervină cu o vigoare de-a dreptul neaşteptată.

Consilierul strânse doar din umeri şi spuse:

— Cinstit vorbind, mă bucur că afacerea asta nu intră în atribuţiile mele. Sunt sigur că omul în cauză e atât de prost, încât e pur şi simplu genial. Şi asta-i tot ce poate fi mai rău. Auzi dumneata, să piardă o servietă cu documente sustrase... Pe aşa unul, îţi spun cinstit, l-aş urmări cu o atenţie extra...

Se îndepărtă de fereastră, cu aerul că-i ajunge cât văzuse până atunci, şi-mi spuse cu toată sinceritatea:

— Bagă de seamă, tinere, povestea asta trebuie să rămână un secret absolut; nu cumva să scapi ceva în corespondenţa destinată presei!

— Se înţelege de la sine, domnule consilier, cu toate că după părerea mea, secretul nu va putea fi păstrat, dacă ţinem seama de această paradă...

Consilierul ridică un deget, în semn de avertisment, ceea ce voia să însemne că nu trebuie să am nicio părere. M-am înclinat respectuos şi am ieşit din biroul lui.

La drept vorbind, primul care a prins firul acestei întâmplări am fost eu, dar eram un simplu aspirant stagiar. Şi dacă n-ar fi fost vorba de un secret de stat atât de strict, aş fi putut foarte bine să mă şi fălesc. Pentru că mie mi-a fost dat să iau legătura telefonică

pe care mi-o dăduse ofiţerul de serviciu; eu am fost acela care l-am auzit cel dintâi pe jandarmul Vodsedálka din Kbely raportând despre împrejurările ciudate în care un anume Laburda i-a predat o servietă de mână. Era gata să-l chem pe faimosul Bouše, specialistul nostru în materie de furtişaguri mărunte şi hoţi de buzunare, vestit precum se ştie şi pentru guturaiul său cronic, când, deodată, vocea viguroasă a jandarmului scăzu, schimbându-se, pe neaşteptate, într-o şoaptă tainică:

— Aş vrea să raportez despre conţinutul servietei, ştiţi, e foarte suspect... Acte militare, mă rog frumos... Asta o fi probabil motivul pentru care acest Laburda, adică făptaşul, s-a grăbit s-o aducă. De altfel, să ştiţi, individul e o mare puşlama...

— Bine. Individul să fie reţinut, servieta să fie pusă la păstrare, aşteptaţi noi instrucţiuni, am rostit totul dintr-o răsuflare. Apoi am adăogat: Cum v-aţi dat seama că e vorba de, hm... mă înţelegeţi... de chestiunile acelea hm...

— Mi-am dat seama, mă rog frumos, după stampila Secret-confidenţial-mobi...

Ce-i drept jandarmul spunea toate astea în şoaptă, dar nu trebuie să uităm că le spunea totuşi la telefon.

Am fost silit să închei convorbirea:

— Veţi primi instrucţiuni! Nu vă mişcaţi de lângă aparat!

Un caz? O tâmpenie? Cine ştie? Un lucru însă nu puteam să înţeleg: de ce să ne cheme tocmai pe noi jandarmii din Kbely? Interesându-mă la detectivul Bouše, am aflat că jandarmul procedase corect. Povestea s-a întâmplat la aeroport, şi aeroportul ţine de cadastrul municipiului Praga.

— Asta se numeşte, bineînţeles, ghinion, ţinuse să

menţioneze domnul Bouše; dacă se întâmpla după căsuţele acelea din spatele aeroportului, treaba asta nu ne mai privea pe noi. De altfel, aşa se explică de ce nu-l cunosc pe acest Laburda. Să fiu în locul dumitale, aş preda cazul CIPS-ului.

L-am predat. Şi, întrucât dumnealor nu prea aveau cazuri de acest gen, s-au agăţat de el cu o temeinicie ireproşabilă care, fără îndoială, le făcea cinste; iată însă că domnul consilier Vacátko privea lucrurile altfel, cine ştie, poate din invidie. Căci, vorba ceea, când o să aibă el bucuria să pună mâna pe un spion...

Aşadar, servieta uitată, furată şi restituită, constituia începutul unei uluitoare afaceri de spionaj, pentru care CIPS-ul tocmai se pregătea să pună în mişcare întregul său aparat. N-ar fi fost exclus ca eu să înfăţişez povestea niţel mai încâlcit şi cu oarecare incoerenţă, dar lucrurile în sine se desfăşurau cât se poate de firesc.

Servieta cu pricina fusese uitată în mica încăpere a aeroportului din Kbely, acolo unde de obicei se adunau călătorii, înainte de a fi invitaţi să se urce în avion. Ca să fie clar, pe vremea aceea se zbura de la Kbely cu nişte aparate nemaipomenite, de şase pasageri în afara pilotului care, înainte de plecare, îşi îndesa pe cap cascheta cu ochelari şi făcea semn cu mâna înmănuşată în piele să i se pună în funcţiune elicea.

Pe o scăriţă de metal pasagerii urcau în avion emoţionaţi, căci în clipa aceea deveneau eroii ce urmau să se înalţe în văzduh cu un aparat mai greu decât aerul. Pe atunci – spre marea mea ruşine – nu apucasem încă să zbor cu avionul, ca de altfel, nici domnul consilier Vacátko.

— Doar nu sunt nebun, băiete, mi-a spus el o dată,

când l-am momit să întreprindem împreună un zbor de agrement, organizat de Liga aviatică Masaryk, care, conducându-se cu consecvenţă după deviza: „Aerul, marea noastră”, îşi închipuia că tot poporul trebuia să se dedice aeronauticii.

— Nu sunt nebun şi cu vrerea lui Dumnezeu, nădăjduiesc să mor pe pământ, a ţinut să precizeze consilierul.

E deci de la sine înţeles că şi în ziua cu pricina pasagerii erau iritaţi; o doamnă începuse să plângă; îi pleca nepoata şi biata femeie suferea de ideea fixă că fetiţa o să-i cadă drept în cap, în timp ce ea se va întoarce de la aeroport acasă. Femeia plângea, nepoata râdea, bărbaţii îşi trăgeau nervoşi pălăriile pe frunte, ca şi când în văzduh ar fi suflat vântul, şi se aşezau încet pe scaunele metalice şi incomode ale avionului cu direcţia Dresda. Pilotul îi îndemna pe distinşii călători să se grăbească, căci, nu se ştie, vremea asta putea să se înrăutăţească. De la Dresda se comunicase telefonic că timpul acolo era frumos, dar în aceasta perioadă a anului e de preferat să se evite orice risc...

Nu e de mirare deci că, în această stare de tensiune nervoasă, unul dintre pasageri şi-a uitat servieta pe banca din sala de aşteptare. Nu se ştie precis, când anume şi-a dat seama de acest lucru, poate că îndată după ce avionul îşi luase avânt pe pista gazonată şi începuse să se înalţe; în clipa aceea însă nu mai era nimic de făcut. Poate că a şi strigat, dar în vacarmul din avion oricum nu s-ar fi auzit, după cum nici de jos, de pe aeroport nu s-a auzit, strigătul deznădăjduit al femeii care în cele din urmă, de atâta jale, a leşinat.

Un singur om îşi păstrase sângele rece în clipele

acelea de haos general: borfaşul local Laburda, personaj atât de neînsemnat, încât nici măcar detectivul Bouše nu auzise de el. Zărise pe bancă servieta şi, cu toată discreţia, se apropiase de ea. Pentru el un lucru era limpede: cine zboară cu avionul, trebuie să aibă asupra lui ceva mai mult decât nişte hârţoage amărâte, cu care umblă de obicei în servietele lor funcţionarii ce circulă cu autobuzul.

Se gândise la cel puţin un pachet de zece mii sau la câteva giuvaeruri... Şi iată că nici n-ajunsese bine dincolo de gardul viu al aeroportului ca să aibă parte de o dezamăgire amară. În servietă erau numai hârtii. Când, sprea marea sa tristeţe; se convinse pentru a doua oară că în geanta cu pricina nu se aflau nici tu cutiuţă cu inel, nici tu ţigaret de aur, se hotărî, aşa cum a declarat mai târziu la poliţie, să arunce hârţoagele şi să păstreze servieta pe care de bine de rău ar fi putut s-o mărite la cârciumă, pe două halbe de bere.

Dar Laburda, deşi provincial, era totuşi hoţ de meserie. Aşa se face că înainte de a arunca hârtiile s-a mai uitat o dată pe ele, şi în clipa aceea l-au trecut toate năduşelile. Se număra printre borfaşii care comit furturile mai mari abia prin octombrie, ca să se asigure peste iarnă de un adăpost. În acest anotimp însă, nu-i convenea deloc să i se atârne de gât o tinichea prea mare. În afară de asta mai pricepuse că dacă pe acte se afla ştampila ministerului apărării naţionale, cu literă mare SECRET, asta inseamna că nu-i de glumă; pe chestia asta te poţi alege cu câţiva ani de puşcărie. Iar Laburda, pungaş-hoinar, iubea libertatea.

Se hotărî deci să ducă servieta înapoi de unde o

luase. Spre ghinionul lui însă constată că sala de aşteptare fusese de mult încuiată de portarul aeroportului. Pe atunci nu erau atâtea zboruri pe zi ca în zilele noastre; avionul plecase şi nimeni nu mai avea ce să caute acum în sala de aşteptare. Aşadar, nefericitul Laburda n-avea cum să pună la loc servieta cu bucluc.

Îi veni în minte că mai exista o posibilitate. Neobişnuită, îngrozitor de ciudată, şi totuşi o posibilitate... Postul de jandarmi. În definitiv de ce el, Laburda, n-ar putea să găsească o servietă şi, foarte cinstit, să se ducă s-o predea? Servieta asta o fi având un preţ mare şi, de bună seamă, în funcţie de asta va fi şi recompensa! Cine ştie, te pomeneşti că însuşi comandantul legiunii de jandarmi îi va înmâna într-un plic o hârtie întreagă de o sută, iar jandarmii vor sta smirnă în faţa lui.

Dacă nu i-a mers cu furtul, s-ar putea să-i meargă cu cinstea. De ce nu? îşi spuse Laburda în sinea lui: te pomeneşti că uneori cinstea poate fi şi ea rentabilă, cu toate că până atunci în meseria lui n-avusese parte de o asemenea experienţă.

Şi astfel păşea pe un drum pe care nu păşise niciodată singur, ci întotdeauna însoţit de un om al legii care-l ducea cu forţa spre a fi anchetat. Se îndrepta spre postul de jandarmi, animat de un sentiment înălţător.

Deschise uşa cu hotărâre. Când însă domnul sergent-major Vodsedálek îl fixă cu ochii săi sfredelitori, lui Laburda îi pieri pe loc sentimentul înălţător.

— Hm, vă rog frumos să mă iertaţi, hm... eu... asta...

Întinse servieta şi amuţi.

Sergentul-major Vodsedálek nu era naiv de felul lui şi, cum zări privirea nesigură a cunoscutului borfaş, veni numaidecât de-acasă.

— Ce mi-ai adus, vagabondule? tună cu asprime vocea jandarmului.

— Eu... asta... Ştiţi, am găsit... şi mă înţelegeţi, nu-i aşa... recompensa...

Sergentul-major schiţă un zâmbet ironic:

— Recompensa pentru restituirea unui obiect pierdut, nu-i aşa? Şi, mă rog, cam cât ai socotit că ţi s-ar cuveni?

— Eu, să trăiţi... nu mă pricep... Să zic şi eu... aşa.. Un miar... Sau... mai puţin...

— Sau mai puţin... dădu din cap jandarmul. Şi fiindcă – aşa cum spun la judecată avocaţii – era un om care ştia să nimerească la coarda sensibilă, izbi cu pumnul în masă şi începu să zbiere ca ieşit din minţi: Mie să-mi spui de unde ai furat servieta, pricepi, ticălosule!

— Eu... Eu... bâigui Laburda, şi îşi dădu seama că-i pierdut.

— Adică tu îţi închipui că poţi ciordi ceva şi pe urmă să vii să-mi joci mie *tiatru.* Ai văzut că la cârciumă nu ţi se dă pe ea niciun sfanţ şi te-ai grăbit să faci pe cinstitul!? Tocmai tu, Laburda?! Ca să mă omor eu din pricina ta scriind la nesfârşit nişte procese-verbale despre nu ştiu ce obiecte pierdute?! Ei, nu, Laburda, cu mine nu-ţi merge! Te bag la zdup şi-am isprăvit cu tine, nătărăule!

Ca de obicei, jandarmul îl apucă pe Laburda de o mânecă şi, cu multă îndemânare, îl împinse pe coridor. Aici deschise cu o mână uşa unei încăperi întunecoase şi cu cealaltă îl îmbrânci înăuntru pe bietul Laburda, care nici nu apucase sărmanul să

strige că a vrut să fie cinstit.

Răsuflând uşurat, sergentul se întoarse în biroul lui, să cerceteze servieta. Când o deschise, faţa lui vineţie se făcu albă ca varul. Dumnezeule sfinte, ce-o mai fi şi asta?! Documente militare în care-i vorba de mobilizare în caz de război!!!

— Asta-i mai rău ca la cinematograf, se văicărea jandarmul cu voce tare. Ticălosul de Laburda trebuie spânzurat... Sau poate nu?

Şi, suspinând, făcu numărul de telefon al prefecturii de poliţie.

Din clipa aceea se stârni o halima pe care n-o va uita până la moarte nici jandarmul Vodsedálek şi, fireşte, nici hoţul de buzunare Laburda. De altfel n-o s-o uităm nici noi, care, în asemenea treburi, avem, de bine de rău, o experienţă mai îndelungată.

Mai întâi sosiră glonţ două maşini. Se opriră brusc în faţa postului de jandarmi din Kbely, după care sergentul-major Vodsedálek şi hoţul de buzunare Laburda fură supuşi simultan unui interogatoriu fulgerător. Apoi, domnii veniţi cu maşina cercetară servieta şi deodată începură să le tremure şi lor mâinile. Căci servieta conţinea o pradă despre care se scrie numai în romanele de aventuri.

— Mă rog, sunt dispus să înţeleg orice, dar cum de a putut să uite cineva o asemenea servietă, asta nu mai sunt în stare să pricep nici în ruptul capului. Cică aşa ar fi spus şeful CIPS-ului.

Aflând, fireşte, cu iuţeala fulgerului despre această declaraţie, consilierul Vacátko zâmbi şi spuse veninos:

— Nu pricepe... Şi totuşi e simplu ca bună ziua. Dacă individul ar fi comis această ispravă pentru prima oară, ar fi ţinut actele într-un săculeţ legat de

gât, pe sub cămaşă. Dar, fiindcă făcea acest lucru destul de des, s-a obişnuit. Şi când omul se obişnuieşte începe să uite... Ca, de pildă, eu. M-am obişnuit într-atât cu soţia mea, încât nu demult am uitat şi ziua ei de naştere.

Panica se întindea cu repeziciune, cuprinzând nu numai secţiile de resort, ci şi ministerul de război. Cazul părea a fi atât de grav, încât unii socoteau că poliţia pragheză nu va fi în stare să-i facă faţă. Pândea primejdia de a fi chemată în ajutor armata.

Autobuzele ieşeau pe porţile prefecturii de poliţie, de parcă undeva războiul ar fi izbucnit cu adevărat. Şi când colo, nu era vorba decât de o simplă persoană necunoscută care, în momentul acela, zbura cu avionul spre Dresda...

În timp ce poliţia interoga pe cine vreţi şi pe cine nu vreţi, în timp ce oamenii legii cotrobăiau de zor prin listele de pasageri, în biroul societăţii de navigaţie aeriană zurui deodată telefonul. O funcţionară ridică receptorul şi în primul moment se văzu limpede că nu-şi dădea seama despre ce-i vorba. Pe urmă însă rosti cu voce scăzută:

— Ne cheamă Dresda...

Poliţiştii aflaţi în birou ca iarba, se uitau unii la alţii descumpăniţi. Dumnezeule-Hristoase, Dresda... Cel puţin dacă ar fi aici şeful! Dar aşa, ce-i de făcut? se întrebau din priviri, total dezorientaţi.

— Da, vă rog, aici e societatea de navigaţie aeriană! Cum aţi spus? O servietă?... Ce fel de servietă?... striga domnişoara în receptor.

Poliţiştii îşi împreunau mâinile şi-i făceau semne funcţionarei să spună... Ce anume, nimeni nu ştia. Unul îi făcea semn să spună că nu e... Altul dimpotrivă, îi sugera să spună că servieta se afla

aici... Povestea avu darul s-o zăpăcească de-a binelea pe biata funcţionară care totuşi continua să-şi joace rolul magistral. Repeta într-una, de ţi se şi ura ascultând-o:

— Nu înţeleg... Am fost întrerupţi... Repetaţi, vă rog!... Nu vă aud...

Şi în acest timp dădea ochii peste cap, aşteptând cu disperare ca unul din poliţişti s-o facă în sfârşit să înţeleagă ce anume trebuia să spună.

În culmea disperării avu în cele din urmă o inspiraţie divină şi, mulţumiră acestei inspiraţii, spuse cu o totală nepăsare

— Da, ceva parcă s-a găsit... Da, o servietă... Cum aţi spus? S-o păstrăm aici. Bine. Pe ce nume, vă rog?...

Se vedea limpede că era o fată deşteaptă şi foarte descurcăreaţă. Începu să noteze numele pe o bucată de hârtie.

— Filous... F de la František, I de la Ivan... Înţeleg.

Unul din poliţişti căscă gura, încercând să-i sugereze ideea de a-l întreba când anume urma să sosească. În clipa aceea însă omul din Dresda, mulţumit probabil de ceea ce aflase, închise telefonul.

Un tânăr sergent-major căzu în genunchi în faţa domnişoarei, şi pentru strălucitele servicii aduse poliţiei, o ceru pe loc în căsătorie. Ceilalţi poliţişti, îndeobşte bărbaţi cinici şi indiferenţi, suspinau în jurul ei, copleşiţi de emoţie.

Şi aparatul CIPS-ului se puse din nou în mişcare, cu turaţie sporită. Ce mai, bâlci în toată legea!

Filous... Filous... ciocăneau de zor toate maşinile de scris, aflate la dispoziţie. Filous... Cine o mai fi şi acest Filous?! În urma unor investigaţii de scurtă durată, în schimb cu rezultate extrem de surprinzătoare, ieşi la

iveală că era vorba de un căpitan oarecare de la ministerul apărării naţionale; un fel de şoarece de birou, sau, mai bine zis, un funcţionăraş amărât pe care aproape nimeni nu-l lua în seamă. Oficial, funcţia lui poartă numele de ofiţer la serviciul conceptual; dar ce fel de ofiţer mai e şi ăsta, de atârnă pe el uniforma cu epoleţii galbeni de infanterie şi cu mânecile roase în coate, ca la orice conţopist?! Da, numai că în ministerul apărării naţionale oricine mânuieşte actele trebuie să aibă cel puţin gradul de căpitan. Şi iată că tocmai acest omuleţ, pe care nimeni nu-l ştia ce face, zboară liniştit la Dresda cu planul de mobilizare...

Cum de a ajuns un om atât de neînsemnat să intre în posesia unor documente atât de secrete?

Simplu. Ca orice secretară ce intră la o consfătuire a directorilor generali: aducând cafeaua. Ca orice om de serviciu ce pătrunde în biroul ministrului: deschizând uşa. Ca orice şofer al domnului general care află totul despre ultimele manevre: trăgând cu urechea la tot ce-şi povestesc în maşină ofiţerii superiori.

Filous aducea dosarele şi le clasa. În prezenţa şefului său – colonel în serviciul conceptual – le introducea într-o casă specială de fier. Şi uneori le scotea.

În ziua cu pricina, spre marea lor mirare, toţi ofiţerii care lucrau pe acelaşi culoar cu Filous, fură consemnaţi la domiciliu.

Şeful său, colonelul Lustig, fu expediat direct la răcoare. Habar n-avea de cele întâmplate, iar singura lui grijă era ca Filous să nu uite să-i hranească peştişorii, aşa cum se cuvine. Căci peştişorii erau marea sa pasiune. Pasiune, desigur, nobilă şi înălţătoare. Nu o dată se uitase căpitanul Filous cu

nespusă voluptate la minunatele exemplare de peştişori aurii – Carassius auratus – pe care comandantul lui îi creştea cu atâta dragoste. O dată i-a adus chiar superiorului un hrănitor de sticlă în care se presară crustacee mărunte şi uscate. I-l adusese în dar din Germania şi colonelul i-a spus atunci, înduioşat:

— Ce-i al lor e al lor, nemţii sunt o naţie şi jumătate. Ăştia fabrică orice...

După care, a mai adăugat:

— Dacă mai pleci cumva pe-acolo, adu-mi şi un decantor de sticlă. Ale lor sunt mai bune. Ce să-i faci, nemţii tot nemţi rămân...

Căpitanul Filous i-a promis atunci solemn că dacă mai ajunge pe-acolo o să aibă grijă să-i aducă.

Şi în timp ce despre ofiţerii statului-major CIPS-ul dispunea de tot felul de date şi însemnări, în timp ce ştia care din ei e cartofor şi care se ţine de femei, despre căpitanul Filous nu ştia aproape nimic. Cele aflate la mare iuţeală, în urma investigaţiilor de ultim moment, n-aveau nicio valoare: holtei bătrân sau poate văduv, singuratic; intendenta vorbeşte despre el cu admiraţie, nu frecventează cârciumile, cărţi nu joacă, de femei se fereşte. Când se interesaseră de el la colegii de servici, unii stătură un timp să se gândească:

— Filous... Filous... A, da, îl ştiu!... Dar bine, ăsta era un bleg fără pereche!

Dar tocmai blegul ăsta fără pereche pleca mereu la Dresda cu o servietă doldora cu acte, atât de importante, încât nici în aur nu puteau fi cântărite. De altfel, nu încape îndoială că se lăsa plătit în aur. Unde-şi ascundea aurul omuleţul acesta onest şi inexpresiv era un mister...

Cercetările decurgeau fulgerător şi magistral, CIPS-ul era în delir. Aeroportul fusese încercuit, din prima clipă, de un cordon de poliţişti şi se mai aflau acolo şi doi oameni cu motocicleta, ca să ajungă la avion chiar în momentul aterizării. În gară, toate peroanele erau împânzite de poliţişti. În comuna Kbely se adunaseră atâţia gardieni, încât cetăţenii îşi şopteau între ei că de bună seamă va trece pe acolo preşedintele republicii. Iar birourile societăţii de navigaţie aeriană arătau ca o cazarmă a poliţiei pragheze.

Pe mine personal m-a uimit cel mai mult faptul că individul a întrebat cu atâta calm de servieta lui. Şi unde mai pui că se mai şi întoarce după ea! Asta-i curată nebunie! După o asemenea belea, eu unul rămâneam la Dresda, şi basta! Sau, dacă ar fi să vin înapoi aş veni în mare taină, cu barbă şi mustăţi false.

Cel mai bine e să simulezi un picior de lemn, a replicat consilierul Vacátko. În felul ăsta nu te-ar recunoaşte nici portăreasa.

— Dar logic privit, domnule consilier...

— Ascultă, tinere, te rog nu-mi veni mie aici cu logica! Dacă omul ar gândi logic, n-ar mai fura, n-ar mai ucide n-ar mai face spionaj. Oamenii încalcă legea tocmai pentru că nu gândesc logic. Altfel şi-ar da seama că oricum, poliţia descoperă până la urmă totul, aproape totul. Omul ăsta, de pildă, nu bănuieşte că CIPS-ul e în clipa asta stăpân pe situaţie. Nici măcar nu presupune aşa ceva. Îşi închipuie că servieta lui zace undeva, într-un birou. Tipul e prost din cale-afară, recunosc, dar nu e singurul... Vino cu mine.

Ne-am dus în sala detectivilor, unde se adună de obicei oamenii de la criminalistică atunci când sunt de serviciu dar n-au momentan nicio treaba pe teren.

Bine dispus, consilierul îşi frecă mâinile şi începu:

— Domnilor, vă supun unui mic examen. Să zicem că aveţi de prins un flăcău care a săvârşit ceva, hai să zicem, la Děčin, şi de-acolo se întoarce acasă. Cum aţi proceda?

Detectivii luară spusele şefului drept o glumă bună, iar domnul Brůžek se grăbi să răspundă:

— Mă rog, e destul de greu, ceva totuşi se poate face... Cel mai bine e să-l aştepţi în faţa casei. Sau, şi mai sigur, acolo unde ştii că are o muiere.

— Eu l-aş aştepta în gară, ce-i în mână nu-i minciună, spuse domnul Bouše.

— Sau la aeroport, interveni râzând detectivul Mrázek, care ştia încotro bate consilierul.

— Sau la debarcader, dacă vine de la Děčin, ţinu să-şi spună părerea Bouše şi strănută zdravăn, de parcă ar fi vrut să-i facă în ciudă cuiva.

Consilierul dădu din cap, în semn de laudă:

— Şi când anume v-aţi posta în locul respectiv.

— Depinde de ora sosirii... Există doar un mers al trenurilor. Sau un mers al avioanelor, dacă ar fi vorba de aşa ceva...

— Sau, ca să fie mulţumit şi domnul Bouše mai există şi un mers al vapoarelor, adăugă binevoitor consilierul. Aşa este, trebuie să cunoşti orarul mijloacelor de transport. Dar domnii de la CIPS nu-l cunosc, şi de-aceea şi-au trimis oamenii de pe acum la aeroport, cu toate că avionul soseşte abia mâine. Îl aşteaptă şi în gară, dar trenul poate fi aici, în cel mai bun caz, mâine dimineaţă pentru că abia la noapte pleacă din Dresda.

Detectivii se înveseliră şi râseră cu poftă; îi ungea la inimă faptul că secţia care îi priveşte întotdeauna de sus pe cei de la criminalistică intrase atât de

frumos la apă.

La un semn al consilierului am părăsit amândoi biroul detectivilor. Pe coridor m-a apucat de un nasture şi mi-a spus:

— Ascultă, tinere, dumneata, ce-i drept, ai bacalaureatul dar asta, să ştii de la mine, nu exclude un anumit grad de inteligenţă. Spune-mi, care crezi dumneata că e greşeala cea mai mare comisă în legătură cu măsurile luate până acum?

Nu ştiam.

— Ei bine, am să-ţi spun eu, rosti solemn consilierul Vacátko: greşeala cea mai mare e că nimeni nu supraveghează şoseaua. Şi află de la mine că individul vine pe şosea. Da, cu maşina.

— Domnule consilier, cum... cum puteţi afirma un asemenea lucru cu... cu atâta certitudine?! am bâiguit aproape înspăimântat.

— Hai să chibzuim puţin. La două şi un sfert a telefonat din Dresda. De ce? Pentru că doreşte să reintre cât mai repede în posesia servietei. De teamă, bineînţeles. E grăbit, pentru că nu se simte în apele lui. Avionul zboară mâine, trenul pleacă abia la noapte... Cum poate deci să ajungă cel mai repede la Praga? Cu maşina...

— Cum adică, dumneavoastră socotiti că ăia o să-i pună o maşină la dispoziţie?

— E de ajuns să-l ajute un pic. Să-i găsească, de pildă un taxi al cărui şofer are dreptul să treacă frontiera. Până la Hrensk... Ai auzit, sper, de micul trafic de frontieră? La Hrensk, distinsul nostru Filous închiriază un alt taxi... Până la Praga... Ei, şi-acum, se pune chestiunea când va fi aici?

— Dar bine, domnule consilier, asta nu se poate nici măcar bănui!

— Eu însă ştiu. Pentru că ştiu un lucru: de la Dresda până la Praga sunt o sută cincizeci şi cinci de kilometri; iau deci viteza medie a unui taximetru şi, presupunând că din Dresda n-a putut să plece înainte de ora trei, iar la frontieră a mai întârziat o jumătate de ora, socoteala îmi iese destul de precis. Ştii ce, tinere, ia-ţi pălăria şi hai cu mine în strada Jungmanová... Te asigur că omul nostru trebuie să sosească acolo din clipă în clipa.

— Şi oamenii de la CIPS habar n-au!

— Pentru că dumnealor nu sunt criminalişti, îmi servi replica domnul consilier Vacátko, plin de trufie.

— O să fie grozav, când o să pună mâna pe el! am izbucnit cu înflăcărare.

— Da, o să fie grozav, dacă o să pună mâna pe el, ţinu să mă corecteze consilierul.

N-am mai spus nimic, tăceam mâlc, deşi din clipa aceea mi-era limpede că înverşunatul consilier îşi subaprecia concurenţa, fără să se mai controleze.

Mă străduiam să intru în pielea misteriosului căpitan Filous şi să-i încerc sentimentele ce-l copleşeau în timpul călătoriei sale spre ţară. Eu, în locul lui, probabil că nici n-aş mai ajunge până aci. De frică. Dar ştie oare capitanul Filous ce-i frica? Consilierul are dreptate: omul asta e învăţat să lucreze cu calm şi tacticos. Lucrează aşa de multă vreme şi s-a deprins cu un ritm al său. E cunoscut ca un funcţionar conştiincios şi e conştiincios în toate: cu conştiinciozitate clasează, înregistrează şi ţine evidenta actelor şi tot cu conştiinciozitate le sustrage şi transportă peste hotare. Apoi, cu aceeaşi conştiinciozitate, le reintroduce în seif, odată cu alte acte, şi asta în spatele colonelului său, veşnic preocupat de peştişorii din acvariu. Aşa se face că ori

de câte ori domnii din colegiul ministerului sau de la statul-major îşi aduc aminte de anumite acte le pot avea la dispoziţie neintârziat. Căci căpitanul Filous din serviciul conceptual al ministerului forţelor armate e un om de nădejde pe care te poţi bizui.

S-ar putea ca pe drum să-l înspăimânte cel mai mult ideea că actele s-au pierdut cu adevărat. Asta ar fi desigur o lovitură. Nu pentru că ar fi dispărut planurile de mobilizare, nu, în definitiv astea se pot întocmi din nou. Dar ideea în sine, de a se pierde un act, este pur şi simplu de neconceput pentru mentalitatea unui funcţionar de o conştiinciozitate ireproşabilă. De aceea e actul act, ca să nu se piardă...

Poate că a răsuflat din adânc, luându-i-se o piatră grea de pe inimă, aflând la telefon de existenţa servietei. Poate că în clipa aceea şi-a frecat mâinile de bucurie, spunându-şi în sinea lui: cum ajung acasă pun actele la loc, iar la Dresda le duc eu cu altă ocazie.

S-ar putea ca omul acesta să fie într-adevăr aşa. Şi s-ar mai putea ca tocmai această conştiinciozitate funcţionărească, atât de scrupuloasă, să facă necesară în viaţa lui o contrapondere: Aventura... Cea mai îndrăzneaţă aventură în care se poate lansa un funcţionar: să sustragă nişte documente de la locul ce le-a fost destinat şi să le transporte peste frontieră.

Mi se pare însă straniu faptul că nu l-au învăţat să le fotografieze. Dar, mai ştii, te pomeneşti că pentru o asemenea treabă nu-i destul de îndemânatic. De bună seamă, nu va fi în stare să înveţe niciodată un lucru atât de complicat. De altfel, nici n-are nevoie. Tipul e genial prin naivitatea şi calmul său imperturbabil. Acum îşi dă toată silinţa să ajungă cât

mai repede la servieta lui. De îndată ce va reintra în posesia ei se va duce la minister cu tramvaiul. Dacă s-ar duce cu taxiul, ar trezi atenţia celor din jur. Tipul e genial şi prin felul său de a şti să se facă neobservat.

— Domnule consilier, am spus la un moment dat, în timp ce ne plimbam agale pe strada Jungmanová, unde, în palatul Skoda, îşi avea pe vremea aceea sediul Societatea de navigaţie aeriană; domnule consilier, afacerea asta e colosală! Cred că la noi aşa ceva nu s-a mai întâmplat până acum. Şi când te gândeşti că, de fapt, totul provine de la o întâmplare stupidă! O servietă, uitată întâmplător, e furată întâmplător de un biet hoţ de buzunare, care întâmplător se sperie în asemenea hal, încât se duce şi o predă la postul de jandarmi...

Consilierul Vacátko suspină:

— Predecesorul meu, consilierul superior de poliţie Knotek, spunea întotdeauna că pe lumea asta fără întâmplare nici nu s-ar putea trăi. În definitiv, şi omul tot întâmplător se naşte...

Nu ne-am putut dedica prea mult reflecţiilor noastre filozofice; printre trecătorii ce umblau pe mijlocul drumului se ivi deodată o maşină. Gonea şi ea atât cât e în stare să gonească o „Praga“ veche. Era un taxi cu număr de provincie. Consilierul mă strânse de braţ, cu vădită emoţie.

Taxiul opri chiar în faţa Societăţii de navigaţie aeriană. Un bărbat scund, de vârstă mijlocie, îmbrăcat modest, coborî sprinten din maşină şi la fel de sprinten se îndreptă spre birourile societăţii.

Dar înainte de a deschide uşa, avu un moment de ezitare. Îşi roti brusc privirea, şi i-am surprins ochii: erau nişte ochi ageri şi neastâmpăraţi, de om care

ştie să vadă...

Vedea gardieni pe stradă, vedea gardieni în birouri.

Mi-am muşcat buzele, ca să nu ţip.

Omul îşi retrase brusc mâna de pe clanţă şi începu să dea înapoi, lăsând impresia că ar vrea să se întoarcă la maşină. În momentul acela însă consilierul se şi postase între el şi maşină. Tot atunci se treziră din toropeală gardienii aflaţi prin apropiere. Nu-l recunoscură pe Filous, pentru simplul motiv că nu-l cunoaşte. Îl cunoşteau însă pe consilierul Vacátko şi-l văzură desfăcându-şi braţele. Omul nostru o rupse la fugă. Dădu buzna în gangul imobilului şi de aici o luă iute pe scară, în sus.

Consilierul scoase ţignalul şi fluieră. Oamenii lui nu erau pe aproape, dar sunetul fluierului poliţienesc are calitatea de a-i alarma pe toţi poliţiştii din lume.

Porniră pe urmele fugarului.

Alerga mereu în sus şi din fugă nu i se vedeau decât picioarele fulgerând printre barele de fier ale balustradei. Purtarea lui era vădit un act de disperare. Încotro ţintea? În clădire nu erau decât birouri. Să fi fost ţinta lui acoperişul? La ce bun? Oricum aveau să-l ajungă... Să aibă oare intenţia de a sări de pe un acoperiş pe altul. Nu părea omul care să se priceapă la aşa ceva şi, în afară de asta, putea fi urmărit cu uşurinţă de pretutindeni, din străzile înconjurătoare.

Aşadar, căzuse până la urmă el însuşi pradă unei panici şi groaze cumplite! Goneşte, goneşte de zor, dar fără nicio şansă de scăpare. Capcana s-a şi închis în urma lui.

Imobilul are patru etaje. De la ultimul etaj, o scară îngustă duce spre pod. Uşa metalică – poarta spre acoperişul visat – e încuiată. Omul nostru e pierdut. Toată scara e acum înţesată de poliţişti. Ce va face?

Se va arunca oare de la înălţime, ca să-şi curme viaţa, şi în felul ăsta să ia cu el şi marea sa taină?

Stă nemişcat în faţa uşii încuiate şi fălcile lui se agită febril. De necrezut: într-un astfel de moment omul ăsta şi-a găsit să mănânce! Mestecă de zor, apoi înghite...

Acum, poliţiştii au ajuns în faţa lui; îl apucă de mâini, strigă la el că-i arestat, îi pun cătuşele şi-l trag cu forţa în jos. Căpitanul Filous nu se împotriveşte. Are aerul omului satisfăcut de împlinirea unui lucru pe care şi-l pusese în gând mai demult...

Acolo, pe scara palatului Skoda din strada Jungmanova, se întâlniră în ziua aceea doi bărbaţi puternici – consilierul superior de poliţie Vacátko şi şeful suprem al CIPS-ului. Îşi făcură unul altuia o plecăciune adâncă, şi cu acest prilej şeful CIPS-ului rosti în şoaptă:

— Vă mulţumesc, domnule consilier, pentru intervenţia dumneavoastră. De altfel, în mod practic, omul nostru era prins dinainte.

La care, consilierul Vacátko îi replică, zâmbind curtenitor:

— În mod practic e prins abia acum. Vă felicit pentru larga acţiune încununată de succes.

În stradă se îmbulzeau trecătorii, nebănuind ce se întâmplă. Spre marea uimire a şoferului de taxi, nişte poliţişti se instalară în maşină cu clientul lui, care acum avea mâinile încătuşate; îi porunciră să meargă la direcţia poliţiei, iar el, ca şofer de provincie, se uita la ei înmărmurit, neştiind cum să ajungă la amintita instituţie. În biroul ministrului de război sună telefonul şi cineva îi aduse la cunoştinţă înaltului demnitar că mult căutatul căpitan Filous, spion şi trădător, fusese arestat.

În timp ce mergeam înapoi spre direcţia a patra, consilierul Vacátko tăcea. După un timp însă îşi ridică brusc privirea şi-mi spuse:

— Un singur lucru nu înţeleg deocamdată. De ce s-a apucat să fugă acest om? Ştia că nu mai are nicio speranţă...

— Probabil că omul nutreşte mereu câte o speranţă... i-am răspuns eu.

— Nu, mereu nu... Omul ăsta a urmărit ceva... Avea nevoie să mai câştige puţin timp... Dar pentru ce?...

Asta ne-a fost dat să aflăm a doua zi dimineaţa. Consilierul m-a chemat în biroul lui şi m-a anunţat triumfător:

— Gata, acuma ştiu de ce-a fugit! Nu ţi-am spus eu dumitale că flăcăul ăsta e genial în prostia lui? Ei, bine, află că a fost genial până în ultima clipă. A fugit ca să aibă timp să rupă din paşaport trei file şi apoi să le înfulece..

— Şi de ce numai trei? De ce n-a înghiţit tot paşaportul? am întrebat cu mirare.

— Uite ce, tinere, încearcă dumneata să mesteci un paşaport întreg, când eşti hăituit de poliţie. Pentru el a fost destul să înghită cele trei file pe care erau înregistrate ieşirile şi intrările.

În clipa aceea mi-a căzut şi mie fisa, şi-am început să mă dumiresc. Vasăzică, omul nostru a distrus mărturia directă din care puteau să reiasă frecventele sale plecări la Dresda. A mai fost deci capabil să reflecteze: văzându-se pierdut, s-a gândit la consecinţele juridice! S-a gândit la viitorul său proces. Nimeni nu va izbuti să-i demonstreze că a fost un spion care vindea afară secrete de stat. I se va putea dovedi numai încercarea de a vinde un secret de stat, o singură dată. Căci tribunalul militar nu poate nici el

să acţioneze fără probe concrete.

Da, omul acesta a reuşit în ultimul moment să scape de ştreang şi să se asigure de închisoare pe viaţă... Nu e o victorie măreaţă, e adevărat. Măreţ e însă să fii în stare, în clipe de o asemenea tensiune, să te gândeşti la nişte detalii juridice. Pentru aşa ceva, jos pălăria!

— Ei, ţi-am spus, tinere? E atât de prost, încât e de-a dreptul genial. Unuia ca ăsta e greu să-i demonstrezi vinovăţia, chiar dacă ai pus mâna pe el.

Şi în clipa aceea, eu, bobocul-aspirant-stagiar, am spus absolut fără nicio legătură:

— Domnule consilier, eu am fost de faţă şi am văzut totul. Dacă nu eraţi dumneavoastră acolo, şi n-aţi fi fluierat la timpul potrivit, sunt sigur că nici nu l-ar fi prins, cu toată parada lor!...

Consilierul nu mi-a răspuns, dar bănuiesc că vorbele mele i-au mers la inimă. După un timp, a scuturat totuşi din cap şi mi-a spus:

— Uită tot ce-ai văzut, căci e vorba de o chestiune strict secretă.

Şi astfel sunt martorul ocular care nu poate depune mărturia că spionul Filous a fost prins de consilierul de poliţie Vacátko, în ciuda faptului că asemenea cazuri nu intră în atribuţiile sale...

JUSTIŢIA

Sunt, la ora aceasta, un judecător bătrân şi să nu vă prindă deci mirarea că dispun de vreme destulă pentru reflecţii. Nu asupra proceselor pe care le-am condus la viaţa mea, ci asupra dreptului şi semnificaţiei sale. Căci, la drept vorbind, procesele în sine nici n-au prea mare importanţă. Procesul este o operă omenească şi, de aceea, supus erorii – ca să ne exprimăm în limbajul juriştilor mai vârstnici. El se poate încheia bine sau prost, în funcţie de ceea ce înţelegeţi dumneavoastră prin cuvântul respectiv. De câte ori nu mi-au reproşat colegii că procesul nu s-a sfârşit bine, pentru simplul motiv că n-a corespuns propriilor lor vederi, în timp ce inculpaţilor judecata li s-a părut cât se poate de bună şi dreaptă. Pentru un şarlatan e bună atunci când i se aplică jumătate din tariful pedepsei. Pentru judecător e proastă când îi complică existenţa. Pentru avocat e foarte proastă când procesul se încheie în prima instanţă şi nu-i mai oferă posibilitatea de a fi continuat, iată deci că noţiunile bun şi prost nu duc la niciun rezultat; la viaţa mea am condus multe procese bune şi foarte proaste, dar acestea nu sunt deloc de natură să-mi neliniştească bătrâna mea inimă. Pe mine mă neliniştește un singur proces care a fost din toate punctele de vedere foarte bun, ba aş zice, chiar celebru, dar care inculpatului i-a pricinuit o mare amărăciune.

Şi-atunci, mă întreb: în ce constă, de fapt, semnificaţia dreptului şi a legilor? Menirea lor e să apere de rele (chiar şi de cele proprii), să aducă o îndreptare. Dacă legea e folosită inechitabil sau e aplicată nepotrivit, cu alte cuvinte în aşa fel încât acuzatului să nu-i aducă îndreptarea dorită, iar pe alţii să nu-i ocrotească, a cui e vina? Bineînţeles, nu a legilor, ci a judecătorului.

Cam de câte ori m-am făcut oare vinovat în acest fel?

Procesul care-mi revine atât de des şi atât de stăruitor în minte a fost un proces extrem de complicat şi a avut darul să pună întreaga ştiinţă juridică într-o situaţie critică neobişnuită. Trebuie să mărturisesc că ştiam asta dinainte şi că, într-un fel, eu însumi am fost acela care a împins puţin lucrurile spre acest deznodământ. Pe atunci eram încă un ambiţios şi doream să afle toată lumea cu câtă înţelepciune aveam să scot nefericita ştiinţă juridică dintr-o nouă situaţie precară. O, tu, naivitate! Cu cât mai mult se gândeşte judecătorul la nobila misiune a justiţiei, cu atât mai puţin se gândeşte la acuzat, şi tocmai aici e marea lui greşeală!

Trebuie să vă spun că în cariera mea de magistrat am judecat tot felul de delincvenţi. Hoţi de păsări şi asasini, escroci şi femei geloase care turnau otravă în mâncarea soţului, oameni nefericiţi şi vicleni, fiinţe care regretau profund fapta lor nesăbuită şi fiinţe care pe o uşă părăseau puşcăria şi pe cealaltă o regăseau. În privinţa asta nu-i nimic de făcut, aşa-i viaţa.

Dar cazul acelui prezicător îmi dă mereu de gândit şi continuă să mă îngrijoreze, chiar dacă povestea s-a petrecut demult şi în ciuda faptului că, din punct de

vedere juridic, tocmai acest caz a fost în perfectă ordine. Mi-e destul de neplăcut să rostesc cuvântul caz. Prefer să spun: om. Am ajuns de mult la convingerea că, în pofida măreţiei cu care s-a proslăvit dreptul, la temelia tuturor lucrurilor se află totuşi omul. Pe om, firește, nu legea poate să-l înţeleagă; pentru asta legea e mult prea impersonală. Pe om trebuie să-l înţeleagă judecătorul. La drept vorbind, nici nu văd care altul ar fi rostul lui?

Ca orice judecător ce se respectă, prefer delincvenţii care, după ce-şi ispăşesc anii de pedeapsă şi sunt puşi în libertate, încetează de a se mai face vinovaţi atât faţă de lege, cât şi faţă de propria lor conştiinţă.

Mi s-a întâmplat adeseori – şi cu asta mă mândresc mai mult decât cu toate menţiunile de onoare – ca uşa biroului meu să se deschidă pe neaşteptate şi în faţa mea să apară un om cu chipul palid şi să-mi spună:

— Domnule judecător, ştiţi, am venit să vă mulţumesc. Poate vă mai aduceţi aminte... mi-aţi dat şase ani pe muchie, iar eu, în aceşti şase ani, am stat şi am chibzuit... şi tare bine mi-a prins...

Omul despre care vă vorbesc, prezicătorul, al cărui proces stăruie în mintea mea fără încetare, n-a venit la mine după şase ani să-mi mulţumească; pentru simplul motiv că nu i-am dat aceşti ani... Şi tocmai în asta a constat probabil greşeala. Nu o greşeală a justiţiei mele de judecător, nu, această justiţie n-a fost cu nimic încălcată, ci o greşeală de care a profitat răutăciosul destin omenesc; iar eu am fost, de fapt, acela care l-a împins pe bietul om în mâinile acestui destin.

Şi-atunci, îmi pun întrebarea: ce este justiţia?

Desigur, aşa cum scrie la carte, justiţia este îmbinarea armonioasă dintre acţiune şi drept... Dar despre ce fel de drept este vorba? Despre un drept izvorât din raţiunea umană sau despre un drept al instituţiei umane? Lucrurile acestea pot fi în serioasă contradicţie. Luaţi, de pildă, legea cu privire la vrăjitorie. Se ştie doar că această lege era o normă juridică corespunzătoare şi, potrivit acestei norme – deci, potrivit legii – femeile erau arse pe rug. Nu mă refer la asta întâmplător, de altfel, îndată vă voi relata istoria unui proces de vrăjitorie, autentic...

De bună seamă, prezicătorul nu-i vrăjitor, şi nici noi nu suntem fanatici medievali. În afară de asta, oricine şi-ar putea pune, pe bună dreptate, întrebarea: e oare cu putinţă ca un prezicător să ajungă în faţa judecăţii? Căci ori e prezicător adevărat, care vede viitorul, şi atunci evită judecata, ori ajunge la judecată şi în felul acesta furnizează, el însuşi, cea mai elocventă mărturie că nu-i prezicător.

E veche de tot întrebarea dacă atotputernicul şi atotştiutorul Dumnezeu poate fi judecătorul actelor omeneşti. Aparent, ar fi judecătorul ideal, pentru că ştie tot şi poate tot. Dar dacă ştie dinainte că un om va da foc hambarului, se naşte întrebarea: de ce nu-l împiedică dacă e atotputernic? Sau te pomeneşti că nu-l împiedică dinadins ca să-şi formeze clientelă, şi apoi să aibă pe cine judeca?

Cu prezicătorul lucrurile sunt şi mai complicate. Gândiţi-vă şi dumneavoastră: poate medicul chirurg să-şi opereze singur un buboi pe propria sa spinare? Nu, nu poate, pentru că nici el nu-l vede şi nici nu are cum să ajungă până la el. În aceeaşi situaţie e şi prezicătorul. Simplu: nu-şi vede propriul destin şi nici nu-l poate atinge, iată de ce, până la urmă, se poate

trezi şi el în faţa instanţelor judecătoreşti.

Simplific dinadins formulările; de altfel, nici termenul de prezicător nu e foarte precis.

E o deosebire între prezicere şi previziune sau, cum se mai spune, precunoaştere. Vă daţi seama, sper, că a trebuit să studiez temeinic aceste noţiuni. De aceea ştiu în ce măsură se leagă toate astea de telepatie şi în ce măsură ele se pot transforma uneori în psihochinezie, adică în capacitatea de a influenţa subiectul prin intermediul gândului. Vă pot înşira cel puţin o duzină de cazuri în care diferite persoane au fost trezite din somn în timp ce visau un lucru pe care semenii lor îl trăiau în realitate.

Râdeţi, nu-i aşa? Şi desigur vă spuneţi: cum e oare cu putinţă ca un judecător, având la îndemână o ştiinţă juridică atât de desavârşită, exactă şi limpede ca matematica, să creadă în asemenea bazaconii? Fericit e cel ce gândeşte astfel; el poate foarte uşor să dea din mână plictisit şi să spună că totul e o prostie.

Dar ce poate spune un magistrat care are în faţa sa, pe banca acuzaţilor, un prezicător?

Ştiu, stimate cititor, puteţi şi dumneavoastră să-mi înşiraţi o duzină de cazuri în care asemenea poveşti cu vise şi transmiteri de gânduri s-au dovedit a fi şarlatanie curată, şi să mai adăugaţi altă duzină de cazuri în care un prezicător sau un telepatist a clacat pe toată linia... Dar ştiţi că nici asta nu răstoarnă de fapt noţiunea de prezicătorie?

Cel puţin pentru tribunal, nu. Să luăm un exemplu din matematică: cineva soluţionează greşit o ecuaţie, furnizând astfel dovada că ori nu-i stăpân pe legile matematicii, ori s-a înşelat. Prin asta însă nu dovedeşte că matematica n-ar fi o ştiinţă. La fel e şi

cu prezicătoria. De înşelat se poate înşela oricine, chiar şi prezicătorul.

Şi se poate înşela şi judecătorul, şi asta e mai grav.

Fireşte, în chestiunile litigioase, el are posibilitatea, ba chiar e obligat să se adreseze unor specialişti în materie, pentru expertiză. În cazul de faţă i-am invitat pe cei mai autorizaţi: pe profesorii universitari. Parcă văd cum daţi iar din mână plictisit şi vă spuneţi: în definitiv şi un profesor universitar poate fi nebun, eu unul nu cred în niciun fel de forţe oculte.

Iubite cititor, nici nu vă daţi seama cu cât sunteţi mai fericit decât judecătorul care e dator să ţină seama de părerile experţilor. Dumnealor se pot înşela, judecătorul însă, după ce a ascultat expunerile lor autorizate, numai are cum să se înşele. Cel puţin aşa spune legea.

Au trecut cam o sută de ani de când în faţa tribunalului a fost trimis un ţăran din Silezia, învinuit de vrăjitorie şi legământ cu diavolul şi asta pentru simplul motiv că spăla, cu un burete muiat în apă, persoane de ambele sexe, pretinzând că în felul acesta îi tămăduieşte de orice boală. De altfel, acelaşi lucru afirmau şi persoanele incriminate. Judecătorul a invitat la proces, cel mare specialist, un medic de la curtea din Viena, fiindcă, oricum, pe vremea aceea nu se putea crede cu atâta uşurinţă în vrăjitorie. Şi iată că nici acest „Hoffmedikus“ nu s-a încumetat să ciopârţească buretele înainte de a-l fi stropit cu apă sfinţită. Şi l-a ciopârţit în asemenea hal, încât să poată afirma cu toată certitudinea că în buretele pomenit n-a găsit nici urmă de diavol. Desigur, dumnealor erau pe atunci în plin secol iluminist, când se ştia precis că diavolul se poate afla în burete numai în formă sa spirituală şi deci, oricât de mărunt

ar fi vrut ei să toace buretele, tot n-ar fi ajutat la nimic, întrucât emanaţia diavolului – se ştie – poate fi cuprinsă implicit, până şi în cea mai mică firimitură. Da, acum o sută de ani s-a întâmplat povestea asta, i-ar noi râdem de ea! Cu atât mai mult, cu cât ştim că pe respectivul ţăran îl chema Vincene Priesnitz.

Şi-acum vă întreb, şi vă rog să mă înţelegeţi: era cazul să devin eu un asemenea judecător de care peste o sută de ani oamenii să râdă, ca de un element retrograd?

Dar, în definitiv, ce anume poate fi socotit retrograd în această chestiune litigioasă? Recunoaşterea prezicătoriei sau, dimpotrivă, contestarea ei? Veţi admite, sper, că o anume situaţie e afurisit de grea şi pentru un judecător, care poartă pomposul titlu de înalt consilier de justiţie!

Procesul a căzut în seama mea cu totul întâmplător; prezicătorul ăsta îşi găsise să prezinte câteva spectacole tocmai în raza oraşului nostru, pe atunci capitală de raion. Personal nu m-am dus să-i văd exibiţiile, dar mi s-a spus că au fost remarcabile şi extrem de tulburătoare.

După fiecare reprezentaţie, Erik Jochanaan Hanussen, bărbatul cu ochi negri ca de vrăjitor, aducea la cunoştinţa onoratului public că, în cabinetul său particular, oferă consultaţii în chestiuni intime.

Dacă vreţi să ştiţi individul şi-a vârât nasul până şi în meseria echipelor de urmărire ale organelor jandarmereşti. Se spune că odată ar fi fost solicitat de o familie din Liberec, dornică să afle unde i-a dispărut unchiul, un măcelar bogat, pe care toţi aşteptau să-l moştenească. Decesul dispărutului nu putea fi declarat, deoarece jandarmii nu dispuneau de niciun indiciu în acest sens. Prezicătorul i-a încunoştinţat pe

membrii îndureratei familii că unchiul lor a răposat, ucis fiind într-o casă părăsită, dar să aibă răbdare că rămăşiţele sale pământeşti vor fi descoperite. Când anume n-a spus şi asta a dat naştere multor supărări; înarmaţi cu această profeţie; impacientaţii urmaşi s-au pus pe capul Jandarmeriei şi e ştiut că nimic nu poate să-i scoată mai mult din sărite pe năpăstuiţii jandarmi decât insinuarea că nu şi-ar face datoria cum trebuie.

În oraşul nostru oamenii au dat năvală la spectacolele lui.

S-a dus acolo şi soţia plutonierului-major de jandarmi şi, vă daţi seama, într-un orăşel de provincie o asemenea femeie e considerată cucoană şi fireşte, ca atare se şi comportă. I-a cerut domnului Hanussen o audienţă în cabinetul său particular, unde l-a informat că din vestiar i-a fost înstrăinat un cufăr cu rufe, gata de dus la călcătorie. S-a adresat cu această plângere prezicătorului, întrucât soţul ei n-a fost în stare să descopere nimic. Şi i-a mai dat a înţelege că bănuieşte şi cine anume ar putea fi făptaşul.

Prezicătorul a fixat-o cu ochii săi întunecaţi, dar în loc să-i spună dacă are sau nu dreptate, a întrebat-o, cu toată curiozitatea, cam cine presupune dumneaei că ar putea fi făptaşul. Drept care, femeia i-a răspuns că, după părerea ei, nu poate fi nimeni altul, decât javra de vecină. În altă ordine de idei, această javră era soţia unui aprod de la tribunal. Prezicătorul a stat un pic pe gânduri, apoi i-a spus femeii că vede cufărul într-un colţ al podului, acolo unde de obicei acoperişul e teşit.

Mai târziu a susţinut că n-a precizat în ce mod anume, dar coniţa a pretins că din context a reieşit cât se poate de limpede că era vorba de vecina

amintită... I-a dat prezicătorului treizeci de coroane pentru consultaţie, apoi, cu pas grăbit, s-a îndreptat spre casă. Mai bine zis, spre casa vecinei... Uşa era deschisă, iar stăpâna casei, fără să bănuiască nimic, tocmai întindea rufele la uscat, fireşte, în pod. Colosală coincidenţă! Sau poate, inspiraţia ocultă a prezicătorului?

Soţia plutonierului-major a dat buzna în pod şi deodată i s-a făcut negru înaintea ochilor. În partea dreaptă a podului, acolo unde acoperişul e teşit, se vedea un obiect întunecat. Cufărul ei! Şi s-a apucat s-o zgâlţâie pe soţia aprodului, aruncându-i în obraz o sumedenie de cuvinte jignitoare. Cum era şi firesc, rivala n-a vrut să înghită un asemenea afront şi, nelăsându-se nici ea mai prejos, a început pe de o parte să strige după ajutor, iar pe de altă parte să-i smulgă părul din cap vecinei cotropitoare. A izbucnit pe chestia asta o bătălie nemaipomenită, din acelea ce se încheie mai întotdeauna la tribunal; toată casa era în picioare; soţii alarmaţi, au venit repede să-şi despartă nevestele încăierate, care abia îşi mai trăgeau răsuflarea, iar apoi, pentru mai multă siguranţă, s-au năpustit unul asupra altuia. Ulterior s-a dovedit că obiectul care soţiei plutonierului-major i se păruse a fi cufărul ei, nu era altceva decât o ladă obişnuită şi, deci, cealaltă cucoană era absolut nevinovată. Dar de ce să mai întind vorba fără niciun rost? Rezultatul: doi oameni au înaintat pe loc două plângeri penale împotriva prezicătorului, cei doi fiind desigur plutonierul de jandarmi şi aprodul, care, de bună seamă, în tribunal e socotit o persoană însemnată. Şi toate au prins să se îngrămădească deodată, ca o avalanşă; alţi păgubiţi s-au alăturat pârâtorilor şi nori grei au început să se adune peste

capul bietului prezicător. La început, acesta nici nu prea s-a apărat; era un om priceput într-ale comerţului, şi şi-a zis că reclamă mai bună nici nu se putea, de altfel, într-o clipită s-au prezentat vreo cincizeci de inşi gata să confirme că lor le-a prevestit cu toată onestitatea, arătându-se dispuşi să depună în acest sens mărturie la tribunal. Mai mult, i-au trimis şi scrisori de mulţumire, pe care domnul prezicător le-a publicat, una câte una, în ziarul local.

Povestea s-a întins foarte mult, şi nu trebuie să ne mire faptul că pe chestia asta judecătorul de instrucţie a fost teribil de nefericit, nu de alta, dar procuratura i-a respins dosarul de câteva ori şi, să ştiţi de la mine, elaborarea actului de acuzare împotriva unui prezicător nu-i o pâine uşoară. Singurii care s-au bucurat de toată istoria, au fost avocaţii, pentru că din afacerea asta ei au avut de strâns o recoltă îmbelşugată. Când, în sfârşit, cazul a ajuns pe mâinile mele şi am început să pregătesc aşa numita dezbatere principală, mi-am dat seama cât se poate de limpede că aveam în faţă o problemă afurisit de complicată.

Pe scurt, un proces cum scrie la carte!

Sala de şedinţe era înţesată de lume, nu însă de localnici; aceştia nici n-au apucat să intre. Erau numai străini, veniţi de prin oraşele îndepărtate, de la Viena, din Reich, de la Liberec; ce mai, să capeţi în zilele acelea în oraşul nostru o cameră la hotel era de-a dreptul cu neputinţă; profitând de ocazie, localnicii au închiriat toate paturile, iar ei s-au dus să se culce în pod. Într-un cuvânt, procesul a fost o adevărată binefacere pentru întreaga regiune, căci o asemenea afluenţă de străini nu se mai pomenise pe acolo până atunci; cârciumarii şi hangiii au ţinut după aceea o

adunare specială în care au hotărât să ceară tribunalului ca asemenea procese să aibă loc cel puţin de două ori pe an.

Dar eu, distinse cititor, vă mărturisesc că un asemenea caz ajunge o dată pentru toată viaţa.

Ziariştii scriau de zor despre pregătirile unui proces monstruos, pe banca acuzaţilor aflându-se chipurile întreaga parapsihologie, şi se întrebau în articolele lor cine va triumfa: obscurantismul sau adevărul şi dreptatea, fără însă a preciza ce anume considerau ei a fi, de fapt, adevărul şi dreptatea.

Dumneavoastră vă închipuiţi poate că omul acela trebuia condamnat pentru cazurile de prezicătorie în care dăduse greş, luând deci bani de la oameni pe degeaba. Dar nici asta nu-i chiar atât de simplu. Şi dumneavoastră când cumpăraţi un loz, îl plătiţi fără a avea dreptul să daţi în judecată loteria de stat, sub motivul că necâştigând aţi fost tras pe sfoară.

Profesorii de psihologie convocaţi de mine s-au împărţit în două tabere perfect distincte: unii afirmau cu deplina lor autoritate că toată povestea e pură şarlatanie, menţionând că în acest proces trebuie pornit un atac general împotriva a tot ce este retrograd. Aveau pentru asta argumentele lor şi era mai mare plăcere să-i asculţi. Ceilalţi, înarmaţi şi ocrotiţi de aceeaşi autoritate, pretindeau că, dimpotrivă, în cazul de faţă e vorba de manifestările unei ştiinţe noi, care ce-i drept se impunea mai greu, dar cu o vigoare din ce în ce mai sporită. Şi au vorbit şi strălucit şi cu fundamantare ştiinţifică. Cât despre martori, ce să mai spun, cu ăştia a fost şi mai rău. Pe scurt, totul s-a petrecut potrivit vechiului şi verificatului adevăr: martorul e un om care a fost de faţă, dar nu pricepe nimic din cele întâmplate, în timp

ce expertul e un om care nici n-a fost de faţă, nici nu se pricepe, dar care trebuie să decidă. Pluteam peste toate aşa cum pluteşte duhul deasupra apelor, şi nu mai ştiam ce să fac.

Să condamn? Să nu condamn?

De câte ori priveam în jos, spre banca acuzaţilor, unde se afla domnul Hanussen – obligat fireşte să se prezinte în faţa tribunalului sub numele său adevărat Herman Steinschneider – mă simţeam pur şi simplu descumpănit. Aici nu-i vorba numai de ştiinţă, îmi venea să strig, aici e vorba de soarta unui om!

Şi acest Hanussen era, vă rog să mă credeţi, un om cât se poate de interesant; după cum reieşea din actele aflate la doar, fusese cunoscut încă din timpul războiului ca un remarcabil iluzionist. Îi distra la cazinou pe domnii ofiţeri nu numai cu faimoasele sale scamatorii cu cărţile de joc, ci şi citind cu ochii legaţi o scrisoare necunoscută sau ghicind culoarea fularului pe care domnul oberleutenant tocmai îl flutura în camera alăturată. Şi s-a ţinut aşa pe lângă cazinou, fără să meargă în tranşee. Până când într-o bună zi i-a dat prin minte să ghicească şi lucruri mai serioase, divulgându-i domnului căpitan că distinsa şi onorata dumisale soţie îl înşală cu un locotenent de husari. Ce a făcut încornoratul căpitan cu distinsa sa soţie nu figura la dosar. În schimb drăgălaşul profet Steinschneider a plecat cu o companie marş în tranşee şi n-a lipsit mult să-şi piardă şi viaţa...

După război şi-a făcut rost de un brevet de scamator şi iluzionist şi a început să cutreiere lumea citind gândurile oamenilor. S-a bucurat de succes la Viena, la Praga, a fost şi prin Bavaria, ca în cele din urmă să se abată şi prin ţinuturile cehe. Aici a terminat cu călătoriile, aici în jurul lui s-au încins

dispute grandioase şi interesante din punct de vedere ştiinţific, dar el, el aştepta mai curând să audă ce anume avea să spună judecătorul, adică eu...

De fapt, toţi aşteptau acest lucru. Întreaga ştiinţă juridică aştepta.

Aştepta însăşi doamna *Justiţie*.

Am ales atunci o formulă ieşită cu totul din comun, făcându-i pe colegii mei să se apuce cu mâinile de cap, convinşi că aveau de a face cu un proces cum nu se poate mai banal şi mai amarât. Am hotărât să aplic aşa-numitul procedeu al dovezii obişnuite prin deducţie.

Şi am spus:

— Acuzat, aţi putea să dovediţi aici, în sala de judedecată şi în faţa onoratului tribunal, că posedaţi, într-adevăr acele aşa-numite calităţi de prezicător?

Acuzatul s-a ridicat în picioare:

— Onorată curte, deşi mediul în care mă aflu eu destul de impropriu pentru nişte experienţe atât de fine şi de delicate, voi încerca totuşi...

De altfel, presimţise şi el că altă posibilitate de scăpare nu mai avea; căci în ciuda numeroaselor scrisori de recomandare, aflate la dosar, prezenţa în sală a celor treizeci şi patru de persoane (constituite parte civilă) de la care – potrivit slovelor înscrise în actul de acuzare – ar fi stors prin înşelătorie importante sume de bani avusese darul să-l zdruncine până şi pe încercatul nostru prezicător. Acum el trebuia să demonstreze nu numai faptul de a nu fi simulat calităţile sale de prezicător (ceea ce pentru tribunal e foarte important), ci să dispună de ele în realitate...

— Aş ruga, onorata curte ca în timpul cercetării să-mi fie îngăduit să fumez.

Cineva a început să râdă, dar eu am ridicat mâna să-l potolesc. În sala de dezbateri, ce-i drept, fumatul este interzis, dar dacă omul acesta trebuia să arate într-adevar ce ştie era de datoria noastră să-i oferim toate posibilităţile. Şi i-am dat încuviinţarea să fumeze.

S-ar putea ca cei de la minister să se fi apucat şi ei cu mâinile de cap, şi să-şi fi pus întrebarea dacă nu era cazul să mă pensioneze.

Curtea s-a retras apoi în deliberare pentru a hotărî obiectul experienţelor. Şi a hotărât: să fie ascuns undeva un obiect, la alegere; să scriem câţiva dintre noi câteva cuvinte, şi după caligrafia respectivă prezicătorul să determine caracterul autorului; şi, în sfârşit, să indicăm fiecare data unui eveniment intim, şi el să restabilească ce anume s-a întâmplat la acea dată. Ne-a rugat doar atât. Ca evenimentul să aibă importanţă pentru noi, cu alte cuvinte, să fie un eveniment de care să ne amintim mai des...

În timpul acestor pregătiri acuzatul a fost scos din sală şi ţinut într-un coridor închis, păzit de doi jandarmi care nu s-au clintit o clipă de lângă el. N-aveau voie să schimbe cu el nicio vorbă şi nici lui nu-i era îngăduit să vină în contact cu cineva din afară.

Da, stimate cititor, justiţia ajunsese într-adevăr într-o situaţie dificilă, iar eu, în calitatea mea de judecător, încercam s-o ajut..

După terminarea pregătirilor ne-am înapoiat în sala de şedinţe, iar acuzatul a fost reintrodus sub escortă. Sala era cufundată într-o tăcere adâncă...

Omul nostru şi-a dus mâna la frunte şi a rămas cu ochii închişi un timp mai îndelungat... Apoi s-a îndreptat spre locul unde se afla obiectul respectiv. O cheie... Sala a început să freamăte de uimire şi de

admiraţie, iar eu am tras prima linie. După aceea i-am întins trei manuscrise diferite. În două cazuri a indicat caracterul autorului cât se poate de precis, în al treilea doar parţial. În ceea ce priveşte datele... Una a nimerit-o cu aproximaţie, două cu exactitate, iar pe mine m-a impresionat în mod deosebit că a reuşit să-mi indice data evenimentului la care mă gândesc atât de des; e vorba de data bacalaureatului meu, care şi azi în nopţile de nesomn mă fac să simt fiori de gheaţă pe şira spinării...

Am constatat deci că acuzatul şi-a îndeplinit sarcinile impuse în proporţie de optzeci la sută, furnizând astfel onoratei curţi proba că dovada prin deducţie fusese demonstrată.

În clipa aceea acuzatul s-a ridicat în picioaie şi a cerut cuvântul.

— Domnule preşedinte, vă mulţumesc. Îngăduiţi-mi însă să spun şi eu câteva cuvinte: Smetana, se ştie, a fost un mare geniu; dacă i s-ar fi pus însă revolverul în piept şi ar fi fost somat să scrie *Mireasa vândută* nu ştiu, zău, dacă izbutea. Eu nu sunt Smetana. De aceea, încercările mele ar fi putut să se sfârşească mult mai prost!

În timp ce publicul râdea şi eu ameninţam cu evacuarea sălii, mi-am dat seama că de fapt omul acesta rostise un adevăr înfiorător.

Am dat apoi citire sentinţei de achitare potrivit căreia cetăţeanul Herman Steinschneider se scoate de sub acuzare şi se absolvă de învinuirea că „în anul 1927 şi în anii ce au urmat, profitând de neştiinţa unor oameni slabi de minte din diferite localităţi ale Cehiei de nord, a strâns de la ei prin viclenie, importante sume băneşti, înşelându-i că ar fi înzestrat cu calităţi supranaturale, drept care s-ar face vinovat

de delictul de şarlatanie...”

În expunerea de motive pentru susţinerea sentinţei am arătat, în primul rând, că noţiunea „slabi de minte” nu stă deloc în picioare, întrucât unii experţi, profesori universitari de prestigiu care au fost chemaţi să-şi dea avizul cred în prezicătorie şi, catogoric, dumnealor slabi de minte nu sunt. În măsura în care în cazul de faţă ar putea fi vorba de o şarlatanie, în sensul comun al cuvântului, am menţionat că e necesar să ne gândim că atunci când omul solicită informaţii în temeiul unor forţe misterioase şi, evident, supranaturale, nu poate avea garanţia unei certitudini absolute. De asemenea, după cele ce-am văzut, tribunalul nu este îndreptăţit să se pronunţe în sensul că acuzatul nu ar fi dotat cu anumite calităţi de prezicător.

Desigur tribunalul nu susţine cu autoritate ideea că împricinatul ar avea aceste calităţi. Socoteşte însă că ar putea să le aibă, iar atunci când apare un caz îndoielnic, el are dreptul, ba chiar datoria, să dea curs interpretării celei mai favorabile pentru acuzat...

Da, a fost un proces celebru şi s-a scris mult despre el; un ziarist a scris, literalmente, că republica se poate mândri cu sentinţa pronunţată. Vă daţi seama, sper, că articolul a avut darul să mă măgulească. Se pune însă întrebarea: ajunge oare acest simţământ ca omul să-şi considere fapta desăvârşită?

Despre prezicătorul nostru, ce să vă mai spun, era în culmea fericirii! Vesel şi bine dispus, putea să-şi continue reprezentaţiile, unde mai pui că acum avea şi o reclamă nemaipomenită. Aşa se explică, probabil, de ce s-a decis să întreprindă ceva în stil mai mare, mutându-se pentru acest scop în Germania. Acolo, de bună seamă, oamenii erau mai curioşi să ştie ce viitor

îi aşteaptă...

După cum am putut citi mai târziu din ziare, în Germania i-a mers excelent; a apărut în spectacolele teatrului de varietăţi din Berlin, unde n-a mai fost obligat să proorocească (greşit) unde se află un anume cufăr cu rufărie furată. În Germania se punea pe atunci problema unor lucruri mai complexe, şi foarte mulţi oameni erau dornici să dea un pic la o parte vălul incertitudinii de pe faţa vremurilor ce aveau să vină. Şi bărbatul cu ochi întunecaţi îl dădea. Bărbatul care nu demult stătea umil în faţa completului de judecată, prezidat de mine, devenise între timp un răsfăţat al Fortunei.

Oamenii de-acolo ştiau despre el un lucru pe care eu nu-l ştiam. Cândva, demult, pe când se mai afla la Viena, un bărbat mărunt de stat cu mustăcioară scurtă şi cu un moţ de păr lăsat pe frunte a venit la el şi i-a cerut să-i întocmească horoscopul. Potrivit acestui horoscop, omul născut într-o zodie cu asemenea semne avea să cunoască o glorie mai mare decât a lui Napoleon. Va trebui însă să se ferească de hotărârile pripite şi să nu atingă puterea supremă... Necunoscutul a primit strania prevestire cu toată seriozitatea, arborând chiar o mină gravă. Iar în momentul în care a început să joace un rol important în politică prezicătorul s-a încălzit şi el la gloria clientului său.

În luxosul său apartament veneau acum cele mai înalţe mărimi ale unui imperiu, care se autodenumise al Treilea Reich. În vila sa de pe malul unui lac, şi pe iahtul său, era vizitat acum de barbaţi şi femei în faţa cărora începuse să se cutremure întreaga omenire. Câte n-o fi ştiind despre ei bărbatul cu ochi întunecaţi!...

Pe atunci mi-am spus; te pomeneşti că am decis bine, punându-l totuşi în libertate.

Era mare ruşinea să zacă un om cu asemenea călitaţi în închisoarea noastră raională!...

Dar cine poate spune ce e drept? Cine ştie ce e bine şi ce e rau?

Bărbatul cu horoscopul excelent, Adolf Hitler, a atins puterea supremă. A devenit cancelar.

Ce vor face acum stelele?

Ce va face acum Hanussen, profetul său personal?

A făcut ceea ce a fost obligat să facă. A făcut însă ceea ce n-ar fi trebuit să facă. A depus cerere de primire în partidul naţional socialist al cancelarului Hitler. În aceasta constă cumplita dialectică a anumitor lucruri, în asta constă unicitatea dublei feţe a destinului.

Cererea a fost luată în discuţie, au început cercetările de rigoare şi astfel s-a descoperit că Erih Jochanann Hanussen se numeşte de fapt Herman Steinschneider şi e originar din Prostejov. N-a fost botezat, ci numai circumcis, iar mai târziu cununat de rabinul din Rumburk. Toată familia lui... Ah, da, toată familia lui e de rasă inferioară.

Vai, prezicătorul n-a fost în stare să-şi prevadă propriul lui destin! Sau te pomeneşti că nu numai clientul a fost orbit atunci când, împotriva voinţei stelelor a atins puterea supremă? Să fi fost oare orbit de glorie şi prezicătorul, să se fi bizuit el pe puternicii săi susţinători care zilnic zăboveau în cabinetul lui făcând ore în şir anticameră?

De altfel, omul nostru miza pe ceva în plus. Aşa se explică de ce a pus să i se instaleze în toate sălile de aşteptare aparate de interceptare a convorbirilor telefonice pentru a nu fi legat doar de prezicătoria lui.

Şi câte n-o fi aflat el abia acum despre clienţii săi!

Dar ce ştia despre el poliţia secretă, n-a aflat.

Cu stupoare am citit într-o zi ştirea că vestitul prezicător al celui de-al Treilea Reich, E.J. Hanussen, a fost găsit mort în şanţul unei şosele din preajma Berlinului. Criminalul n-a fost identificat de poliţie, de altfel, nici nu s-au făcut investigaţiile necesare în acest sens. Prea mulţi oameni erau omorâţi în Germania şi toată lumea ştia de cine; la ce bun, atunci, să se mai facă cercetări?

A fost ucis din ordinul lui Hitler? Sau fără niciun ordin?

Nu ajunsese Hanussen-Steinschneider încă destul de celebru, încât să se refere şi la el amnistia în chestiunile rasiale, aşa cum s-a referit ea la sfinţii apostoli, care mai toţi au fost de rasă inferioară, ca să nu mai vorbim de Domnul lor? Sau poate văzuse prea mult în cărţile jucătorilor ce se pregăteau să cucerească lumea?

Sunt întrebări la care nimeni nu va răspunde.

Ce-ar fi să încerc eu să răspund la întrebarea: ce s-ar fi întâmplat dacă-l condamnam pe acuzatul Herman Steinschneider la câţiva ani de închisoare? Ce s-ar fi întâmplat dacă-i aplicam pedeapsa maximă?

Ar fi ieşit cam în acelaşi an în care a fost asasinat, din penitenciarul raional al oraşului Litomerice, cu o boccea la subsuoară şi ar fi venit la mine în birou ca să-mi spună:

— Domnule consilier, vă mulţumesc pentru anii care aţi binevoit să mi-i daţi. În aceşti ani am avut destul timp să reflectez şi am ajuns la concluzia că nu sunt bun de prezicător. O să mă apuc de altceva...

Sentinta mea, atât de celebră, nu l-a apărat pe

acuzatul Steinschneider-Hanussen; dimpotrivă, l-a împins spre pierzanie. Dar puteam eu oare să bănuiesc acest lucru, de vreme ce nu sunt prezicător? Şi putea oare să-l bănuiască el, de vreme ce prezicătorul nu-şi poate preveni propriu său destin?

Justiţie, dreptate... Aflaţi de la mine, domnule cititor, astea nu-s decât vorbe. Serioase, grave şi totuşi simple vorbe omeneşti. Uneori mă îndoiesc de ele. De altfel, şi străbunii noştri spuneau: Dreptate – şi înţelegeau prin asta spânzurătoare...

SFÂRŞIT